Paul Goma
BONIFACIA
roman (1983)
ediţia a treia
Sutura Autorului varianta 2009
Bonifacia, Paris, 1983
Cu acest titlu, într-o variantă abreviată, a apărut:
— În traducere franceză la Albin Michel în 1986
— În româneşte la Omega în 1991
— În româneşte la Amarol în 2006 – ediţie confidenţială
Această ediţie apare în dactilografia autorului
P R I M A P A R te
1.
Abia acum o descopăr.
O descopăr abia acum, deşi sare în ochi, deşi de la început îmi sărise, poate de aceea nu o luasem în seamă. De un an şi două luni suntem colegi de an, de grupă; mai mult: face şi ea parte din categoria «babacilor»; ne salutăm de câte două ori pe zi, la – vedere şi la revedere; mai mult: cam o dată pe săptămână schimbăm câteva cuvinte cu prilejul «stătutului-şi-servitului».
Şi o descopăr abia acum.
Acum, la acest curs de ceva (introducere într-o chestie în care mai fusesem introdus acum zece – unsprezece ani, în prima studenţie: rămăsesem tot pe dinafară), în timpul căruia, pentru întâia oară, nu mai reuşesc să-mi văd de ale mele, cele ne-studenţeşti. Privirea îmi tot pleacă spre stânga şi uşor spre spate înspre acolo unde şi cum stă de un an şi două luni – totdeauna în ultimul rând ocupat din amfiteatru; ca totdeauna, cu totdeauna, în stânga-i, Fata-Popii (în timpul liber numită Georgescu Georgeta), replica ei pe uscat, pe slab, negru, zbârcit, pilos (şi dac-aş spune: blănos?); acolo, aşa, masticând amândouă larg, pe lat, erbivornic; somnolând amândouă, la cursuri; fumând amândouă, în pauze; venind-plecând amândouă, mereu alături, oriunde, nedespărţite. Precum obiectul şi umbra sa.

Abia acum o descopăr. Acum, după ce mi-o descoperise cineva care nu pusese vreodată piciorul în acest amfiteatru, nici pe stradă n-o văzuse: Alec.

Zice aseară, la restaurantul Casei Scriitorilor, fostul meu coleg de închisoare, Alec:

— E rândul tău să-mi faci un serviciu!

«În sfârşit», zic eu, în gând, aseară, la Casa Scriitorilor, la masa lui Alec şi a Lilei. «Încetează sensul unic!»: de un an şi două luni, de când revenisem la suprafaţa lumii, ca re-student, cine pe cine depana cu ţigări, cu invitaţii la masă, cu chiar bani? Alec pe mine; cine pe cine, din când în când, invita la restaurantul Casei Scriitorilor? Fireşte, el pe mine: cei de-alde mine nu au acces în acest templu al literaturii, al valorii, decât ca invitaţi ai unor literatori, se înţelege, valoroşi, binecunoscuţi. «În sfârşit», îmi zic, «mi-a vorba lui, venit rândul să-i fac un serviciu (ah, de câte ori i-am spus, de câte ori l-am rugat, l-am şi beştelit! să nu mai întrebuinţeze cu prietenii acest cuvânt de servitor, de servicitor: un adevărat prieten nu-i poate cere unui prieten adevărat: fă-mi cutare serviciu, fiindcă serviciul cerut unui prieten anulează prietenia: desigur, nu să-l invit eu pe el la restaurantul Templului Inginerimii Sufleticole, până atunci, mai va! nici să-i strecor, eu lui, indelicat, o hârtie de douăşcinci, să aibă de-buzunar pe-o săptămână încheiată, dar chiar dacă balanţa de plăţi n-are să se echilibreze dintr-atâta, are să pornească pe calea cea bună şi dreaptă nu-i aşa?»

Ba aşa! încuviinţez din cap (am gura plină). Dar Lila:

— După unii autori, formularea cea mai fericită, mai prietenească ar fi fost: «E rândul meu să-ţi cer un serviciu…»

— Nu mă interesează unii-autori, eu citez din unul singur…

— …tânărul Marx…

Nu ştiu cine a rostit. Nu ştiu dacă eu. Dar ştiu că l-a oprit pe Alec din galop – nu pentru multă vreme:

— El în subsol, la bibliografie, eu în text…

Dacă ar fi continuat cum începuse, chiar cu întreruperea marxtineretică, Alec ar fi ieşit la un mal. Nici de astă dată Lila nu-l întrerupsese, eu cu atât mai puţin; se opreşte singur: ticurile prind a-i munci obrazul, mai cu seamă buzele (mai cu seamă cea de sus devenită, chiar dacă şi-a pus demult dinţii, grozav de musculoasă, de aproape cornoasă, eu, dac-aş fi el, mi-aş lăsa musteaţă: să-mi acopere buza în permanentă mişcare, în continuă căutare); mormăie, geme uşurel, ticurile i-au cuprins întregul trup: se răsuceşte sacadat, prin zvâcnete în dreapta, în stânga, se ridică de pe scaun, se reaşază. În această dezordine simetrică este vădită diagonala (Ion Omescu îi lansase, într-o zi, în celulă: «Stăpâneşte-te, iubitule: produci o penibilă senzaţie de derivă»). Şi pe mine mă deranja vizual piezişarea mişcărilor trupului şi a, fatal, ideilor, însă pe unde am convieţuit-supravieţuit măcar eu încercam să opresc deriva aceea, la propriu, cu mâna. Şi de astă dată îi pun mâna pe braţ:

— Spuneai de un serviciu…

Alec se luminează. Fiindcă se opreşte din piezişare. De câte ori i-am pus mâna pe braţ, acolo, în închisoare, apoi după ce ne-am regăsit, în libertate – adevărat, aici de mai puţine, aşa că, după câte o diagonalizarederivare la care doar asistam, el îmi reproşa, zâmbind, însă eu ştiam că serios: «De ce nu m-ai tras de mânecă?»

— Felicită-mă, zice Alec, adresându-mi-se. Mi s-a aprobat ediţia a doua!

— Din toată inima, zic. Şi la mai a zecea!

— Vine şi aceea, deocamdată să rezolv problema hârtiei cu a doua – măgarii, îmi fac o mie de mizerii.

— Parcă spuneai că s-a aprobat „îl întrerup.

— Aprobat pe hârtie, nu şi cota, hârtia…

— Asta era? mă luminez eu. Credeam că cenzura…

— Cenzu-ra? se lăţeşte de mirare Alec. Ce să caute, la mine, cum îi zici?

— Ce caută – cum îi zic – la alţii, încerc eu.

— Eu nu sunt alţii! Cenzura! Ea mi-a aprobat editarea, ea mi-a aprobat reeditarea – ce mai vrei?

— Eu? Eu nu *mai* vreau – credeam că are să se remarce mai-ul; nici vorbă.

— Măgarii de la hârtie refuză să-mi dea cota. Cota mea!

— Minţi, face Lila. Ţi s-a aprobat cota, porţia ta, dar tu…

— Porţia mea! Ce, în literatură suntem ca la-nchisoare, nimeni nu primeşte mai mult decât cel de-alături?

— Era vorba de hârtie, nu de turtoi, zic eu, prosteşte. Alec nu m-a luat în seamă. Îşi urmăreşte hârtia lui:

— Şi nu e normal? se miră el. Cartea mea trebuia trasă, de la început, în hai să nu zicem: un milion, dar în cel puţin două sute de mii – nu-i normal? Să-mi dublez, tripleze cota, porţia, ca să vă fac vouă plăcere. – pentru a doua ediţie? – mi se adresează mie, pe mine mă someză să răspund.

Ridic din umeri. Mormăi:

— De unde să ştiu ce-i normal în materie de reeditare? Eu nu cunosc normalitatea editării.

— Ţi-a zis-o! jubilează Lila.

— Ce mi-a zis-o? se miră, prompt, Alec. Cum mi-a zis-o? Dar eu vorbeam de valoare, nu de editare! Am depăşit demult faza editării.

— …ai ajuns în a revalorificării, zic, dar nimeni nu mă aude.

— Nu de tine vorbeam, face Lila.

— Nu de mine? De cine? Şi de ce? De ce nu vorbeai de mine? Te rog să vorbeşti clar – de cine? De ce?

E momentul să folosesc iar mâna. O pun pe braţul lui:

— Să revenim la serviciu – nu-mi place termenul, dar dacă spui că e rândul meu să-ţi fac un, ăsta.

— Ce-ce-ce to-tot…?

— …nu văd cum ţi-aş putea fi util în faza reeditării…

— Dar se vede cu ochiul liber! chicoteşte Lila. îi cedezi cota de hârtie pentru cea de a patra ediţie a romanului tău!

Alec, neliniştit, cată în jur; se uită la Lila; apoi la

mine; din nou la ea:

— Care roman? face el cu durere. Care ediţie a patra? – acum nu mai suferă: atacă. Mă, vol. Voi. – iar acum e nedumerit şi rănit.

Lila râde cu hohote. Gluma a fost bună. Alec însă o găseşte din contra şi se ridică de pe scaun, ofensat.

Îl apuc de braţ, îl silesc să se reaşeze. Dar nu pot stinge ciondăneala dintre ei. N-oi fi punând destulă inimă: cum să intervin, când ei se ceartă *pe* mine? Lila îl acuză pe bărbatu-său că prietenia lui pentru mine se manifestă „economic”: ţigări, invitaţii la masă, banii-de-buzunar-din-care-să-mi-cumpăr-pâine (citat întocmai din Lila), însă n-ar mişca Doamne fereşte, degetul mic pe lângă ştabii Uniunii Scriitorilor: Stancu, Hobană, Iancu, Chiriţă pentru deblocarea situaţiei mele, în general, a romanului predat în special.

La acestea Alec i-o întoarce: ba el a mişcat, dar dacă nu-i nimic de făcut cu cazul meu. «Este că ţi-am spus asta?», mă ia el drept martor în chestiunea-cazului (meu), «Deblocarea situaţiei tale trebuie atacată în mod logic, adică să publici mai întâi în periodice, abia apoi să te gândeşti la volum – or ce-a făcut ea, Lila, la *Gazeta* ei *literară*? Nimic!»

La care Lila zice, liniştită, că Alec minte, se şi miră că nu i-a căzut nasul. Ea a încercat în mai multe rânduri, cu mine de faţă: n-a reuşit, Alec ştie de ce: situaţia mea fiind aparte, cazul trebuie deblocat la înalt-nivel, de ştabii de la Uniune cu care el, Alec se trage de brăcinar ca între vechi tovarăşi de ilegalitate şi pe lângă care a intervenit pentru tot felul de pipiţe care-şi imaginează că talentul e ca a ţâţele: răsar la pubertate şi cresc şi creeesc – de ce nu intervine şi pentru prietenul lui?

Iar Alec zice că el o înţelege foarte bine pe Lila: geloasă pe pipiţe ca pipiţe, tinere – dar mai ales ca pipiţe cu talent.

Ca de obicei, Tânărul Alec calcă voios în strâchini, aşa că intervin energic în virtutea. – cine mai ştie în virtutea a ce:

— Vă mulţumesc pentru masă, dar…

Rândul lor să mă prindă de câte o mână, deşi nu apucasem a mă ridica.

— Bun, zic, constatându-mi tăcerea instalată promite să se prelungească măcar cinci minute. Ce-mi ceri? m-am întors către Alec. Ce să fac?

Alec îmi mulţumeşte din privire: şi pentru că întrerupsesem harţa cu Lila dar şi pentru că ştia el ce ştia: când pun această întrebare, în fapt spun că sunt gata să fac ceea ce încă nu mi-a cerut explicit să fac.

— Am o idee genială! anunţă Alec cu ochi sticlitori.

— Contrariul m-ar fi mirat, mormăie Lila, apoi, aplecându-se spre mine: Până şi personalul tehnic de la *Gazeta* a înţeles cum stăm: acum câteva zile Geta-Mitralieta, dactilofraga noastră: «Vaaai, doamna Lila, da ce bine-arătaţi de când sunteţi în vorbă cu domnu' Alec». «Nu-s numai în vorbă; şi-n act», zic, «şi cum, mai bine-arăt: mai blondă?» «Aaa, păi nu, nu mă gândesc la coloare, ziceam că v-aţi unit viaţa cu un geniu – tre' să vă fie cam greu, când ne gândim ce greu i-a venit lu' doamna Beethoven cu soţu', da şi ce sinfonii măreţe-a scris dânsu'!»

Pun mâna stângă pe braţul drept al Lilei şi strâng; mâna dreaptă pe braţul stâng al lui Alec: nu strâng, din privire îl îndemn să continue. Numai că Alec a uitat ce începuse a spune.

— Aveai tu o idee… îl ajut.

— Genială! prinde el din zbor. Mi-a spus Gelu Petrescu… Sau Vlad Ionescu. Că ai o colegă de grupă.

— …una tânără, mică-mică-mică, o puţică, dar care vrea să afle din propria-ţi gură cum stăm cu libertatea ca necesitate înţeleasă şi mai cu seamă cum, ce şi pe unde se scobea de zor tânărul Marx-und-Moritz.

De astă dată Alec nu mai sare de pe scaun, ci se înfundă în el până la sprâncene; de acolo priveşte în jur, să vadă dacă vorbele Lilei fuseseră auzite; şi cum au fost primite. Acum privirea-i hăituită aleargă, caută ceva de care să se atârne, un adăpost; sau pe cineva să-i sară în

ajutor.

Nu demult o întrebasem pe Lila:

«De ce-l înţepi pe Alec de faţă cu străini?»

Mă luase din volé:

«Dacă te simţi străin cu noi, ce cauţi la noi?»

La urma urmei, treaba numai a lor. Al treilea se înşală totdeauna.

— Uite cum facem, mă aplec înspre Lila. Un minut, pe ceas, vorbeşte el, minutul următor e al tău – de acord să fac pe arbitrul-cronometror?

— Transmite-i că-i cedez şi minutul meu.

Îi fac semn lui Alec să vorbească, dar întreruperea l-a făcut iar să uite ce voia să spună.

— Aşa că… Aşadar… – ochii i-au căpătat acea lucire stranie, ca de febră. Aşa că – tot nu găseşte, se agită, zvâcneşte, saltă.

— …că Vlad sau Gelu ţi-a spus că am o colegă de grupă care. – şi cu mâna îi dau intrarea.

— Exact: care! Alec a găsit. Care-i fata lui Coiu. Ba nu, altfel îl cheamă: Coială, nu, altfel, dar tot aşa – uite că nu-i mai ştiu numele!

Lila şi cu mine zâmbim. Acum râdem în hohote.

— Dezolat, zic, după ce mă potolesc, dar n-am nicio colegă de grupă care să poarte… Să în fine, suporte un astfel de nume…

— Zici că Gelu ţi-a spus? întreabă Lila. A rostit el, cu gura lui de intelectual cocoşat, ochelarist, un asemenea cuvânt? N-a murit de ruşine? Nu nu i-au crăpat ochelarii? I-au supravieţuit?

— Cine? Care, crăpat, cum, supravieţu'…? întreabă Alec rătăcit. De ce să moară? Cine moare? Te rog nu mă-ntrerupe! Iar am uitat.

— Colega mea de grupă, îl ajut eu. În afară de numele pe care nu i-l ştii, ce altceva nu mai ştii despre ea?

— Despre ea? Ştiu tot! Doarme pe ea! Tot timpul, ca o…

— Dormitul ei! bagă de seamă Lila. Ce ai de gând să faci cu o gagică dormindă? «Tot timpul, ca o.»?

— Ca o ce? Cine să facă: eu? Nimic!

— Atunci de ce ne baţi la cap cu ea? întreabă Lila.

— Care, ea? Eu te bat la cap? Cum te bat, tu te baţi!

— O clipă, o clipă! îi opresc… Deci, după Vlad Ionescu, aş avea o colegă de grupă care doarme tot timpul – nu poate fi decât Georgescu Georgeta, fata popii Georgescu-Supliment.

— Nu-i supliment! îl înlătură Alec. Şi nu-i prea popă…

— Nu-i prea-prea, ori nu-i prea foarte popă? îl întărâtă Lila.

— Nu prea… – cine să preafie? întreabă Alec.

— Preasfinţia sa, domnule: e, sau nu e popa?

— De unde să ştiu, face Alec, dintr-odată stins. Nu-i deloc popă!

— Nu el, ea, încerc eu. Înseamnă că e vorba despre altă…

— Alta, alta – mi-aduc aminte! Alec s-a trezit, acum aproape vibrează. Are un prenume. binecuvântat, în genul Benedictina. Sau Buonavista.

— Sau Benemerenta, zice Lila.

— Benemerenta eşti tu! Grasă, balenoasă, doarme la cursuri, mănâncă tot timpul.

— Vrei să spui: Bonifacia? întreb.

— Asta-i, domnule! Bonifacia! Una murdară, împuţită, grasă!

— Ba pardon! protestez… Dacă vorbim despre una şi aceeaşi subiectă, te înşeli: o fi cum o fi, dar deloc murdară – aş zice: din contra.

— Aaa! face Lila. O îndeaproape cunoşti – altfel de unde ştii că e, cum zici: din contra? chirăie Lila.

— Am stat de câteva ori alături, o dată chiar ni s-au atins genunchii – crezi că ai mei s-ar fi atins de ai ei, necuraţi, împuţiţi, cum atât de ales se exprimă Alec?

— E un punct de vedere, acceptă Lila, râzând. Şi?

— Şi atât. Numele de familie e altul, o cheamă Frânculescu…

— Atunci nu-i ea, zice Alec, apoi apoi bate cu palma în masă: Frânculescu! El e!

— Hotărăşte-te, zice Lila. E ea sau e el?

— Cine? întreabă Alec, zăpăcit. Mă adresez numai lui Alec:

— Care-i legătura dintre Bonifacia Frânculescu şi ediţia a doua a cărţii tale?

— Ea e! aterizează Alec şi iar bate cu palma în masă. Legătură? Directă! E fiica tatălui său!

— O fi existat un fel de bărbat în viaţa personală a mamei fiicei., încerc eu să-mi arăt umorul – dar Lila:

— Ia stai! Ştii că nu-i deloc tâmpit soţul Doamnei Beethoven, aici, de faţă? Pe ştabul de la Justiţie, cel cu reabilitările îl cheamă Frânculescu.

— Ba ia stai tu! i-o retează Alec. Nu mă interesează reabilitarea, mă interesează reeditarea!

— Ba stai tu! Eu vorbesc de el (mă arată), nu de tine: dacă-l reabilitatea'.

— De ce vorbeşti tu de el? De ce nu vorbeşti de mine?

— …i se deblochează situaţia, deci poate să publice.

— Tu n-auzi ce spun: eu vorbesc de reeditarea mea, nu de deblocarea lui! Nu de individul de la Justiţie, care-i unchiul individei cu grăsime – şi cu care eu n-am ce face – vorbesc de taică-său.

— Bine şi aşa, acceptă Lila. Tovarăşul tată pune o vorbă bună pe lângă tovarăşul frate al său, ca să-l reabiliteze pre el.

— Tu chiar nu pricepi că nu mă interesează unchiul grasei, reabilitatorul, ci tatăl, tovarăşul Hârtie şi Celuloză?

La care eu zic, oftând:

— A-ha!

— Uite, el a înţeles! mă dă Alec drept exemplu, arătându-mă din furculiţă, şi nu-i mai inteligent decât tine (acum o înfurculiţează pe Lila, mai să-i scoaţă ochii). Numai tu. Tu – o faci dinadins, ori chiar nu-nţelegi?

— Fii pe pace, înţeleg: serviciul pe care i-l ceri. Să depăşească faza atingerii genunchilor fetei (copilăria erotismului, ca să zicem aşa), să pătrundă până la stiloul tăticuţului, să-ţi aprobe ţie suplimentul de hârtie.

— În sfârşit, ai înţeles, bravo! Felicitări.

— Eu am înţeles, bravo mie, dar tu n-ai înţeles nici până la vârsta pe care-o ai că prietenul tău, colegul tău de puşcărie are treizeci şi cinci de ani şi încă n-a debutat, fiindcă tu.

— N-o să afirmi că din pricina mea!

— …fiindcă tu…

— Fiindcă eu, ce? Şi de ce: fiindcă? Ba fiindcă tu! Ba tu!! Ba treizeci şi cinci de ani am eu, el abia treizeci! Şi te-anunţ că dacă mă mai.

— Dacă te mai, ce? îl întărâtă Lila.

— Oameni buni, zic şi depun şervetul. Îmi iau jucăriile şi mă duc acas.

— Stai, nu fi prost, doar ne cunoşti, zice Lila, indiferentă.

— Stai, nu fi prost, zice Alec. Ne cunoşti…

— Pentru că vă cunosc, sunt, în continuare, prost – ce-i cu tatăl Bonifaciei? Pe tine te-ntreb! mă adresez lui Alec.

— Frânculescu e tovarăşul Hârtie şi Celuloză, face Lila. El aprobă, el dezaprobă cotele de hârtie.

— N-am auzit de el, zic. Nu ştiam că tatăl Bonifaciei… Dar nu contează ce nu ştiam eu – care-i. serviciul? Ce trebuie să fac?

Alec e uimit la culme de întrebarea mea: priveşte în jur, poate găseşte vreun martor al uimirii sale – apoi mie:

— Simplu: vorbeşti cu tatăl colegei tale să-mi suplimenteze cantitatea de hârtie pentru a doua ediţie.

— Mai puţin simplu: nu-l cunosc pe tovarăşul Hârtie, cu fiica dumisale nu întreţin relaţii.

— Minţi! mi-o retează Alec, zâmbind. Înghit în sec. Alec încearcă să o dreagă:

— Mâncaţi împreună…

— Eu cu Bonifacia? – necazul este că, de astă dată, Alec are dreptate.

— Mi-a spus Gelu. A văzut cum grasa îţi da de mâncare…

— Aaalec! face Lila, arătându-şi obrazul.

— Ce Alec, ce Alec! Să-i dea, că are de unde!

— Alec se întoarce spre mine cu ochii – şi cu furculiţa: vorbeşti cu taică-său să-mi dea hârtia!

— Să-ţi dea hârtia… repet.

— Să-ţi eventual, dea hârtie – şi nu: hârtia, intervine Lila.

— Hârtie, hârtia, care-i diferenţa…?

— Scriitor ardelean ce eşti tu!

— Am nevoie urgentă de hârtie! Pentru ediţia a doua.

— Şi, dacă ai tu nevoie, să ţi-o dea el! zic.

— Urgent… precizează Lila.

— Să ţi-o dea, oftez, amărât, mohorât, însă Alec nu m-a luat în seamă, s-a ridicat şi s-a dus la masa vicepreşedintelui Uniunii.

Mă uit, lung, după el. Mă întorc cu ochii la Lila. O întreb fără cuvinte: Ce să fac? După o vreme, Lila:

— Cu hârtia lui Alec faci ce poţi – dacă poţi… Reabilitarea însă trebuie s-o obţii!

— Trebuie, trebuie. Aşa zice şi tata care… – dar cum? Lila ridică din umeri:

— Nu ştiu cum. Trebuie să publici!

— Să public – dar cum? Nu cunosc decât: «Bună ziua, am adus un text – are măcar o calitate: e scris citeţ. Mi-l primiţi? Când să mai trec, să aflu dacă?» Mă sfătuieşti să depăşesc faza atingerii bolii copilăriei hârtiismului, să ajung până la stiloul reabilitator al unchiuleţului de la Justiţia poporului?

— Îmbini plăcutul cu utilul! râde Lila. Toţi fac aşa, măi to ar şu! O-ho, ce nu facem noi de bună-voia noastră, nu din constrângere – ca să fim publicaţi. Atenţie, n-am spus: ca să debutăm, ci să ne consacrăm; să dăm-dovada în fiecare zi de peste an, mereu-într-una-fără-contenire! O-ho, dragi tovarăşi: consacrarea la scriitorul român cotidian e o chestie, nu de viaţă, ci de supravieţuire. Gurile rele spun adevărul: subvieţuire.

— Chiar aşa? întreb, după un timp.

— Curaj în viaţa scriitoricească nu e să te baţi o singură dată cu mâinile goale împotriva lupului, ci să navighezi printre căţei. Iar dacă afli şi care-i visul fierbinte

al dulăilor-centrali, e-he!

— Nu înţeleg chiar totul, dar mulţumiri pentru sfat. Şi pentru masă: am îmbinat creatorul cu utila – noapte bună, Lila.

— Noroc-bun, to ar şu! Specialiştii în materie spun: de nu poţi pătrunde în literatură cu doar stiloul, foloseşte-te de sulă, limba vine în volumul doi. Să fie în perfectă stare de funcţionament.

— Este, zic. L-am cumpărat acum o lună, scrie uns, nu lasă cerneală, se închide bine. Vorbesc de stilou. Noapte bună, Lila.

2

Abia acum o descopăr – nu mi-ar mai fi descoperit-o Alec!

Aseară nu-i răspunsesem nici da, nici ba, însă apucând să spun: «Ce pot face?», mă şi angajasem să fac.

În perfectă, de funcţionare, stare, stiloul. Lila exagerează, însă numai adevărul atunci când spune că debutul e ca primirea la pionieri: în cadru festiv, ţi se leagă cravata roşie – abia la consacrare ţi se cere să-l demaşti pe tatăl tău, s-o scuipi pe mama ta – ca Pavlik Morozov; şi ca Şolohov: a debutat cu capodopera Donul… şi a fost consacrat de căcatdesţelenitul. Starea stiloului: perfectă, atât că, precum industria socialistă: nu merge; nu funcţionează – ai zice că nici n-a funcţionat vreodată, a rămas în stadiul de plan-cincinal.

Privirea neocupată, neîncadrată-în-cadru-organizatornic fuge, pleacă spre stânga şi uşor spate. Acolo unde dormitează, rumânând Ruminacia.

Abia acum o descopăr – şi ia să văd ce mi ţi i-aş face, pentru a-mi face bine mie, pentru mine? ziceam că de ea, prin taică-său, depinde, nu doar suplimentarea cotei de hârtie pentru o anume reeditare, ci mai vârtos: editarea; publicarea; debutul meu editorial – ce-aş face? Mai ziceam că Frânculescu-tatăl este, nu doar un oarecare tovarăş Celuloză şi Cartoane; nu doar, precum frate-său: tovarăşul Justiţie (de clasă). Ci însăşi Cenzura, Majestatea Tovărăşiei Sale, Cenzura – ce-aş face?

Abia acum o descopăr. Şi de-aş putea, ca în acea glumă cu Polul Nord: s-o acopăr la loc. Ca să nu-i răcească la ăst-timp de iarnă. Aş acoperi-o pe dată, chiar de s-ar fi întâmplat să o descopăr singur; chiar dacă mie, primul (şi ultimul) mi-ar fi trecut prin cap că stiloul meu cel binefuncţionator ar putea dezîncuia genunchii ei de fiică a Reeditării şi nepoată a Reabilitării; că o pereche de picioare (dezacoperite) ar deveni utile; făcătoare-de-servicii, nu doar amicului Alec, ci şi amicului amicului – ba chiar şi cauzei literaturii române în general, ce să mai vorbim de specialul viitoarelor mele contribuţiuni. Pe tărâm. Abia acum îl descopăr. Pentru întâia oară; cu ochii mei: în primăvara lui 57, la Jilava, foştii lui colegi de Medicină de lot:

«E un porc de câine, un turnător!» La care eu:

«Nu-i adevărat, îl cunosc din anchetă, de la Interne!»

«Îl cunoşti *prin* perete, dar chiar dac-ai fi stat în aceeaşi celulă cu el, ai fi aflat cine-i: un paranoic, un megaloman, un iresponsabil: la anchetă a spus, nu doar ce ar fi trebuit să tacă – să zicem că n-a rezistat bătăilor (numai el a fost bătut?), dar a inventat! S-a apucat să-i… dea gata pe securişti cu relaţiile lui!; din ţară, mai ales din străinătate!; să se laude că face parte dintr-o organizaţie bine structurată, cu arme! Ştii tu câtă lume a nenorocit, nenorocitul? Şi-a fabricat „organizaţie” abia la Interne – în dosar! în delirul lui, era convins că lui, ca „şef, Securitatea are să-i dea drumul, impresionată de „importanţa” lotului. Unde mai pui că fiind nepot al contelui Tisza., avea o sumedenie de relaţii peste hotare!»

În primăvara lui 58, tot la Jilava, în carantina de plecare, exact aceeaşi colegi ai lui de Medicină şi de lot:

«Un om minunat! Dacă va fi avut ceva păcate şi le-a plătit».

La care eu:

«Dar voi, medicinişti, colegi şi prieteni ai lui aţi umplut închisorile cu turnătorul, iresponsabilul, delirantul Alec, cel care, de frică ori de păsărică a dat nume, nume şi a băgat oameni nevinovaţi la închisoare! Acum spuneţi

contrariul. Prin ce vă deosebiţi voi de el? Şi voi vă schimbaţi părerile de la o zi la alta!»

Mihai Serdaru, cel mai aprig acuzator – cel mai hotărât apărător:

«Ce-a fost a fost – dac-a fost. – acum trebuie să ţinem seama că Alec e o mare capacitate.»

«Gem închisorile de mari-capacităţi.» am început – atât.

În următoarele opt luni de zile cât am stat împreună (cu Alec şi cu Mihai), în trei celule, consecutiv, pe diferite secţii, la Gherla

— Se mai întâmplau şi minuni din astea – nu marea-capacitate m-a făcut să mă apropii de el, să devenim buni prieteni, ci, cum se cheamă în închisoare: „atitudinea" slavă Domnului, mari-capacităţi, găseai în toate celulele; mai puţin bine stăteam cu păcătoasa de atitudine; am făcut împreună greve ale foamei; l-am înfruntat împreună pe denepovestitul Goiciu, în unele împrejurări lua el iniţiativa unor acte de curaj, or curajul lui avea o mult mai mare greutate, decât al lui, de pildă, Mihai sau decât al meu, tocmai, pentru că Alec era profund, structural fricos, fragil din toate punctele de vedere. Ne-am despărţit la sfârşitul lunii octombrie 58; veştile venite dinspre el în Lăţeştiul bărăganic au început a fi din ce în ce mai inacceptabile, sfârşind prin a deveni ofensatoare, etichetatoare pentru întreaga noastră categorie a «studenţilor din '56, ungariştii» – despre care începuse a se vorbi astfel:

«Studenţii! Nicio deosebire între piteşteni şi ungarişti, toţi turnători, toţi lepre!» – mai ales vechii politicieni spuneau asta, cu multă salivă, de parcă ar fi fost comunişti, şi nu (mai ales) ţărănişti.

Din pricina unui singur student: Alec. Veştile rele veneau din Deltă, din Baltă, din lagărele pe unde trecea Alec, cel care nu mai avea atitudine.

La sfârşitul lui '61 am aflat că s-a liberat (la termen, fusese condamnat la cinci ani); că a fost trimis şi el cu el.o., într-un sat-nou, de pe lângă Brăila – dar, înainte de a împlini „porţia", fusese liberat „pe motive medicale".

Acuzatorii deveniţi apărători – îl acuzau iar:

«Liberat, „pe motive medicale”, pentru o hepatită? Când toţi ceilalţi, chiar canceroşi în faza finală nu-şi pot da duhul acasă, deşi casa aceea e într-un sat de pe lângă Suceava ori în apropiere de Târgu-Jiu? Măi, comédie hepatică!»

Câteva luni mai târziu:

«S-a făcut bucureştean, Alec al nostru. Cum de i s-a permis lui, cu buletin de Sighet, să se stabilească, după închisoarea politică, după Bărăgan, în capitală, când bucureşteni de multe generaţii, având acolo familie, casă, nu sunt autorizaţi să pătrundă, unora nu li se permite să-şi îmbrăţişeze soţia, mama, decât pe peronul Gării de Nord – deşi au făcut şi condamnarea şi domiciliul până la ultima picătură?»

După încă vreun an, Barbu:

«Mi-au scris ai mei: au văzut semnătura lui Alec la ziar».

«Nu cred!», am sărit eu, rănit. «O fi vorba de altcineva!».

N-am crezut – nici când am văzut cu ochii mei o schiţă publicată în *Gazeta literară* – mi-o arătase Marino:

«Prietenul dumitale!», glumise el. «Ciudat», a continuat glumeţul, «nimeni dintre prietenii mei, liberaţi încă din ’57 n-a putut publica, deşi erau consacraţi, aveau şi volume. Nu publică nici măcar în *Albina*, darmite în *Gazeta literară*».

«Da, e prietenul meu, de la Interne, de la Jilava, de la Gherla.»

«Nu şi de la *Gazeta*.» (Marino nu se putea opri din glumat: avea un umor devastator).

«Adevărat, nu şi de la *Gazeta*.», am răspuns, mohorât.

Abia după ce m-am liberat, întâlnindu-l, la Bucureşti, l-am întrebat pe Alec:

«E adevărat că ai publicat ceva. undeva?»

«Bine-nţeles c-am publicat ceva – dar nu. undeva, ci în *Gazeta literară* – nu cumva eşti gelos?» – râdea (şi el!).

Desigur, şi el glumea; nu era gelozie, ci uimire.

«Bine, Alec, dar CUM?», am pus eu întrebarea cea mare.

La care Alec, mirat de mirarea mea:

«Simplu: m-am prezentat la redacţie cu textul! Mi l-au publicat – adevărat, după două săptămâni de aşteptare – acum lucrez la un roman».

«Nu te-au întrebat cine eşti, ce hram porţi, nu te-au căutat prin dosar?»

Alec sincer, profund uluit şi ofensat:

«Să-mi umble prin dosar? Ce are a face dosarul de cadre cu literatura? Cu valoarea? Din moment ce scriu bine.»

N-am mai insistat. Cuvintele prietenului meu şi coleg de puşcărie căpătaseră un fel de forţă dezorientatoare. În tren, pe drumul de întoarcere mi-am spus că, chiar dacă în libertatea-cea-de-toate-zilele nimic nu se schimbase (în bine), mai ştii, poate că în literatură. Cu condiţia să scrii bine – ca Alec; să produci şi să propui texte de valoare. Ca ale lui Alec. Aşa că, agonisindu-mi pâinea cea neagră ca un bandit perpetuu, trăgând la lopată, dezgropând puieţi (duminicile făcând pe trompetistul pe la baluri şi pe fotograful, desigur, ambulant), am scris, am transcris câteva povestiri şi le-am trimis, fireşte, la *Literaturnaia Gazeta* de expresie română de la Bucureşti. Niciun semn; nici măcar un „deocamdată, nu” la Poşta Redacţiei.

La următoarea călătorie la Bucureşti, Alec, de cum mă vede:

«Inutil să-i bombardezi pe băieţi, prin poştă. Numele ţi-e cunoscut şi cum mulţi dintre redactori ţi-au fost colegi de facultate. Mai aşteaptă.» – şi Alec mă bate pe umăr.

«Ia stai!», zic. «Cum îmi spui tu mie să mai aştept – ce vorbă-i asta? Tu ai aşteptat? Ţi-a spus ţie vreun coleg de celulă să aştepţi, că nu-i momentul?»

«N-am spus nimic de moment!»

«De moment n-ai spus, dar cum ai publicat tu, mă?», l-am luat tare.

«Le-am dat texte foarte bune». «Ale mele sunt foarte

proaste?»

«N-aş zice», concede Alec, «ba una din bucăţi, n-o reţin, e chiar acceptabilă.»

«Ia stai!», sar eu. «De unde cunoşti bucăţile, cum le zici?»

«Le-am citit în redacţie, mi le-au dat băieţii. Mă consultă.»

«Care băieţite. – ce fac? Te consultă? îi cunoşti atât de bine, încât îţi permit să citeşti manuscrisele? Şi ce ziceai că fac redactorii: te consultă?»

«Sunt prieten cu ei, cu cei mai de valoare. Ştii cu cine m-am însurat – încă nu oficial, dar? Cu Lila Piper, o cunoşti.»

«Lila Piper?», fac eu ochii mari.

«Ce te miri – ea se ocupă de proză, la *Gazeta*.»

«Ea îmi blochează manuscrisele: Lila?»

«Da' de unde! Nu înţeleg, dar Lilei nu-i displac.»

«Dacă nu-i displac, de ce nu le publică?»

«Nu de ea depinde – de tine!», mă arată cu degetul, ca să nu se işte confuzii. «Până nu-ţi rezolvi situaţia politică.»

«Să-mi rezolv, eu, situaţia – politică! Tu cum ai rezolvat-o: singur-singurel, ca un băiat mare? Cum, domnule?!»

«Eu. N-am avut nevoie, s-a rezolvat singură. Ţi-am spus: nenorocul tău e că eşti cunoscut, prin redacţii te ştiu toţi ca pe un cal breaz, incomod, nu vor să se atingă de tine, eşti scandalagiu, turbulent, eşti „Cazul". Pe când eu.»

«*În schimb* tu…»

«În schimb… Fost student la Medicină, nu le-am spus că am făcut şi doi-trei ani la Filosofie, habar n-au la Uniune ce hram port şi ce dosar.»

«Aşa crezi, tu? La Uniunea Sindicatul Central al Industriei Sufletelor? Că Serviciul de Cadre nu mai funcţionează ca pe timpul lui Stalin?; că la Uniunea Scriitorilor nu există deloc?»

«O fi existând, dar nu mai e ce ştiai tu, pe timpuri. Tu, acolo, în provincia ta nu eşti la curent cu schimbările.»

«Eu, „acolo, în provincia mea”, nu sunt la curent – dar cum de există, nu doar Serviciile, dar şi practica de cadre – ca pe timpuri! când e vorba de un oarecare ca mine, condamnat numai la doi ani – pe când tu la cinci?»

«Dar tu ai încasat şi cinci ani de d. o! Eu am rămas puţin timp în Bărăgan…»

«Ultima oară când am venit la Bucureşti tocmai îi povesteai lui Dimisianu că ai făcut şi cinci ani de d. o…»

«Câte nu zice omul! Spre deosebire de tine, am rămas puţin timp în Bărăgan – m-am îmbolnăvit, ştii tu.»

«Ceva – ceva se întâmplă: ori eu sunt idiot şi nu pătrund explicaţiile tale, ori tu îmi serveşti explicaţii care nu explică.»

«Fii liniştit, totdeauna am dat explicaţii perfect explicite».

«Deci idiotul sunt eu: nu înţeleg ceea ce atât de explicit explici tu – în ce limbă: în… americană? Ajută-mă să decriptez ultima neexplicaţie: „lucrezi” la Ambasada Americană – ce lucrezi tu la americani, domnule? Cum se traduce în românească mea de fost deţinut politic: *a lucra la Ambasada americană*?»

«Foarte simplu!», râde el. «Ambasada Statelor Unite avea nevoie de o persoană serioasă care să ştie, nu doar engleza americană, dar şi limba română.»

«… şi cum tu eşti, din întreaga Românie, singura persoană serioasă ştiind limba română.»

«Am spus: şi – pe lângă engleza americană!»

«Bine: *şi*. *Şi* care-i explicaţia?»

«Că tu, de pildă, nu ştii nici engleza-engleză! De asta nu te-au angajat pe tine – de pildă! Te miri?»

«Nu m-am mirat când mi s-a refuzat angajarea ca învăţător suplinitor, de ţară; ca ajutor de bibliotecar la Şercaia – un bandit, un duşman al poporului n-are ce căuta în cultură, în educaţie. Nu m-am mirat, vorba ta, nici când mi s-a refuzat angajarea ca muncitor industrial: ca să nu sabotez marile-realizări! Bandiţii n-au voie să înveţe nici strungăritul, necum frezoritul, ei să tragă la lopată, cu ziua, până la moarte! Băiat modest, îmi zic: eu ca eu, fără

meserie, fără diplome, un neisprăvit, dar ce spui de X, (i-am rostit numele, îl cunoştea din Baltă): deşi bucureştean de cinci generaţii şi cu doar un an condamnare, fără d. o., n-are voie să „domicilieze" în Bucureşti, unde i-i întreaga familie».

«Ştiu, nu-mi explica tu.»

«Dacă ştii, de ce ai nevoie să-ţi explic eu? Mă mai mir că Y

n-are voie *să publice iarăşi*, deşi a făcut doar doi ani şi aceia pentru omisiune de denunţ, nu pentru „organizaţie contrarevoluţionară" ca tine.»

«Deci, te miri că am buletin de Bucureşti.»

«Nu mă mir», zic. «Te mir. – aşa se zice în Basarabia în loc de „te compătimesc": „te mir"».

«Mă. compătimeşti? Tu?»

«Eu, aşa cum mă vezi. Şi mă întreb cu neplăcere, cu milă pentru biata noastră prietenie de la Gherla: DE CE? Ca prieten am dreptul să-ţi cer explicaţii: DE CE? tu ai datoria, dacă-mi eşti prieten, să le dai: DE CE?!»

«De-de de ce.», a prins a se bâlbâi. «Ce explicaţii mai vrei? Repet: m-au liberat din d. o., fiindcă eram bolnav, foarte bolnav – nu mă crezi? Aşa-i că nu mă crezi că eram foarte-foarte bolnav?» – recurgea la nesuferita lui metodă de a te culpabiliza.

«Ba te cred», îl dezumflu. «Erai bolnav de ficat – mai departe?»

Mă priveşte rătăcit. El mă aştepta în altă parte (la alt colţ). Şi altfel – se întoarce, cu greu:

«Mai departe. Am primit drept la Bucureşti, fiindcă Marina avea buletin de Bucureşti şi aşa.»

«Ai primit buletin *fiindcă* Marina divorţase de tine…»

«Ce importanţă, mi-a făcut un ultim serviciu! Recunoaşte că nu mă crezi… Mai departe la ce să trec: la publicarea în *Gazeta*?»

«La angajarea la Ambasada americană: ce cauţi tu, fost deţinut politic, funcţionar la americani?»

«Şi predecesoarea mea, doamnă. nu interesează numele, a avut foarte mari necazuri politice.»

«Şi, din necaz politic în necaz politic, a ajuns la Ambasada. N-o cunosc pe doamna al cărei nume nu interesează, pe tine te cunosc, pe tine te întreb: cum ai ajuns acolo? Să nu-mi spui că le-ai bătut la poartă: Bună ziua, n-aveţi urgentă nevoie de un băiat bun, capabil, cunoscător de engleză americană, dar mai ales de română? – între noi: în textele publicate ai nişte neromănisme cât roata carului; ardelean, ardelean, dar nici aşa, româna, ţie, totuşi, limbă maternă. Sau ai învăţat-o cu dicţionarul, ca marele Rebreanu? Dar ce păzeşte Lila – ea fiind uceniţă la celălalt mare: Caragiale?»

Până atunci stăpân pe sine, bine cantonat într-o veselie superioară, impermeabilă, Alec se înmoaie, se (s) cade (pe sine; în sine); începe să înghită în sec şi continuă prin a-şi rostogoli ochii. Dă să plece, se întoarce:

«Ţi s-a părut, or fi greşeli de tipogra'… – ba tu nu ştii româneşte, în Basarabia ta se vorbeşte ruseşte, la noi, în Maramureş, în vatra românismului. Cum zici că nu ştiu româneşte, când descind în linie dreaptă din Dragoş? Nu, serios, ai observat inadvertenţe? Grave? N-or fi corectat cei de la corectură».

«Ştiu ce e o greşeală de tipar necorectată de cei de la corectură, vorba ta şi ce e necunoaştere a limbii române (chiar dacă sunt din Basarabia, „unde se vorbeşte numai ruseşte”). Dar să revenim la Ambasada ameri.»

«Las-o dracului de Ambasadă!» – Alec îşi ieşise din fire: mă apucase de guler: «Cu ce drept *mă interoghezi ca la poliţie*? Faptul că am fost câteva luni împreună nu-ţi dă dreptul.»

«Foarte bine. Faptul că am fost undeva-cândva, împreună nu-mi dă dreptul *să te anchetez ca la Securitate*!» am făcut stânga-mprejur, am plecat.

M-a ajuns din urmă:

«Stai!», m-a somat, proptindu-mi-se în faţă, tot ridicând mâinile, tot lăsându-le-n jos (la ele mă uitam, le urmăream cu atenţie). «Tu eşti cel mai bun prieten al meu, nu se poate să ne despărţim pentru un fleac!» – nu mă lăsa să înaintez, mi se aşezase dinainte. «Te înţeleg.»,

schimbase tonul, se înălţase deasupra mea cu vreo trei metri, «eşti gelos, în locul tău aş fi şi eu; te-ai văzut devansat: dintre noi doi tu erai scriitorul, eu medicinistul, psihiatrul, dar public primul. Dacă eşti un adevărat scriitor, ce-ţi pasă că altcineva, ţi-a luat-o înainte – să ne-nţele-gem: numai în timp – nu-i aşa? Nu-i aşa?».

Nu aveam ce răspunde la nuiaşaul lui. Am zis:

«Ai început să şi gândeşti strâmb, nu doar să vorbeşti aiurea. Vrei să mă faci să privesc numai încotro vrei tu: la publicat. Crezi că sunt ca tine, eşti convins că şi eu consider literatura un concurs de atletism, cu locuri pentru timp, cu locuri pentru spaţiu. Uiţi că te cunosc, te ştiu pe de rost, pe mine nu mă poţi minţi: eu, „din prietenie", n-am să tac, am să-ţi spun că minţi, cu mine nu faci tu diversiune, băiete. „Fleacul" e Ambasada americană (la care n-am cum să-ţi fiu concurent), despre asta să vorbeşti, dacă vrei să dialoghezi cu mine. Cum ai ajuns tu acolo, prin ce miracol te-ai transformat din bandit anticomunist în auxialiar al comunismului introdus în cazemata, în bastionul imperialismului mondial? N-auzi? Ţi-ai înghiţit limba?»

Alec roşise; albise; se învineţise. Când a trecut pe tranda firiu, printre dinţi, dar zâmbind:

«Ai merita să-ţi dau o pereche de palme».

«Dacă eşti convins că eumerit palmele, ce mai aştepţi?»

A pornit cu lovitură, a sfârşit printr-o mângâiere. Nici n-am clipit.

«Bine-ai zis: miracol – chiar miracol a fost, hai să-ţi spun cum a fost. Eşti singurul care află adevărul.»

«Celorlalţi le-ai spus altceva decât adevărul?»

«Celorlalţi nu le-am spus nimic!», s-a hlizit Alec. «Nu toţi sunt indiscreţi ca tine, ba chiar Lila mi-a cerut să nu-i spun. Ştii că am lucrat câţiva ani ca manipulant de materiale într-o fabrică.»

«Cum să nu ştiu, dar adu-mi aminte: câţi ani?»

Alec a înghiţit două noduri cu o mare pauză între ele. Apoi:

«Să zicem: câteva luni.»

«Să zicem – câte luni?»

«Vreo. Dar lasă-mă să continui, ce-ţi pasă, n-am băgat mâna în buzunarul tău, să-ţi fur timpul! Bine, să zicem: câteva săptămâni.»

«Câte?»

«Şase», a răspuns el, după o pauză. «Două», zic.

Alec mă privise cu ură. Intensă. Activă. Ca de fiecare dată când îl împiedicam să mitralieze cu afecisme. O dă pe glumă:

«Aproape trei, dar. Am lucrat în uzina aceea săptămâni şi săptămâni şi. M-ai făcut să uit ce. Nu mai ştiu ce.»

«Nu mai ştii. cum anume ai aterizat la americani?»

«Uite cum a fost: eram disperat, n-avem ce mânca, unde dormi, eram şi foarte-foarte bolnav. Mi-am luat inima-n dinţi şi am cerut audienţă. La cel mai înalt nivel.»

«Audienţă. N-o să spui că la Gheorghiu-Dej!»

«Te miri? Am făcut cerere, am aşteptat ce-am aşteptat.»

«Vrei să spui că, după ce-ai aşteptat ce-ai aşteptat, te-a primit? El însuşi? Tovarăşul nostru Ghiţă Dej cel prim?»

«Ce te miri? M-a primit, fiindcă am solicitat – să nu te plângi că n-ai fost primit: dacă n-ai cerut.»

«Uite ce e, Alec: chiar dacă nu-mi dai dreptul să te interoghez ca la poliţie, nu încerca să glumezi cu mine, eu ştiu când, din cinci cuvinte rostite, spui patru neadevăruri din pricina cărora ţi se lungeşte nasul.»

«Se vede?», a izbucnit el în râs, apucându-şi-l între degete.

«Uite, de asta nu vreau să ne despărţim: ca să existe cineva care să mă tragă de mânecă atunci când mă iau pe dinainte. afecismele.»

«De acord. Dar spui adevărul despre Ambasadă!»

«Jur!» şi Alec şi-a bătut inima cu palma dreaptă – o singură dată fiindcă a urmat astfel: «Ţi-am spus! Nu ţi l-am spus de zece ori?» – acum Alec era senin (şi asudat).

Văzând că voiam să-l ocolesc, să-mi urmez drumul, m-a apucat de braţ:

«Te interesează să ştii cum, prin ce demersuri, intervenţii, pile am ajuns acolo? Sau cu ce şi cu cât am plătit pentru buletinul de Bucureşti, pentru publicare, pentru a lucra la Americani?»

«Sunt destul de mare ca să ştiu cum stăm cu drepturile cetăţenilor-fără-drepturi în Repu' Pula Română şi să trag singur o concluzie».

«Ştiu care-i „concluzia" deţinutului care aşteaptă să-i pice din cer para mălăiaţă: cel care se descurcă mai bine decât el în mod necesar *a plătit*! Iar plata, azi, e una singură: turnătoria!»

«Bravo, ai reţinut lecţia.».

«Vrei să spui că sunt turnător? Te-am turnat cu ceva?»

«Nu eu trebuie să răspund. Nu eu am ieşit din categoria duşmanilor-poporului.»

«Mie să-mi spui cu ce te-am turnat!»

«Şi nu mai ţopăi, că mă calci pe sandale – din nefericire, o asemenea concluzie se trage după multe fapte – verificate».

«O să accept concluzia voastră când tu şi ceilalţi neajunşi o să vă rezemaţi pe fapte! Cu ce te-am turnat? Pe tine?»

«Repet: nu eu sunt obligat să răspund întrebărilor tale. Răspund, totuşi: n-am spus, n-am gândit că m-ai fi denunţat, numai că nu doar prin denunţ îţi dovedeşti neloialitatea, neprietenia.»

«Trăiască lupta de clasă! Cel care iese din categorie, din rând, din groapă acela devine neloial, neprieten, turnător!»

«Devine *diferit*. Nici prin gând nu mi-a trecut că m-ai fi turnat, dar tu ai verificat dacă, dintre foştii deţinuţi politici pe care-i cunoaştem şi care lucrează prin ambasade există vreunul care să nu fi fost, să nu fie, în continuare, turnător?»

«Eu! Toţi cei de care vorbeşti au fost turnători şi în

anchetă; niciunul n-a ajuns în închisori de execuţie! Şi-au făcut veacul în arresturi, băgaţi în celule cu cei care trebuiau traşi de limbă.»

«Nu ţi-am cerut să te disculpi, n-am formulat acuzaţii, ţi-am cerut, în virtutea prieteniei noastre, să explici inexplicabilul. Tu însă fugi, luneci, faci diversiuni, încerci să-mi vinzi gogoşile pe care le plasezi cu atâta succes noilor tăi prieteni care habar n-au ce-i o închisoare, măcar pe dinafară (şi nici nu vor să aibă e mai sănătos): Matei Călinescu, Breban, Nichita Stănescu, Sorescu, Ion Alexandru, Manolescu. – am auzit că ai dezgropat vechea aiureală pentru că ai fi nepot de soră al contelui Tisza.» «O glumă.»

«Îmi spui mie, acum, că e glumă, dar acelora le-ai vândut-o ca adevărată. Cum se împacă rudenia ta cu Tisza şi marxismul pe care l-ai descoperit alaltăieri şi nu-l mai acoperi la loc?»

«Fumat, bancul, fumat.»

«Dacă mie îmi vinzi asemenea gogoşroşii, când ştii bine că eu ştiu: nu majoritatea, ci totalitatea deţinuţilor politici nu are dreptul să lucreze decât la lopată; când ştii foarte bine că doctorul., profesor al tău la Medicină a fost refuzat, nici ca infirmier n-a fost găsit „capabil”, ci doar ca fochist la spitalul pe care el îl fondase; ştii bine că unul dintre constructorii avionului IAR n-a fost primit nici ca muncitor calificat, descarcă bidoane de lapte într-o fabrică de unt; şi ştii bine că doamna… shakespearolog celebru n-are voie să semneze măcar co-traduceri (ea le face, dar le semnează Jupânul din Groapă). N-am vorbit de mine, ci de specialişti – şi bagă de seamă, în domenii care n-au atingere cu ideologia, educaţia, cultura, ori. cu secretele de stat. Asta-i regula, iar excepţia. Tu, studenţaş neisprăvit, cu trei ani de medicină unul de filosofie, prin ce te-ai ilustrat, înainte?»

«Asta-i deosebirea dintre americani şi noi: ei nu sunt robi ai diplomelor, ai certificatelor, atestatelor.»

«Dacă nu vrei să-mi spui adevărul despre ceea ce crezi până şi tu că e de ruşine, dreptul tău! Dar încetează

cu Americanii care nu-s robii diplomelor. Nu i-oi fi cunoscând eu, dar nu-mi explica angajarea ta la Ambasadă tocmai pentru că n-ai patalamale – de ce te-au angajat, domnule? Cum ţi-au dat voie „băieţii” la Americani, când eu nu pot trece pe trotuarul Ambasadei?»

«Dacă nu ştii engleza americană!» hohoteşte el, apoi, privindu-şi ceasul: «Mă plictiseşti cu întrebările tale prosteşti şi ofensatoare! Parc-ai fi ţăranul mijlocaş al literaturii noi: explică-i şi lămureşte-l, tot nedumerit.»

«Asta ai înţeles, asta ai vrut să înţelegi.»

«Ba tu n-ai înţeles! mai discutăm noi, acum trebuie să plec. Data viitoare vino cu fapte, probe că, pentru turnătoriile mele, aş fi fost plătit cu… Ambasada americană! întreabă-i pe colegii de închisoare: când şi în legătură cu ce i-am turnat – contez pe onestitatea ta!»

Onestitatea mea: abia acum o descopăr: sugestia-somaţie de a produce probe ale neonestitatea lui: cutare suferă o pedeapsă administrativă ca prelungirea d. o-ului sau una corporală: o bătaie zdravănă, în urma unei pe faţă turnătorii. Mă culpabili-zase: aruncasem o bănuială, deci îl acuzam pe prietenul meu de turnătorie – eu care, în închisoare, apoi în d. o. susţineam cu vehemenţă (uneori „argumentând” şi cu pumnii) că spionită face ravagii mai cumplite între noi, deţinuţii decât teroarea directă exercitată de securişti; eu care, în focul discuţiilor de celulă, ajunsesem să proclam: Decât un nevinovat bănuit de turnătorie, mai bine zece turnători lăsaţi în pizda-mamelor lor, nepedepsiţi; eu care. Toate, absolut toate neînţelegerile, certurile-de-celulă ale mele cu el fuseseră provocate de uşurătatea, de nesimţirea, de iresponsabilitatea cu care prietenul meu îi trata pe toţi cei cu care, având o „dispută” (uneori intelectuală, însă adesea o ceartă mizerabilă pentru mizerabila tinetă, mizeroasa porţie de mâncare, pentru un rând-la-serviciu, pentru un loc-la-fereastră) şi, necâştigând.

Adunasem destulă experienţă de puşcărie şi destulă zgură: omul era infinit mai rău, mai nemilos, mai feroce, când i se punea în mână un ciomag (indiferent dacă mâna

era a caraliului cu epoleţi de securist ori a deţinutului „întors” ca la Piteşti, ca la Canal, prefăcut în contrariul); omul e mult mai nerezistent, mai slab. Însă cum să-i învinovăţeşti pe cei care, nemaiputând îndura bătaia, setea, foamea, frigul, căldura, au cedat, au spus: Da, sunt vinovat, vinovat e şi cutare şi cutare, iar cutării intră şi ei la puşcărie, ca după „demascările” de la Piteşti? Pe aceştia îi compătimeşti. Însă omul cel mai nerezistent, chiar fără presiuni, torturi, omul cel mai uşor răsturnabil mai lesne de întors pe dos (apoi pe faţă.) e deţinutul agitat, efervescent, cel cu frecvente „iniţiative”. În acel univers presat, opresat, compresat, suprapre-sat care este celula şi unde fiecare individ, dacă ţine să supravieţuiască, îşi reduce la minimum vital nevoile, „ieşind” la tinetă cât mai rar, ca să nu ia din timpul celor bolnavi, bătrâni, având mai des nevoie de ea; respirând cât mai rar, mai puţin, ca să lase bolnavilor şi bătrânilor aerul sfânt dintre cei patru pereţi ai celulei. Ei bine, se găseau unii ce ţineau să-şi manifeste cu orice preţ originalitatea, să-şi impună autoritatea (intelectuală.).

Alec era dintre aceştia; în celulele prin care am fost împreună la Jilava doar în cameră de trecere (carantină), la Gherla în trei celule din care una pe Zarca – el era ascultat, admirat, protejat. Însă provoca uneori ca o stare de rău, ceva asemănător cu deochiul: în celulă ţinea să aibă totdeauna dreptate, mai aprig atunci când, manifest, nu avea, şi nu atât dreptate, cât ultimul-cuvânt. Dacă nu-l avea (se întâmpla să dea peste alt „setos de dreptate”), era bolnav, făcea febră, căpăta diaree pentru o banală discuţie-de-celulă.

«Dar n-ai avut dreptate», îi spuneam în şoaptă Mihai şi cu mine după câte o „dispută intelectuală” penibilă.

«Ce contează, din moment ce am avut ultimul cuvânt! apoi acesta era punctul meu de vedere! La care ţin…», răspundea el, gâfâind încă de efortul. cursei negreşit câştigate.

«Bine, dar punctul de vedere al tău a fost, ieri, exact contrariul celui de azi», băgam noi, pedeştrii, de seamă.

«Ei şi?», făcea el. «Azi e altă zi decât ieri. Eu am foarte multe puncte de vedere, mi le schimb, în funcţie de.», niciodată, oricât am insistat, n-am aflat în funcţie de ce anume variau părerile. «Numai imbecilii nu şi le schimbă – cică sunt consecvenţi!»

Asta era starea în toamna lui ’58, când ne-am despărţit pentru mult timp. El a fost dus în lagărele din Baltă, din Deltă; de acolo mi-au venit, în Bărăgan, primele veşti neplăcute. Şi incredibile.

«De ce, incredibile?» făcea colegul nostru de d. o., Costin, fost coleg de an al lui Alec (şi victimă a „relaţiilor internaţionale”, precum şi a „organizaţiei, cu arme, bine structurate”). «În penitenciar toţi deţinuţii primesc aceeaşi porţie de mâncare, de săpun; locurile de dormit, rândul la tinetă, la servicii, astea şi le hotărăsc ei – însă la lucru, în colonii, există raţii diferenţiate: pentru neîndeplinitori de normă, pentru îndeplinitori, pentru depăşitori. Mai există locuri de dormit diferenţiate, există „drepturi” pe care în închisoare noi nu le-am cunoscut: scrisoare, pachet, vorbitor. Şi-atunci cum credeţi voi că Alec are să poată rezistra atâtor tentaţii? De ce ar fi incredibil că, pentru un vorbitor, pentru o promisiune de liberare mai devreme, pentru. O vorbă bună, n-ar fi făcut şi el pasul; pactul?»

Fapte? Probe? Nu aveam şi-l rugam pe Dumnezeu să nu mi le dea vreodată. Aşa că, după acea întâlnire de la Bucureşti, în trenul de noapte cu care mă întorceam la Făgăraş mi-am zis:

«Am eu probe, fapte verificate că Alec m-a turnat cu ceva?

A transpirat la Secu ceva din ce-i încredinţasem doar lui, prietenului?»

«Adevărat», îmi mai spuneam, «că a devenit credibil».

«Credibil nu înseamnă şi adevărat», îmi răspundeam.

«Da, dar comportamentul lui din Deltă, din Baltă.»

«Ce probe au produs acuzatorii? Ce fapte? Doar afirmaţii: S-a purtat ca un porc de câine; n-a avut atitudine, numai atât.»

Revenind în Bucureşti, în ’65, ca re-student, am continuat relaţiile cu el, de parcă prietenul meu, colegul de celulă, fostul deţinut politic, şeful lotului studenţesc din ’56 ar fi fost şi el, fie student „revenit”, fie paznic de noapte la vreun azil de bătrâni şi nu (deja!) în relaţii de bătaie pe burtă cu ştăbimea unionscriitornică, ba chiar şi cu câţiva curat-politruci din Comitetul Central: Ghişe, Brad, Stroia, Dodu-Bălan, Vasile Nicolescu, Titus Popovici, Bujor Sion.; de parcă n-ar fi fost altfel, altceva. Vasăzică găseam incredibil faptul că, în lagăr ar fi avut un moment de slăbiciune, dar găseam credibilă slujba la Ambasada Americii!

Foştilor colegi de detenţie care se mirau de „serviciul” lui Alec le răspundeam:

«Bineînţeles, statutul lui e ciudat – să admitem: de-a dreptul suspect – însă n-avem nicio *probă* că Alec *ar fi plătit*...»

Numai că ceilalţi prieteni, colegi de închisoare, de d. o. nu aveau nevoie de dovezi că *Alec ar fi plătit*, el – ei aveau dovada că *Alec fusese* (*râs*) *plătit*: Ambasada americană.

O descopăr abia acum – răsplata: pentru că am rămas lângă el când toţi puşcăriaşii îl părăsiseră (e drept: Pavlovici şi Zub reveniseră numaidecât, muţi, cu ochii plecaţi, iar Petrişor nu se clintise); pentru că îl apărasem, susţinând că nu avem probe, Alec m-a răsplătit după cum merit: cerându-mi *acest „serviciu”*. Chiar dacă, până acum, nu mi-ar fi făcut, el, servicii, ar fi fost îndreptăţit să apeleze la un prieten, să ceară ajutor într-o anume împrejurare.

Numai că Alec este Alec: nu mi-a cerut *ceva*, ce am, ceva aflat în puterea mea să fac, să dau. Las la o parte „credibilul” fapt că el, scriitorul de succes, ajuns la reeditare, îmi cere să-l ajut (eu, blocatul, eu, nepublicatul) să obţină supliment de hârtie (pentru reeditare!). Alec tot Alec rămâne: egoismul lui nesimţit, săltăreţ, infantil îl absolvă şi de astă dată. În ochii mei Alec nu are vreun păcat, însă cum eu nu am dreptul să iert păcatele lui faţă

de alţii: să se descurce cu aceia.

Necazul: cerându-mi „un serviciu”, *acesta*, băiatul Alec a avut grijă să-mi sugereze şi calea pe care s-o apuc, ba chiar mijloacele de care să mă. servesc, pentru a-l serviciu pre el. Că nu mi-a dat indicaţii amănunţite: nu avea timp: se grăbea spre masa vicepreş-ului (căruia, după ce i-a strâns mâna, respectuos, l-a bătut pe umăr, afeceşte); în al doilea: nu va fi ştiut nici el ce indicaţii-preţioase să-mi deie, pe el neinteresându-l decât suplimentul de hârtie şi nepăsându-i de drumul ce avea să mă ducă pe mine, prieten al său, la Tovarăşul Celulie şi Hârtioză; în schimb a ştiut foarte bine ce „via” să-mi sugereze: fiica aprobatorului tovarăş. Şi, ca să închidă calea spre un eventual refuz din partemi, plasase (nu atât de nevinovat, nu atât de incredibil) povestea cu *Bonifacia care-mi dă de mâncare*... – ce drăguţ, ce bun prieten (la-nevoie-se-cunoaşte) am eu, fiindcă şi el îmi dă de mâncare.

Abia acum o descopăr – pe Bonifacia-care-mi-dă-demân-care: în stânga şi uşor spre spate.

Abia acum o descopăr şi mă jur pe mine şi-mi fac cruce cu limba-n gură că n-am să mai accept vreodată mâncare de la ea.

Ca să nu am prilejul să-i cer să ceară de la tovărăşescul ei tată Hârtiescu.

3

Abia acum o descopăr pe Bonifacia-care-mi-dă-demâncare. Stânga şi uşor spate. Abia acum o descopăr şi-mi fac cruce cu limba şi mă jur pe ce am că n-o să i-o mai.

Încă înainte de examenul de admitere Barbu, Florian şi cu mine promulgasem Cele Zece Porunci ale Studentului Fost Deţinut Politic-Prima suna: «Sănuţibagipulanfacultate!» Reuşisem la re-admitere toţi trei, ei la altă facultate, cu mai puţine fete: poate de aceea nu fuseseră în stare să respecte Porunca mai mult de o săptămână. Eu mă ţinusem bine (cu ghearii şi chiar cu dinţile – cum spunea un tovarăş minoritarăş), iată, un an şi două luni – cu o excepţie, excepţională, ca toate – de când mă tot ţin, tot abţin, tot reţin să nu am relaţii

îndeaproapice cu Edgara Quineta. Dumnezeu mi-e martor: nu-i deloc uşor, când eşti în deplinătatea, ca să spun aşa, facultăţilor îndeletnice (mai cu seamă după atâţia ani de abstenţiune), să petreci cam opt ceasuri pe zi în incinta Hergheliei (berbanţii externi îi spun altfel, însă nu pentru că tentativele lor ar merge ca-n brânză (un fel, ca altele, de a numi), ci ba-chiar-din-contra. Încercare de mucenic – exagerez, dar nu prea: niciuna din mânzele filologigèle nu mă încăle-case, desigur, pentru că nu ştiau de unde să înceapă conspectatul şi vreau să mai spun ce-mi şade pe inimă ca un pietroi: e greu pentru unul ca mine ieşit la malul-cu-flori după atâţia ani de bălăceală-n mlaştină să nu dea, în continuare, din braţe, să nu întindă el laba spre fructa oprită; să nu facă el un salt (mental) sub pomul aflat în primu-i an de rod. Dând însă de înţeles că am o legătură statornică în afara facultăţii (de-aş fi pretins că sunt căsătorit, minciuna ar fi fost numaidecât dovedită şi chiar dacă acesta ar fi fost adevărul, n-ar fi împiedicat în niciun fel „o mică legătură extraconjugală”), am reuşit să ţin la distanţă eventualele tentative de apropiere; dar mai ales m-am ţinut pe mine departe de Livada Raiului.

Fiinţa de la catedră îşi vede de Introducerea-n, eu însă n-o pot vedea – măgarul de Alec! Mă aplec deasupra pupitrului, răsucesc capul spre stânga şi uşor către înapoi: în contre-jour se desenează profilul rotunjiform, dolofanesc-bonifacic; palpită domol mai cu seamă în regiunea bărbiei.

Rumegă. Sub rumegământ şi oleacă mai în faţă: ceva ca o cuşmă flocoaşmă uitată pe pupitru. Nu-i căciulă şi nu-i câne, nici măcar manşon de doamnă expropriată, e capul Fetei Popii. Georgeasca doarme la cursuri; cinstit, cum se doarme: sforăind. De aici nu se vede dacă, în somn, şi rumegă; la urma urmei cine-ar avea inima s-o deştepte?

Nu pot scrie pentru mine, nu pot lua notiţe, aşa că desenez corăbii cu pânzele umflate rotund; şi corăbii-nouri, numai curbiformice, ca profilul buciliniu, palpitând domol, somnôl, al Bonifalnicei.

Tot aici, în Amfiteatrul Odobescu o cunoscusem în

prima zi din a doua studenţie, la cursul inaugural:

Coridorul geme de bobocime, aşa că eu, babac atitrat, aştept soneria de intrare, încolo, departe de uşă, lângă scară.

Un june filiform, cu ochelari consistenţi urcă, trece pe lângă mine – se întoarce; zâmbind, îmi întinde o mână, cu cealaltă mă strânge de braţ: nu, eu nu-l cunosc, zice el, aproape scuzându-se, fiindcă «atunci, cu Ungaria», eram în anul trei, el abia în primul şi cum eu plecasem «la oaste…» (şi nu mai venisem) n-am avut cum să ne întâlnim, deci cunoaştem, însă acum (şi iar se scuză).

«e cu totul altceva, fiindcă există un decret, iar decretul e lege, i se şi spune: decret-lege, nu?»; el e acum asistent la Universală şi, probabil am să-i fiu student, «o situaţie cu totul şi cu totul penibilă», dar să ştiu, să fiu sigur, să fiu asigurat că, de – o ia de la început cu scuzele, cu frângerea mâinilor, cu aerul nenorocit. Mi se apleacă, nu ştiu ce să fac şi cum, întind o mână, să-l consolez, să-l asigur că nu-i nimica, trece, însă nu-l ating: dintr-odată am fost golit de vlagă. Ce Dumnezeu am să mă fac printre foşti-colegi de facultate, acum cadre didactice: băieţi buni, îngrijit îmbrăcaţi, cu ochelari eleganţi, cărora are să trebuiască să le cer scuze, eu; eu să-i rog să mă ierte, să mă înţeleagă: dacă aş fi ştiut în urmă cu zece ani că, intrând în puşcărie, „cu Ungaria” şi revenind acum, ca să iau facultatea de la zeroul anului întâi (dar cu examen de admitere), îi pun pe ei într-o situaţiune dintre cele mai penibile, ba de-a dreptul imposibile, poate că m-aş fi dat la fund, m-aş fi ascuns, aş fi fugit în provincie, la o strămătuşă, până trece furtuna arestărilor printre studenţi. – dar uite, nu mi-a dat prin cap! Iar acum ce dracu’ facem?

Izbutesc să-i ating mâneca şi să articulez:

«Îmi pare bine, nu-i nimica.»

El se luminează, iar îşi cere scuze, de astă dată aşa, din prietenie, apoi îmi spune că tocmai îl întâlnise pe Alec («Ce om minunat!»), îl cunoaşte bine de tot, s-a plimbat cu el la Şosea, l-a întâlnit mereu, ba la Uniune, ba pe la reviste, de la el ştia că o luasem de la capăt cu „studiile

universitare”…

Sonerie de intrare. Bobocii se năpustesc spre uşa amfiteatrului. Babacul de mine porneşte agale în urma tuturor. Fiindcă nu şi-a terminat ţigara.

Când trec pragul, proaspeţii studenţi, vreo două sute, se ridică în picioare, cu avânt (încă) pionieresc. Nu-i iau în seamă; îmi spun că, în urma mea se va fi arătat profesorul, aşa că dau să urc, să-mi caut loc. Însă un grup-organizat îmi taie calea:

«Tovarăşe profesor, în numele anului întâi, vă rugăm să primiţi.», recită o studentă, vârându-mi în ochi un gladios buchet de odiole.

Realizez confuzia. Se vede însă că nu destul de limpede: când încerc să-mi fac loc, să urc pe interval, o. persoană, o studentă mai măturată, mai-aproape-cuconiţă, durduletă, pieptoşie, inelată, ’nmărgelată, parfumată – şi-mpoşetată – mă înhaţă de mâneca bluzei:

«Halo, maică! Catedra-i colea, dom prosor!»

Explozie de râs. Râd şi eu, râdem cu toţii. Până când profesorul, adevăratul, urcat la catedră, bate din palme, iar „grupul” se năpusteşte spre el cu monstruolele.

În pauză cuconeta-rondeleta mi se propune drept în faţă şi mă apucă de un nasture:

«N realitate, maică, matale ce’s teţ? Prosor? Sistent?»

«Student în primul an», răspund, articulând cu grijă.

«Studeeen?» se miră dameza. «Adică ca noi? C-adică ca mine?»

«În măsura în care şi dumneavoastră, doamnă, sunteţi studentă».

«Păi de ce să nu fiu? Ce, n-arăt? – am numa’ douăşunu, măi maică!»

«Vaaai, dar nu-i arătaaaţi» – zâmbind larg, fac o reverenţă, ocolesc, dau să-mi continuu drumul spre uşă, însă ea mă menţine locului, de mână.

«C-adică stem colegi? ’N cazu-ăsta…» – mă trage pe interval în sus, spre culmea amfiteatrului, ajungem la locul ei, dintr-o sacoşă scoate un pachet unsuros, din pachet un

copan de pui fript: «Ia serveşte! Stai aşa, să-ţi dau şi pâine, la desert servim câte-o şarlotă. Mmmmm!», face, cu ochii închişi, ca să-mi arate cât de m-m-m! are să-i fie şarlota.

«Mulţumesc, dar. Eu, ştiţi. Nu mi-e foame!», aproape strig, privind cu disperare când la mâna ei dreaptă, cea cu Mmm, când la mâna mea dreaptă, înzestrată cu bulanul de puioi, când la felia de pâine de casă, temeinică, din mâna mea cea stângă.

«Băi ge, gă omu' nu mănângă numa dă voame, maigă!», zice ea (şi ce bine zice!). Zerveşte zză vii zănătos, de z ne vie dă volos.» – a vorbit din guşă, învulegând cu zănătate, vorba ei, dintr-o aripă şi nu-i şade rău defel aşa: cu gura blină. «Zici că ea studen. N cazu-ăsta cum explici tu?» – mă măsoară cu pleoape grele, groase, ai zice nişte buze.

«Să explic, ce?», întreb târziu, rămăsesem cu buza mea la poala pleoapei. «Aaa, părul!», găsesc. «Mi-a încărunţit demult, încă de.»

«Nu păru, maică!», mă întrerupe ea. «Cum explici chestia cu ăsta, zi-i pe nume, tovarăşu' Ionescu, că numai că nu v-aţi pupat!» «Despre care. tovarăş vorbiţi?», mă mir eu. «Mai întâi şi mai întâi, zi-mi: tu, că n-am dăcât douăşunu, da' poa' să-mi zici pe numele meu: Bonifacia, de-l port; 'n al doilea, că d-aia-am crezut că eşti cadru, nu după cărunţială şi nu după ochilari, da' după ce te-am văzut pe după cap cu dânsu' de-i asistent de literatură-nternaţiona'., mă rog, universală.». «Aaa!» fac eu.

«Păi a-maică, c-aşa-i – ş-acu fă bine dă serveşte, ca-acuşa sună şi n-ai consumat nici o-mbucăturică».

Aşa că iau. Pardon: servesc (consum). Cu noduri, cu ghiolduri, simt cu spatele, cu umerii privirile noilor colegi de an – poate şi pofticioase, poate doar ironice. Mă grăbesc să înfulec, sperând că, la capăt e malul salvator. Dar nu: Bonifacia mă aşteaptă; mă sileşte, moale, dar neîngăduind refuz, să mă aşez lângă ea. În timpul celei de a doua ore de curs, depune pe pupitru, între noi, o pungulţă cu stafide:

«Serveşte, maică, că-i delicioase!», mă îndeamnă ea,

mămos, înfulecând de zor (cu spor).

Prin semne îi dau de înţeles că nu pot, că nu se poate – nu se face: suntem la un curs; la catedră se află un profesor.

«Serveşte, maică, că nu ne vede!» – de astă dată mă îndeamnă cu genunchiul în genunchi.

În fapt, coapsa ei se lipeşte de-a mea. Îmi înfig amândouă coatele în stejarul pupitrului şi privesc deznădăjduit, îndârjit numai la profesor. Nu aud ce spune, nu contează, contează că nu-mi pot feri coapsa din calea îndemnului ritmat, îndemnându-mă să servesc; că-i bune, delicioase şi că nu ne vede.

Mi-o încordez: ca să nu primesc iniţiativa ei – încordată. Aşa e ceva mai rezonabil. Mai puţin nu ştiu-cum-să-i-zic.

Sunt convins: stăpâna semnului, autoarea cadenţei nu vrea nimic altceva de la mine decât să servesc. Stafide. Din punga de pe pupitru – dar important nu e ce transmite ea, important este ce receptez eu. Or dacă mai continuă, risc să încep a mă gândi la eventuala (câte precauţii, doamne!) încă! (e) care a Primei Porunci.

Din fericire, cincizecile de minute se sfârşesc. Din nefericire sunt, nu doar coleg de an, ci şi de grupă – cu coapsa.

Ne îndreptăm spre sala de seminar: spaniolă.

Noii colegi ai mei ştiu totul despre profesori, asistenţi, preparatori: cine cu cine, cum, unde, când. Aflu, deci: la spaniolă avem o cadră, vorba Bonifaciei care, în ’56, când plecam eu la puşcărie, ea intra în primul an. Era, nu doar cea mai frumoasă fată de la Filologie; nu doar cea mai frumoasă junǎ din Bucureşti, dar se spunea: din sud-estul Europei! Vorbe-vorbe balcano-carpatice. Desigur, fata era frumoasă, însă cam, cum să spun eu: spumoasă, frişcoasă (şi, Doamne, cum mi se mai strepezeau dinţii de acră ce era, struguroasa). În închisoare, mai cu seamă în primele luni de anchetă, cu cât îmi era mai greu, cu atât mai intens mă gândeam la ea – mai vârtos, cu cât nici măcar nu ne salutasem. De aceea, acum, reîntâlnirea avea

un gust amar: neştiindu-mă din ’56, nu avea cum să vadă în mine pe cineva măcar cunoscut. Va fi aflat şi ea că unul din actualii ei studenţi. Ei şi? Unei femei din cale-afară de frumoase nu-i pasă de altceva decât de sine.

De aceea aştept ca Bonifacia să-şi aleagă un loc: eu să mă aşez pe celălalt rând, tot în fundul sălii. Intră asistenta de spaniolă.

Doamne, ce minun (ăţi) e! Spuma, transparenţa, galben-paiul (şi uşurelismul libelulatic) din ’56 se copseseră: galbenul devenise mieriu, străveziul: translucid-chihlimbariu, iar spuma – crustă, coajă prăjită, de ronţăit.

Oftez în gând: unei astfel de creaţii (nu creaturi!) n-am să-i ajung vreodată nici până la gleznă. Chiar dacă lucrurile se vor răsturna în ceea ce mă priveşte, adică am să intru şi eu în rândurile oamenilor – printr-o minune – tot degeaba: am apucat să-i fiu student, deci subaltern o singură oră, gata: nu se mai poate face nimic-nimic-nimic. Cine ştie: peste douăzeci, peste treizeci de ani, când vom fi egalizaţi de vârstă, de nefericire, de boală, o să ne întâlnim doar atât cât să deplorăm timpul, nepotrivirea lui; să deplângem: atunci când s-ar fi putut, uite că nu s-a putut. Iar pe evă o cheamă Ioana.

Nu mă ridic la intrarea ei, ba mă fac şi mai mic, înfundul-clasei.

Din fericire nu strigă catalogul (domnişoara-nvăţătoare). Însă, după vreun sfert de oră:

«Tovarăşa, de-acolo, din ultimul rând.

A zis: tovarăşa? tovarăşul? «mi se pare mie, sau chiar mănânci? în timpul seminarului?»

«Nu vi se pare, da tomnai eram pă terminatelea, maică.».

Chicote. Ghionţi. Distracţie-mare. Asistenta (aşa am să-i zic de-acum încolo, ca s-o ţin la distanţă) nu îndrăzneşte să ridice obrazul.

«Sper că eşti, cum spui, pe terminatelea», face ea. «Am impresia că mănânci de când am intrat.»

«Că n-am apucat, în recreaţie, pân’ să găsim sala, pân’ să-mi găsesc on loc. Da’ nu vă formalizaţi dă mine:

daţi-i-nainte, tovarăşi, cum aţi ceput!»

Hohote de râs. Zâmbeşte şi asistenta, apoi:

«Aş putea să ştiu numele dumitale?»

«Cum de nu, cu cea mai mare plăcere, maică: Frânculescu Adelina-Bonifacia, da' s-ar putea să mă găsiţi la soţu', că-nca nu s-a pronunţat.»

«Nu-nţeleg: unde să te caut? Nu cumva ai greşit grupa?»

«O fi greşit clădirea! A greşit adresa!», chirăie o studentă mustăcioasă peste tot, uscată, neagră.

«Las' că n-am greşit-o, tu-ai greşit adresa, dragă, că te crezi tr-on dormitor, dă dormi pă tine din prima zi!», i-o întoarce Bonifacia.

«E-te la ea, cine vorbeşte.», miaună plângăreaţa-mustăceaţa. «Vă rog, vă rog.», încearcă asistenta. «Să ne continuăm.»

«Da' m-aţi găsit, maică?», o întrerupe Bonifacia. «Dacă nu daţi de mine la *Fi*, căutaţi-mă pe la *Pî*, că nu s-a pronunţat...»

Hohotele repornesc. Râd şi eu, cu capul culcat pe pupitru.

«. da' cum se pronunţă, cum trec la loc, în *Fi*.»

«Nu-nţeleg», spune după o vreme asistenta, dindărătul cortinei de păr ca mierea. «Ce anume să se pronunţe?»

«Divorţu, maică, că doar româneşte vorbim!»

«Divor?»

«Păi cum! Păi da, că el a rămas la Paris – să nu-mi pretindècă nu ştiţi ce-i aia „rămas", că nu vă cred, da' fiţi pe pace, că tot nu durează, că de data asta l-a băgat şi tăticuţu' zice că.»

«Bine, bine, am înţeles.» – asistenta n-a înţeles, însă vrea să încheie discuţia. «Bine, tovarăş aaa.»

«... Potop, că-nca nu s-a pronunţat, de să trec 'napoi la Frânculescu, io-te ce vă propun: să-mi zicè-Bonifacia, i mai comod şi de vreţi ceva şi mai comod, zicè-mi: Bibi, c-aşa-mi zice mămicuţa mea cca.»

«Bine, bine, tovarăşa Bi. Bonifacia.»

Simt: asistenta se întreabă dacă nu cumva „studenta” face pe idioata, ca să-i distreze pe colegi. Şi eu m-am gândit, mai ales la începuturi. Nu mi-am răspuns nici azi.

«Bine, tovarăşa, acum să ne continuăm seminarul.» – puţin îi pasă dacă Bibi joacă ori ba, şi ea a jucat într-un film după Steaua fără nume a lui Sebastián, cu Beligan (ce catastrofă!).

Nici mie nu mi-a păsat de Ioana Spanioana: frumuseţea ei luminoasă era în declin (nu atât frumuseţea, cât faima). Or eu, chiar cu o poticnire de peste un deceniu – urcam: în februarie eram lăutar, în martie din nou arestat, acum, în septembrie, student, chiar dacă în primul, iar la anul (care-i acum) în al doilea. Nu, nu: drumurile noastre nu se întâlnesc.

Oricum, bonifăcismele nu ne-au amuzat cu adevărat decât în primele două săptămâni; şi numai la prima întâlnire cu fiecare asistent profesor. Niciodată nu s-au repetat cu acelaşi, deşi noi le aşteptam. Însă odată făcut turul, Bonifacia n-a mai deschis gura – din nefericire pentru ea, nici atunci când trebuia: la seminare, la examene… Ne obişnuisem cu ea: totdeauna în ultimul rând, rumegă domol, cu privirea împăinjenită (de digestie – în patru timpi); cu, alături, dormind de-a binelea negricioasa-mustăcioasa care, la primul seminar de spaniolă o acuzase că greşise adresa. Redevenea limbută (aşa mi se părea) doar atunci când în vreo „fereastră”, mă prindea între patru ochi – în principiu şase, însă cum Georgescu Georgeta dormea şi când şi-i ţinea deschişi, tot patru rămâneam.): ea îmi vorbea de-ale ei, cu divorţul, cu pronunţarea, cu bărbatu-său, Potop, cel care „rămăsese” la Paris (n-am simţit vreo umbră de regret în glasul ei la adresa rămasului); eu încuviinţam din cap şi continuam să mă gândesc la ale mele; într-atât mă obişnuisem cu ea, chiar când vorbea şi vorbea şi vorbea, după obicei: scuturându-mă de mânecă, mulgându-mă de nasturi – încât n-o vedeam, n-o auzeam.

Şi uite, măgarul de Alec: mi-o (re) descopere!

Ce să fac? Să încerc să-i fac lui Alec serviciul cerut?

Asta presupune (dacă admitem că aş fi hotărât să-i fac „serviciul”, însă nu e deloc sigur) că are să trebuiască să-l încep prin a auzi ce spune Bibi, nu doar s-o ascult; să continui prin a-i spune eu. Dar ce? Cum? Şi, la urma urmelor: de ce?

Nu dăduse semne că ar interesa-o mai mult decât aflase despre mine, în primele două săptămâni: că mai fusesem student, cândva, demult, tot aici, la Filologie; că făcusem ceva închisoare – la politici; că avusesem şi ceva domiciliu obligatoriu; că, după liberare, lucrasem pe ici, pe colo – cu braţele, nu cu-mintea (tovarăşi! – de la oraşe, chiar şi de la satele noastre socializate); că, în urma unui decret, o luasem de la capăt. A, da: se pare că ştia că scriu – doar mă vedea în timpul, mai ales al cursurilor; va fi ştiind că nu public? nu-i sigur, nu citea presa literară şi în general nu părea interesată de motivaţiile scrisului, prin urmare nici de motivele nepublicării. Cam o dată pe săptămână mă chemă lângă ea: să şed şi să servesc (maică). După ce îi mulţumeam, ea îmi zicea să fiu sănătos, să ne fie cu folos – şi cam atât. Situaţie perfect convenabilă. Nu mă obliga la nimica – dar uite că deşteptul de Alec. A, nu! O să-i spun să-mi ceară alt *serviciu*, (ce cuvânt, ce cuvânt!), orice altceva, dar nu aşa ceva… în primul rând, e imoral; în al doilea: nu pot călca întâia Poruncă, fie şi în accepţia figurată.

Uf! s-a scurs şi acest (s) curs de introductibilităţiune. În Au mai rămas două ore de tortură-chinezoaică: slava-vechioaică.

După o să mă pot întoarce la mine, în cămăruţa mea de pod de la anticarul Sterescu; să-mi văz eu de ale – numai – mele.

4

— Na, mă! Ia!

N-ar fi putut idioata, nespăloata, adormoata de Toată a Popii Georgescu să-mi dea în pauză ceea ce mi-a dat acum?; n-ar fi putut mustăcioasa, oioasa, rumegătoareasa, obrăznicăturoasa (să-mi spuie „mă”, mie, care-aş fi putut să-i fiu bunic – orişicum, pe când ea se juca cu puţa-n

ţărână, eu făceam puşcărie la cataramă în aceeaşi celulă cu ta-su, popa Georgescu-Supliment! – n-ar fi putut să aştepte pauza următoare, atunci să-mi dea ceea ce mi-a trântit adineauri pe pupitru, în văzul întregii omeniri?

Ce Dumnezeu o fi cu? într-un plic roz! Dacă n-ar scrie pe el numele meu, aş avea dreptul să pretind că nu primesc roze-scrisori. Te pomeneşti că a făcut-o intenţionat, vaca; gâsca; oaia-popii taman atunci când conferenţiară de slavă veche, după bunu-i obicei, odată urcată la catedră, *sus*, se uită încoace, de-sus; exact când Slavavecchio, după obiceiul intrat, negru, sub unghii, mă caută cu privirea prin amfiteatru, luung, să-i ajung, cu toate că ştie bine: ocup unul şi acelaşi loc, aici, în fund-dreapta, de un an şi două luni; când Otravaveche, dând de mine, cu ochii ei găinoizi, îşi curgăineşte orifixa bucalică de slabăveche nedespământelenitică şi, constatând ea că mă aflu tot aici, că nu m-a luat dracul, nici fra-su, nici fic-sa: Securitatea, îşi prepară scuipatul cu care să mă aghesmuiocească, zda mă! Bineînţeles: după ce a comis măgăria, se duce la locul ei, în jumătate de minut are să dormeze, cu capul reglementar depus pe pupitru – pen' că ea.

Dormirea Mă-sii ştie foarte bine că Fata-veche de la catedră nu pe Georgescu are s-o vadă şi admonesteze (că doarme, că sforăie, că râgâie-n somn), ci pe mine: că exist (e-he, ce bine i-ar prinde şi ei neexistenţa mea, nu de alta, dar nu s-ar mai simţi vinovată, deci, nu ne-ar mai cerşi nouă, mie, iertarea ca pe o răsplată prea mult întârziată).

— Dumneata, acolo, din ultimul rând… Dumneata-acolo-din-ultimul-rând eu sunt acela, atât că nu mi-s tată eu, vorba Bolintineană. De un an şi, de când ne tot constipă cu slava-i veche, Stipataverdică, convinsă probabil că numai aşa or să i se dezîncuie maţele răsâncuiate; că numai aşa are să i se dezastupe chestia slujindu-i la făcut niţel pipi. Nedestupata: se foloseşte de mine ca de un paratrăsnet: să-şi descarce fulgerele ei boante şi toante; mă foloseşte drept ţintă de tras cu ironiile ei slavoane, cu invectivele ei de femeie-comisar, mă

va fi luând drept lumânare din aceea groasă şi puloasă, pe dinlăuntru, Stearinolatra, ca şi cum eu şi numai eu aş fi vinovat de durerile ei sufleteşti de burtăveche.

— Da, da, dumneata, cel în vârstă…

Auzi-o, Doamne – o auzi, Domnule? După dumneata-acolo vine fără greş dumneata-cel-în-vârstă; după care, negreşit are să treacă la măciniş: dumneata-cu-situaţia-dumitale-specială.

Întâia oară când se legase de mine (în a doua oră din primul curs, anul trecut) şi ajunsese cu discursul până la vârsta-mi, îi adusesem aminte că «în urmă cu treisprezece ani, pe când eu eram tot în primul an de studii şi număram abia optsprezece primăveri», domnia sa era deja «cadru didactic cu îndelungată experienţă» – la care Cadralungată îmi dăduse un răspuns plin de înţelepciune: «Ieşi afară!»; a doua oară o lăsasem să treacă peste vârstă, dar când ajunsese la speciala-situaţie a mea, tot politicos îi adusesem la cunoştinţă: «De situaţiile-speciale se ocupă Serviciul de Cadre, nu catedra de slavă, oricât ar fi ea de veche», iar Situaţiaveche mă dăduse afară, tot atât de luminos. O a treia dare-afar nu se mai ivise: nu-i mai răspundeam, orice-ar fi zis şi oricât, o lăsam să se descarce, uşureze, mulţumeze de una singură. (Câţiva colegi din prima-mi studenţie, acum colegi ai ei îmi sugeraseră, desigur, în glumă, dar sperând din inimă că îi voi lua în serios, îmi întinseseră o prăjină-soluţie: să mă sacrific eu pe altarul aşternultului ei, salvându-i astfel de asalturi xuale, atât pe ei, foştii mei iubiţi colegi, acum biete cadre didactice, colegi cu Slava, cât şi pe actualii mei colegi, inocenţi studenţi nenăscuţi la Douăştrei-August – să-i scap deci şi pe ei de crizele de muiere nesatisfatută ale Slavonesei).

— Dumneata, cu situaţia dumitale specială, ai face mai bine… De obicei se opreşte aici, lăsându-mă să deduc ce-ar-trebuisă… – măcar tovarăşul-nostru cel Diaconesc, secretar de partid pe facultate, sugerându-mi să aleg…” ultima lternativă”, mi-o şi indicase: «tre’ să părăseşti de bunăvoie ’universitatea!» Pe când ea. Nu-i din neam de

ciocănar nici de ţărănoi, ea-i a patra generaţie de slavişti, oricum, nu se compară cu un proletar mojic şi semianalfabet ca tov Diaconescu.

— ...dacă ai fi mai cuminte, mai ascultător, mai diligent... Vrea să mă şi umilească, Umilaveche: azi nu s-a oprit în pragul suspensiei bine-aşezate, azi a lipit de „vârstă”: cuminte-ascultătordiligent, ligenţa ei de alintată, de latinizată, de sclifosată – Salvata! Şi, vai, reuşeşte.

În închisoare începusem a constata că omul poate fi şi porc, mai ales dacă-i ceva mai bătrâior; în d. o. mi se întărise convingerea, dar încă o dată: porci se arătau numai bărbaţii! Şi uite: din primele rânduri ale amfiteatrului (ocupate, ca din întâmplare, mai puţin de „studenţi normali”, de 18 – 19 ani, mai ales de babaci ca mine) izbucnesc chicote de râs. Nu masculine! Bine, bătrâneţea devine teren favorabil cedăriilor, mraniţă a porcăriilor, dar numai la bărbaţi, numai noi, hârâiebrâioţii, târâiepuloţii suntem susceptibili de a deveni curat porci de câine! Ei bine... Adevărat, sunt mai bătrân (e) decât media: în jur de treizeci de ani – dar totuşi, fete; în fine, femei. Deci şi ele. – trebuie să caut degrabnic un al treilea sex la care să mă-nchin. Aşa va fi ea, lumea-cea-crudă făcută, însă eu nu ştiam: studenta cea mai sensibilă umorului-slav-tare-vechi se arată (şi cum: nu e destul că s-a ridicat în picioare, dar agită braţele (riscând să i se vază ’ntrecraţele), se arată a fi Vanda. Vanda care, orişicâtuşi, e mai mărişoară; chiar şi decât mine; şi oarecum amică a mea. Se vede că ziua de azi nu şi-a epuizat surprizele:

— Ce-i cu scrisoarea aceea? Şi încă roz...

Lăsând la o parte rozul scrisorii (tocmai pentru că a rostit cuvântul exact aşa cum l-ar fi rostit străbunică-sa, franţuzită de-a lui Facă/riopuloszide?), cine izbucneşte în hohote, apoi în răgete de râs?; cine se ridică în picioare, cine se răsuceşte încoace (nu neapărat ca să mă vadă şi să afle ce expresie am, ci ca să fie văzută, ea, că mă vede; văzută de tot amfiteatrul că ea, râzând, mă condamnă pentru ce voi fi comis; că, vorba celuia: cât mă urăşte ea, râzând!)? Ei, cine: Vanda. Are să ajungă depaaar, departe,

psihi mu; departe, însă nu pe orizontală (car va zică la mama dracului, undeva în fundul provinciei, în vreun sat pierdut), ci departe-în-sus: până una-alta a făcut un-pas-pe-loc, ceea ce înseamnă că a rezistat (un pas) valului general măturător spre provincie; ceea ce mai înseamnă un-pas-în-sus: un post pe-aici, pe la Universitate, de ce nu: la catedra de Slavă Veche, că tot a făcut act de închinare fiinţei de pe tronul catedrei; de ce nu chiar la Cenzură?: după o luare de atitudine ca asta tovarăşele Cadre cenzùrice n-au să mai ţină seama de faptul că tată-său a căzut la Stalingrad cu Mihai Viteazul pe piept, că frate-său a căzut la Piteşti, că la naţionalizare maică-sa a fost azvârlită-n stradă cu doi copii mici şi două valize iar Vanda, după liceul chinuit, n-a avut voie să dea examen de admitere la facultate (ca duşma' răit al socialismului biruitor), abia în '65, odată cu noi, foştii deţinuţi politici, i s-a îngăduit. A învăţat bine lecţia de marxism-stalinetism, iubita de ea; şi de materialism istorico-dialectalnic. Nicio importanţă că la absolvire are să numere treizeci şi şase de toamne: judecând după râsul ei de acum, fata generalului cutare, nepoata cutărui moşier e mult mai pregătită să apere neabătut puritatea ideologică a bolşevismului decât un ţărănoi-sărac şi original-sănătos pe la dosarul lui de cadre mitocandre – precum tov Diacones. Da, da: Vanda are structură de ceea ce se cheamă: babă de viitor.

Abia acum o ating; o iau de pe pupitru (vorbesc de scrisoare) – chiar aşa: ce-i cu plicul ăsta? şi încă rozaliu-pre-cum?); o înalţ în dreptul ochilor, o privesc dintr-o parte, o întorc pe cealaltă şi, pentru că tot nu dezleg enigma – o amân: duc scrisoarea, bine protejată de palmă, în buzunarul interior al vestonului iar din privire şi din mâna liberă încerc să-i comunic titularei: un curs atât de important (bine: doar necesar) nu trebuie tulburat de o oarecare scrisoare, fie aceea roză. Dar Slavanerozã nu împărtăşeşte opiniile mele, ea se închină cu totul altor valori.

— Ce conţine? De la cine provine? în ce problemă? Acum cu amândouă mâinile, ajutându-mă de pielea

obrazului, încerc să-i aduc la cunoştinţă că mi-a pus prea multe întrebări, toate esenţiale – una; a doua: întrebările-capitale îmi sunt cunoscute de la Seci, însă (punct devenit al treilea): n-am avut vreodată de a face cu Sece, persoane de sex indecis, purtând, la vedere, epoleţi, iar la nevedere articolul din dotare numit: „una pereche chiloţi tovarăşă dosar just”. Fireşte, roz – m-am întors la scrisoare, am părăsit chiloţii ideali ai tovarăşei protejate mult mai dârz pe la vigilinţa epoleţilor decât de apucături-burgheze.

— În situaţia dumitale specială, de tolerat într-un lăcaş de învăţământ superior, ai face mult mai bine.

Ştiu, am aflat ce aş face mult mai bine, doar mi-a spus-o (prost, dar mult) politrucul-voluntar al facultăţii, tovarăşul nostru Ion, ba chiar şi Diaconescu, ăstuia îi adusesem la cunoştinţă – ceea ce ştia el foarte bine, dar un secretar de partid face totdeauna pe mult mai-tâmpitul decât este, anume: situaţia mea, specială, cel puţin din punct de vedere oficial, nu este a unui tolerat, pentru neînsemnatul amănunt că „decurge din decretul tovarăşului nostru Ceauşescu din vara lui ’65” – în primul rând; în al doilea: nu continuasem studiile de unde le abandonasem cu un deceniu în urmă, adică din anul trei (mi se respinsese cererea de reînmatriculare, pentru că nu fusesem reabilitat; când cerusem reabilitarea, mi se refuzase pe motiv că dacă nici măcar reînmatriculat nu fusesem), ci o luasem de la capăt, printr-un (nou) examen de admitere. Dar astea i le spusesem Comisarului Diaconescu, nu Slaveicomisarnice – care:

— ...dacă nu ţi-ai etala relaţiile extraconjugale... Relaţii extra – cum? Conju – care? De unde până unde...? Ce contează: nu sunt întrebări care aşteaptă răspunsuri, ci acuzaţii sub formă de întrebări. Asta în ceea ce-o priveşte pe Slaviformanţică, fiindcă prietena mea, Vanda.

Vanda-babanda-de-viitor: are să ajungă departe – în viito-ru-i de aur – după cum îşi manifestă, în continuare, veselia-acuzare: râde, sare mereu de pe bancă, saltă, se răsuceşte-ncoace – ca să *se* vadă că de mine *se* râde. Râde, cu toate că nu e singura. Vreau să spun: ea este binişor

plasată ca să ştie că cele două nopţi petrecute la mine, hai să zicem doar aşa: sub acoperişul meu, la începutul primului an.

Dădusem peste ea, noaptea, pe la ceasurile două, în staţia de tramvai de lângă mine, o recunoscusem pe recenta colegă, mă mirasem că mai aşteaptă la acea oră şi ea, izbucnind în hohote de plâns (nu de râs, ca acum, dar care-ar fi diferenţa?), îmi spusese că logodnicul ei o alungase, zicându-i pur-neaoşeşte: «Fă-ţi papucii, fă!» şi luase la bătaie pentru sfântul motiv că nu mai aducea atâţia bani în casă: de când intrase la facultate nu mai lucra la un ştiu ce contabilitate. Dar asta era de-glumă, alta era de neglumă – îi mai zisese: «Te-ai uitat în oglindă, să vezi ce babă te-ai făcut?» De-aceea Vanda: «Spune-mi, te rog, spune-mi sincer:

arăt chiar atât de bătrână?», mă somase. După o comprehensibilă ezitare, în staţia de tramvai pustie şi inutilă, făcusem ca Samariteanul: o condusesem la mine, după ce-i atrăsesem atenţia că am un singur, nu dor, ci pat (ea nu percepuse subtilitatea, nici nu va fi auzit ce spun, continua să mă mulgă de nu-uri în legătură cu băbenitudinea ei, bătrândică), iar sus, la Sterescu, împărţisem frăţeşte mâncarea, ţigările şi, neavând cum să-l facem bucăţi (patul), l-am împărtăşit şi pre el – îmi cerea mereu-mereu să-i spun dacă-i babătrână, Da’ de unde! negam, consolând-o cu ce-aveam la-ndemână: mijloaca de bord. Aşadar Vanda ştia bine că cele două nopţi nu se petrecuseră sub semnul. extraconjugalităţii vreunuia dintre noi, prin urmare, nici a mea. De atunci îşi găsise alt logodnic, tot dinamovist, deci tot cam ţigan (gustul boeroaicelor arhipelagice pentru carrrne şi-mai-neagră, dravidienească nu se stinsese nici în a şaptea generaţie); la facultate, în pauze, fumam dempreună, vorbeam de ale noastre, gospodăreşti, deci ştia că statutul meu neschimbat rămăsese – atunci de ce râde aprobator? de ce *se* râde Vanda? Fiindcă Vanda a obosit; a, cu adevărat, îmbătrânit.

Poate că ar fi timpul să cresc niţel şi eu; să mă în

sfârşit, maturizez: ca să nu mă mir de îmbăbirea altora.

Şi totuşi: mă mir (a) zâmbetul Danielei (reţinut, nu chiar cu poalele-n cap ca al Andei): fusesem colegi, „înainte de Ungaria" şi ea „plecase la oaste", atunci, în '56, însă nu ca mine, *în* puşcărie, ci ca muncitoare *la* fabrica Adesgo. Şi ea revenise la suprafaţă în '65, în urma decretului ceauşesc. Nu fusesem prea apropiaţi înainte, reîntâlnindu-ne, desigur, ne bucurasem; şi ea simţise că ne aflasem, o vreme, în aceeaşi oală, chiar de nu la acelaşi nivel, schimbasem suficiente, pentru ca să ştie: nu sunt căsătorit (după cum eu aflasem: ea se căsătorise cu un inginer) – atunci de ce zâmbeşte şi ea, vizibil? Nu, Daniela n-are să ajungă la Cenzură ca Vanda, însă cum ea scrie versuri. Şi pentru a publica e necesar să dai din ăsta – bine: din asta, dovada – ce să mai vorbim de un post de redactor pe la o editură, la o revistă: şi acel curcuş (culcuş pentru cur) se câştigă cu sudoarea, zi-i pe nume. sudoarea gurii truditoare! Bine, rău, ciudat, normal – asta este, nu alta… Lucrurile s-au amestecat, scuturat – acum tind să se aşeze – cam aş astfel. Râd mai cu seamă colegele (feminin), dar nu gâsculeandrele cărora, în timpuri normale, dacă le arăţi un deget, ele ţi-l înghit cu totul (de râs, s-a-nţeles) – ci coaptele; ba chiar răscocoaptele. Partea bărbătească nu, nu prea; cei mai vârstnici joacă bine indiferenţa, dar iată că un „puşti" se uită rău la arătarea de la catedră, iar altul, aproape un copil o apostrofează pe Vanda: Că de ce râde ea? Că ce-i atât de amuzant, în asta?

Da, domnule. O să fiu obligat să mă revizuiesc – pe ici, pe colea. Prevăd că o să-mi zidăresc o opinie bătrânetică despre tineret (ul din ziua de azi); şi, fatal: una tineritmică – despre bătrâneleatul cu acelaşi titlu. Încolo, ce să fac: tac. Dar nu bine fac: Slavavechească nu se lasă; insistă. Bate din picior, dă cu pumnul în catedră, i s-a-nvechitorizat până şi privirea.

— Am vrea şi noi să ştim cine-i expeditoarea scrisorii roz… Şi, bine-nţeles, parfumate!

De ce: bineînţeles-parfumate?

Scot bineînţeleasa din buzunar, o adulmec: da, mda,

ceva – cumva, parcă-parcă, însă nu înţeleg ce înţelege găinamurată (în slavă) prin scrisoare-parfumată. O vâr la loc. Şi tac – cea mai recentă cucerire a omului: ne-vorbirea.

— Te rog să te ridici în picioare când vorbeşti cu mine! Poftim, ce ziceam? zic în sinea mea, dar în sinea ei, ce fac?

desfac fălcile capcanei, îmi bag piciorul între dânsele – ca un bou:

— Dar nu vorbesc cu dumneavoastră…

Chicote. Pufnete – aşa-mi trebuie. Râsetele vin de mai încoace, dinspre mijlocul amfiteatrului; râd mai ales băieţii – însă nu în direcţia mea. Capra de la capredră îşi pierde gălbejitoreala; se învineţegreţeşte:

— Eşti un… Un… Un insolent!

Băieţii râd de-a binelea. Fetele-femeile tac; ele, mai-înţeleptele.

— Te rog să părăseşti i-me-di-al amfiteatrul! mă somează. Mă ridic în picioare, din bucăţi; schiţez o reverenţă:

— Cu cea mai mare plăcere, domnişoară…

— Tovarăşă, domnule! ţipă Tovarăşavâchică, corectându-mă, punând la punct, plantând, din două cuvinte, la locul cuvenit, graniţa politică dintre noi.

Cale de întoarcere nu mai există, oricât aş regreta eu nestă-pânirea verbală; a mea, fireşte – ea având voie să verbeze ce-i trece prin capgăinaticul ei apendic de slavalinacee, mai ales când dă dovadă de vigilenţă în veştejirea (ofilit eufemism) duşmanului (clasetic, evident). Îmi adun lucrurile, spunându-mi că lasă, pe lumea cealaltă: e-he-he!; spunându-i (de profundis.):

— Scuze, domnişoară, uitasem că sunteţi tovarăşă…

Am mers cam departe – părerea altora, nu a mea: doar ea are voie să marcheze hotarul, să sape şanţul, să adâncească prăpastia, ba chiar e obligată să o facă (îşi răspunde ea sieşi, seara, la culcare); pe când eu, domnul, am datoria să explic; obligaţia să dau sama; constrâns să mă rog (ca) să fiu crezut, să implor să mi se accepte

dovezile de inexistenţă a unei eventuale prăpăstii, graniţe; în cel mai fericit caz rolul meu: să cerşească „cinstea de onoare”, cum i se zice, de a fi acceptat printre ei, ne-domnii; tolerat între dragi-tovară-şi-pretinii; îngăduit în rândurile lor, ale alcătuitorilor ţării-ntregi-în-sărbătoare – într-un cuvânt: de a fi şi eu considerat „un om între oameni”, doar şi eu îs om, nu?

Bine, nu. Din fericire, Tovarăşaiveche nu se agaţă de această fundamentală scăpare a mea – o ţine pe-a ei:

— Nu pleci de-aici, până nu aflăm cu toţii cine ţi-a trimis scrisoarea parfumată! Şi dulce., adaugă, rotindu-şi privirea prin amfiteatru, aşteptând aprobarea maselor-largi. Dulce! silabiseşte, nu foarte mulţumită de cantitatea exteriorizată de încuviinţare entuziastă.

Tu-ţi ma mă-tii de nenorocirească; băga-te-aş eu şi nu te-aş mai scoate (-te-aş) de nefericitară, de nedestinatară a scrisorilor parfumate (şi dulci.); starea ta e într-adevăr neliniştitoare, dacă nu te poţi stăpâni, şi ai ajuns să te dai în spectacol dinaintea puştimii studenţicole. Acum, abia acum înţeleg, Doamne-Dumnezeule, de ce ne-ai dat nouă, Românilor, un singur sfânt şi nu ca de-o pildă Bulgarilor vreo sută-şi fiindcă Românul nu s-ar sacrifica, de l-ai sacrifica! mai ştii, dacă aş fi acceptat sugestia amicilor de ambe sensuri de a mă sacrifica, eu; nu mult: puţin-teluţ; cam atâtica – n-am fi ajuns cu toţii până aici; şi aş fi devenit sfântul nr. 2 (după Sisoe) al românitudinii noastre misticalice.

Dar Românul din mine se (ră) scoală: să mă sacrific eu? Ba să-i moară lui capra! – nu contează cui, din moment ce nu-s acela eu. La urma urmei, de ce mi se cere mie şi asemenea sacrificiu? Ce sunt eu, mă rog frumos? Consolator de serviciu al băbimii filoloage?; armăsar comunal al slavelor vechite?; deschizător de pârtie spre suplimente de cote de hârtie întru reeditarea geniilor maramureşene? Ia să mă mai slăbească!

Până una-alta, să văd cum ies de-aici, din asta, fără să-mi las penele.

Pene are ea, Mpenitaveche: cu aripi desfăşurate îmi

barează calea spre uşă. Sunt mai înalt decât ea şi o privesc de sus, dar observ că, ridicând braţele, a antrenat şi rochia, dezgolind furoul

— Doamne, ce tristeţe! Şi ea care mă lua la trei rozeşte, cu scrisoarea! Rozalii par şi ochii găinatici cu care-mi caută privirea, dar cine ştie de ce nu urcă mai dincolo de rădăcina gâtului; buzele abia i se mişcă, mai mult citesc decât aud ce spune:

— Treci numai peste trupul meu…

Poftim! Asta era, doar asta mai lipsea! Spunând ceea ce a spus, trăieşte spusele. La propriu.

O aud bolborosind, forfotind, fierbând, îi zăngăne capacul.

Dintr-odată mă izbeşte în nări miros de rânced, de ofilit, de răsuflat; de fără întoarcere. De sfârşit fără să fi început al femeilor ce declină înainte de a fi cunoscut ridicarea-n suliţă.

Greaţă, milă. Milă, greaţă. Mă deplasez lateral, îmi feresc capul:

— Vă rog daţi-mi voie să plec.

— Nu! şoşoteşte ea. Numai peste trupul meu…

Mă mut în partea opusă. Trupul (vertical) iar mi se băga-n suflet.

— Vă rog respectuos, vă implor: permiteţi-mi să ies. Altfel…

— Altfel? – de parcă aşteptase de cine ştie când prilejul. Altfel, spune! Ce, altfel? – pleoapele-i transparente, străbătute de vinişoare vişinalbăstrii, acoperite de broboane de nu ştiu ce i-au acoperit ochii.

E indecent un ochiu’ viu, acoperit de pleoapă. E pornografic.

Să i-o spun? – ce să i-o mai spun şi pe asta, mai bine i-o tac.

Altfel, într-adevăr: ce? Ce voisem să spun, să amenint̨? Nu mai ştiu – dacă voi fi ştiut. Stranie senzaţie; umilitoare, poate cea mai înjositoare din câte am încercat; o definitivă stare de încolţire, găbjire, găbuire: nu mă pot apăra, libera măcar „cu sufletul”, ca atunci când, într-un

birou de anchetă eşti luat la măcinat-tocat de cinci, şapte securişti şi tu te gândeşti, nu neapărat să scapi, ci să se termine odată (de parcă n-ar fi acelaşi lucru

— Ei, uite: nu e).

Şi dac-aş avea acum, o oglindă; şi dacă m-aş uita acum în oglindă – ce-aş vedea: o falcă de idiot profund, atârnândă; şi o pereche de ochi goi, goliţi, de oligofrenetic.

— Ieşi! Ţi-am spus! mă salvează tot ea.

Nu mi-a mai spus, dar n-am să caut, acum, calul de ce se caută calul; cel de dinţi – sau numai de dar?

Când am mai rupt-o la fugă aşa? – la Gherla, cu ani în urmă, după o bătaie cumplită, în Zarcă, mai cu seamă la tălpi – după care Istrate, adjunctul comandantului deschisese poarta dinspre curtea-ntâia şi strigase: «Fugi!» – şi fugisem. Alergasem pe rotundurile, pe ascuţişurile pietrelor cu tălpile goale, zdrobite de lovituri, cu mai puţin de jumătate din unghii rămase după (şi) „peste”. Zburasem ca vântul, ceva mai iute decât gândul.

De astă dată am mai puţin noroc decât la Gherla: sunt ajuns din urmă.

— Crezi că scapi atât de ieftin? Unde locuieşti? Adresa! Adresa? Adresa mea, da, desigur. Unde locu’… Ia stai! Aici nu-i Gherla, acum nu-i atunci – inspir adânc, expir, zic:

— Doriţi să-mi faceţi o vizită? Cu sau fără materialul clientului? – locuiesc la anticarul Sterescu, îl cunoaşteţi, ca orice universitar ce se respectă, însă vă atrag atenţia că.

Voisem să continui, spunând că, dacă are de gând să mă viziteze, din întâmplare, din aceeaşi întâmplare eu n-am să fiu acasă, să mă caute-n altă parte. Dar ea mă întrerupe:

— La Sterescu? La nea Radu?

Am dinainte o altă fiinţă. Până să mă pătrund de schimba-rea-i, se răsuceşte; porneşte îndărăt, pe coridor; spre uşa amfiteatrului.

Da. Mda. Înhî. Privită de departe, dinspre mai încoace. Nicio legătură cu partea dinspre stradă, cea pe care i-o ştim de la cursuri, în fine, faţa. Frumoasă i-i faţa

dosului, ar spune un poet slobod la vers.

Nu se poate, nu-i aceeaşi, nu e Slavaidecuruei, nu-i a Slavacii mersul iepeş, cracele ţâfne, poponeţii cureşi – ai altei creaturi.

Rămân descumpănit în capul scărilor: ora zece şi un sfert, unde Dumnezeul meu să mă duc? La două am alt curs: să mă întorc acasă? Ca să mă reîntorc? Plictisitor, dar n-am încotro. Să rămân la bibliotecă? Nu! mai bine o şterg acasă şi rămân acolo, la adăpost (de codru verde) ziua toată.

Îmi aduc aminte de scrisoare abia când cobor din tramvai, la Filantropiei. Ninge-plouă, n-o pot citi. Lasă, acasă.

Acasă: într-adevăr e cam-foarte rozovă. Cât despre partea ei cea parfumegatică. Nu-i chiar atât de miroznoasă pe cât e de rozică, dar orişicâtuşi:

Maică dragă Sâmbătă a.c. *împlinesc şi eu nişte anişori*. În *consecinţă*, *te aştept cu mare plăcere sâmbătă a.c. Începând de pe la ora 19 fix*. *Va fi intim în familie*. *Te rog f.f.f. mult să iei parte*

Cu drag.

Bonifacia

Mă aşez pe marginea patului cu scrisoarea în mână: să râd? Să plâng?

Să existe vreo legătură (nemijlocită!) între cererea lui Alec, cea cu serviciul şi invitaţia maicii-dragi? Nu se poate, în Dumnezeu nu cred chiar totdeauna şi nu prea tare: Alec n-o cunoaşte pe Bonifacia, aseară nici numele nu i-l ştia.

Atunci? întâmplare? Să admitem. Însă tot-întâmplător-din-întâmplare nu cunosc adresa colegei maici, iar scrisoarea nu-mi indică unde anume „va fi intim familie”.

Atunci? Atunci!

Azi e joi. Mâine, vineri: rămân acasă. La fel poimâine, sâmbătă; n-o să am ocaziunea să mă. Cum scrie, cum scrie – în scrierisoare?

A, da: să iau parte. Cu mult drag. Nu cu mult, dar în familie.

5

— Dacă-i Alec la telefon, spune-i că nu-s acasă! strig pe gura scării de la mine, din pod.

— Nu-i telefon! Vizit!!

Sunt gata să răspund anticarului că, în afară de Alec (şi de Lila) nimeni nu ştie că locuiesc aici.

Cum, nimeni? Dar Slavaderetro (Slavans)? A, nu: chiar dacă ştie, nu se coboară ea, ditamai conferenţiarul (şi încă de Slăveşte!) până la podul mansardic al unui studenţaş ca alde mine (bandit duşmănos pe deasupra).

Deci nu-i Slavăţieslaveche – atunci? De ce a accentuat Sterescu pe al doilea *i*, când şi el rosteşte ca toată lumea câtdecătică românească: vzzită? Ce-o fi vrut să-mi transmită – în mod subversivo-duşmănetic?; ba chiar şi clandestinos, cum ne tot timpul bănuiesc Secii-de-piatră?

Prost mai sunt! Dar ce spune, cu adevărat, vizit, indiferent de locul accentului, între doi foşti şi eterni puşcăriaşi, decât: «Alarm-alarm-alarm»?

Vizită – îmi simt inima oprită pentru câteva clipe lunge; şi repornind, furioasă-sperioasă, dând din picioare, lovindu-mă-n burtă pe dinăuntru, dureros: *vizită*! Chiar dacă vizita e doar pentru anticar şi pentru ale sale „fiţuici duşmănoase”, cum le zic bestiile-analfabestiile chiar şi enciclopediilor în şpe volume, rezervând denumirea de „carte” (ba chiar operă!) acelor produse justliniste comise ba de Marx, ba de Lenin, compuneri de Şolohov cel Nedezânţelenit al lor, ba chiar poezii de-ale Mihaipizdiucului, căcat-de-lângă-drum-şi-fără-gard; pentru „interzisele” (căci, nu-i aşa, dragi tovarăşi, ele conţin otravă foarte veninoasă: opiu contra poarelor!); or să se-aştearnă iar pe percheziţii, au să are/grăpeze/ întoarcă-din-furcă întreaga casă, deci şi odăiţa mea, cum au mai făcut de două ori într-un an, atât că atunci nu găsiseră nimic la mine; fiindcă atunci – la mine – încă n-aveau ce găsi, găsitelniţa mamèlelor lor de mamelmuci securezi!

«Fii cuminte, proasto», îi spun în şoaptă, ca la fiecare-alarm, de peste zece ani (de când am plecat la

oaste şi, chiar de-am ajuns la suprafaţa pământului rotundoid, tot n-am izbutit să mă-ntorc de-adevăratelea). «Fii cuminte, altfel ne-necăm amândoi – vrei tu să ne-necăm?», o inutil întreb – cum să vrea? «Nu vrei, ştiam eu – atunci ajută-mă să te-ajut, susţine-mă de subţiori, ca să te port în braţe, du-mă de mână, ca să te conduc prin lume». Mi s-au înmuiat, piftiat picioarele, genunchii s-au marmeladizat, mi-au fost înlocuiţi cu, parcă, bucile, privirea mi s-a-ngrăşat, s-a-nchegat. O mângâi pe dânsa printr-însa, mi-a mai rămas nealarmată ne-vizitată o mână şi cămaşa – dintr-odată umedă. Şi limba mi-a rămas, drept care: «Nu-i nimic, las că; las că scăpăm noi şi de astă dată – şi ne-om lua. Nu ne-necăm noi chiar aşa: din senin, de floarea mărului, de apa sâmbetei – las că! Şi-o s-avem o mulţime de copii şi trăim şi-n ziua de azi, dacă.»

Mă întorc în odaie, respir adânc, desfac braţele în laturi, cât mă îngăduie pereţii – un metru optzeci. E mai bine-aşa:

— Unu! rostesc tare şi, din patru mişcări bine bătătorite de exerciţii, adun filele de hârtie de pe scaun, le introduc într-un plic mare de hârtie cerată, vâr plicul într-o sacoşă din plastic gros (unde se află şi alte plicuri, pline), sacoşa o bag într-o plasă de sfoară;

— Doi! – şi, din alte patru mişcări scot din servietă un caiet de notiţe, îl aşez, deschis, pe taburet, apoi deschid şi depun pe pat un curs de ceva – oricum, litografiat;

— Trei! – ies din odaie, cobor primul fragment de scară, deschid ferestruica spre calcanul casei vecine şi, întinzând mult mâna dreaptă spre stânga, agăţ plasa cu sacoşă în cârligul de mine montat orbeşte, într-un loc pe care acum nu-l văd, dincolo de burlan şi la adăpostul unui cozoroc de tablă tot de mine fixat;

— Patru! – închid fereastra, şterg praful de pe pervaz, ca să nu se observe urme, apoi îmi şterg mâinile, pieptul, pântecele şi din nou mâinile;

— Cinci… – acum şoptesc, acum sunt gata să cobor, acum sunt foarte-foarte pregătit să mă mir (cu măsură, fără exagerări, doar sunt un „vechi”), să fiu uşor nedumerit

de… *vizită*…

În timp ce cobor al doilea fragment al scării înguste de ciment dintre fereastra-cu-sacoşă şi primul etaj, îmi fac cruci mărunte, cât mai multe, cât mai rapide şi cu mâna şi cu limba-n – şi mă rog fierbinte:

«Doamne-Dumnezeule, fă să nu mi le găsească, fă să nu mi le ia, Doamne-Dumnezeule.»

Ajuns în capul scării de lemn ce coboară în hol până în dreptul uşii de intrare, mă opresc. Ascult – fiindcă de văzut nu se vede nimeni şi nimic: nici în hol, nici afară (pot vedea peronul şi o parte din curte prin ferestruica din stânga mea). Deschid larg gura; împing, retrag maxilarul inferior, ca să-l dezmorţesc, să-mi destup urechile: nu, niciun zgomot, niciun semn de vizit. A, da, parcă ceva – ceva, acum desluşesc glasul anticarului, însă din câte-mi dau seama, nici el nu are „glas de vizit", ci recomandă cuiva, ca în timp de pace, o ediţie anume.

Îmi propun să nu mă culc pe urechea primei impresii; să mă păstrez proaspăt pentru mirare (măsurată; mai-cu-modestia, vorba Grecului de serviciu) – în caz că, totuşi.

Cobor scara, mă apropii de uşa întredeschisă a marii odăi de la parter, unde Sterescu oficiază primind clienţii-de-toată-ziua (pe cei de-duminică şi pe prieteni îi invită sus, la primul etaj).

Aud un glas cunoscut, inconfundabil:

— Le iau pe toate trei, maică, că-i legate bine şi frumos şi cre' că tre' să ni le ceară şi pe la universală.

Ia te uită: nu mai zice: literatură-nternaţională! Bonifacia! care… Ce bine-face ea pe-aici? Ea să fie „vizit"?

— Dar se poate, duduie? aud glasul lui Sterescu. Divinul Dante să nu vi-l ceară? Vi-l cere, vi-l cere! – nu-l văd, îl aud, îi simt zâmbetul.

— De-aia ziceam şi eu – da să le-nveleşti bine, că ninge de prăpădeşte şi-n casă arde focu, vorba lu' Bolintineanu şi se pătează, de nu mai iese cu nimica-nimicuţa.

— Dar se poate, duduie? îl aud, după o pauză (de înţelegere.) pe Sterescu. Dar se face, duduie, le-nvelesc

bine-bine, duduie, să nu se păteze. Care vasăzică asta face. Trei ori trei face nouă – numai legătura: ce splendoare, ce aur curat, douăşpatru de carate, cât face – priviţi! Priviţi, duduie.

— Nu mă-nvaţă matale pe mine că ce să fac, las că privesc acas, acu ia d-aciia, că face… Dacă face, face! Ia zece, că face…

Aştept în hol până încetează zgomotul uscat al bancnotelor: zece, a dat lovitura nea Radu, o mie de lei dintr-un foc, săptălu-na asta poate să doarmă pe amândouă urechile. Foarte bine! Sterescu-i un haiduc: jupoaie pe bogaţi (nu vorbesc de neoaristocraţia analfabetă cumpărătoare de metri pătraţi de cotoare, zic de neotovarăşii „de litere”, precum Brad, Dodu-Bălan., cu-mpu-ţiciosul de bălan dopos i s-a-nfundat acum vreo şase-şapte ani: după ce i-a cumpărat-cinstit tot ce avea de Goga, l-a turnat cinstit, la ei, la CéCé, că răspândeşte literatură fascistă – litarato-lomacul Dod! – şi l-a re-băgat în închisoare); şi dă, la preţuri mici, săracilor, unora chiar dăruieşte, desigur, nu din cele rare, legate.

— A, ce surpriză! cânt eu din gesturi largi aria surprizei, apoi sărut îndelung, ceremonios, mâna băgată până-n cot în sufletu-mi (de altfel, pentru întâia oară când i-o ating astfel – în toate există o primă-oară, nu?). Pentru cărţi ai venit? – acum joc rolul băiatului de prăvălie: Ce zici de comorile din peştera lui Alibabescu zis şi Sterescu? – şi arăt circular.

— Păi mie-mi spui?

— Bonifacia îmi păstrează mâna în mânai (sunt convins: de nu i-o pupam eu pe-a ei, mi-o lăsa ea pe-a mea – dar aşa…). Păi n-am văzut eu la unchiuleţu că ce bibliotecă i-a tras nea Radu? Mai ceva c-aici, c-aici nu-i ordine şi pare mai multe – păi cred c-o fi având peste suta dă metri dă perete, plini-oichi, numa’ cotor şi legătură de preţ, cu auăr! ca pe mână!, arată, apoi numai mie: Ba pentru tine-am venit, maică. – mă bate cu palma liberă peste dosul mâinii rămasă în mâna ei. Da cum dânsu-a fost amabil de m-a invitat niţăl acia. Şi când am văzut eu ce şi

cum. Şi când am aflat că dânsu-i nea Radu ăl de face cărţi, de vorbeşte mereu unchiuleţu, zice că ce păcat de el, că-i reacţionar şi când a zis că poa' s-aleg orice, că dânsu cedează – cedezi şi Balzacu-ăsta, tovarăşu' Radu?

— Regret din inimă, duduie, dar e deja… cedat. Dacă doriţi putem încerca să procurăm altul – în câte volume să fie? Vă consiliez cea mai bună ediţie: în treizeci de volume.

— …treizeci să fie! adjudecă Bonifacia.

— „am ochit-o la cineva care, dacă oferta e interesantă… Ar ezita el, dar până la urmă ar consimţi.

— Păi să nu mai ezite şi să consimtă! Când mi-l dai, gata-procurat?

— O săptămână, două – să fie tot în marochin, ca Dante?

— Păi tot, de să se-asorteze, nu? Că ni-l cere la-nternaţională! Iar i-a scăpat ternaţionala – dar anticarul nu se mai miră de nimic, de multă vreme (câte altele va fi auzit el prin casele unde „face cărţi", cum zice gâscanacia de Bonifacia.).

— Bine, se face, o să facem tot necesarul, duduie…

— Cedezi şi Julvernu-ăsta, domnu'? – abia acum o descopăr pe Fata-popii, trăgându-şi nasul după o stivă de cărţi. Fă-te că-l procuri şi pentru mine, dragă. – acum i se adresează Bonifaciei.

— Ce să faci tu cu el, măicuţă? S ţi-l pui în păr? Păi tu nu ştii franţozeşte, maică scumpă!

— E-te, na, că ştii tu…

Sterescu îmi face cu ochiul, că adică să nu iau în seamă ce aud şi văd. Cele două continuă să se întrecotcodăcească. Pe mine nu mă amuză: o fi semn de îmbătrânire fulgerătoare. Bonifacia a anunţat că pentru mine a venit; la mine – de ce?

— De unde ştiai că locuiesc aici? o întreb, făcând pe indiferentul.

— Dă la birou' dă-nformaţii! chicoteşte ea, apoi: Avem şi noi formaţiile noastre – tu! i se adresează Georgeascăi. Mai uită-te pân' ele, că n-o's te doaie capu', poate mai găseşti ceva dă cedat, auzi tu? Că eu am ceva dă

convorbit cu el – mă arată din bărbie.

— Cu el! face, otrăvită, Fatapopii. Dacă află tac-tu cu cin te convorbeşti, ’n loc să fii la facultate la oară asta, ce să mai zic de unchi-te!

— Cum să afle, dacă tu-ţi ţii gura? Ş ce să afle, deşteapto?

— Că te ţii cu puşcăriaşi politici, deşteapto!

— Ş’ce dacă-i politici, deşteapto? Ce, ai mieii nu face politică? Justă şi-nţeleaptă? Ai?

— Ce mă-ntrebi pe mine, eu nu ştiu, nu mă bag în politică…

— Cum, adică, se ţine cu…? mă trezesc eu în lapte. Sterescu îşi drege glasul, apoi:

— Stimată domnişoară şi eu sunt, cum bine aţi spus, puşcăriaş politic – în care caz.

— Ce caz, nene! îl repède Georgeasca. M-ai văzut pe mine că mă ţin cu mneaţa?

— A, nu! Nu! se apără, comic, anticarul.

— Atunci taci şi-noată, domnu’! i-o zice Georgeasca.

Ca să vezi cine ne-nchide nouă gura; cine ne-noată – că, de tăcut, am învăţat să ne tăcem şi singuri: mult mai eficace.

— Ce-a vrut prietena ta să…? Cu ţinutul? o întreb pe Bonifacia.

— Vorbeşte, să nu-i adoarmă glandili – hai la tine, c-avem treabă.

— Mai bine rămânem aici, zic. Cine ştie ce-o să creadă…

— Îmi pasă mie de ce crede, ce zice Georgeta – tu! Nu te mişti d-aciia, s-a-nţeles, domnule? Nea Radule, contez pe mata: o legi, o-nchizi, îi faci cinci copii, da’ să nu-mi mişte d-aciia!

— Eu, duduie… Eu mă ocup de cărţi, nu de…

— Ocupă-te de ce vrei, da’ să nu-mi plece! Că fac ură dă tot!

— Lasă, dragă, că nu plec – numai să nu te uiţi pe-acolo, că ne-apucă Crăciunul.

— Georgeasca e resemnată.

— Aşa, maică – pe unde? mă întreabă, dar nu aşteaptă răspuns, iese în hol, se îndreaptă spre scară.

— Unde vrei s-ajungi?

— Cum, unde? La tine!

— Bonifacia, continuând urcuşul.

— De unde ştii că la mine e-n sus, pe scară? Ce să facem la mine?

— Ne convorbim niţel, doar ţi-am zis…

Convor … – ce? La urma urmei, de ce n-am con, de ce nu ne-am con şi ceva mai mult decât niţel? Tot n-o pot împiedica să-mi intre în odaie, aşa că iau pe unu şi ţin aproape.

Întâia oară când îi văd picioarele până suuus, la rădăcină; dinspre grădină (cea din vale de rovină); de către rădăcina pomului (Raiului); ea locomotiva, eu tenderul. Vederea de sub pod mă ameţeşte, îmi vine să-ntind mâna, să mi-o sprijin de balustradă – ca să nu cad, nu de alta.

Miroase bine. Nu: bine, ci amiroase mirositor. A curat şi-a sănătos şi-a – de mirare, dar nicio aţă de toată; nicio oapă de ţoapă, deşi, de şi-ar turna-n cap un întreg flacon de Chanel, nu sar face mai. Mai-cum să zic?

Şi nu mai zic: tac şi-not, după sfatul Georgeascăi, la curuduru' Binefaciei. Din păcate Porunca Primă a studentului fost deţinut (puşcăriaş) politic trebuie respectată; cu ghearii şi cu dinţile, ca Ungurul cu daravela-i realist socialismusă-i; cu pieptu-i d-aramă, ca Românul – şi tot ca el, cu fuga în păduri, sănătoasă. O, Doamne, pentru de ce vrei Tu ca eu să îmbrăţişez cariera de mucenic? N-ai găsit pe altul, mai apt întru abstinenţie relaţională cu sexul gingaşiu?

Sus pe palier se opreşte. Mă izbesc frumos, dulce, parfumos de ea – am impresia că ne place amândurora „accidentul".

Îmi cer scuze dar evit s-o ating cu mâinile; trec pe lângă ea, deschid uşa odăii mele, mă dau la o parte, o invit să intre.

Colega de an, de grupă, de bancă se răsuceşte, se miră. Foarte:

— Ş d-aciia? Că nu văz altă uşă…

— Altă uşă? o corectez din inerţie. Una-mi ajunge, şi-aşa ocupă mult loc.

— Ce ocupă? Ce, ţi ajunge? Păi ce, n-ai şi tu o cameră la casa omului, maică?

— Asta-i! zic din prag, arătând circular din cap. Ajunge… Ei bine, nu prea (ajunge): Bonifacia, chiar în picioare rămânând, mi-o ocupă aproape întreagă, mi-o aşa-zicând: umple. Desigur, numai şi numai din pricina blănii pufoase, spumoase, frişcoase.

— Răcuţu dă tine, măi maică… o aud alături, cald, moale şi zău că-mi dau lacrimile de mila mea stoarsă de mâinile ei bune. S n-ai şi tu o cameră ca lumea pă lumea asta – cum faci cu uşea? O leşi tot mereu aşa, dăşchisă?

— Când sunt singur, da. Ca să iasă fumul de tutun.

— Zău, domnule? Da când nu eşti? Singur-singurică? Cum faci? De s-o-nchiz dă to?

— Când am un vizitator îl rog să urce pe pat. Intru eu, urc şi eu, închid.

— Asta da, metodă! chicoteşte ea. Pe motiv că nu se-nchide poa' să pretinzi orişice… Ş dacă vizitatoru-i tatoare? Ş are-o blană d-asta, din popor, de! Care-i procedeul dă-l aplici?

Trebuie-trebuie să rămân cât mai mult, cât mai adânc pe de lături. Trebuie să arăt (nu: să fiu!) cât mai prostănac; nu foarte prea-prea, dar nici prea foarte-foarte.

— Procedeul? O rog să coboare de pe pat… Aşa… O rog să se dezbrace şi, cu voia ei, duc blana pe palier, acolo o atârn într-un cui solid: cuiele din uşă nu rezistă decât la cămăşi, eventual şi la un fular.

— …eventual şi la neşte chiloţi dă mătase…

— …în niciun caz la o blană ca asta… Aşa… După aceea o întreb dacă doreşte. Doriţi, vă rog, cafea?

— Cum de nu, mersi d-invitaţie, maică, nu te ştiam galanton cu partea a femeiască… Da ce faci tu-acolô, su' mescioara cu radiu'? Coom? Aracu' dă tine, dă n-ai măcar d-o chicinetă! S te bagi tu su' radiu' la vârsta ta-naintată, de să-ţi faci cafeluţa p-on reş? amărât?

— E foarte bun reşoul, ai să vezi ce cafea bună face, el de capul lui, încerc eu să încălzesc galeria. Pân-atunci aş putea afla cărui fapt îi datorez onoa'?

— Cum de nu! – pân-atunci ai putea să iei d-acilea punguliţa asta dă cafeluţă.

— Punguliţă? mă mir. Cât are: două kile? Mulţumesc.

— S crej mare. Când o termini, dai semnal dă detreţe, cum zice Franţuzu'. Acu să-ţi spui de ce-am venit la tine, că tu nu vii la noi.

— Cum, nu vin? protestez eu. De unde ştii?

— Ştiu: nu vii – păi cu ce să vii?

— Cu… Cu tramvaiul, cu… Depinde.

— Vaaai, că proz mai ei, maică scumpă…

Clipa m-a apucat şezând pe podea turceşte, în dreptul reşoului de sub masă şi împărţind cafeaua din pungă în două borcane. Jumătate din conţinut a rămas, totuşi, în pungă – ce fac: i-o restitui? înţeleg că-mi pierd controlul, era să fac una nemaifăcută, să-i dau înapoi jumătate din cafea – şi ce cafea. Da, parc-aş fi ameţit. Probabil emoţiile cu vizit, astea ar doborî o întreagă cireadă de bivoli, dar pe mine, biet juncan răzleţ şi costeliv. Şi ia să se-nceteze acolo, în fundul clasei, cu plângerea pe propriul umăr! Nu, serios: două valuri de ameţeală într-un singur sfert de oră devine suspect. Sau doar una, prima vizit şi pentru că adineauri mi-a zis că-s prost. – cu mai degrabă, decât cu din contra. Cu asta, cu cu nimic, dă-mă dracului, de fraier! Nu-i vorba de cuvinte, de sonuri, de fulgerări, ci de De.

— Auzi la el, ce că cu tramvaiu'…

Mda, într-o oarecare măsură şi cuvintele şi sunetele – cum altfel? dar numai în actul doi. În primul: odoarea. Nu mi-e necunoscută: la facultate, de fiecare dată când ne aflăm alături, mă şterge ca o palmă, ca o mângâiere, ca un bici-lasso, chemare alungare – mirosul de ea; olmul ei: Bonifacia, ghem de amiroase. Abia acum o descopăr: la facultate, presimţindu-l, simţind-o pe ea că-mi vine, opream, interziceam înaintarea încoace, dincoace de anumele prag – mai degrabă social decât politic: eu nu

aveam voie; mie nu-mi era permis (a) aşa ceva – şi era ca şi cum nici n-aş fi fost vreodată pe pământ. Acum însă. Acum. Acum-acum-acum. Nu mai funcţionează acele pleoape la nări, instinctul de conservare mi se va fi consumat cu alarmalarmalar, cei opt sau doar şapte metri cubi de aer ai odăii mele sunt suprasturaţi, şi-au schimbat structura, acum chiar că aş putea tăia o felie de harbuz şi să mănânc hulpav aerul cu tot cu sânge şi cu miroznele ştiute, dar încă negustate, pragul acela va fi deja trecut şi ce mă fac dacă, bine-bine, mă gândesc eu după la ce fac cu ea acuma – şi dacă nu e ceea ce-mi place mie să adulmec, ci doar mirozna de cafea proaspăt râşnită, când cafeaua-i de bună calitate, Armeanul autentic o râşneşte, macină, o armeneşte el, nu doar cu maşina de armenit lumea – aşa adie; aşa-ţi face: te ia de mână şi te duce-n faţa porţii ei şi zici şi tu fără jenă, şi ce dac-au mai zis şi alţii, atâţia, înainte, că printre nouri s-a fost deschis o poartă – uite-o palpitândă, mustindă, adiindă şi nu poţi zice că ea întreagă ar fi fost întoarsă pe dos şi scuturată în vânt, fiindcă nu-i o haină cu care cel mult te îmbraci: e peştera în care te adăposteşteri, în care scop muntele întreg îţi trimite în întâmpinare, întru salvare, caverna însăşi, o văd limpede, nu-i nevoie s-o privesc, dacă aş primi-o cu ochii-ochi, mi s-ar părea monstruos mersul, demersul, mai bine aşa: ochiul înăuntric primeşte numai rezultatul; nimic mai normal decât normalul. Şi mai sublim.

Abia acum o descopăr: nu e, cum o doream, de jur-împrejurul meu, ci îndărăt, pe marginea patului. O ştiu. Cu spatele cel care nu mă înşală: aşezată pe pat, dar în celălalt capăt al lui, în faţa uşii. În ciuda perdelei de cafea abia râşnită, poarta ei m-a încercuit, potcoavă odoră – nu: odoriferantă. Efectele mi s-au adunat în adânc, undeva spre ceafă. Acolo va fi sediul şovăieli-lor-ameţelilor-împotcovelilor – erori-erori, cu toatele; şi dulci. Izbutesc să emit câteva sunete, nu sunt în stare de cuvinte, altele decât cele ce mi-au trecut pragul şi mă lucrează prin

— …ce că ine cu tram … – o aud şi aud: Păi, că-n primu' rând e ziua ta, nu-a mea, de-mplineşti neşte anişori,

măiculiţă, de Doioctom., o aud, aud. Şi, auzind-o, n-o mai simt în nări:

Într-adevăr, azi e, vorba Ardeleanului: cam 2 octombrie…; vorba dânşii, tovarăşa mea, deocamdată numai de cameră: împlinesc neşte.

Mă răsucesc: sunt gata să mă izbesc cu obrazul în genunchii ei (mai îndeapropiaţi decât credeam): bolfoşi, promontorici, stân-coşi, monstruoşi – văzuţi de prea aproape şi de prea jos; acolo, suuus, pe o poliţă neagră (or fi nourii – dar nu cei cu poartă): capul; ceva rotund, micit de perspectivă, desigur cu, în loc de obraz, guşa. Atotdominantă.

Oftez uşurat şi pe loc mă veselesc: e bine-aşa – cum de mă lăsasem pătruns, întirbuşonat, învăluit, îmbobinocat de-o grăsană guşoasă forţătoare de purtă?; de-o toantă vărsată-n drum ca Bonifacia? Iată, acum se explică de ce, la facultate, mirozna ei nu-şi făcea drum; vreau să zic: efect. Fiindcă, simultan, o şi vedeam; o şi auzeam. Am văzut-o. O aud, în continuare:

— Auzi la el: cu tramvaiu'! Păi eu mă gândeam la ţoale, sără-cuţu dă tine că, la vârsta ta.

Cu aproape recunoştinţă o pun la punct – de-i merg fulgii:

— Încetează cu sărăcuţu! încetează cu ţoa'…

— Păi că ce-ai înţeles din viaţă pân-la vârsta de faţă, d-o ai? Se vede după ochi, maică dragă şi după gură. Cum să vii în familie, când nu prea ai ce pune pă tine, măcar dă ziua ta, măi dragă. Ş d-aia.

— Ce, de-aia?! o întreb, cu jubilaţie: când vorbeşte nu-i mai amiroazne.

— D-aia, că eu nu m-am gândit, proasta dă mine, când te-am invitat, că zice Georgeta: «Nu-ţi vine ăla, tu, doar ştii cum e sărăntocii: fală goală, traistă uşoară, e prea scorţos, păi cum să-ţi vie-n familie la tine, oameni aşezaţi, serioşi, cu pantofii ăia de te miri că nu-i iese degetele pân' ei; cu pantalonii de-şi ţine mereu picioarele strânse ca o fată-mare, de să nu i se vază ce roşi i-a tre' picioa'…»

— Ia ascultă, cucoană! m-am ridicat dintr-un salt. Ai

venit să-mi faci inventarul ţoalelor? Să-mi numeri găurile din ciorapi? Să verifici, de ziua mea, dacă nădragii mi-s roşi între picioare? – furia-mi face bine.

— Nu, maică, se apără Bonifacia. Nu d-asta, da' dat fiind faptu' că tot am: chiar ţi-s roş tre' picioa, băi măicuţă?

— Ceea? – de astă dată sunt sincer indignat.

— Ce, ne-ce, ia fă-te mai acanà…

Mă prinde cu o mână de centură şi mă trage spre ea, îmi vâră mâna cealaltă (să spun: introduce) între picioare, dă să aplece capul.

Scot un strigăt (ţipăt) şi fac un salt îndărăt: mă lovesc cu spatele de uşă. Mă aud chiţăind; ca o, vorba Georgeascăi, fată-mare; dac-aş putea să mă văd, ar fi şi mai rău: cum voi fi arătând din punctul de vedere al Bonifaciei aşa, rezemat de uşă, cu picioarele în X, cu amândouă mâinile acoperind…

— Ce-ai, dragă? se miră ea. Că nu ţi-o mănânc…

— Cafeauaaa!! răcnesc, liberat.

Totul intră într-o oareşcâtuşă ordine: Bonifacia bea cafea din paharul de sticlă groasă; eu dintr-o ventuză, tot de sticlă, se-nţelege: acest recipient, chiar de stă modest cu stabilitatea (dar cine stă altfel?), se ţine bine în mână; în pumn – unde mai pui că-i şi cald (a). Bonifacia soarbe sonor – şi macină:

— …răcuţu dă tine, că nici ceşti dă cafea n-ai! Şi când ţi-e dă scris, un'e scrii tu, maică? Pă scaon? Păi un'e alt, că nici birô n-ai, mai rău ca Eminescu-al nostru, ăla avea măcar masa-aia – a lui, dă brad. Dă scrumbieră, ce să mai zicem. Şi când scrii, cu ce scrii tu, dragu-măicuţii: tot cu stilouaşu-ăsta, coreieanu, d-un pol legăturica dă zece? – sărăcuţu' dă tine.

— Ce-ar fi dacă nu m-ai mai sărăci? o întrerup. Şi ce-ar fi dacă mi-ai comunica, totuşi, motivul pentru care ai?

— Ce te grăbeşti, că eu poa' să stau cât vreau – păi, ce?

— Logică perfectă! fac, râzând.

— Păi, nu? râde numai rotunduri, mă apucă de mână,

mă sileşte să mă aşez alături de ea, pe pat. Păi, uite ce propunere cinstită-ţi propui eu ţie, bă măicuţă. – e atâta de gol şi de amirosnic braţul trecut pe după gâtul meu. Că ce-ar fi smă meditez?

— Că ce-ar fi să te…? Să te ce?

— S mi-o ce-ai uzit: dai şi tu neşte meditaţii. Ceva ore, na!

— Să-ţi dau… Ore – de ce?

— Ia nu te mai râde, măi tovarăşu', c-aşa-i! Mie-mi spui cât face ora, plătesc cinstit-turceşte, ce zici? Io zic că face-on sutar.

— Sutar? Adică o sută? întreagă, suta?

— Comic mai ea, măicuţă dragă… treagă!

— Şi de ce, suta? De lei?

— De lei, pe oră, doar româneşte vorbim!

O sută de lei pe oră – ce fel de oră? a, da: pomenea de meditaţii, vrea s-o la ceva, ce-o fi. N-am înţeles bine: pe-o singură oră, o sută? întreagă? Dar bătrânii mei, la sfârşitul carierei de învăţători primesc şapte sute de lei mari şi laţi *pe lună* – îi dau toantei ce „oră" vrea, câte doreşte, câte pofteşte, chiar şi de descheiat la prohabă! Cu cât eram plătit, acum doi ani la Uzina

Rulmentul din Braşov, la secţia forjă, în trei schimburi? Cu cinci sute (pe lună).

— Regret, nu pot primi „mă trezesc spunând. N-am timp.

— M-am gândit că n-ai şi d-aia am ajuns la concluzia dă să mi le dai în ferestre – fii atent, c-o luăm dă luni: lunea n-avem niciuna, da-avem marţea şi vinerea, tre' zece şi douăşpe! Asta face o mie-şase, o mie-şapte's te pă lună – şi fii atent, numa cu ferestrele de la facultate, alea legalele, da dacă mai facem şi pe de lături ceva suplimentare, să zicem acia, la tine, la nea Radu. să fie cam greu cu uşa, o ţii-nchisă şi fumăm amândoi, da rezolvăm noi problema, zic c-ajungem pe puţin la doo mii pă lună.

— Două mii – pe lună? Pentru ce, femeia lui Dumnezeu?

— Pentru ore, omu’ lu’ Dumnezeu! Doar româneşte vorbim!

— Tot româneşte vorbim şi eu când te-ntreb: ce fel de ore? La ce materie? Dacă crezi că, singură nu merge cum ai dori, învăţăm împreună, cu toate că timpul meu.

— D-asta şi ziceam că taimizmani. Şi, dacă tot ţi-l, să te-alegi cu ceva, măicuţă, că uite: nici ceşti dă cafea n-ai, sărăcuţul dă tine. Să bei cafeaoa din prezervativ, măi dragă? La vârsta ta?

— Din ce? Cui îi spui tu…? Dar nu e… prezervativ – măi dragă! Prezervativ, din sticlă?

— Păi da ce e?

— Ventuză… – şi fii bună: lasă vârsta mea, încetează cu sărăcuţu’ – pentru care examen vrei să-nvăţăm?

— Examen? Dă-le-n pizdilici dă examene, n-o să-mi petrec tinereţele cu chestii de-i bune numa pentru. Pentru alţii.

— Înhî, alţii… Atunci la ce să te meditez, dacă nu pentru… alţii? Ce să facem în acele ore de – noi doi! adaug, spiritual-foc, după o pauză mult-grăitoare (s-o cred eu – o şi cred).

Bonifacia depune paharul gol pe taburet, se răsuceşte, larg, domol spre mine, îmi cuprinde capul între palme:

— Da’ nu-mi faci fiţe! Iei banii tovarăşe, că ne supărăm!

— Bine, bine… zic, ameţit.

— Bine să fie – iei! Că face!

— Ce face? De unde ştii că eu pot avea ceva care face? în fine, de unde scoţi asta?, că face?

Nu mai pot continua. Nu mai ştiu ce am început să mirosul de ea, material, pipăibil, gustabil. Întâi m-a atins; ca o aripă. M-a pătruns ca o ceva care, în principiu nu mă poate, pe mine: eu pe altele, pe-a ei, pătrunde; în cele din urmă a început să mă tencuiască pe dinafară cu el; cu ea, mirositoasă. Ca să nu simt căldura soarelui, nici odorul de ea şi să nu transpir, să dau de ştire părintelui meu că zac în timniţă de mă mănâncă liutul şi păduche. Şi

îmbătrânesco. Şi am făcut o barbă până-n brâu.

Feciorul vostru Coerişăl de la Or ei şi sâmtu nomai co cămeşa.

6

Abia acum o descopăr.

La urma urmei, ducă-se dezînvârtindu-se Porunca Primă, respecte-o alţii, mie mi s-a aplecat de-atâta sfinţenie liber-constrânsă. Închid ochii, întind gâtul: nimeresc cu buzele în bărbia ei; caut, urc, ajung până la buze.

— Ei, ho! mă opreşte ea. A, păi nu, tovarăşe! nu, dom meditator! – se ridică în picioare, îşi potriveşte hainele deloc deranjate. A, păi nu!

Mă ridic şi eu, umilit, cu gura uscată, amar, simţind că mi-au luat foc obrajii. Tu-i mama ei de-de de şi-acum ce fac: o storn, ori n-o răsturnez, la dungă şi la minută, cum se cere tratarisită una ca ea? Şi dac-o (după ce mie mi-e fric – să n-o stric), vine altul şi mi-o asta, 'midică? Ce-i fac, Doamne, ce-i fac, domnule, n-o s-o las nefăcută pe ea, pentru aşa ceva (bine) făcută!?

— Dacă tu crezi c-am venit la tauru' comunal…

— La meditator ai venit – şi când colo… zic, amar. Am putea face o încercare, una mică: atâtică – arăt cu două degete.

— Păi de ce n-ai zis? Facem – câtă să fie (arată şi ea, substanţial mai mare spaţiul dintre degetele a doua mâini)? Da rămâne stabilit: nu-mi începi cu chestii-socoteli, c-o pupică de s-o fârşim c-o puţică – jură!

— Jur! zic, pe dată. Promit! Uite cum facem: eu ies pe palier, să te poţi dez. Înveşmânta. Nu mult, atâta, am promis – acum arăt mult mai multă.

Trebuie s-o fac să plece, s-o dau afară. Mă doare capul, mă dor ochii, mă dor moaiele (acum întăritoaiele – ietroaiele), nu se mai poate astfel, nu se poate cu binişorul – are să se poată dacă mă năpustesc la ea, anunţând că vreau s-o-nfutec – numai de nu şi-ar uita blana aici, ca să aibă sămânţă de întoarcere.

— Păi da dă ce să ieş tu, maică, face Bonifacia. Dacă-i

pă dezbrăcatulea, păi dezbrăca-mi-o-lea – aşa să face?

— Aşa, ce? – am întrebat încet, încetişor, încă năucit.

— Acia te-ntreabă-on om, nu te rage-o vacă: aşa să face?

— Ăăă… în principiu… – am rămas cu mâna pe clanţă, nu-mi dau seama dacă şi ea „glumeşte”, dacă doar eu încerc s-o iau peste picior, dacă nu cumva ea, peste amândouă.

— Foarte bine, dac – aşa să face, şa făcâm, dragi tovarăşi!

Şi se dezbracă de bluză. Încerc să privesc în altă parte – totuşi, văd, simt, ştiu cu nările, cu obrajii aerul vălurit, frământat de: s-a chiar dezbrăcat; de tot, de tot, nu aşa, de florile părului; acum îşi deszimţăie desfermoarul desfustei – are să meargă până la capăt, cum a mers cu bluza, sau numai până la jumătate – dar care-ar fi jumătatea scosului fustei? Merge mai departe: mută paharul pe taburet, ca să facă loc bluzei şi fustei.

Mă aud spunând răguşit:

— Mai departe, mai departe…

— Dă to, dă tot? ciripează ea. Aşa să face? Bine, maică, dac-aşa şi iar aşa, vorba poporului nostru muncitor. – îşi trage peste cap combinezonul. Ş-ăştia? mă întreabă, arătând slipul – ciudat: mă aşteptam să fie roz; sau violacei – ei bine: alb-alb. Bine, dac-aşa să face. – şi-l scoate firesc, de parc-ar fi un batic şi l-ar lua de pe cap, însă numaidecât intră în panică: îl vâră sub celelalte haine de pe taburet, după care se linişteşte, dar nu pentru mult timp: Ăsta, nu! – are glăscior de păsărică sperieţică, în timp ce arată sutienul. C-asta nu să face, măi draaag … – acum mă imploră.

Îşi bate joc, matracuca! Chiloţii da, tătarul ba? auzi: c-asta nu să face.

— Şi-acu? întreabă, uşor zgribulită, acoperindu-şi sânii, de altfel sever ţinuţi în frâu de sutien.

Mi s-au lipit ochii şi sufletul de buricul ei. N-am mai văzut unul mai, decât (o spun de fiecare dată când). Mi-e oarecum să-mi mut privirea mai jos de el. Dacă ar fi

încercat să acopere ceva, să ascundă, atunci: da, de ce nu, cu dragă inimă, însă aşa, ce rost? Mă pot uita când vreau – dacă-i voie.

— Acu ce fac? repetă ea tremurând din ţâţele însutienate.

— Acum… mă trezesc. Acum urci în pat, te bagi sub plapomă şi nu te uiţi! Mă dezbrac şi eu.

Acum e acum. Dacă merge mai departe, înseamnă că merge mai departe şi nu-nseamnă nimica, oricând poate să-mi împuşte una peste gură cu: «Ei, ho! Nu asta.»

— Păi da, că nu prea ai spaţiu locativ, sărăcuţu dă tine, zice ea, oftând din greu, uşure intrând sub plapomă. Da' fii atent, pune-ţi, dom'le, ţoalili-n altă parte, nu peste-ale mele, că mi le şifonezi! Ş ne supărăm!

De fapt, acum e acum (-ul): o femeie goală nu e decât arareori (pentru mine: niciodată) ridicolă într-o situaţie ca asta; în asta, răsturnabilă – pe când un bărbat: totdeauna. Să mă dez –, şi eu – brac?; să nu mă – şi eu? Afurisita de cale de mijloc (care nu există) îmi face figura, în ochii Bonifaciei: văzând că m-am descămăşat, dar am păstrat slipul, mă opreşte:

— Pune-ţi, dragă ceva pă tine, nu ţ-a oarecum? – arată pieptul meu dezgolit, însă ferindu-şi privirea. P-ăia dă-ţi-i jos, dac-aşa să face, da' nu să face's te-arăţi în peptu' gol de faţă cu o doamnă! Pune-ţi, maică, măcar on maiô!

Ciudată opinie are doamna-maică despre ce se despre ce nu se face, dar nu-i momentul să mă angajez într-o discuţie de principii. Mă debarasez de slip sub privirea ei dreaptă, liniştită (cum o invidiez pentru această pace dreptudinală!), repun pe mine cămaşa abia lepădată (de unde naiba, acum, pe loc, un vorba ei: maiô?), sub privirea devenită şi maternă şi încurajatoare (deşi ar putea propune una singură).

— Aşa, maică, încuviinţează ea, înălţând plapoma, ca să-mi facă loc.

Introduc un picior ca în apă; ca din apă rece îl retrag:

— Uşa! Trebuie s-o încui!

— De ce, că doar nu ne regulăm…

— Nu, nu! Deloc! – dar încui, totuşi. Cum să facem noi una ca asta? – aşa ceva nu se face pe la noooi. – noroc că Bonifacia nu-şi dă seama că am început a vorbi ca ea (nici eu). Pe la noi, doar copiii şi ăia mici-mici-mici. – arăt cât de mici, însă nu se vede ce arăt eu sub plapomă; şi cât.

— Da' ce: trage, la tine, de-ncui? Pe mine nu mă trage, da' mă rog, dacă pe tine te trage. Şi poa' să vii-ncoa, că e locuri câtă frunză căcălău, cum se zice pe la mămicuţa mea, pe lângă Cluj.

Spuie-se oricum, pe oriunde, eu altă treabă am, dacă se poate spune aşa: să nu mişc; nici măcar o geană – nu mai vorbesc de braţul drept, cel dinspre ea; să n-o ating nici c-o floare (căci ea se strică, ne-nvaţă că-poetul); să n-o tulbur nici cu respiraţia-mi – de rest am avut grijă, de cum ne-am orizontalizat: pe dată mi-am culcat-o pe pântece, aşa că n-are decât să se tot trezească de tot, nu riscă s-o deranjeze pe Bonifacia, ea aflându-se-n dreapta mea, nu sub bărbie. Bonifacia.

Mea, cca. Acum e a mea, chiar dacă încă. Şi, de nu va fi (păcat!), mâine are să se cheme că azi am împărţit patul, nu? Ba da, foarte da!

Până să se hotărască în vreun fel, rămân pe spate. Strict. Neclintit. Îmi stăpânesc perfect manifestaţionările externe – cu excepţia exterioarei al cărei interior înăuntric se manifestă cu aproape vacarm; ştie ea că locul, cuibuşor-de-nebunii, e-acolo, la mijloc de codru des, nu pe culmea dealului chel.

— E bine-aci, la căldurică… o aud alături, parcă răcită, străină. Parc-am fi mama şi tata! – chicoteşte. Ia fii tu-atent! – se răscoală, se frământă, se potriveşte pe-o coastă, se depune iar, cu faţa către mine: Să vezi şi să nu crezi ce mi se-ntâmplă cu-alde Potop – ăsta, Potop.

— Lasă-l pe Potop, acum eşti cu mine, zic.

— C-aşa e, constată şi ea, îşi culcă la loc capul pe pernă. Cepem? întreabă după un timp, nerăbdătoare.

Oftez pentru toţi neoftaţii cartierului Filantropia; mă răsucesc şi eu pe-o coastă cu faţa spre ea – zic:

— Începem, ce să facem…

Trece o vreme – sau nu trece? Oricum, vine ceva plin de tot; umplut de tot felul de.

— Aşa să face? întreabă ea, ca să spună că da, aşa. Încă un timp, pălălăitor – dar nu prea.

— Înhî, încuviinţez eu şi pentru că tot am început: Nu mai vorbi!

— Nu mai! zice. Vorbă lungă, sărăcia… Trebările la urmă – şa să face? Şa făcâm… Şa?

— Cam aşa, dar nu mai vorbi…

— Dac-am promis, vorbă să fie, nu mai scot un mi-au – aşa să face? Zău, dom'le? Dac-aşa, şa să facem, ce alt dă făcut… Ş-aşa, maică? Dacă zici tu c-aşa. Ca la Biblie: zisu şi făcutu, pupu şi puputu – ce zici dă vorba asta din bătrâni? Teleaptă, ce: te pui? Bine, domnule, tac, da să ştii: n-am mai auzit. De asta. Dă făcut, nici pomeneală, da dacă tu zici.

Ah, dac-ar tăcea, dracului! De m-ar fi făcut mama surd bocnă şi m-ar fi aruncat în asta, a Bonifaciei. O fi trăgând, prin rimă, spre ocnă, dar nici vorbă. Mai întâi, nu e de sare – sărată şi droboasă şi rece – nu! E dimpotrivă, ca să zic, definitiv, aşa.

Oh şi n-are decât să tot vorbească, ba chiar găsesc că e mai dulce pe vorbe-vorbe. O aud, de depaaarte, întrebând, dar nu ca să capete răspuns, întreabă din ce în ce mai încuviinţând şi din ce în ce mai întrebând-cerând-ritmând cererea, continuă să vrea să-ntre-be şi când îi astup gura, întâi; ceva mai apoi când i-o căptuşesc, umplu cu totul, iar când i-o liberez, şi-o ocupă singură cu mine, nu-i nevoie să insist, ori să-i arăt, vine ea în întâmpinare şi doar la urmă de tot îi scapă un sfert de strigăt, restul şi-l înfundă la loc, odată cu colţul pernei.

Când îndepărtează perna şi înalţă pleoapele, îi văd ochii albi. Orbeşte întinde mâinile, caută, mă caută. Îmi caută obrazul, gura, umerii, coapsele, pântecul. O caut şi eu. O găsesc, găsesc totul, toate – muşcă perna de la întâiul semn de.

A rămas cu spatele spre mine. Încerc să-i desfac

sutienul.

— Asta, nu! sare ca o leoaică rănită (dar mai ales ofensată). Asta nu să face! – apoi, căzută în orbie, cu ochi albuşaţi mă caută, mă găseşte cu umedul scoicos al valvalval celor măcinatice, mă întreabă, de fapt întreabă: Aşa? Şa? Dacă zici tu că… Şa?

Când ne aprindem câte o ţigară, îmi constat tremurul mâinii, altul, niciodată nu l-am mai avut şi de la nimeni. Nu e cel de după – evident, n-ar putea fi cel dinainte din măcar jumătate de motiv şi iată-ne-ncoace, dincoace, în după. Poate asta. Mai ştii: acest dincoace mă desnelinişteşte: senzaţia, certitudinea că chiar dacă acum câteva clipe ieşisem cum se iese din această femeie, pe-acolo pe unde ne ieşim cu toţii – mie niciodată n-are să-mi (se) taie cordonul, ca apoi să mă ducă toate vânturile-valurile unde-oriunde. Mi-e foarte frig afară şi singur şi fără apărare (şi stingher, aproxima Eminescu; şi pieziş spunea aproape definitiv Arghezi.), aşa că îi desprind dintre degete ţigara, o strivesc dimpreună cu a mea, gândindu-mă că data viitoare, înainte de scrumbieră, cum i-o zice ea, am s-o piezişez pe-a mea-n stingherica ei; mă întorc; mă retrag, reintru acolo de unde nu trebuia să ies nici măcar până-n prag; aici, unde sunt, în sfârşit, la adăposteşteră. De aceea nici când vine timpul de drum de re-re-întoarcere şi sunt silit să fac popas – îl fac pe loc: mă odihnesc de-a-n picioarelea; de-a-n calulea: mi-i frică, nu vreau să pierd teren-timp – atât că ea nu ştie, ea nu-i decât ea: se întinde peste mine, scoate din poşetă ceasul de mână pus acolo-atunci – şi zice, alb:

— S-a dus mai bine de jumătate.

Dacă aş mai avea putinţă şi voinţă şi pentru altceva, acela ar fi aceea: palma aşezată bine şi strâns deasupra gurii ei; măcar un colţ de pernă: căluş. Dar n-am de niciunele, aşa că mă întorc la casa mea, în peştera mea natală; la acasă cui mă are; în niciun caz nu ies, în uliţă, să zicem: o văd foarte bine, uliţa ceea, şi din fundul străfundului casei omului din Grădina Raiului.

— S-a dus trei-sferturi, maică dragă. Nu mai avem

timp de oră.

— Lasssă… îngaim.

— Tre’s cam plec, măicuţă.

Care sfert, care plec – care măicuţă? N-am timp să-mi încheg nedumeririle: Bonifacia se înalţă, sincer îngrijorată:

— Cum facem noi, măi dragă? C-adică când facem noi orele, în ferestre, la facultate? – a redevenit leita, de parcă şi-ar fi repus slipul (şi nu). Cum pregătim noi ora, acolo, doar n-o s-o facem dinainte ca acum? Bine-a fost şi-o să mai fie, da nici aşa, că oameni’s tem şi studenţi în plus! Ia zi-i! I zici? mă înghionteşte drăgăstos.

— Eeeu? Lasss – ce să mai zic, nu-nţeleg ce…

— Doar româneşte vorbim: cum? Când? Că dacă-i pe-aşa, tre’s le facem, ori la tine, ori la mine. Numa că la noi, rămâne o mare problemă, cam foarte delicată: problema cu mămicuţa mea.

— Care mămicuţă?

— Cum, care mămicuţă, mămicuţule? – a mea, maică! C-o să vreie şi dânsa s-asiste la ore şi eu mă jenez să ne pregătim de faţă cu dânsa, nu să face să mă rog, de faţă cu mămicuţa ta.

— A mea?!

— Nu, maică, a mea!

— A-ha. Dar nu-nţeleg: cum, să asiste? La ce să asiste – cine?

— La ore – da stai niţăl, ea nu să bagă, numai s-asiste-un piculeţ, şade-n colţu’ ei şi croşetează. Doar atâta: s-auză şi ea.

— Să ce? mă îngrozesc (eu credeam că văzutul e culmea – ei bine, omul mai are şi alte simţuri – şapte de toate!). Ce să auză?

— Cum, ce!? Poizia de mă meditezi tu la ea.

— Poizia? – aş râde cu hohote, dacă, dacă aş şti cât grăuntele de muştar, că Bonifacia glumeşte.

— Păi, ce, nu?

— Poizia de te meditez eu pe la dânsa… zic şi tare m-aş tăvăli de râs, dac-aş fi sigur că-i de râs, nu de.

— Păi, da…

— Dar ce faci tu acolo? zic, de sub ea, strivit dulce şi pufos, înecat festiv în conţinutul Cornului Bonificenţei răsturnat peste mine, cel culcat pe spate, în pat (îi văd din trei-sferturi curul măreţ şi, în acelaşi timp, fragil, sunt convins că, dacă aş ţuguia buzele şi aş depune o sărutare castă pe buca dinspre om, aş pupa aerul). Mai staaai, te rooog, rămâââi, rămâi. Jur că am recitat sincer şi cu avânt.

Dar ea, ba. S-a ridicat din pat, a păşit peste mine, a coborât. A zăbovit deasupra mea, cu mâinile-n şolduri, cât: trei secunde? Cinci? Oricum, mi s-a arătat: leită cealaltă, cu multă materie, dulce ordonată în rotunduri pe faţă, pe dos; un chip cum nu se află mai plăcut vederii; desfătător la (iluzia) că o desfetezi pre ea – într-un cuvânt: o persoană pe care poţi să te rezemi în viaţă, poţi pune bază pe ea, la nevoie (se cunoaşte), la sânul căreia găseşti, nu doar ţâţă şi povaţă, dar chiar şi lapte – veritabil, de vacă naturală.

Jos, pe podea, a stat o vreme în picioare cu faţa ei cea bună din dreptul meu – în dreptul sufletului meu: foşnea lanul a spumă, vor fi fost numai scârlionţii în bătaia vântului – eram sigur: adia usturoiatsălciat. A mine.

Şi m-a năpădit bucuria, până la lacrimi, îmi ziceam: Uite-o, se îmbracă, are să coboare, să se ducă şi nu sunt sigur că are să mai urce vreodată la mine, ca să ne-avem iară bine, să şedem noi doi ca pe la noi în Basarabia; n-ar fi bine, dar oricum: chiar dacă în viaţa ei de-acum încolo ea are să mă uite, uite că şi eu, printre alţii, am însămânţat-o, tot însămânţată *şi* de mine are să rămână, în veci; tot însemnată (şi) de mine; iar cum minunile cereşti, pe pământul nostru, se petrec pe sărite, al treilea ori al cincilea copil al ei, născut încolo, peste cincisprezece ani, are să-mi semene – ştiu eu; sămânţa mea n-a rodit-o acum, pentru că nu va fi trebuind, am depus-o cu drag şi hărnicie în faldul unui cotlon al peşterii; pe calea principală a fost du-te-vino-ul firesc la o asemenea cavitate: mulţi au intrat cu faţa, au ieşit cu spatele, câţiva cu capul înainte, din circumvoluţiile, puţine, dar bine marcate ale capului de sus s-a şters, de mult, până şi numele meu, însă acolo jos, la temelia muntelui, grăuntele (de muştar), dacă n-are să-l

chiar mute, are să-l facă să freamăte, aşa că după cincisprezece ani – şi nouă luni – mama lui, măicuţa-dragă are să se uite la copil – şi n-are să mă vadă; n-are să se gândească, măcar din greşeală, că eu sunt autorul acelei cărţi.

Acum, în trecutul viitorului (i se mai spune: prezent), Bonifacia se îmbracă. Şi toacă:

— Păi da, că tre' să scriu şi eu poizie, ca lumea, c-adică cu rimă serioasă, cu îi în ea lumea, serios, că eu înclinaţii am, numa cu rima şi cu îi mul nu stau prea bine…

— Dar stai foarte bine cu ritmul! apuc să strecor, resemnat.

— …Că degeaba-ai tu-nclinaţii, dacă n-ai tehnică, şi d-aia tre' să iau ceva meditaţii, că tăticuţu-a zis că, de ziua mea, la anu', mi tipăreşte un volum-două, cât o fi, cu condiţia să-mi bunătăţesc rima, să pun la punc îi mu şi comparaţiile, metafor-le, că fără comparaţii şi fără metafore nu poţi face nimica-n ziua de azi, mi le spui tu, mă meditezi la ele – este, băi măicuţă?

— Este, ţi le spun, îţi spun tot ce ştiu şi ceva pe deasupra, dar nu pleca, te rooo … Te rog, mai rămâi numai un pic, atâtica… – şi arăt.

— Vai, maică, c-aş rămâne cu dragă inimă şi din to sufletu', dă-n primu' rând că trebià să fiu acas de-o juma de ceas şi-n al doilea că m-ai cum se zice mai popular: distrus! mămicuţule, că de când mama m-a făcut, păi de un' să ştiu cum devine cu de-adevăratelea, c-adică pregătire dinainte, că cu Potop, ca-n bancu cu berea, de credeam că asta-i tot pe lume şi eram cam deziluzionată de tot şi m-am aventurat niţăl şi pe la ceaiuri, pe la mare, cu tineretul din ziua d-azi, că Potop ăsta, să nu mă-ntrebi, dacă m-a loat cu-acte ş-a profitat de starea noastră social-politică, c-a intrat în clasă la noi, muncitorimea, c-avea dosar negru dă tot, ta-su cu moară, bunică-se cu biserică adevărată – drept, ortodoxă, să zici că s-a simţit, de să mă reguleze şi el ca lumea, să simţ şi eu ce-i amorul trupesc, că niminea nu-i pretindea să mă ţie numa-ntruna, zi şi noapte, zi şi noapte, da nici aşa, unu-doi-scuipi-gata! că

nu’s tem animale, eu cred că tot avea el ceva pe la impotenţă, de nu putea mai mult de o dată şi d-aia nu ştiam eu cum, da io-te că-n realitate-i infinit mai mişto contactu’ ăsta, sexualu, că-i cu rupere, cu distrugere, măi mămicuţule, să-mi trăieşti, puişorul meu drag… Ş te rog eu frumos dă to: nu-mi mai pune, dom’le, mâna pe la pept, că ne supărăm – aşa, măicuţă, acu adu tu blăniţa la fetiţa, că Bibiţa se duce-acăsică la mămicuţa ei cea dragă şi scumpă şi pa şi pusi, maică!

— Cum, chiar pleci? Mai staaai, numai cinci minute…

— Nu! căci vă ştim noi p-ăştia, oţii: io-te numa-atâtica, cinci secundèle, lasă-mă numa cinci milimetraşi şi proasta se lasă-mpulată şi dup-aia cine bleastemă ceasu-n care s-a născut fată, pă masa dă ghiretaj? Păi nu, măicuţule, că nu vreau probleme-acas şi să-i dau motive lu’ unchiuleţu de să-mi facă el morală, că-i cam sever, ca militaru, bate la tanti ca la fasole, ca la ei, la cazarmă, da las’ că dac-am învăţat drumu’… Este că mi l-am însuşit? La scris-oral? Las-c-acuma vine Bibi la băiatu’ singurică, la distrugere, mămicuţule şi-uite cum făcâm: mă fac că uit cărţile şi mâine, hop! vin săle, sanchi, iau şi iar le uit şi iar.

— Până mâine… Am timp să mor de zece ori – mai stai puţin.

— Vai, mă maică, da’ nu trage dă mine, că nu m-ai adunat după drumuri şi-mi rupi bluzica dă la Chioln, şi ce tot mă pipăi pe la pept, ştii că nu să face ş-acu pa şi pusi, nu te deranja, poa’ să cobor şi singură, c-am învăţat drumu’, de-acu să vezi navetă, fii atent; mâine-avem fereastră de la zece la doisprece, dacă mă prezint aşa, pă la zece şi juma, e bine? Pentru pregătire? Vai, măicuţă parc-aş fi beată, nebunule şi distrugă-rel ce eşti tu care m-ai distrus complè, auzi tu: da’ complè dă tot, dă tot pe-pe-peste tot

— Pa, pa, pa!

Într-un târziu reuşesc să mă târăsc până în spălătorul de rufe al casei – eu îl folosesc şi ca sală de baie. După ce încălzesc apa din cazan, fac duş: iau apă din cazan cu ligheanul şi mi-o torn în cap, stând în picioare în mijlocul

încăperii, deasupra sifonului de evacuare.

Mă îmbrac, cobor, cu gândul să-mi cumpăr ceva de mâncare: sunt lihnit, stors ca un tub de pastă de dinţi; distrus. O să-mi iau un chil de salam, jumătate de brânză, poate găsesc un ou-două; o pâine neagră, mare. Caldă. N-ar strica şi nişte vin roşu

— Numai de mi-ar ajunge banii.

Îmi vin în fire când fac efortul să nu urc în tramvai – unde dracu' voiam să mă duc? Cu tramvaiul? Cum, unde! La ea! Că nu-i ştiu adresa – ei şi, eu mă duc cu tramvaiul, în cele din urmă dau eu peste ea – şi-o distrug!

Găsesc atâta putere şi voinţă (în fapt invers), voinţa fiind foarte importantă la casa omului, mai ales când vrei să cobori dintr-un tramvai în care-ai urcat fără tine şi să rămâi, o, rămâi. Pe refugiu.

Chiar urcasem? De tot, nu doar aşa, în gând?; cu numai un picior pe scară? Poate că da, poate că ba. Chiar nu urcasem? Nici măcar cu un picior, nici cu intenţia de a ridica piciorul până la scară? Poate că da, poate că şi nu.

Fac cumpărături; iau chiar şi vin. Mi se întâmplă ca Antoinettei: nu-i roşu – ce să facem, bem alb; nu-i salam – mâncăm slănină (cu boia!); nu e pâine neagră (şi caaal) – ne mulţumim cu franzela.

7

— Nu-i telefo! Vizit!! îmi strigă de jos anticarul-gazdă. «Fii cuminte», îi spun şi-i spun: «Vrei să ne-necăm?

Amândoi?» şi-i mai spun: «Azi n-avem ce-ascunde… Uite-aşa, n-aveeem…»

Cobor, încercând să mă conving că nodul din coşul pieptului se datorează numai faptului că fusesem întrerupt de la masă – abia apucasem să iau o îmbucătură de brânză, o înghiţitură de slănină – şi nicio duşcă de vin! Din pricina asta, a nevinului – şi nu, Doamne-fereşte, că m-aş teme de *vizit*.

S-o cred eu (bine, am timp pentru crezut), dar cine-o fi? Bonifacia? Ea cunoaşte drumul… Alec ar fi urcat direct sau ar fi strigat el, cu glasul lui personal şi genial. Să fie *vizitorii* de la Secu? – pleonasm îngăduit (şi urât – de la a

urî). Adulmec: nu prea, nu: nu pute a *vizitişti*. Nu a orice sălbătăciune trăsnesc bestiiştii, mai degrabă aduc a mistreţ (Ardelenii îi spun porc-sălbatic) decât încătre vulpe – dar mai ştii: oi fi eu răcit – cu toate că, mort de-aş fi, tot aş simţi prezenţa Secului; nu, nu de la cizme, de la curelărie (odoare bărbătească), atunci când e uniformat; nici de la ceapă (mai mănâncă şi alţii, dar numai *ei* put aşa), o fi venind dinspre epoleţii de pe umerii sufletului de putoare de securist dintr-acolo va fi venind duhoarea de hoit însă unul din acela care preface în cadavru orice fiinţă atinsă de – am exagerat, ca să se înţeleagă şi mă corectez pe dată: am zis: suflet de securist? de ce nu: lapte de obială, că tot suntem înăuntrul sistemului enkavedist de expresie română (şi aici am scrântit-o: vorbesc o românească bravii exprimişti, de te-apucă durerea de ceafă).

— Intră, te rog, intră! mă îndeamnă Sterescu. Iartă-mă că te-am deranjat, dar am nevoie de Bucureştii de altă dată de Bacalbaşa.

— A! spun uşurat. O aduc într-un minut. Credeam că altceva, îmi ziceam că iar au venit animalele de securiş.

— Nu, nu, nu! mă întrerupe cu grabă anticarul. Domnişoara doreşte nişte informaţii şi cum nu mai am, aici, jos, niciun exempla din.

Am urmărit mâna lui Sterescu: între stivele de cărţi din colţul cel mai umbrit o femeie răsfoieşte o carte (ce-ar putea, altceva, răsfoi, aici?). Bine-nţeles, nu e foarte cald în această odaie, Sterescu face economie crâncenă la gaz, însă nici atât de frig, încât femeia să rămână, nu doar cu blana, dar şi cu căciuliţa; să-şi păstreze şi gulerul ridicat.

— Mă interesează anul 1866… aud o voce stinsă, înăbuşită, apoi o mână dreaptă părăseşte cartea pe care o stăpânea şi vine spre mine.

O ating, declar că şi eu sunt încântat, dau să ies – Sterescu:

— Pentru ’66 Bacalbaşa nu-i de folos, el o ia abia de la ’71…

— Am vrut să spun ’76! şopteşte energic femeia

îmblănată. Am spus ’66? M-am înşelat.

— De primul volum aveţi nevoie, zic. Vi-l aduc îndată…

Ies în antreu, dar încă nu urc. Ceva nu e în regulă cu femeia înfofolită şi-ncăciulită – şi înşoptită: un frecventator al lui Sterescu care nu ştie ce caută?; ce-o interesează? – exclus. Să admitem că, în absenţa mea îi ceruse anticarului material pentru 1866; în care caz Sterescu nu i-ar fi recomandat Bucureştii de altă dată de C. Bacalbaşa: asta fiind meseria lui, raţiunea de a exista a lui: să ştie – a dovedit-o adineauri: Bacalbaşa îşi începe cronica de la 1871 (lucru pe care eu îl uitasem.). Ceea ce înseamnă că i-a cerut material, nu pentru o perioadă, ci pe o temă. Dar nu asta mă tracasează.

Apropii mâna dreaptă de nas – cea cu care îi atinsesem mâna: a, nu; nu asta, degetele mele miros a. tutun. Atunci unde? De unde? De unde venise şi-mi intra în nări şi se fixase acolo, ca o căpuşă – mirosul? Să fi rămas în odaia-cu-cărţi a lui Sterescu urme, dâre, semne de la altă clientă de-a anticarului? Nu cred. Un asemenea miros nu dăinuie decât (presupun) în acea încăpere în care femeia locuieşte sau măcar petrece, o vreme – să zicem: o noapte. Ceea ce nu e cazul (presupun, în continuare) cu Sterescu; ceea ce nu e cazul cu camera-de-cărţi: în ea ai putea petrece o noapte, dar ca în izolare, la Jilava: în picioare, paralel cu stivele de cărţi… înseamnă că îmblănoşata… La urma urmei, mă doare-n păs! Nu în odaia mea a pătruns purtătoarea, emanatoarea, efluviatila – greumirositoarnica.

Ajuns la mine, urc pe taburet până la cele două scânduri fixate în perete, sus, la înălţimea unei cărţi medii: biblioteca mea. Totuşi, totuşi. Miroase ceva. A ceva. Odoratul nu mă înşală – eventual când am halucinaţii olfactive, provocate de amintiri; eu nu-mi reprezint imaginea mirosurilor cunoscute cândva, ci mi le prezint, în carnea şi în culoarea şi în sonoritatea lor – la urma urmelor mai proaspete, aşa, aduse aminte, mai rotunde, mai adevărate, decât atunci, cândva, la pornire (care nici

nu e sigur că ar fi fost, nu?). Da, însă acestea, mai-adevăratele nu-mi vin singure, din proprie iniţiativă; nici întâmplător – ci numai când le chem – şi le chem potrivit unor criterii, iar acestea sunt ale naturii ţărăneşti: ţăranului nu-i plac „putorile”, chiar dacă le îndură, lucrează printre ele – fiindcă le ştie, le-a clasat, le-a rânduit în categoria „spurcăciunilor”: fermentaţie, descompunere, putrezire; el lucrează cu gunoiul de grajd, manipulează, ca să zic aşa, umplutura umblătoarei, însă n-ai să-l auzi vreodată extaziindu-se, precum unii orăşeni: «Ah! Oh! Sublimul, autenticul miros de bălegar!». Eu, deşi structural ţăran, sunt scutit de obligaţia de a suporta putorile; de a îndura duhorile; nu evoc, nu chem, nu mă desfăt decât cu ne-spurcăciunile.

Aşadar nu e halucinaţiune; deci acest miros există, acum, indiferent de mine, independent de odoratul meu imposibil, uneori deranjant, de-a dreptul sabotor (nu puţine au fost prile-jurile-ocaziile cu fete, cu femei, ratate: fusesem surprins, ca de bărbatul muierii, de un brutal, pedepsitor braţ: al subţioarelor superioare, asudate în timpul preliminariilor; al subţioarei centrale, nu foarte, nu prea, uneori nu prea-deloc igienizate – în această privinţă *nu* sunt corsican: nu-mi place, nici de frică, brânzoitatea brânzizdei imperiale. Deci: produce, exală, adie îmblănita de jos, de la să zic: parterul anticarului.

Din nefericire, acest miros vine nu doar de la (anume) femei. Aşa mi-a fost viaţa, m-a purtat prin multe şi (nu foarte) mărunte, deci şi pe la mirosuri-limită; al morţii cu multele lui nuanţe: cel al omului care putrezeşte pe picioare şi nu va expira decât peste o săptămână sau trei luni, deci mirosul îl va înconjura, bâzâi, material, ca un roi de muşte, ca un stol de hoitari; ca şi al celui care şi-a dat duhul alaltăieri şi aşteaptă-aşteaptă să fie dus, iar în aşteptare, ce să facă: „lucrează”; apoi mirosul fricii, frica de durere, frica de moarte în durere, frica de moarte violentă, iminentă, mirosul acelei frici a tuturor aflaţilor înainte de tortură (de obicei: sudoare); mirosul celor deja torturaţi (cocktail de sânge şi de sudoare, de urină şi de

sudoare, salivă şi sudoare; excremente şi sudoare, sudoare, mereu sudoare); tot al morţii: mirosurile de spital – mai ales ale bolnavilor bătrâni; incurabili; ah, şi mai ales femei – acei bătrâni incurabili (ba chiar de-a dreptul mame). Dar pe cel mai trist, pe cel mai deznădăjduitor dintre toate l-am întâlnit, nu în închisoare şi nu în spital – ci în plină libertate. De multe ori, în aer liber, pe un trotuar măturat de vânt şi, chiar de nu aveam mijloacele, nici cheful să verific dacă presupunerile mele erau exacte, cred că nu mă înşelam prea des când desemnam, în gând, cutare trecătoare: «Cea cu pardesiu albastru.», sau: «Cea aflată la braţul individului cu mustaţă.» Mai izbitor (pălmuitor) devine mirosul în spaţii închise şi mai cu seamă în sălile de spectacol: teatre, cinematografe, săli sportive – acolo fotoliile din spatele tău (numai acelea contează) se succed pieziş, pe înălţime, astfel că spătarul – ca şi spatele tău – nu alcătuiesc un adevărat baraj în calea efluviilor iscate doar de îndepărtarea-apropierea genunchilor persoanei de sex gingaş aflată îndărătul tău. A, nu-i acel ceva al femeilor care, neavând ele însele simţul odoratului nu-şi dau seama că ar fi imperios necesar să se îmbăieze mai descior; nici al femeilor având odorat, săracele, dar cum n-au „condiţii”.; sau al nevestelor ascultătoare (precum Joséphine) cărora, dacă bărbatul le cere să rămână aşa, aşa-rămân şi un an întreg, nespălate, neaerisite – ceea ce le-ar privi, dacă ar rămâne-în-casă, n-ar ieşi să-şi poarte prin lume, precum Cometa Camembert, coda de îmbrânziciune – nouă provocându-ne doar o banală greaţă. Ci altceva ce nu ţine de igienă; nici de ritm lunar; nici de boală. Nici măcar de vârstă (femeile bătrâne altfel miros), ci rânced; ci a învechire-degeaba.

Am găsit primul volum din Bucureştii., îl extrag.

Mă opresc, sprijinit de perete: peste marginea de sus a uşii rămasă deschisă, văd blana căciuliţei. Cum, doar nu auzisem paşi pe scară. Uite-aşa: nu auzisem, dar nu tot ce nu aud eu inexistă.

Purtătoarea tuşeşte repetat, ca să-şi semnaleze prezenţa. Deci nu pe furiş a urcat. Dacă nu pe furiş, de ce

continuă să rămână îndărătul meterezului uşii? Ar putea avansa cu încă un pas – până la marginea patului: atunci i-aş vedea obrazul.

Nu-i nevoie. I-l deduc. Mirosul a urcat etajele împreună cu ea – dacă nu cumva a devansat-o. Nu sunt foarte surprins când zice, de astă dată cu glasul ei obişnuit, adică de-catedră, mult prea puternic pentru odaia mea:

— Ţi-am spus că te găsesc!

Apropie uşa fără s-o închidă de tot. Slavaveche întinde mâna după carte, i-o dau; o ia fără să mă privească. Apoi cată în jur. Mă întind, readuc uşa în poziţia de la începu: deschisă.

— Căutaţi ieşirea? E aici! – o arăt, repetat.

Nu-mi răspunde – deşi ce mi-ar mai-o! Se dezbracă de blană; după câteva momente de ezitare, o azvârle pe pat, de parcă asta ar fi făcut şi aşa, de la începuturile lumii: şi-ar fi azvârlit blana în patul meu.

— Caut un loc de scris – unde?

— Nu e recomandabil să vă sedentarizaţi, însă pentru scris coborâţi la parter, la Sterescu. Un loc şi mai potrivit aşezării se află la domnia voastră acasă – puteţi lua cartea, v-o împrumut cu încredere.

Tuşeşte. Mi-o pregăteşte.

— Eşti foarte amabil, mulţumesc. Nu-i nevoie s-o iau cu împrumut, termin numaidecât ce aveam de – mai degrabă se trânteşte pe marginea patului. O foaie de hârtie! cere, întinzând mereu mâna, fără să se uite încoace. Şi ceva de scris! – ia orbeşte hârtia, la fel stiloul. Şi…

— Regret, dar şi prosopul, nu.

— Care prosop? înalţă ea capul şi, în continuarea mişcării, îşi împinge căciuliţa pe ceafă, apoi la spate, pe pat. N-am nevoie de prosop! în schimb, de o cafea, da. Fără zahăr!

— Regret, nu servim fără-zahăr – altceva?

— Să cobori din cocotier, îmi stai în cap…

— Regret, e coco… corcoduşul meu, zic. Ca stiloul –

presupun că ştiţi să vă folosiţi de acest instrument complicat şi periculos: slujeşte la scris, nu la citit şi nici la.

— Încetează cu prostiile!

Nu rezist să fac multă vreme pe cretinul cu o femeie atât de atrăgătoare, tâbilă ca ea. Mă aplec, recuperez de pe pat ţigările, chibriturile şi, rămânând tot în picioare, pe taburet, aprind, fac colaci, îi trimit spre tavan, îi urmăresc repercutaţi: n-oi fi ştiind eu biliard, dar la colaci (de fum) mă pricep.

— Încetează cu fumatul! cere vizitatoarea slavă. Nu suport!

— Regret, e fumoarul meu, îl fumiez cumcât vreau… – acum propuls colacii afumateci în direcţia capului ei.

Se strâmbă, agită moale palma prin dreptul nasului; atât. Ba nu: spune – de astă dată plângăreţos, mieunatic:

— Încetează, te rooog… îmi face răăău…

— Şi mie, zic. Tutunul provoacă, nu doar cancer şi nu doar următorilor.

— Încetează, nu eşti la facultate! aşa te porţi cu toate femeile?

— Nu, doamnă. Numai cu unele.

— Domnişoară, nu doamnă! Nu sunt căsătorită.

— Felicitări, condoleanţe – la alegere. Nu servim necăsătoritele. Preferăm extraconjugalele, după cum atât de frumos aţi.

— Fiindcă m-ai scos din sărite! Asta faci şi-acum.

— Aş prefera să vă scot şi din ogeac…

— Din ce? Vorbeşti ca un…

— …ca un turc, ştiu. Ceea ce înseamnă că nu vine din slava veche, nici din nouă, ci din turca-între-două-vârste: ocak.

— Încetează! N-o să-mi dai mie lecţii de lingvistică!

— Doamne fereşte! Doar vă atrag atenţia că vă aflaţi în spaţiul vital al meu – pentru el plătesc chirie, am dreptul să-l folosesc.

— Nu mai spune! pufneşte ea. Cum anume îl… foloseşti? Oftez, pufăi, ezit. Jur că nu vreau; că n-aş vrea – dar dacă n-am încotro: trebuie s-o fac să se se sperie şi să

se care de-aici. Zic:

— N-o să înţelegeţi, chiar de vă povestesc, chiar de vă fac un desen. Cum-ul acela nu intră în sfera slavei vechi.

— Dat fiind faptul că slava veche a intrat, a dat buzna în sfera cum-lui…

— A dat buzna slava veche – pe teritoriul, nu în sfera… Nuanţă.

Slava nu înţelege explicaţiile, nici desenul, dar o lecţie practică. Asta ar mai lipsi. De ce s-or fi încăpăţânând unele fiinţe inutile să facă pe utilele? să se bucure de bucuriile destinate altora? Aşa cum am început nu merge; risc să-i ies în întâmpinare – trebuie să schimb tactica (chiar şi calistrategia, vorba calistratului tacticastru). Dar care-cum-undecând? Nu găsesc nimic-nimic. Cobor de pe scaun; îmi aprind altă ţigară, fumez, cuget adânc, precum ciobanul mioieritic: la nimica. Ea aşteaptă, pândeşte.

— Foarte adevărat că, la vârsta mea… – fac o pauză, ca să marchez citatul. La vârsta mea este aproape normal să împărtăşesc din experienţa mea de viaţă celor mai puţin experimentaţi ori deloc-deloc. – şi mă opresc, nu mai ştiu unde-am vrut să mă.

— Continuă! mă îndeamnă cu stiloul (meu). Repetă măgăria cu „cele optsprezece primăveri” pe care le aveai când îţi eram asistentă.

— N-am spus: asistentă ci, două puncte, citez: Cadru didactic cu experienţă îndelunga’.

— Eşti un… Un…

— Un insolent, mi-aţi comunicat. Dar cel/cea care i-a spus insolentului, înainte ca acesta să se manifeste în vreun fel: «Dumneata-cel-în-vârstă» – şi nu o singură dată – ce-o fi?

— Un profesor exasperat de provocările unui… M-ai scos din sărite, tot timpul mă scoţi – în vârstă, neînvârstă, la facultate eşti student, trebuie se joci cinstit rolul de student!

Fluier a admiraţie păgubică:

— Cinstit! Rolul de student! – după cum şi domnia

voastră îşi cinstit joacă rolul de profesor. La facultate – dar aici? Acum?

— Aici? Niciun… Am avut nevoie de o carte…

— O aveţi, v-am împrumutat-o – luaţi-o sub braţ, coborâţi scară, ieşiţi pe uşă, cinstit, îndreptaţi-vă spre domiciliul dumneavoastră stabilo-legal şi care, nefiind un vulgar ogeac, are în dotaţiune chiar şi un birou cinstit – birou pe care cinstia-voastră poate cinstit scrie, nu chinuit, prefăcându-se că scrie pe prea-cinstiţii genunchi…

— Isprăveşte! Eşti insuportabil!

— Progresăm – de la „insolent” la „insuportabil” o adevărată (şi binemeritată) avansare – à-propos: sper să vă hotărâţi, în sfârşit, să avansaţi pe această uşă. Cu tot cu carte!

— Dar nu-ţi dai seama că… că mă dai afară? scheaună ea.

— Nu vă dau, vă invit – nuanţă… Cu tot cu carte…

— N-am nevoie de cartea ta! – se ridică de pe pat, trântind cartea pe locul liberat. N-am venit pentru ea! Am venit să stăm de vorbă!

Înghit în sec. Asta mai lipsea. Trag aer în piept şi zic:

— Pentru aşa ceva e nevoie de doi. Cum muntele n-are de gând să plece de la casa lui, să libereze ocak-ul, ce face Mahomed, biet bre: ce să facă, silit de roata istoriei să-şi părăsească propriu-i.

— Încetează! Mahomed nu părăseşte terenul, până nu clarifică relaţiile cu.

— …Cu tovarăşa profesoară.

— Aici nu sunt tovarăşă, aici sunt… Poftim, îţi permit să-mi spui pe nume: Silvia. Poţi să mă şi tutuieşti.

— A, nu! Nu merit atâta severitate a pedepsei… Cu voia dumneavoastră, eu am să evadez, dezertez, fug ca un laş, o şterg ca un englez; spăl puţina, bulgăreşte – condamnaţi-mă-n asta, cum îi zice. – a, da: contumacie.

Ca în amfiteatru, mi se pune-n cale; tot cu braţele-n cruce.

N-o pot da la o parte, nici împinge cu pieptul – totuşi e femeie, deşi niciodată nu poţi fi sigur. Prea târziu: mi-a şi

pus mâinile pe umeri:

— De ce? susură. De ce faci pe...? miaună drăgăstos. Doar şi tu. – acum şi-a urcat palmele pe gâtul meu. Am simţit: şi tu vrei să fim împreună – nu-i aşa? Nu-i aşa că vrei şi tu?

— Vreau, vreau... spun după o vreme, sugrumat. Încă de acum douăzeci de toamne, de când v-am văzut întâiaşi dată pentru prima oară, mi-am zis: Domnule! Dacă n-o regulezi şi pe asta.

Capăt o palmă. O pălmuţă; iubitoare, deduc; o, de fapt, mângâiere. Mă apăr vorbind, de fapt repetând:

— Încă de-atunci mi-am zis: dom'le, tre' s-o fuţ ...! M-a lăsat să termin – apoi, deznădăjduită:

— Numai zece, de ce spui douăzeci? – îi tremură maxilarul inferior; tremură toată, aşteaptă de la mine izbăvirea. Zeeece.

— Bine, zece, conced.

— Eu vorbesc de prezent (a prins curaj, puteri, slava)! De când te-ai întors din închisoare! Nu ţi-am spus, n-am avut ocazia, dar te asigur: era cât pe-aci să vin la procesul tău! S-a judecat la Negru-Vodă, ştiu precis; m-am interesat, îmi făcusem şi bagajul pentru cazul că m-ar aresta şi pe mine nu? Nu? Spune, nu-i aşa?

Leit Alec. Cu ei, de-a dreapta şi de-a stânga somândute să spui – dar numaidecât! – ce vor ei, ai înnebuni (de prietenie.).

Nu-i răspund. Nu întreb: «Ce s-a-ntâmplat de n-ai mai venit – la procesul meu?» – prea aşteaptă. Dacă deschid gura, să intru în acest joc (am început să-l cunosc din întâlnirile cu foşti prieteni, foşti colegi), ajung s-o compătimesc, eu pe ea. Şi nu vreau: sunt o persoană fără-milă-creştinească.

— Ce să mai vorbim! face, dând din mână, a lehamite, de parcă s-ar fi săturat de căinările mele. Ai înţeles că severitatea pe care o afişam era doar de formă, de faţadă. Ar fi trebuit să clarificăm lucrurile de la început, de anul trecut. Acum am fi.

— Sigur-sigur, zic eu, ca să scap.

— Nu-ţi bate joc! Dac-ai şti cât aş vrea să-mi dăruieşti un copiiil.

Intru în panică. Mă caut, febril, prin buzunare, nu găsesc, ridic din umeri, nu mă pot apăra decât tot cu gura – dau din ea:

— Aţi dori, ce: băiat? Fată?

— Mi-e indiferent…

— De acord: indiferent ce – dar până la indiferenţă, e necesar să se treacă printr-o fază preparatorie – aşadar, cum să fie: mai prăjită? à point? în sânge?

— De-de-despre ce vo-vorbeşti? – se bâlbâie. Ce-ce să fie mai prăjită, mmai-mai în sân-sân?

— Pupula, doam … – pardon: domnişoa… – repardon: tovarăşă!

— Pupu…? Oooh… face ea, coborâtor, dă ochii peste cap şi cade, îngustă, pe spate, în pat.

Ah, ce gafă! în loc s-o scot de-aici, s-o pun pe fugă, am tentat-o; am leşinat-o. Acum n-o mai pot da afară, trebuie s-o chiar.

S-o ce? Dau să ies pe palier, să aştept acolo (sau pe-acolo) trezirea; sau: dezadormirea. Însă mă întorc: n-o pot lăsa aşa, cu picioarele dezgolite, în cădere i s-a înălţat mult rochia până aproape de mijlocul coapselor. Abia o ating cu vârfurile degetelor, că încasez de la leşinată, o palmă pipărată. Până să-mi vin în fire, Slavavacă sare în picioare şi, folosindu-se de amândouă mâinile, mă îmbrânceşte – mă cocnesc cu ceafa de perete.

— Cum de-ţi permiţi, neruşinatule?! – şi, gâfâind de indignare, îşi adună căciuliţa, blana. Nu mai rămân o clipă în aceasta.

— Ba o clipă tot o să rămâneţi, spun şi închid uşa cu umărul. Mi-aţi dat o palmă – trec peste brânci – e rândul meu sa.

— Vrei să-mi… Să mă pălmuieşti? Pe mine?

— A, nu, eu, palme, mă-nţelegi, nu dau femeilor… – nu pare a fi înţeles aluzia-citat (ea se ocupă de limba, nu de lumea lui Caragiale), aşa că-i smulg din mâini căciuliţa şi blana. Stai acolo!

E surprinsă, nu atât de porunca dată, cât de tutuială – în bine? în rău?

— De-de de ce să…? – e pierită. Unde…?

— Acolo! – arăt patul. Sau pe scaun, alege!

— Prefer pe scaun, zice. Şi-acum? – a prins curaj. Ce-mi faci? Ce m-a apucat? în loc s-o las, naibii, să plece, supărată, eu o sperii şi. Uite: sperietura îi place! mai vrea.

— Ce-mi faci? Ceva răăău? întreabă cântat, căutându-şi o poziţie cât mai favorabilă făcutului-rău, pe scaun. Şi cum?

Cum? De unde Dumnezeu să ştiu – dacă n-am mai făcut: pe fetele de la Lăţeşti, fete-de-Feteşti, le întâmpinam ca pe logodnice, le sărutam mâinile, dansam cuviincios, drăgăstos cu ele, pe câteva le-am spălat frumos sub duş, în grădină – cu iubire le îmbăiam, cu dragoste şi cuviinţă, nici măcar o vorbă mai aşa n-am zis – dar asta. Asta.

Trebuie s-o fac să plece; dacă nu cu binişorul, atunci cu.

— Ai să vezi! Surpriză! spun, ies din cameră, lăsând uşa deschisă, nădăjduind că are să profite şi are să fugă – oricâte eforturi făceam, nu mă vedeam reţinând-o). Să vezi acum ce-o să (trebuie s-o bag în boli, altfel nu scap de ea – şi-o să avem mulţi nepoţei, cu toţii slav vechèi). Ai să vezi…

— Cu ce ai de gând să mă…? o aud întrebând – tremurând, dar nemişcându-se. Ce vrei să-mi faci? – te avertizez: dacă-mi faci, ţip!

— Poţi să-ncepi de pe-acuma, zic, tot nu scapi. Când o să te… Ai să vezi! – vreau s-o sperii, trebuie. Ai să vezi! – dar n-o sperii.

Caut pe palier ceva cu care s-o cu adevărat, înspăimânt. Nu găsesc nimic. Aşa că, în disperare de cauză iau.

— Nu mi-ai răspuns: ce vrei tu să-mi faci mie? Cu ce? Ce ai tu acolo, în cutie? Unelte de tortură? Cum? Unde? Acum? – şi se ridică de pe taburet.

— Acum-acum, madam! – depun cutia de carton pe capătul dinspre fereastră al patului, încerc să fac paravan cu corpul, pentru ca ea, viitoarea torturată să nu vadă

conţinutul. Ai să vezi ce n-ai văzut! – mi-am făcut glasul foarte ameninţător. Ai să vezi ce-ţi fac! – dacă nici acum nu pleacă.

— N-ar fi mai bine pe pat? îi aud îndărătul meu glasul, manifest interesat. Să închidem uşa, să nu se-audă când strig de durere – nu mă uit încă la ea. Vrei să mă torturezi cu?, întreabă ea, dârdâind şi arătând din bărbie spre pachetele pe care le depun pe taburet (s-a aşezat iar pe pat: e mai potrivit pentru tortur ...). Ce vrei tu să-mi faci mie cu slănina?

— Cu slănina? Să te un ... O să vedeţi dumneavoastră cum anume o să vă torturez eu cu slănina – asta! – i-o arăt.

— Poţi să mă tutuieşti, ţi-am spus – mai ales în situaţia de faţă. Ce-ai acolo: brânză? Ce vrei să-mi faci cu ea?

— A, cu brânza! O-ho-ho! Cu brâââânzaaa...

— Cu sticla în niciun caz! Cu sticla nu vreau, ţip! Foarte tare! Mă apropii (cu sticla cu vin). O întreb în şoaptă:

— După ce ţipaţi, plecaţi?

— De ce să plec? se miră ea.

Nu, nu merge. Dar deloc-deloc nu merge.

— Aveţi dreptate: de ce-aţi pleca? fac eu, învins. În această tristă situaţiune, cadrele-cu-îndelungată-experienţă-didactică sunt invitate să împărtăşească din pâinea, sarea, slănina, brânza, vinul studenţilor-foarte-în-vârstă.

— Mulţumesc, nu... zice ea, se răsuceşte spre uşă apoi se apleacă asupra patului, îşi ia căciuliţa, poşeta, blana. Îmi pare rău că a ieşit aşa (eu încuviinţez din cap, mestecând). Îmi pare rău că te-am. Te rog să mă ierţi că (încuviinţez, încercând să anticipez – deşi e incomod să dai din cap în timp ce bei dintr-o sticlă doar pe jumătate optimistă). Dar m-ai provocat într-un fel; într-un anume fel, ai cerut palme!

— Aşa îmi spunea un anchetator la Securitate, Ţârlea-l chema: «Bă, tu ceri palme!» – şi: jap!; şi: trosc!!

— Mulţumesc pentru comparaţie...

— N-aveţi pentru ce şi mai poftiţi – adevărat că dumneavoastră mi-aţi: jap! numai una. Sau n-am insistat suficient?

— Mi-am cerut iertare, ce mai vrei?

— De mai-vrut, vreţi dumneavoastră. Spuneţi: «îmi cer iertare» şi credeţi, nu numai că sunteţi absolvită, dar meritaţi şi compasiune adâncă: «Biata, n-a avut noroc în viaţă – dacă a ajuns să-i ceară ierta'.»

— Ce-ce-ce tot…? Mi-am cerut iertare, ce vrei mai mult?

— Nu vreau nimic – cât despre iertare…

— Cum, nu mă ierţi? Atunci de ce am regretat că…?

Mă podideşte râsul – ca să nu fie plânsul. Ridic din umeri:

— Logic…

— …de ce te-am rugat să mă ierţi – mai vrei o dată? Bine…

— Nu-i nevoie. În măsura în care am dreptul să iert, mai degrabă nu.

— Şi-atunci rămân neiertată? Dar cum o să pot supravieţui? – râde. Cum?

— Cum ai vieţuit până acum, leană-puiculeană – n-am terminat ce aveam de spus: nu despre iertare e vorba.

— …ci de veşnicia ei, glumeşte, cult, Slavavechească. De ce ai spus că n-ai dreptul să ierţi?

— Am dreptul să uit, în sensul că trec-peste a ce mi s-a făcut mie şi numai mie, dar nu am dreptul să iert ce i s-a făcut altuia care nu-i de faţă, ori nu mai este pe lumea asta; să hotărască el dacă iartă ori doar uită – sau ne-uită. Dreptul lui cel mai sfânt.

— N-am înţeles bine…

— N-aţi înţeles nici binişor şi nici nu trebuie: tot n-aţi accepta.

— Ce n-aş accepta: iertarea?

— Memoria.

— Aaa… Domnul vrea să spună că el iartă, dar nu uită.

— Domnul vrea să spună, simplu, că nu uită. Asta o

spunea şi securiştilor care-l. jap-trosc-pleosc-poc!: «Lasă, lasă: te neuit eu!» – le păsa cizmăriştilor de neuitarea domnului cât bobul de.

Pauză. Să vedem: Vine spre mine?; rămâne la sine?

— Mă compari pe mine cu acei…

Să fie sănătoasă, pot rămâne şi singur, cu mine (ne cunoaştem, ne înţelegem destul de bine). Nu-i răspund, mănânc, mestec rar, beau din vreme în vreme din sticlă. După un timp ea întinde mâna, ia o feliuţă de slănină:

— Îmi pare sincer rău că a ieşit aşa. Totdeauna când vreau să fac ceva, iese invers. Am venit cu cele mai bune intenţii şi, când colo. Dar şi tu – tu de ce nu m-ai ajutat să? Uite, aveam de gând să discutăm despre incidentul de la facultate, să te fac să înţelegi că ce am spus, în legătură cu vârsta, cu părăsirea Universităţii. nu le gândeam nu le credeam, ba chiar. Uite, sunt sinceră până la capăt: la început am crezut că, pentru a avea un fel de acoperire, trebuie să mă port aspru, dezagreabil; că legătura noastră, trebuind neapărat să rămână secretă. Vreau să zic: intenţia mea de ale, cum să spun? de a fi împreună, de a discuta; de a. Mi-am dat seama că am comis o eroare, în primul rând pentru că, agresându-te, te îndepărtam şi mai mult de mine, în al doilea, o asemenea legătură nu putea să rămână secretă mult timp.

Mă străduiesc să rumeg rar, regulat, să dau impresia că ascult cu linişte – şi doar politicos; de parcă nu despre mine ar fi vorba. Se pare că reuşesc ea:

— Ai simţit? Ţi-ai dat seama ce anume voiam, nu?

Mă înec, sunt silit să beau o înghiţitură de vin – în timp ce beau, îi fac semn, cu mâna liberă, că poate continua.

— …M-am hotărât să nu mă mai ascund – nici de tine, nici de alţii. Ce folos, iar am stricat. Poţi să le povesteşti colegilor că profesoara de – pardon: un cadru didactic cu multă experienţă. Are să râdă Universitatea de caraghioasa de slavă veche care i-a sărit de gât unui student.

— …în vârstă…

— Ce contează! E student!

Pauză lungă. Îmi spun că realitatea niciodată n-are să depăşească ficţiunea – măcar s-o egaleze. Îmi mai spun că ce-şi face omul cu mâna lui e lucru-manualnic: cine m-a pus să mă întind la glume cu slavoana? Am exact ce merit. Măcar de-ar tăcea – în timp ce mănâncă – dar nu:

— Spune ceva! Chiar o măgărie!

— N-am nimic de spus.

— Ţi-am făcut o propunere…

— Nu mi-aţi făcut – şi bine-aţi făcut.

— Ţi-am propus să ne întâlnim, să discutăm… Ţi-aş putea fi de ajutor.

— Vă mulţumesc, nu văd cum.

— Ba da, ba da! Să începem cu începutul: locuinţa… Mă înec – cu ce-o fi:

— Am locuinţă. Asta. Îmi ajunge…

— Dac-ai avea optsprezece ani, poate, dar la vârsta ta…

— Ce-are vârsta…? – am ridicat binişor tonul.

— După atâţia ani de suferinţe… Să zicem că n-ai pus la inimă, dar oboseala a rămas – ai dreptul să locuieşti în condiţii civilizate. Aici e prea.

— Aici e prea, cum? Şi ce-ar fi dacă m-aţi lăsa-n pace? Ce-aveţi cu condiţiile? Ce vă pasă vouă de condiţiile mele locative? Ce mă futeţi la cap cu vârsta, cu suferinţa, cu oboseala…? – observ că a început să râdă: Şi nu vă mai râdâţ, tovarăşi, c-aşa-i!

— A, deci nu numai eu… Bine, nu mai vorbim despre asta deocamdată.

— Vă imaginaţi că are să fie o altă dată?

— Mă gândeam că ai ceva de bătut la maşină – am una foarte bună, electrică. Aş fi bucuroasă să-ţi dactilografiez romanul.

— Romanul?

— Atunci: romanele – bat foarte bine şi fără greşeli de limbă.

— Nu mă îndoiesc, vă mulţumesc, dar nu am nimic de dactilo.

— Pe cuvânt de onoare? mă întrerupe şi-mi pune mâna pe umăr. Dar ce scrii la cursuri – sunt convinsă, nu numai la al meu?

— La unele cursuri, într-adevăr, dar…

— Să nu minţi! Am vedere bună, de câteva săptămâni copiezi, treci pe curat ceva – ce?

— Am copiat câteva capitole din romanul predat.

— Minţi prost pentru cineva care ştie că dacă nu minte credibil.

— Nu mint. Nici credibil, nici…

— Nu eşti la anchetă, deşi m-ai comparat cu… Oricum, să ştii că poţi oricând conta pe mine.

— Contez pe mine, de ce m-aş da pe mâna dumneavoastră?

— Pe mâna… Ai ales cu grijă cuvântul.

— Nu l-am ales, dar constat că l-am nimerit din prima încercare.

— M-ai întrebat de ce te-ai da pe mâna mea – chiar ai nevoie de un desen? – îmi face semn să aştept, se ridică, închide uşa, revine, îmi face semn să-mi apropii urechea de gura ei. Să-ţi spun un secret.

— N-am secrete, nu mă interesează ale altora. Spuneţi tare, să se audă.

— Ce am de spus nu se spune în gura mare.

— Atunci nu-mi spuneţi deloc, nu mă interesează marile adevăruri rostite în şoaptă.

— Ba te interesează! Dacă ţi-e frică, n-ai decât să pretinzi că n-ai auzit ce-ai auzit. – şi râde.

— Atunci s-auzim ce n-am auzit! râd şi eu, crispat.

— Unul dintre fraţii mei e foarte bun traducător în engleză – de literatură, precizez!

— Nu văd întrucât precizarea precizează ceva.

— Ai să vezi după ce am să-ţi spun că soţia lui e coproprietar al unei edituri din America.

— Regret, văd şi mai puţin…

— Fiindcă-ţi astupi ochii – te las să te gândeşti: mâine, peste o săptămână, când o să ne vedem.

— Tot aici? încerc să glumesc, dar renunţ.

— A, nu! Aici nu mai pun piciorul. Mă conduci?

— Cu cea mai mare plăcere, domnişoară! – mă ridic degrabă şi ţin cu avânt şi voioşie blana. Vizita dumneavoastră mi-a făcut o imensă bucurie – sper că şi domnia voastră s-a amuzat din inimă şi din.

— Sper să nu te amuzi din inimă, povestind ce ţi-am încredinţat.

— Mi-aţi încredinţat ceva? fac eu pe uluitul. Mie?

— Rămâne secretul nostru. Sper să-ţi schimbi opinia despre un Despre aşa, în general.

8

Abia acum o descopăr – vreau să spun: i-o – de blană vorbesc, mai puţin de pironul în care-i atârnată.

Când Dumnezeu s-o fi, singură? Să fi plecat „în talie", pe gerul ăsta? – nu: eu cu mâna mea am îmbrăcat-o, eu cu mâna mea am, ca să zic aşa, condus-o. Şi-atunci? Atunci, uite-o, aici – de ce? De-aia! – toate fenomenele inexplicabile devin explicabile prin: De-aia!

Adineauri coborâsem s-o (şi pe ea!) duc pe Slavaverde de Să Pardon: pe Silvia de Slavechită eu cu mâna mea descuiasem uşa; eu cu, de asemeni, a mea mână – în fine: cheie – încuiasem încuietoarea, ca să fiu sigur că n-are să mă mai poată rerân-cezi Sla. Să Silvaveche, ce peisaj devastat va fi prezentând cadra-didactică cu îndelungata-i.

— Pe unde-ai intrat, domnule?! o întreb înainte de a o vedea.

— Bine, băi măicuţă, aşa mă-ntâmpini tu pă mine? în loc să te bucuri că mă-ntorsăi – io-te-mă!

— Io-te-te – cum să nu mă bucur, dar pe unde-ai intrat?

— Pă nu se intră-n toate căşile lumii: pă uşă! Io sun, nea Radu dăşchide, eu urc, nea Radu.

— Urci, pe unde? E o singură scară, cum de nu ne-am întâlnit, când am condus-o pe

— …pă baba dă slavoană – i-ai făcut şi ei felu'?

— Te rog…

— Roagă-mă! I-ai dat şi ei meditaţii dă îi m? Cu ce-ai

băţu’ măsura de s-o-nviezi din mort pă slava-moartă? Cu puleanu’?

— Uite ce e, Bibi: să nu-mi joci scena geloziei.

— Păi nu, că n-am motiv – am auzit te-te.

A auzit. Tot-tot. A ascultat la uşă, a auzit. Bine, dar ce? Mai bine să n-o întreb: ca să dau impresia că n-am nimic de ascuns.

— Tocmai mă pregăteam să mă culc, zic. Sunt rupt de oboseală.

— Dacă tragi în jug la atâtea războaie – şi pă tine ca pă şoarec: drumur li te-omoară.

— Aşa e: drumurile mă… Ai ceva important să-mi comunici?

— Asta-i comunicarea-mportantă! râde Bonifacia şi se bate peste piept. Ai miei s-a deplasat la Znagov, că se dă mare-masă-tovărăşească-mare, cu to guvernu’, dă-i secrè dă stat, să ştii, şi eu zic, Dacă-i pe-aşa, mă deplasez şi eu la-on ceai, în familie la on coleg dă la facultatea mea! Şi io-te-mă.

— Io-te-ţi-o…

— Mi-adusăi şi lucruşoarele…

— Lucru’… ce? mă neliniştesc şi caut cu privirea în jur.

— Ceva dă noapte, dătualetă, dă schimb pă mâine, pă poimâine – am lăsat valijoară-n spălător, c-aciia nu-ncape, din lipsă de spaţiu, nu-i loc nici ste.

— Bonifacia „o întrerup cu gura uscată. Vreau să ne vedem cât mai des, să rămâi cât mai mult, ca să-nţeleg şi eu ceva din relaţia noastră dezinteresată, dar de-aici până la a te muta la mine cu căţel, cu purcel.

— Fii atent cum vorbeşti, c-odat ne supărăm! Un’e vezi tu căţel? Ş ce vrei tu să spui când zici: purcel?

— Ceea ce am şi zis! Uite… – arăt camera. În primul rând spaţiul.

— Dacă nu mă leşi să vorbesc! C-am venit mai dă mult, am stat de vorbă cu nea Radu de-odaia de-alături ea.

— Ce-i cu ea? E ocupată, stă Prinţul.

— Mi-a zis nea Radu, da’ nu mi-a zis de ce-i el prinţ –

chiar e? Nu e cioace? auzi! Prinţ, dă să şadă-ntr-on palat dă doi metri pă doi!

— E prinţ, şade şi el… pe câţi metri poate – de când l-a dat proletariatul afară din casă, la naţionalizare.

— Avea casă, ori palat-palat? Cu-oglinzi?

— O fi avut. Cu oglinzi.

— Bine-bine, palat – da o casă, ceva, de să şadă şi el ca lumea?

— El nu e lume, el e „putreda aristocraţie”. Proletarii l-au dat afară de peste tot şi s-au instalat ei – cu căţel, cu purcel.

Pauză. Am impresia că are să-mi fie în curând greaţă. Am deschis gura prea-prea, a ieşit porumbelul – ori cioara.

— Adică… ce vrei tu să zici (nu mai sună a întrebare), c-adica alde noi, clasa, ne-am instalat? Păi, domnu’, află tu că n-am luat on capăt dă aţă fără hârtii în regulă! N-am primit nimic de să nu fie repartizat, după lege, pân’ gospodăria dă partid cu acte! Află că-n acte figurează tot: şi covoarele şi butoaiele dă varză şi lămpile şi tot! Cu semnătură! Şi cu timbru fiscal!

— Ziceam de prinţ şi de odaia lui… – scad vocea, din cap îi fac semn spre peretele despărţitor. E chiar mai mică decât asta a mea.

— Num-atâtica? N-am făcut nimica, tre’ să căutăm al ceva…

— Ai fi vrut tu camera de-alături? mă hlizesc eu.

— Eeeu? se miră Bonifacia, larg. Vai, mămicule, mă vezi tu pă mine-ntr-o chestie ca respectiva? Să fi avut ea zece pă zece, nu m-aş repartiza-n ea, nici dă frică, mă gândeam la tine că, dacă spargi zidu’ – mi-a spus nea Radu că la-ncepu’ dă to a fost o singură odaie.

— La-nceput, o singură servitoare avea patru metri pe doi, acum, că ne-am liberatără de exploatarea unuia, pe aceeaşi suprafaţă trăim: un prinţ cu prinţesa lui şi un studinte cu, asta, zi-i pe nume: meditata lui.

— Vai, măicuţă, că ce gentil eşti tu cu mine, când vrei… – mă sărută cu foc şi cu apă. Ş dacă ne-ntoarcem la odaia tovarăşei femei dă serviciu după timpul burgheziei?

— S-ar dubla chiria – or eu…

— Nu te priveşte chestia dă finanţe, d-asta se-ocupă Bibi. N-o fi ştiind ea alte fleacuri, da' la socoteli. Nu dăgeaba tata-mare, tata lu' tăticuţu meu a fost cobiliţar. Da dacă zici că şi-n total e tot.

— E cum e! zic şi eu, ca să nu tac.

— Lasă, maică, că găsim noi alta – cum se-ntoarce ai miei dă la Znagov, cum o pun pă mămicuţa mea să vorbească cu tăticuţu meu d-un apartamentel, ceva, măcar d-o garsoneruţă.

— Atunci o să-ţi vin în vizită.

— Nu, dom'le, ziceam de ceva pentru tine, că nu mă despart de mămicuţa mea nici după ce mă mărit iară.

— Un apartament, măcar o garsonieră – pentru cine? Pentru mine?

— Păi dă câte ori să-ţi spuie omu'?

— O singură dată, limpede: Ce-i aiureala cu odaia prinţului pentru mine? Dar eu n-am nevoie, mă simt foarte bine aşa, aici.

— Fii, dom'le, serios! Cum's te simţi când, ca să-nchizi-dăşchizi, ailaltă persoană tre' să urce-n podu' casii?

— Soluţie: persoana să nu urce! Să nu…

— Să nu vie, asta vrei tu să zici? Să mă car, că-s în plus?

— Am vrut să spun că a doua persoană, dacă se întâmplă să existe, nu trebuie luată în socoteală: nu locuieşte aici, vine în vizită, or vizitatorul trebuie să respecte obiceiurile, constrân …

— De ce să le respecte, când poa' s nule?, mă întrerupe ea. De ce să-ţie fie rău, când poa' să-ţi fie bine? De ce să stai la bloc, ori la ma'ăla, când poa' să stai la vilă centrală? Păi măicuţule: de ce's te chinui tu-n cotineaţa asta, la vârsta ta, când poa' să stai tr-o odaie ca lumea, de să nu fiu obligată să urc în pat când tu-nchizi uşa, să ai şi tu, măcar un duşuleţ, dacă nu cadă veritabilă, hai să nu zic de-un bideu, da tre's te gândeşti şi la necesităţile mele, că am chestioare dă femeie, tre's mă lav, cum zice franţuzu', că de ce-a mai inventat omu' apa caldă şi duşu' şi cada şi

rubinetu' şi.

— Dă-mi voie, să plasez şi eu un cuvânt!

— Plasează, tovarăşu', că stem în democraţie – ba nu-ţi dau nicio voie de plasament, că te ştim noi, ai să zici că ţi-e bine-aşa, că tu n-ai nevoie, că-ţi ajunge şi-atâta, cât n-ai, cum se zice.

— Exact!

— Păi ia să nu mai fie exact! Ia să nu mai stai acia, ca-ntr-o cuşcă d-animale la vârsta ta! Şi ia să nu mai fi iegoist, de a te gândeşti numai la tine, mămicule, că mai's tem şi noi pă lume, n-o să tot urc, să tot cobor din pat, n-o să mă spăl în mizeria de spălător dă rufe, de n-ai tu un duş, te lai ca-n comuna primitivă, cu ligheanu-n cap, mămicule.

Mă văd silit s-o apuc de mână; apoi de cot, apoi de umăr – s-o scutur, zgâlţâi, până s-o opresc.

— E rândul meu să vorbesc! Cer cuvântul!!

— Bine, maică, ia-ţi-l – da scur …

— …dacă te iubesc… Unu: locuiesc unde şi cum locuiesc, fiindcă nu mă pot întinde mai mult decât plapoma.

— Dar ţi-am zis, mămicule…

— Să nu mai zici ce-ai zis nici când ai să capeţi cuvântul! Doi: în ciuda vârstei, n-am de gând să renunţ la celibat.

— Cin ţi-a cerut?

— Trei: orice amestec în treburile mele interne: plapomă, celibat – mai ales pat – vor fi considerate agresiuni şi vor primi pe dată replica meritată!

— Fugi, d-acilea cu replica ta, ritată! Care mestec, măi tovarăşu'?; care-agresiune, dom'le? Păi pentru binele tău…

— Binele meu – i treaba mea, eu mi-l fac, eu mi-l desfac!

— Aiurea! Cum să ţi-l faci, când nici nu ştii ce-i ăla bine?

— Te-am aşteptat pe tine, ca să aflu…

— Nu mă lua aşa, că eşti în greşeală. Nu m-ai aşteptat, da-acu, că s-a-nnemerit de ne-am ciocnit… râde

mărgelos. S’tem bine-mpreună!

— Ca să fim, în continuare, bine-mpreună, trebuie să ne respectăm reciproc, să nu ne agresăm.

— Cum vorbeşti tu aşa, băi măicuţule?! Nu te respec eu reciproc pă tine? Doamne, că mare eşti. – şi Bonifacia face trei-cinci cruci încâlcite, ca o babă. Păi tomnai, că te respec ’n cel mai ’nal grad, d-aia vreau să-ţi uşurez niţăl condiţiili – păi spune şi tu: astea-s condiţii, de n-ai nici masă, domnule?; de te canoneşti cu scrisu p on scaon?; de nici ceşti dă cafea n-ai, de să zici că serveşti o cafeluţă dă oameni, nu dă? Păi tre’ să-ţi cre/em neşte condiţii foarte optime! Dă cre/aţie!

Rămân cu gura deschisă. Să se fi vorbit în de ele cele două muieri? Asta vrea să-mi cre/eze condiţii dă cre/aţie (cre/atoare, se-nţelege), cealaltă voia să-i dau la dactilografiat manuscrisele – ca apoi, bine-dactilografiate, să treacă la tradus în engleză, la editat în America ceea. Sunt eu un idiot de nevindecat, fiindcă nu profit de oferte – cu totul, dar cu totul dezinteresate (nu pot spune cât, dar simt), ori – ori ce?

Ori ele sunt idioate – de ce atâta agitaţie pentru nimic? Mă cunosc binişor, ştiu că mutra, firea mea, dacă nu le pun pe fugă, nici nu le atrag pe femei ca mierea muştele. Atunci? Apoi: niciu-na, nici. niciuna; nu obiectul târcoalelor, al demersurilor, ca să zic aşa, n-au citit ce scriu; n-au de unde şti dacă scriu bine ori, cum se întâmplă des în viaţă: prost, deci nu merită să se zbată, zvârcolească, bată din aripi, cotcodăcească – pentru promovarea „operei literare” a unui necunoscut, a unui nedebutat. Ce-o va fi apucat pe toanta-bonifantă să o ţină cu condiţiili (optime)? îi va fi plăcut meditaţia cu care-am meditùt-o? Să admitem, dar ce legătură între meditaţiune – la care ne-am dedat dimpreună şi cre/aţia la care, fatal, numai eu mă pot înhăma? Şi cealaltă: acra, neaerisuta, neumbluta slavă: după ce s-a întâmplat ce s-a-ntâmplat, la facultate, de ce m-a căutat? Ca s-o umblec? Mi s-a părut că şi ea era preocupată mai degrabă de opera, decât de viaţa mea cea mereu vie.

Sper din toată inima că nimeni de pe lumea asta nu ştie de sacoşa atârnată afară, în cui, sub cozorocul de tablă. Mai vârtos Bonifacia, fată de Celuloză, nepoată de Justiţie a Borului – nu de alta, dar să nu-i încarc memoria; nici Slavaveselă, cea care, ca o adevărată fiică a marii burghezii şi a marii (şi ea) cărturării, acum face pe auxiliara Serviciului de Cadre, la facultate (oh, vechile clase sociale: cum încearcă ele să supravieţuiască cu orice preţ.).

— Bonifacia „încep, cu cel mai erotizant glas al meu (cel cu barbă neagră, deasă, nţepăcioasă). Dacă ţii la mine, cum ţin şi eu la tine, dacă mă respecţi, dacă eşti grijulie cu condiţiile, în fine, în care scriu, atunci hai să stabilim un regulament de funcţionare.

— Regulament, ai?! se supără Bibi. Ştiu ce vrei: să-ţi vin, la comandă, când ai tu chef dă regulat, între ora şi ora – află, măicuţă, că nu-s d-alea! Că vin la tine cu toată inima mea şi cu tot sufletu' şi cu grijă pentru creaţia ta literară – şi tu. Tu nu vrei dă la mine dăcât: cur! – cu o mână îşi saltă poala rochiei până sub bărbie, cu cealaltă se bate peste slip – în faţă. Află că nu ţine!

— Dar nu despre asta voiam „încerc eu, nefericit.

— Ba despre! Regulament dă funcţionare, ai? C-adica tu crezi că duc lipsă de bărbat?

— N-ai înţeles ce-am vrut să…

— Aşa zicètoţi: că n-am înţeles noi ce-aţi vrut voi să… Dau peste alde Potop c-o oară ş-o nesimţită ş-o slăbănoagă, de-i trecea purcelu pintre picere, te mirai că mai suflă, la pelea goală, n patu' nostru, păi futu-z gura mă-tii, zic ş-o iau la scărmănat pe tovarăşa consilier cu iepoleţi – ce crezi că zice bărbatu'?: Stai niţăl, dragă, că n-ai înţeles tu ce-am vrut să spun tovarăşei, o chestie secreţiăstată! De parcă era d-a spusulea, secreţiăstatulea, nu d-a fututulea! La pelea goală! -n cearşafur îi mele! de la mămicuţa mea!!

— Am vrut să spun: date fiind condiţiile în care trăiesc… încerc.

— Păi ce to zic? Nu zic de să le schimbi, condiţiili-alea?

— Până să le schimb, trăiesc cum trăiesc, deci nu pot, chiar de-aş dori, să-mi. Să mă dedic cuiva, de pildă ţie.

— De-o pildă mie! Bine-am ajuns: pildă! Dacă-i pe pildă, zi, cinstit, că nu-ţi place pilda mea, că nu vrei să pierzi timpu-n ea!

— Zic, cinstit: nu-mi pot pierde timpul cu altceva, altcineva, fie acela chiar Bonifacia. Sunt student, trebuie să învăţ, să-mi menţin bursa – din ea trăiesc. În această odaie; pentru că odaia nu poate fi lărgită-lungită-adâncită şi nu i se poate lipi o sală de baie cu toate cele necesare unei femei.

— Păi eu ce to macin? Nu să poată asta – găsim alta!

— Ca să găsim, trebuie să căutăm; ca să căutăm, trebuie să existe condiţiile căutării, adică bani – or bursa mea.

— Ce-i tot dai cu bursa-aia, fi-ţi-ar bursa să-ţi fie – dă scrot dă coaie! – şi Bonifacia se prăpăstuieşte în râs. C-aşa le zice franţuzoaicili: *burs* – şi arată cu mâinile amândouă, cântăritoare.

— Ţi-a folosit şederea la Paris, cu Potop, zic.

— Şederea la Paris, a lui Potop cu mine!

— Bine. În legătură cu bur … – ce să fac, mă întind cât mă ţine. Să nu spui nimic! Nu primesc bani!

— Cine-ţi vorbeşte de bani, bursosu' mămicuţii?

— Îmi propui să mă mut undeva, unde nu plătesc chirie? La voi?

— La noooi? Nu să face, dacă află unchiuleţu că cine şade la noi.

— Ai un unchi care, dac-ar afla cine sunt… Avea dreptate Georgeasca… Care: cel de la Justiţie?

— Nu, că ăla-i frate cu tata, vorbesc de-al mămicuţii, de-i la pensie – ar fi n stare să mă-mpuşte! Foarte sever, că-i militar şi-aşa-i oamenii pe la ei, vorba ăluia: dă cu bardă-n Dumnezeu! C-aşa-i pe la Nicula, lângă Gherla: face icoane pe sticlă, p-aia şi se taie-n de ei, cu săcurea.

M-a răcit (începând de la picioare) unchiuleţul dinspre mamă, severu' – de face icoane pe sticlă şi dau cu săcurea. De s-ar săcuri în de ei, să nu mai rămână urmă de

iconarist în timpul liber, în cel ocupat: gardian la Gherla.

— Fie şi în altă parte, dar să nu mă coste mai mult decât aici, zic.

— Nu te costă nimica.

— Şi de ce nu mă costă nimica? Plăteşti tu? Din bursa ta? – vorba franţuzului. – am făcut un banc şi i-l semnalez cât mai vizibil.

— Nu mă lua cu ironii – nu te costă nimica. Tu să fii sănătos să poţi creia-n condiţii optime – că, până când să te tragi targa p-uscat, la vârsta ta?

— Ai să mă chiar convingi că sunt bătrân…

— Las’ că te-ntinereşte Bibi! râde Bonifacia-Bibi, plin, gâlgâitor, în timp ce iese din odaie şi intră alături, în spălător. Mai întâi ne omenim, după aia aplicăm regulamentu, tare şi cu forţă – c-am adus ceva d-ale gurii, că omu’ nu se hrăneşte numai cu pâine cerească – se întoarce cu două sacoşe pline. Un’e pun astea? întreabă, scuturându-le pe loc. Vezi, băi măicuţule, c-avem nevoie d-o masă la casa omului? Ş dă creat la ea, da şi dă mâncat pă ea?

9

Abia acum o descopăr: lângă, cu, în mine; în carnea patului.

Patul meu este-sânt eu însumi. Eu sunt patul: nu mă împart cu nimeni, decât în foarte-trecere, altfel mă pierd cu toate ale noastre, doi: el şi eu. Asta nu-mi vine din primii ani de internat când, astfel stând situaţia, dormeam câte doi într-un pat; nu de la închisoare unde – asta fiind situaţia – dormeam câte doi-trei-patru de-a curmezişul aceluiaşi pat (când aveam aşa ceva).

Asta îmi vine din Bărăgan. Din domiciliu-obligatoriu: în Lăţeşti aveam repartizată o casă; iar prin procurare-cumpărare-confecţionare, un pat. Indiferent cum le obţinusem, cu ce titlu, amândouă erau ale mele. În întregime. Partajabile cu doar bărbaţii: şi eu, ca toţi „localnicii” (deveneai de a doua zi) găzduiam noi-aduşi (încă) nerepartizaţi, deci lipsiţi de casă, deci şi de pat. îi primisem în casa mea, în patul meu şi pe unii vechi-

localnici fiindcă o ploaie de vară le pătrunsese acoperişul de paie, pişând pereţii, după ce le doborâse tavanul; iarna, fiindcă li se terminase „focul” (lemnele mai rar, de obicei paiele, cocenii); într-adevăr, cu astfel de bărbaţi împărţisem bărbăteşte-camaradereşte patul – şi nu doar o singură noapte. Nu cu femeile – mai mult de două nopţi.

Aşa: mai mult de două nopţi, cu femeile, nu. Mulţi intuiseră capcana, puţini o prinseseră în cuvinte şi mai puţini reuşiseră s-o evite (să iasă din ea, fie şi lăsându-şi zălog laba), nu căzuseră în ea, nu se lăsaseră împrejur-tăiaţi-de-pizdacudinţi, ghiţiţi de-nghiţitoarea Vâlvei, supţi de suptoarea-i dulce.

Noi, „studenţii – din ’56” (precizam, ca să nu fim confundaţi cu „studenţii”, scurt, ceea ce însemna „Piteştenii”), intuisem peri colul, îl şi definisem, de aceea ne apăram din toate. mădularele noastre: încercam să nu ne lăsăm pradă femeii din *de-o* cea care-şi prelungeşte şederea în patul tău mai mult de două nopţi.

Eram foşti deţinuţi; ajunşi la termen, fuseserăm „liberaţi”. prin trimitere în Bărăgan, cu domiciliu obligatoriu, în satele-noi părăsite de cei care *le făcuseră*: titoiştii (numiţi şi: deplasaţi, dislocaţi, deportaţi, coreeni). Oricât de tânăr, bătrân, oricât de lungă, scurtă i-ar fi fost condamnarea cea ispăşită în închisoare, odată liber-în-de-ô, bărbatul surd şi orb şi prost întâlnea în fiecare femeie *femeia* lui, iar după ce se culca cu ea, se credea obligat s-o ia cu acte, la primărie. Cei în vârstă avuseseră, înainte, familie; cel puţin jumătate din aceştia *fu*seseră *divorţaţi* (pentru ei verbul „a divorţa” se conjuga ca şi „a fi condamnat”: am fost condamnat, am fost divorţat) de Securitate, care era, nu doar Tribunal, ci şi Oficiu de Stare civilă. Pentru aceştia liberarea-în-de-ô era. O revanşă faţă de trădătoarea nevastă.

Noi, pentru că eram tineri („aveam de unde muri”, scria Caraion) şi nu ne alunga moartea din urmă, nu ne gândeam să ne fixăm; eram egoişti, grăbiţi, de aceea galopam în toate sensurile, luam, culegeam, ridicam din goana calului (în Bărăgan: bicicleta) tot ce se nimerea în

raza mâinii (ziceam aşa), neiertând nimic, nefăcând nazuri, necăutând calul de ziua de-alaltăieri. Fără mofturi, fără prinţipuri care vasăzică, mai degrabă în vorbe, mult mai puţin în fapte, aproape deloc în gânduri. Acestea fiind condiţiile (obiective), aplicam şi eu principiul trasului întâi, somaţiei după – cu o derogare: o noapte, în patul meu: cu cea mai adâncă plăcere; două – de ce nu, pofta vine poftind-luând din trupul-cel-pentru-asta-făcut, bucuria fiind de partea patului cel îndelung răbdătoriu (e-he! să fii tu un pat, s-o duci în spinare pe dânsa!) – cu condiţia ca nopţile să fie cele de sâmbătă şi de duminică: dimineaţa, lunea, un la-revedere politicos dar ferm – şi:

«Ne vedem sâmbătă – poţi veni?», în niciun caz să nu-şi prelungească şederea dincolo de acest prag – fiindcă ea, oricare, ar fi putut spune:

«Tu du-te la lucru, eu am să deretic, am să spăl vasele, rufele.»

«Mulţumesc, nu», răspundeam, oricât de greu îmi era un asemenea răspuns, dar mă gândeam că refuz un dar-care-nu-se-face.

Fiindcă acolo femeia era un dar; acolo o femeie primită în dar nu putea fi decât o roabă (îmi spuneam, ca să-mi justific prostia de a o fi refuzat): eu puteam face orice cu ea, din ea, oricând-oricum-oricât: ea n-are cuvânt, n-are opinie, n-are voie, n-are voinţă, n-are personalitate – n-are drept, nici dreptate; ea, acolo şi aşa, dăruită, nu putea fi decât, întreagă, opizdă. Desigur, îmi place să mă-ngrop în ea, să o înot, să mă ascund în ea, să ies doar cât să trag o gură de aer şi s-o iau de la-nceput – dar numai când vreau eu; ea, chiar dacă-i curva-raionului, trebuie întrebată: vrea sau ba – abia după ce încuviinţează, fac ceea ce trebuie să fac: mă înclin dinaintea ei, de mulţămită, îi sărut mâna, o oră-două discutăm-dansăm, mâncăm-bem – abia p-aia ne regulăm – ah, trebuie să scriu despre muierile, despre curvele, despre surorile noastre de la Lăţeşti – dar atenţie: să nu cad în Dostoievski!

Aşa făceam noi, studenţii (nu chiar toţi…). Vecinii, prietenii, foştii colegi de închisoare – nu prea; nu.

Era neînchipuit de greu să rezişti tentaţiei: după ani şi ani de castitate obligată, aveai o femeie, una adevărată, mobilată, ca să-ţi satisfacă fantasmele din singurătate – îţi şade la dispoziţie: o vrei, o iei; n-o vrei, nu-i nimică, vine altul şi mi ţi-o ridică. O luai, o foloseai, o ţineai cât o ţineai (cât te ţineau balamalele şi punga – nu pentru plată: pentru subzistenţă): o noapte, trei săptămâni, trei luni, uite anul.

Într-o bună zi, fostul tău coleg de Jilava, de Aiud, fost ministru îţi prezintă, pe uliţă o persoană de sex contrar, atârnată de braţul lui:

— Madam Cutărescu, soţia mea…

Tu te descoperi, săruţi mâna Doamnei Cutărescu, îi feliciţi pe amândoi – ceri permisiunea de a te retrage. Cu inima strânsă – a, nu de gelozie! Ai recunoscut – şi cum!; şi cât! – în Madam Ministru pe Gică, pe Sica, pe Lică, pe Vică, Zică, Ţică, ba chiar pe Veta, oricum: Doamna (actual) Cutare, ţeapănă; cu o agresivitate aşteptând un sfert de pretext ca să se manifeste, cu privirea dintr-odată rea, rece (şi ce bună-i era, înainte – şi privirea şi vorba şi pizda), pe una din „fetele de la Baracă" ori pe una dintre „Fetele de Feteşti" – care actuală în trecutul apropiat trecuse, nu doar (şi) prin patul tău, dar prin ale multor deoişti, mai tineri, mai ne-tineri, cum se nimerea.

În altă zi un prieten îţi mărturiseşte că gata, s-a hotărât, face pasul, se căsătoreşte *aici*. Cu cine? El ştie că ştii; că şi tu, cândva, o ai cunoscut pre ea, c-aşa-i ea: bună pe la suflet; ştie că nu doar tu – dar asta-i prostituţia, cum zicea cine zicea (şi ce bine zicea): de unde să găsească el, fost puşcăriaş, actual deoist, individ fără drepturi, fără nimic – mireasă grasă, lăptoasă, devreme-acasă, pe deasupra virgină?

«Tu nu vezi, mă, că ne-au distrus ăştia, ne-au cosit de la glezne, ca pe cai? Nu vezi că nu mai avem viitor – rahat, venirea Americanilor! rahat, liberarea de Ruşi, întoarcerea în Europa!? în veci nu ne mai putem reface viaţa, cariera, studiile, familia – suntem terminaţi! De-acum, locul nostru: Bărăganul; meseria noastră: eventual băgător de seamă

adjunct în o brigadă de ceva, la fermă; femeia noastră: Leana, ori Vasilică, ori Veta., care pre mulţi a bucurat ea, înainte de a deveni – cu acte – soţia mea.»

În grupul nostru de studenţi încercasem să ne întrajutorăm – mai ales întredescurajându-ne fidelitatea: când unul dădea semne că ar fi tentat să se lase pradă oboselii, să se". stabilească în Bărăganul Vetei", cum numeam noi ameninţarea – teribilă – interveneam, mai corect: nu-l lăsam singur, nici în intimitate: o bună parte a timpului lucram împreună, ne ţineam grupaţi, de parcă am fi fost fete interne, inocente (încălţate, sigur) şi ne-am fi temut, în acelaşi timp am fi aşteptat, cu păsărica bătând în gât, să fim. alese şi luate cum se ia – de cei din grupul dimpotrivă.

Nu era normal; pentru că nu era moral – la acea vârstă (iar pe noi închisoarea, nu numai că ne oprise din creştere, ci ne dăduse înapoi, ne adolescentizase) – eşti intransingent cu morala. Totuşi.

Totuşi, nu era moral să schimbăm fetele între noi săptămânal sau lunar; era o porcărie ce făceam (mai exact: ce ne propuneam să facem); lor puţin le păsa, din moment ce rămâneau „în familie", dar asta nu ne absolvă. Însă numai astfel, numai smulgându-ne, retezându-ne (Doamne-fereşte, dar aceasta era senzaţia) rădăcina, am împiedicat fixarea, pe veci, *în Bărăganul Vetei*... Ei, da: ne simţeam mai maturi, mai virili, mai zmei aşa, schimbând săptămânal gagicile (şi ştiind că se ştie; văzând că s-a văzut totul în tot satul); era ceva şi din asta – la mine – dar şi altceva. La început am crezut că ar fi consecinţa nemijlocită a păcatului: nu preacurveam noi? şi încă de două ori: o dată prin noi înşine, a doua oară când le îndemnam, chiar de nu le obligam, pe ele să se (dublu) curvăsărească, adică să treacă din bărbat în bărbat, adică să ne schimbe, ele? apoi la mine era şi păcatul acelui act (chiar nepăcătos în sine) îndeplinit într-un ţel strict personal; egoist: în folosul numai al meu. Deci: ca să nu mă las fixat (în Veta de Bărăgan), pentru ca să nu mă sinucid astfel – fac ce fac, iar dacă facerea aceea constituie

ea singură păcat, nu reprezintă decât o agravare a’s tuaţiei (prostituaţiei).

Nu mă ştiu religios. Lui Dumnezeu m-am rugat doar atunci când am avut nevoie – să-L rog – nu şi când ar fi avut El nevoie (să fie rugat). Însă cele Zece Porunci – în închisoare am învăţat-o pe a Unsprezecea: «*Să nu torni*!» – mi s-au arătat totdeauna deasupra (bine, atunci: alături de) lui Dumnezeu; nedepinzând direct de voinţa Lui – în treacăt fie spus: voinţă năucă, de aceea teribilă. Respectam Poruncile mai degrabă pentru că aşa se făcea, decât pentru că Dumnezeu cerea. Porunci auzite (şi însuşite!) mai degrabă la şcoală decât la biserică… Spun toate astea, ca să pot spune că, cine ştie: pesemne ca ispăşire a păcatului (din care nu mă opream, îl făptuiam în continuare şi cu desfătare), încercam eu când încercam ce încercam.

Trebuie să mă hotărăsc să aştern pe hârtie povestea cu Veta. Veta-Adevereta, Frumoasa Neadormită (în particular, urâtă); de ce nu: romanul-cu-Bărăganul – începând cu nuveleta-cu-Veta.

Chiar aşa o chema; şi n-o durea. Băieţii, în absenţă, îi ziceau «Coana Veta». Fetele-i ziceau: «Frumoasa dă Feteşti» – şi era, domnule, din Feteşti-Gară. Atât de frumoasă, violent, insolent, ascuţit frumoasă, încât trecea dincolo, unde era neplăcu tul, de-a dreptul urâtul. Şi era slabă, vânoasă – de proastă nu mai vorbesc, iar cum era nasoală, rezulta că era şi rea.

Nu, nu. Nu eram obişnuiţi cu asemenea specimene. Acceptam că existau – dar în afara razei de cincisprezece kilometri, însă nu la noi, în Satul-Nou Lăţeşti. Pe deasupra o chema şi Veta! Şi nu-i cauzà.

Venise la noi într-o sâmbătă după amiază, ca înlocuitoare. Precedenta nu era, sărăcuţa, de neînlocuit, dar nici aşa. A, nu că ar fi arătat mizerabil (ca aproape toate celelalte, pe care noi le iubeam de-la-egal-la-egal), ba chiar, lucru neobişnuit pentru noi, curăţel îmbrăcată: taior negru; încălţată: pantofii îi erau întregi, văcsuiţi, atât că uşor prăfuiţi (eh, Bărăganul); ciorapi de nailon – întregi!;

era şi îngrijit coafată – negreşit: permanent, avea chiar şi poşetă. Venise la noi din pură întâmplare: se afla la post, în Gara Feteşti, când fetele noastre se întrebau ce se fac ele că, uite, trebuie să meargă la studenţi, până luni dimineaţa, dar lipseşte Stela (Dorina, Nina, Pusă, oricum, una care mai făcuse Lăţeştiul, cunoştea regulamentul de funcţionare): nu putea veni, că tocmai năştea, era bolnavă-rău, se mărita, îi era copilul în spital, şi-atunci asta, Veta se băga-n vorbă (se cunoşteau, se şi luaseră la harţă, însă nu pentru clienţi, nu boxau la aceeaşi categorie, dar convieţuiau în aceeaşi Gară-Feteşti) zice: «Hai că vin eu, fă, tot mi-am făcut norma pe stămâna asta!». Venise. Se nimerise să-mi cadă mie.

Se va fi aşteptat să ne încăierăm pentru ea, dar primirea fusese rece: prea cald le întâmpinasem pe celelalte, mult mai prost îmbrăcate, abia încălţate, nefardate, nepermanentizate – şi făr' de poşete. În jurul noii-venite spaţiul se încet dar sigur, lărgea.

Aş fi putut-o refuza? Dar nu respinsesem (la Lăţeşti) niciodată pe nicio purtătoare de fustă – las, că şi evantaiul alegerii. Ce să-i fi comunicat: Scuzaţi, pardon, bonsoar, dar nu voi pentru ca să vă sexual-contactizez, stimată doamnă? Tot n-ar fi înţeles ce zic, mi-ar fi cerut-întrebând: «Vorbiţi româneşte?» Să-i fi spus: Nu vreau să te regulez! – n-ar fi acceptat (principiul): cum adică, să nu vrei s-o-mpuleci pe Veta-din-Gară, aia cu taiur şi cu ciorapi, de umblă numa' cu-aviatori şi cu preşedinţi?!

Bine, n-aş fi putut-o refuza – dar ce poţi face cu una ca ea: s-o pui la arat? Să-ţi sape-o fântână? Să-ţi acopere casa cu papură veritabilă? – pentru astea era cum nu se poate mai potrivită – dar s-o regulezi? Să faci dragoste cu o muiere rea? Dar, domnule, curvele-s oricum (şi oricât): adeseori proaste, de obicei vulgare – dar nu rele! Cel puţin nu arată că ar fi aşa ceva – cumva. Apoi e un nonsens: poate fi rău cineva care dă trup din trupul său celui de-aproape foarte?

N-aveam încotro, asta-mi era crucea pe săptămâna în curs: Veta. Or nu poţi refuza o cruce – mai ales că bairamul

avea loc, de astă dată, în casa mea (eram şi eu chiabur, ca şi Radu: posedam aparat de radio – al meu, marca „Doina” – din cel cu baterii multe şi acumulator greu, din sticlă groasă: nu aveam, în Lăţeşti, curent, electricitatea electricità găinile şi vacile şi scroafele fermei, nu şi pe „oamenii” care le îngrijeau). Adevărat, nici băieţii, binişor contrariaţi de personalitatea persoanei – şi mai ales de nume (a naibii coincidenţă: să te chiar cheme Veta!), nu îndrăzneau să mă ia peste picior. Eram sacrificatul de serviciu, martirul din acea săptămână, meritam, nu doar respectul, ci şi compasiunea. Radu, băiat bun (îi dădea mâna: îi revenise Dorina, tocmai dansa cu ea tangou – e-he, să dansezi, cast, tango cu Dorina) mi-a transmis condoleanţele sale înlăcrămate. Le-am primit. Am oftat din rărunchi. I-am răspuns că aşa-mi este dat mie în viaţa asta: s-o port în spinare, pe Golgota la deal şi s-o beau pân-la fund pe Veta. Dorina a înţeles fundul – şi a pufnit – Radu însă, băiat citit, a ştiut că făcusem o trimitere biblică.

Pornisem să povestesc ceva anume – cu patul (şi numai cu patul), dar m-am întins; m-am lăţit (asta venindu-mi de la Lăţeşti), n-am ajuns încă până la el, patul, mai am, mai am.

Aşadar, în acea sâmbătă fetele de la Feteşti ne-au venit cu autobuzul. Le-am aşteptat cum se cuvine, jos, în staţia fermei. Le-am condus în sat pe biciclete, pe cadru. Le condusese, de la Feteşti, Elevul Gigi dintr-a Gingea (aşa-i ziceam, cu drag, asimilatului student: mai cu puşcăria, mai cu dèô-ul, avea băiatul peste douăzeci de ani). Le primisem după obicei (ul nostru): sărutându-le mâna, întrebându-le cum călătoriseră, dacă le e sete, dacă vor să-şi spele codrul verde, puţintică răbdare, să ajungem în sat, acasă. Cât am făcut drumul – fiecare cu-a lui pe cadru – a mers cum a mers. Când am ajuns acasă la mine.

Noua, înlocuitoarea: parc-ar fi fost un căţelandru nimerit în curtea-găinilor: credea că şi găina muşcă, aşa că muşca el preventiv şi la nimereală, în dreapta, în stânga. Aşa o ţinuseră tot drumul, chiar de nu se atingeau decât cu vorba; Gigi ne şoptise că, în autobuz îşi lungiseră reciproc

părul (de aici: părueală – nu de la par), iar mie acelaşi, de cum ajunsesem în curte:

«Fă-i, ràpido, o-njecţie, că ne-a-nnebunit pe drum şi amărăşte laptele fetelor noastre.»

Cum să-i fac, pe loc, onjecţia? După cum începuse, nici pe ne-loc. Văzuse cum sunt tratate celelalte fete – nu înţelegea; şi, vădit, nu accepta. Când m-am apropiat de ea, m-am înclinat uşor şi am zis, cu cel mai lătăreţ zâmbet al meu, etalând toată fasolea:

«Bine-aţi venit la noi, domnişoară!», m-a contrat:

«Ia las-te de miştouri l-adresă!» şi a înălţat poşeta cu amândouă mâinile, să mă croiască.

În noi, în mine dăduseră securiştii, nu gagicile care pentru din contra veniseră la noi. Am înghiţit în sec, m-am străduit să rămân calm – am reuşit. Elevul Gigi, de după Stela (sau chiar Sica) îmi făcea semne de scuză. Am zâmbit. Parcă-parcă şi asta, nouă. Atunci am întins mâna dreaptă spre ea. A întins-o şi ea; am dat s-o duc la buze (cum făcusem cu toate celelalte, sub ochii ei) – şi-a retras-o, arsă:

«Ce-mi faci, nene? Păi, ia vezi, că io nu-s d-alea.» – şi-a şters mâna maculată de buzele mele – de piepţii taiorului.

Fetele celelalte s-au grăbit să-i explice – unu: Aşa-i studenţii, haioşi, da' nu face mişto dă noi, că-i oameni bine, după timpuri, nu tovarăşi mârlani; doi – nu te-am luat cu forţa, de să vii cu noi, tu ni te-ai băgat în suflet, c-ai zis, Da ce-are mandravelă dă student, posedă cinci roate, de vă-mbulziţi cu toatele, ia să gust şi io niţăl, de să văz. Dacă nu-ţi place cum s-arată de la prezentare, du-te, ţaţo, n Gară, la aviatorii tei.

A ezitat, a rămas – a explicat:

«Nu-s obişnuită cu labageli – ce s-apucă să-mi lingă cazmaua?»

Pe loc a fost mare veselie: fetele noastre ziceau: Păi, da, obişnuinţa ta-i să ţi-o plimbi pân' gară, cu poşeta, să-i agăţi pe-aviatori, da să le zici să nu vie-odată cu tine, de a te prinză miliţia, da-acas îi laşi's te consume de faţă cu

copiii! Veta, demnă, impozantă în taiorul negru: Tăceţi, fă oafelor de categoria cinşpea, de lucraţi de-a-n picer le-a, pân' vagoane dă marfă şi cabine d-acari, p-o conservă, p-un Pache dă ţigării… – până când Florian a strigat:

«Conflictele de muncă le rezolvaţi la sindicatul vostru, roşu!»

Ca prin farmec s-au stins, nu doar conflictele de muncă, dar conflictualele însele au prins a se lua pe după cap, a se pupa – nevinovat, pe obraz.

Fiind gazdă, nou-venita fiind a mea, am antrenat-o întru obligaţiile de stăpână a casei: la aşa ceva părea să se priceapă, ba o făcea cu vădită plăcere – de unde concluzia lui Florian: E bună o chelneriţă la casa omului… N-aveam cine ştie ce bunătăţi, dar trei feluri (preparate de noi, băieţii) erau; ceva bunătăţi de la pachet, erau; băutura obişnuită în Lăţeşti: *Molan de Borduşan* de asemeni era, din belşug, în cele damigene căruţate din timp, pe biciclene. Pentru doamne aveam lichior de zahăr ars, mai mult de fandoseală, trăgeau şi dânsele, temeinic, la molan. La început din datorie, apoi din pură dăruire, Veta a devenit o adevărată stăpână a casei şi maestru de ceremonii.

Dar altceva pornisem să spun. De ce m-am răzleţit, rătăcit, de ce mă târcolesc, mă alint, ca Grecu-n ziua nunţii – în fine: ca mireasa la puşcărie? Doar nu e vorba de Lăţeşti, ci de Bucureşti; nu despre Veta vreau să-mi cânţi, o, Muză, ci despre Bonifeta – deşi ea, fată bună, mai poate aştepta un pic, jur să nu zăbovesc prea mult., nu mai mult de-un ocol:

Muzica (de ambianţie, de danţie) ne-o graţios furniza Doina mea pusă pe Turc: Istanbulul ne oferea – pe tablà – nişte foxtroturi îndrăcite (şi anatoliene); apoi simţite (ai fi jurat că-s d-ale noastre, măi!) tangouri eghipţiene – ce să mai vorbim de îndrăcitele şi tigreufraticele slow-uri mesopotamiene, de ne săreau pingelele papucilor! Să tot gioci geambaralele noastre dacoromâne pre asemine musichie – dimpreună, negreşit, cu gagicile noastre giugiuce, cu gagèlele noastre gigèle – după la Feteşti-

Gară…

Când am dansat pentru ntâiaşi oară cu aleasa-repartizată – destul de târziu, fiind ea prinsă cu trebile gospodăreşti (ca o stăpână a casei, deci şi-a mea), parc-aş fi luat în braţe un druc – tot lucram în acea vreme la plantat stâlpi de stejar de trei metri, ce aveau să susţină sârmele, la rându-le susţinătoare a coardelor producătoare de butaşi: dură; grea. Şi rece. De parc-aş fi strâns la piept o cruce de piatră, nu de lemn.

Mai bine m-aş întoarce la Bonifacia; la patul meu, de-aici, de la Sterescu, ameninţat. Mă întorc, numai două minute, numai un minut:

Ei, şi a venit momentul cel de după miezul nopţii, când perechile demult alcătuite s-au îndreptat, ţinându-se bine, să nu se piardă pe-ntunericu, spre căşile părţii băieţeşti; fiecare cu a lui, în cea mai desăvârşită ordine şi armonie; şi bună-nvoire; şi dispoziţie: când aveam fete, beam doar atât cât să devenim mai veseli, mai îngăduitori, mai buni – nu mai-răi; nu ne-am îmbătat niciodată în prezenţa fetelor noastre de la Feteşti.

Ei-ele au plecat, eu am rămas cu Frumoasă-n caz; cu grijă-n suflet: ce mă fac cu Veta-n? Dacă nu mi-o fac – se supără: doar pentru asta venise, se sacrificase (pierduse şi bani: cei pe care nu-i câştigase-n în Gară); dar dacă se supără şi fiindcă mă dau la ea şi-ncerc să mi-o? Suşesc? Cum naiba să-i simt starea de spirit – dacă n-are? De unde să ştiu eu ce vrea, ce nu vrea – când umblă-n taior negru, ca o nevastă de mafiot încă viu?; şi mai ales când are talia otova, nici tu niţele convexităţi, nici tu concavitate la mijloc, n-ai de ce-ţi propti antebraţele când te porneşti să mi ţi-o propuneşti?

Am încercat să prelungesc dereticatul, strânsul farfuriilor, al paharelor – nici n-am prins de veste când Vesta le-a spălat, şters, aranjat în bufet (pe poliţa nr. 1, nr. 2 fiind dezmierdată: cămară…). După ce a închis uşa, a închis fereastra, a făcut lampa mică, a decretat:

«Culcarea!» – s-a dezbrăcat, s-a strecurat în aşternut cu spatele spre mine.

Aş fi spus că asta-i (pro) s/t/situaţia: în casa mea există un singur pat, însă cum de mine a fost croit şi făcut pentru două persoane întregi care, când sunt de acelaşi sex, dorm pe spate; spate-n spate; unul cu capul într-o parte, celălalt în alta. În ultimul moment m-am oprit: aş fi dezlănţuit alt tărăboi, ca la pupatul mâinii – de astă dată cu întrebări: de ce?; ce-am vrut eu să spun când am spus ce-am spus? – şi chiar când n-am spus?; şi ce anume se ascunde îndărătul a ceea ce aş fi putut spune, dacă? Muierea asta fiind din acelaşi aluat ca miliţienimea securistă: greu, borhotos, lent deocamdată şi constant puturos; orice, chiar nimica poate declanşa mânia aiurea, ura în sine, explozia tembelă şi revărsarea mâinică. Fiinţa ar fi în stare să-mi rèplice (la tăcerea mea): «C-adică ce vrei tu să zici cu patul, când zici ce-ai zis, că ai un singur pat – că-s curvă?» Şi încă: «C-adică ce-i aia, să dormim spate-n spate, păi d-aia-am bătut Bărăganul pân-aciia, 'n mizeria asta, de nici sat nu-i, că nici ţiganii din Feteşti nu-şi copere casele cu paie – ca să mă spate-n spate cu tine?» Şi mai: «Fiţe, figuri, că-să-vezi-uri, vai-da-nu-servim, lăsaţi-căci-nu-s tem folosite astea să le facă verginele, cepătoarele, mucoasele, nu io, mamă dă copii.» – apucase să-mi spună, pe când dansam, că are doi copii de la trei bărbaţi: unul aviatorean, căzut la datorie cu mig-u'; altul miliţian – căzut şi el, datornic şi beat-mort de pe Podul de la Cernapodă drept în valul Dunării ne-albastre;

al treilea: vaporean, necăzut încă.

Stăteam pe spate, în pat, sub plapomă – şi aşteptam; alături, pe spate, Veta îşi zicea viaţa-şi-opera.

Despre copii: «I-ai făcut, îi creşti! îi ţii, să nu simtă lipsurile de le-ai îndurat tu. Lucrezi, tragi pă brânci, pingi din călcâie, depinde ce comandă clientu – da lucrezi cinstit – ce-i mai bine: să fur, dar să dau din cur?» Ea făcea meseria de la doişpe ani, o-ncepuse ta-su vitreg şi-i plăcuse – zicea: «Am mare plăcere dă trup dă om!»;

Despre plăcere – am spus, Veta zicea: «Io la fiecare cleent, de fiecare dată, am plăcere dă el. Care cum intră-n mine, cum juiţez!»;

Despre cleenţi: nu chiar cu cine se nimereşte, ca astealalte, borfet-ordinaru, ea numai cu aviatori, cu directori de vin la raion la prelucrări d-ale lor;

Despre noi: a tot auzit, de la oafe, de «studenţii de la Lăţeşti» şi uite că s-a prezentat ocazia de să vie-n locu' la o putoare – «Dă curiozitate: ce-are, -n plus pula dă studen? Negi floriţi? Cârligèle ca la cotoi? Dar punèf voi coardă dă gumă cu păr dă cal?»

Stăteam pe spate lângă Veta. O ascultam vorbind – şi îmi era frică.

Nu erau atunci, nu s-au adăugat de-atunci alte motive de frică, în fapt unu singur: eventuala moarte a părinţilor – aceea, într-adevăr ameninţare (aş zice, îi zic: de moarte). Şi iată, îmi era frică de o femeie!; pe care o aveam la-pat – chiar dacă încă nu mă adăpasem din ea. Nu-mi era frică de Goiciu de la Gherla, nu de Enoiu de la Interne – ce să mai vorbesc de găinarul de securist de la Feteşti, păduchele de Livescu. De ăştia: ba – de Veta, da.

Nuanţez: nu-mi era de-a dreptul, cinstit frică, ci ştiam că de Veta ar putea să-mi fie tare frică. De ce? încerc să aflu:

Era femeie – însă dură; tare; sunătoare, ca stejarul vechi; apoi Veta era frumuşică, de o frumuseţe ţipătoare, plesnitoare peste văz – la prima, însă la a doua vedere nu mai arăta, nu mai era frumoasă ci de-a dreptul respingătoare (eh, la a treia vedere.): femeie încă tânără, chiar doi copii având, nu cu mult peste douăzeci de ani – dar pământoasă, grohotişoasă; tânără, curvă de meserie – dar rece; rea; dură – deci urâtă. Cum or fi regulând-o clienţii? Bagă, spârcâie, scot – nici nu se uită sus, la obraz; cei care vor să se uite şi-ntr-acolo, îi pun poalele-n cap. Bine, curvă-curvă, dar chiar şi ea-i alcătuită, nu doar din, precum covrigul:

gaură, ci şi din ceva primprejur – atunci unde-i, la Veta, pântecelul cel dulcelul, coapsele cracice, curuleţul-divineţul, el: temelia gândirii bărbate? Oasele i-a groase – şi reci; carnea puţină, aţoasă (şi răcită); n-are ţâţe, n-are buci, de pântec am vorbit, că n-are, când îi iei o mână-ntr-o

mână, parc-ai da mâna cu un picior; când o strângi pe la mijloc, parcă te-ai însoţi cu stâlpul porţii – ce să mai zic de ochi: mici, fugaci, lunecători şi în acelaşi timp (cum? secretul ei!) ventuzoşi; lipitoroşi; grei şi insistenţi. Apoi gura: când prea strâmtă, de-ai zice că n-are – când din cale-afară de broscoasă, ea întreagă o gură.

Doar nasul. Da, nasul pare în afară de text – numai că doar cu un nas nu se face primăvară.

Însă bun a fost Dumnezeu: noaptea s-a dus pe trei-sferturi, iar ziua de mâine, duminică, trece ca gândul: pregătirea pentru semnarea condicii, la Miliţie; semnarea condicii – la Miliţie, apoi plecarea de la semnarea condicii (de la Miliţie) … Noaptea cealaltă, de duminică spre luni trece şi ea, ce Dumnezeu, am experienţa ăsteia. Iar de luni, după plecarea Vetei, începem o viaţă nouă, castă (de învăţare de minte, deşi nu există aşa ceva). Desigur, dacă trebuie să plătim pentru recucerirea libertăţii, plătim, n-avem încotro, fie cu trupul nostru cel martirizat precum hoţii de cai, întins aici, aproape lipit de trup de muiare, sub acelaşi acoperiş, ba chiar sub acelaşi acoperemânt – ah, dar şi când o să ni-l liberăm! O să ni-l destrăbălăm pe săturatelea!

Între acestea, am adormit. După un timp, printr-un fel de somn am întins o părere de mână: s-ar fi zis că am dat de o ea. Îmi voi fi zis: întâmple-se ce s-o-ntâmpla, /eu aşa nu mai poci sta, mai ales că, unu: e tuneric, nu mi se vede; al doilea: e târziu, cine să ne-auză?; ’n al treilea: suntem ca şi adormiţi, nu ne dăm seama ce facem, cum ne-o punem, potrivim (şi mai jos ne iscălim – măi Veto!) – aşa că-ncercarea moarte n-are.

Nu, n-a avut şi mă mir că nu-mi venise ideea asta genială mai devreme – să zicem: de cum ne culcasem. Ne-am avut-o bine-n toate felurile, părţile, până ce eu, stors, am căzut cu adevărat în somn.

A doua zi, pe lumină, alături, n-am găsit-o pe Veta mai puţin respingătoare în frumuseţea ei ţepoasă, de gară – cum mă aşteptam, după cunoaşterea de noapte; nici mai puţin dură la pipăit, deşi, astă-noapte pe dinlăuntru era ca

untul mult cu multă miere. Nimic schimbat, tot aşa: rea, rău făcută, urâtă, urâţitoare. Însă dincolo de aceste impresii (în fapt, certitudini) persista adevărata impresie, sâcâitoare, bâzâitoare, nelăsătoare-n pace: persoana de-alături, stăpâna-mi de-o seară (hai, cu viitoarea, două) a casei mele cu tot cu mine – e altfel pe dinăuntru; e din contra, interiorul ei fiziologic fiind cu totul altul decât psihologicul exterior: doar aparent era cum era, înăuntrica fiind a alteia. Doar o impresie – dacă nu dorinţa mea, fiindcă realitatea, ca de obicei, era dură, nemiloasă, hidoasă.

I-am dat bună-dimineaţa, am întrebat-o cum se odihnise. A zis:

«Ai sictir cu-ntrebări îi teli tâmpite!»

Am pus ceainicul pe lampa de petrol, m-am spălat, i-am adus la pat ceaiul – în fine, ceaiul-de-Lăteşti al meu. L-a mirosit, s-a strâmbat:

«N-obijnuiesc d-ăsta, dă izma broaşti, dă suflă a boală – io servesc numa' din ăla, veritabilu, de la plic!»

Încă o dată mă înşelasem: crezusem că adevărata e cea de astă-noapte, înăuntra – una din două: ori visasem că o, în realitate n-o, deloc, îmi zisesem că fiinţa asta-i ca cea din poveste: ziua scroafă, noaptea zână – în care caz, ce fac: aştept noaptea următoare? Numai noaptea? dar mai există şi zi pe lumea asta, iar eu, eminamente diurn, să mă nocturnizez după ea?; să-mi potrivesc pendula după zda Vetei?

Am încercat, înainte de plecarea spre Miliţie, să fiu binecrescut:

«Mă duc la condică – pe curând!»

M-am aplecat asupra ei, s-o sărut pe frunte – abia i-am şters pielea cu buzele, că a zvâcnit într-un fel pe care-l cunoşteam de la gimnastică (îi zice „Biciul"): din prima bătaie de… coadă (de pleaznă), a dat învelitoarea la o parte; din prima parte a celei de-a doua: şi-a dezbigat-o; din următoarea m-a cuprins cu picioarele-ntre fălci, dar sus de tot, în jurul gâtului. Astfel aveam – de parcă printre nouri s-ar fi deschis o – o vedere a Raiului. Nu mai

avusesem până atunci o astfel de veste-minunată. Ai fi zis că toată frumuseţea de sus: obraz, gât, piept, fusese trasă-n jos la-ntre picioare. Atunci am înţeles: când o femeie are, la obrazul de sus, o frumuseţe urâtă, caută-i-o-n obrazul de jos; şi încă: nu-mi venea să cred că o curvă de meserie – şi încă una din gara Feteşti – poate avea o izdă atât de fragedă, de fragilicie, de fragireşie, fragipşunie – de boboc de trandafir; o zd-atât de feciorie.

După ce am contemplat-o – adânc, până strădincolo – am plecat la condică. Am avut totuşi curajul să-i zic:

«Dacă găseşti o ocazie pentru Feteşti, n-o pierde – la revedere!»

În timpuri normale, expediam semnarea în jumătate de ceas

— Însă de data aceea aveam de gând s-o lungesc, să nu mă întorc pe lumină.

Aşteptându-mi rândul, simţeam cum începe a mă sâcâi, bâzâi ceva; că nu-mi dă pace acea *impresie*, pe care mi-o simţeam… bifurcată: un dinte fiind ceea ce fusese Veta-pe-dinăuntru – celălalt, fireşte, ea pedinafarică. Certitudinea: înăuntrul ei rămăsese pe dinafara mea, după ce ieşisem afară, chiar venisem încoace

— Ca un inel? ca un bandaj? un manşon? Aş fi stat de vorbă cu domnii, cu doamnele – dar puteam? Nu mă puteam uita la josul meu, să văd ce anume port prin lume şi, dacă ăsta mi-e portul: mă port cu ea pe dinăuntru? sau pe dinafara veşmintelor din partea inferioară a bărbatului de mine?; iar dacă-i pe dedesubt, nu care cumva se deduce din afara mea? nu cumva se ştie că sunt cam oarecum prea din cale-afară de umflat pe-acolo pe unde nu se cade să ţi se vadă umflătula?

N-am putut decât să scot cămaşa din pantaloni, ca să mă apăr cu poalele; apoi mi-am retras mult bazinul. Stăteam nemişcat; mă prefăceam atent la ce se spune în jur, dar nu făceam vreo mişcare

— De teamă să nu mi se vază mişcarea.

Şi, cum stăteam, aşteptând să-mi vină rândul la semnat – am ştiut: voi fi fiind eu şi aici, în faţa Miliţiei,

pentru condica de duminică, dar în realitatea cea supraadevărată sunt în casa mea, în odaia mea, în patul meu drag şi scump; ’notând în ea ca-n apă; în Veta mea, pân-la brâu şi pân-la gât şi pân-la sprâncene: îi simţeam odoarea dulce-iute, o gustam cu vârful limbii, o auzeam pâlpâindu-mi-se-n vârful degetului mijlôcic, o ştiam înconjurându-mă ca un fular bun, gâtul; ca o pereche de braţe, mijlocul; ca un covrig nuiaua, ca o gură dejur-împrejură. Aşa, din picioare – umblam cu ea-n – stând acolo, în văzul deoimii lăteşnice.

Şi n-am mai răbdat: am lăsat şi condică şi Miliţie şi securist în ea – încă nu ajunsesem la portiţă, am strigat din goana bicicletei, gâtuit:

«Eşti acas?»

Mi s-a părut că o aud răspunzând, uşa era deschisă, fereastra la fel. Am pătruns în curte călare, am sărit de pe bicicletă, am lăsat-o să-şi continue drumul, am străbătut prima odaie, apoi în cea mare, m-am răsucit spre pat:

Mă aştepta. Pe mine. Coapsele larg deschise, înălţate, amândouă mâinile desfoind; desfăceau, crăpau de ziuă. Am pătruns cu capul înainte. M-a primit cu pâine şi sare. M-a tot primit ziua aceea de duminică şi luni şi marţi şi miercuri şi nu mai ştiam pe ce calendar sunt.

Într-o zi a dispărut – eu n-aş fi fost în stare să mi-o dispar. Mi-a fost rău: mă temeam că pe oriunde m-aş fi dus, lumea ar fi putut vedea cum umblu cu ea-n, prin lume; cum mă port cu Vetan; orice-aş fi făcut, nu mă puteam scoate din ea, inel lipit, făcut una cu carnea-mi.

Duşul. Patul. Patul meu şi duşul meu şi.

10

O descopăr abia acum:

— Aşa nu mai merge puiuţu măicuţei: în slăbit şapte kile-n zece zile, curge ţoalili după mine, de doo ori – într-o’s rămână mi le-a strâmtat madam Clara şi io-te: tre’ s-o chem iară! Io-te!

Îmi arată ceva. Poate să-mi arate orice, nu văd decât; când îmi arată ca acum, hainele cu care-i îmbrăcată, o văd goală, în pat, revărsat-deschisă, ajutând cu amândouă

mâinile; eu – oglindit în fântână.

Fiindcă repetă, trăncăneşte, melitoacă, fac un efort teribil şi-i răspund că n-are decât să-şi cumpere alte ţoale; tot la două zile, altele. Îmi stă pe limbă să citez din Alec: «Bani are tăticuţul», dar el nu face parte dintre autorii mei preferaţi. îi spun că o soluţie există: să reînceapă să mănânce. Ea râde şi râde frumos şi zice că gata s-a termenat cu bufa (a prins ceva franţuzească în cei doi ani de Paris, cât tovarăşul Potop a fost ataşat cultural cu spionajul industrial, după care a trecut de partea cealaltă, la capitalişti şi şi-a schimbat numele în Déluge); că ea nu se mai hrăneşte cu mâncare, / de când are cutare – îi zice pe nume cu aceeaşi naturaleţe cu care umblă pe palier spre spălător, goală (ca ea: fără slip, însă cu sutien) – numind în română curată ceea ce, în principiu îmi aparţine, însă de la o vreme se află-n slujbă lampărăteasa-mi. îi place cum a ieşit ceea ce a rostit, aşa că revine, repetă, ameliorează (în spiritul orelor de meditaţie):

«Ce să-nfulec halimos, când poa' să-nghit on os gros?» – şi râde, bate din palme, mă scuturã, mă zgâlţâie, doar că nu-mi desface, dezapropie, cu două degete, pleoapele, cum îşi face cu buzele – ca să ştie ea că eu ştiu, văzând-o, o şi aud.

O bănuiesc a se fi pregătit, repetat poizia. Îmi scutur capul, mă scutur întreg, repun lumea pe picioare, pe mine cu picioarele pe podea:

— Atunci ce-i de făcut? întreb. Să rărim întâlnirile? Să le suprimăm – pentru o vreme?

Deşi treaz şi rău-trezit de vorbe-vorbele ei, am formulat „propunerile" astfel ca Binefacia să le respingă.

— Ce-i dă făcu'? repetă ea, îmbrăcându-se (sau dezbrăcându-se, acelaşi lucru, de o săptămână nu mai disting noaptea de zi, pauza de ne-pauză, intratul de dezintrat – e ceva, destul, mult din Veta – şi eu din amândouă). Problema nu-i dă mine, io merg din bine-n mai bine:'s mai atentă la cursuri, uneori chiar înţeleg, parcă nu mai mă consideră toţi proasta satului, am slăbit, m-am făcu' mai. C-aşa zice mămicuţa şi madam Clara – că zice

mămicuţa mea: Ai florit, fata mamii… – problema-i de tine…

— Dacă tu ai înflorit, eu mă scutur de frunze… De m-ar vedea colegii de puşcărie, m-ar întreba câtă carceră am făcut.

— Câtă şi Bibi…

— …dar nu contează – i doar pe dinafară, pe dinăuntru-i leopardul!

— Ce să zic, nu te dă modestia afar' din caz – te-i fi simţind tu leopard – şi eşti, măicuţule drag şi scump, pă cuvânt dă pionier! – da' să ştii că nu-s iegoistă, mă gândesc la tine, maică, că mi se rupe inima, când te văz aşa.

— Aşa, cum? întreb într-un târziu.

— Aşa cum, că nu mai vii pă la facultate şi-ţi taie bursa… – izbucneşte în râs, arătând cu două degete-foarfecă tăierea „bursei". Pă motiv de nemotivate, măi dragă – măcar de-ai face ceva, acas.

— Dacă lipsesc, înseamnă că acasă fac ce am de făcut…

— Problema-i că, de fiecare dată am dat de tine că zaci.

— Eu zac în mod activ: ca să recuperez, în vederea…

— Prea numa-n vederea! Asta-i problema.

— Păcatul lui Adam, ce vrei, Evo? încerc s-o dau pe glumă (tocmai, pentru că nu-i de glumă: viţica de Bonifacia nu-i deloc vacă, are o ascuţită, o copleşitoare inteligenţă ovariană, zic, eufemizând-aproximând). Bărbatul a fost blestemat, osândit la méséve, adică la Muncă Silnică pe Viaţă, să asude din greu la arat; la grăpat, la însemănat, la împrăşit, la împlivit. Pe când femeia, profitoare, femeva-i ca pământul: nu face niciun efort. Şade, ca să zicem aşa, se lasă incultivată, înstropită cu sudoarea frunţii bietului plugar de bărbat, adamul ei.

— Las-te tu de teorii de nici nu corăspunde! Cum, că mă las – păi ce, eu: nimica? Aşa mă cunoşti din astea şapte zile, de nu mă cunoaşte nici mămicuţa mea care m-a făcut? Problema-i cu tine, bă plugaru' măicuţei.

N-am citit despre o privire ca asta; de scris, nici

vorbă, deşi trecusem prin Veta, o avea şi ea – după. O asemenea privire există numai în amorurile de închisoare, unde femeia inventată ajunge să te privească în aşa fel, încât străbate, găureşte zidul, te pătrunde, ea… Zăcând, în vremea din urmă, încercasem să aflu: ce avea Bonifacia *altfel* decât fetele îndeaproape cunoscute până la ea. Ciudat – şi firesc: nu găseam, negăsirea asigurându-mă că am găsit. Aşadar, nu găsisem, nu desluşisem şi nu aveam nevoie de răspuns: dacă întrebarea ar fi spart farmecul, visul? Visul sau vina. Când n-o vedeam pe Bonifacia (ca şi pe Veta), mi se anunţa ceva dulce-acrişor, permis-interzis – chiar dacă, la urma urmelor, Bonifacia nu mă trimitea nici prin înfrăţietate, nici prin obişnuinţă înspre mama, mama mea, cea care mă făcuse (numai) pe mine.

— tocmai de-aceea, zic.

Bonifacia îmi pune palma peste ochi:

— Ghici cu cine vorbesc – eu vorbesc, eu m-aud… – îşi retrage palma şi mă scutură de umăr: Halo! Aşa c-aşa facem!!

— Aşa c-aşa, cum?

— Programu’: o dată pe srămână – treacă de la mine: de patru, că-i cu soţ, da’ nu mai mult de trei-patru-cinci ore!

— Ce ore, ce ori? De ce, orele?

— De, sanchi, meditaţie! – râde. Aşa că fă bine şi vino la facultatea-aia – ai uitat dă bursă? (chicoteşte). Meditaţia – ’n fereastră!

— Bine, zic. Începem de la-ntâi ale lunii. Sau de la Anul Nou.

— De mâine! Azi e ultima zi de recreaţie-meditaţie… pe la naţie – cum zice-o verişoară d-a mea dinspre mămicuţa, de-i prosoară dă filozomarxie, la Cluj, la Universitatea d-acolo: dom’le, fute asta la studenţi ca la fasole, i consumă ca pe castraveţi muraţi, de le zice muraveţi castraţi: cranţ-cranţ, şi câte cinci pă zi, pune ochiu’ pă câte unu: Să vii la mine, să dezbatem noi doi dă războaie juste şi nejuste şi să-ţi arăt naţia – ăla nu-ndrăzneşte să întrebe ce vrea asta să-i arate, se duce ş-

acolo, tovarăşa prosoară: şo pă el, l regulează, l mulge de lapţi de nu lasă din el dăcât pelea puţi – mare utăcioasă, c-are ochilari şi dinţi dă iepure, astea-s nesătule, oricâte-ar ’nghiţi – nime nu-i zice nimic, are origine şi dosar ca neaua. Azi ne mai meditǎm niţăl pe la… naţio! – asta io o zic… – zice ea şi râde clopoţelindic şi se dezbracă (ori se îmbracă, tot aia-i, hainele nu ne-au fost vreodată potrivnice).

Şi iară. Şi iară. «Şi iară şi iară, să mai fumăm o ţigară», molfăie ea ţârcovniceşte, sugând din fumata cu acelaşi nume. «Şi iară şi iară; să ne-adăpăm de la izvoare», îi răspund eu, înălţând doar sprâncenele dintre valurile-malurile şaizeci şi nouatice.

La dreptul vorbind, nu mai percep vorbele ei: n-are decât să sonorizeze ce-i trece prin cap, nici caraghioslâcul, nici ţopenia, nici directitatea şi nici eventualul înţeles al lor nu ajung până la mine; rămân la gard, rămân oprite-n perdea, izbite-n uşa trasă după mine – după ce-am intrat întru ea. Nu mai disting sunetele de miroase, nu mai ştiu care poate fi diferenţa dintre ceea ce comunică papilele gustătoare şi cele tactilnice, culorile n-au fost vreodată independente de dorinţa, de putinţa mea. Zac în ea cu un ombilic de un milimetru şi jumătate – niciun pericol că am să fiu smuls, extras, scos din rădăcină, despărţit. Se întinde, mă trage; smulge, mulge:

— Azi – şi gata, să ştii! De mâine: pă progra’!

— Taaaci… cer, plângăreţic. Mâine – ce-i aia: păprogram? Speram că am să-mi creez un răgaz, aveam nevoie – dar nu:

— M-am gândit, am cântărit, mă consultai şi cu mămicuţa mea, am sondat terenu cu nea Radu, el e cheia: îi găsim Prinţului altă casă, altă odaie, spărgem zidu-ăsta, facem una ca lumea, de să-ţi intre – un birouaş, de să creezi pă el, măicuţă – c-o condiţie, i-am pus-o şi lu’ nea Radu: să instalăm dincolo, în spălător, un duşuleţ – pă spezele noastre.

— Ce speze? Care duşuleţ? Eu vreau să… dormim, hai să ne dormim unul pe altul, te rooog.

— Lasă, dragă, c-acuma vorbim serios, nu mi-e dă chestii – şi nu mai trage-aşa dă mine, că nu-s d-elastică. Şi Sterescu.

— Ce-l bagi pe Sterescu – vrei să trăim în triunghi?

— Tu vorbeşti, tu-nţelegi – nu-i el proprietaru'?

— Un proprietar care se respectă ce face el toată ziua, bună ziua, are-n-are treabă? – măreşte chiria!

— Normal, nu? Că-i rămăşiţă burgheză…

— Normal să-mi ceară dublu? Şi-ncă-un douşcinci la sută pentru. duşuleţ? Nu-mi şade bine să fac baie cu ligheanu-n cap?

— Io-te că nu-mi şade mie să mă lav pe la păsăreană cu curu-n ligheană – s-a-nţeles, domnu'?!

— 'Nţeles, să trăiţi, salut de sub plapomă. Alţi bani…

— Alţi bani şi tu n-ai dăcât bursa pă tine ş-aia tremură dă frig, ţi-ar bursa să-ţi fie, dă te-ntinzi numa cât te ţine plapoma. Păi de ce nu eşti tu atent la ce vorbim? Nu ţi-am spus de două dă ori că nea Radu-i cheia? – şi lasă-mă, tovarăşe, să mă sprim şi eu o dată-n viaţă! Că asta-i noutatea de m-a făcut să mă-ntorc din drum… Uite, îi zic lu' tăticuţu: Fii atent, bre tăticule, păi cum aşa, adică numa unchiuleţu de la Justiţie să se dea el mare, că sanchi – i telectual cu carte şi ce bibliotecă are el, de şi-a comandat-o exact pe măsură şi matale, adică noi: nimica-nimicuţa? să n-avem şi noi, clasă, o micuţă bibliotecuţă? Păi se poa'? Şi tăticuţu ce zice? – zice: S-a făcut, ia tu problema-n mână, că eşti în ramură – pune să-mi confecţioneze şi mie reacţionaru-ăla de Sterescu, de face cărţi interzise, una şi mai măreaţă dăcât a lu' nenea! – că tăticu-i mai mic, îl tratează de nene pe-al mai mare – ce zici?

— Ce zic? Zic: mă doare capul…

— Atunci viu ai dat!

— Nooo!! sar eu, în panică. N-am înţeles legătura dintre micuţa bibliotecuţă şi măreaţa cămăruţă.

— Dacă nu eşti atent… Tăticuţu' dă fondur li! Ce tre' să ştie că cât cere nea Radu la metru pătrat dă carte legată frumos? Ş ce tre' să ştie nea Radu că ce-i spun eu lu' tăticuţu' de cât a costat cu-adevărat?! Diferenţa – că

tre’ să scoatem şi noi un benefici-acopere metrii pătraţi de odăiţă, duşuletele, instalăm şi-un bideuaş, pentru Bibi.

— De ce? fac eu, serios şi năuc.

— De ce, ce? Bideuaşu’? Păi pentru Bibi, de să şi-o spele pentru tine, măicuţule drag! – îmi arată cum.

— Nu aşa! Aşa, în general… – de ce te-agiţi atâta? Pentru mine?

— Care-agit? Aşa zici tu dă mine, care-ţi vreau binele?

— De ce te dai de ceasul morţii…?

— Hotărăşte-te, tovarăşe: mi-o agit ori mi-e moartă? – păi se poate, măicuţule, să-ţi baţi joc de darul de la Dumnezeu?

— …de la partid…

— Treci cu ursu, nu-mi vinde cioace…

— De ce-mi bat joc?

— De scris, maică.

— Descris-maică… am repetat ca în somn.

Se aşază pe margine patului, îmi pune mâna pe frunte – eu:

— Cum îmi bat joc de scris – maică?! Dar scriu toată ziua! Am predat un roman, am zece proze scurte pe la reviste – aştept să mă publice, măgarii!

— Nu de ce-ai scris vorbesc. Nu de ce-ai predat – alea-s aşa, dă oichii lumii, cine nu ştie?

— Ce să ştie?

— Că ce scrii de predat nici nu merită de citit…

— Eşti o reacţionară înrăită!

— Las-te de iordane, acum vorbim serios, tovarăşu’! Păi tu tre’ să scrii chestii ca lumea, serioase, solide – ştii la ce mă refer. – îmi face cu ochiul, nu îndrăznesc să cer lămuriri. Dar cum să scrii ceva solid, ’n condiţiili dă faţă, nefavorabile, vitrege? N-ai nici birô, te canuneşti pă taburet. Nici ceşti n-ai – da’ las, mămicuţa s-ocupă dă toate!

— Cu ce se ocupă mămicuţa? Crezi că, dacă o să am patru metri pătraţi în plus, o să-mi crească, o să mi se umfle, cu patru pătraţi în plus? Că o să mi se scoale

talentul? Ei află: talentul nu-i.

— Şi dacă-i? Pe ce punem prinsoare?

— …că ce am să scriu pe-un birou adevărat are să fie mai… solid, mai ţapăn decât ce scriu pe taburetul meu drag şi personal?

— Poate că nu, dar de ce să te canuneşti, la vârsta ta…?

— Credeam că te-am convins că vârsta mea…

— Lasă pe poimarţi tema asta, acum, pe ordinea de zi figurează că ce-o să scrii tu, mămicule, d-acuma-ncolo, solid.

— De-acum încolo – solid… – mă iei sub contract? Tu-mi asiguri condiţiile-favorabile, eu onorez comanda?

— Nu-ţi comand nimic, mămicule, că nu-s Direcţia Presi, aia dă cenzurează, vreau să ai condiţii. De să creezi ce trebui, ceva soli dă to. Să scrii ce vrei tu, ce-ţi şade la inimă de să pui pe hârtie – da pen' că nu-i condiţii.

— Şi cam ce crezi tu că aş vrea eu să scriu – solid de tot – dar nu pot scrie din cauza. lipsei de condiţii?

— …favorabile…

— Bine: din lipsă de condiţii favorabile.

— Ce-ntrebare! Cum ce să scrii? Literatură-nterzisă, măi tovarăşu'!

Abia acum o descopăr. Dar pe dată văzul mi se abureşte. Din cu totul alte pricini decât cele ale timpului din urmă.

Ca prin abur, confirm tot ce spune, tot ce emite, însă mai păstrez atâta luciditate (sau frică), pentru a nu rosti: Da, ci: înhî…; eventual: Mda… ca să o fac să plece.

Pleacă. Urmează să ne întâlnim mâine, în fereastra de la zece.

Apuc să-i strecor că – pentru ultima oară, promis! – am să lipsesc la cele două ore de dimineaţă: o aştept, deci, mâine, în jurul orei zece şi jumătate.

11

Aştept s-o acopăr la loc.

O aştept. Aşteptând-o, ce fac? O sau no O?

«Fii cuminte, proasto», îi şoptesc la ureche,

încercând s-o potolesc, prin piepţii cămăşii. «Vrei să ne-necăm amândoi?»

Nu ea nu, nu prea, însă nevrutul ei nu mă duce departe: Ce fac, ce fac?

Unu: nu fac, rămân aici şi aşa, iar mâine, în jur de zece – jumătate Bonifacia vine, eu îi vin dimpotrivă – şi-i tragem o meditaţie, ştii, cole, căci amândoi suntem grav-bolnavi; când ajungem la cre/aţie, o iau frumuşel de mână – bine: de picior – şi ne-nturnăm la (pro) creaţie. Uşor de zis şi mai uşor de nezis, dar când e de făcut, greu de tot: ea vorbeşte şi vorbeş, în timp ce; şi chiar dacă tot ea, numai ea are să rostească denerostitul cuvânt (fiind unu singur): *literaturănterzisă*, în urechile *lor* are să sune ca şi cum eu aş fi deja comis ceea ce prenumeşte cuvântul. Să fac pe prostul – nu mi-e greu – adică să nu mă feresc, să nu mă ascund de *literaturănterzisă*, tocmai, ca să nu dau de bănuit că aşa ceva mă interesează; că chiar există, acolo, după burlan, atârnată? N-am mijloace (mă cunosc) să joc teatru: îmi scapă ceva, un cuvânt, un gest, o propoziţiune mai aşa, rostesc negaţia sau încuviinţaţia astfel încât bestiile au să-nţeleagă ceea ce nu vreau în ruptul capului să înţeleagă: sacoşa de după burlan.

Doi: nu fac nimic. Nu mai, nimic – cu adică Bonifacia. Asta presupune despărţire. N-are să fie uşor (dar ce: comuniştilor le-a fost? deloc, dar până la urmă uite în ce căcat ne-au băgat!), însă chiar de-aş reuşi, nu cumva au să înţeleagă ei: despărţirea a avut ca unic motiv faptul că Bonifacia pusese degetul pe rană: *literaturănterzisa*?

Trei: o ucid. Iau pistolul din sertar, ridic piedeca (pistolului), îi comunic interesatei: «Ah! mi-ai aflat taina, ingrato! Mă obligi să te suprim, multadorato – să ne ierte Domnul pe amântrei.» – şi Pac! cam ca la Războl-în-timp-de-pace, de-o găurez rotund-rotund – sus. Necazul: jos n-am sertar.

Patru: mă autosuprim: leg funia de grindă, o săpunesc bine-bine, de se umple lumea de clăbuc… Ma'a mă-sii: n-am grindă, n-am funie, n-am noroc – las' că nici chef; autosuprime-se ei, purtători putăturoşi şi epoleţici!

Şi-atunci? Atunci ce mă fac eu cu mine?

Eh, dacă despărţirea s-ar produce din iniţiativa ei. Să mă de pildă, găsească, mâine, le zece – jumătate cu pildă-n pat, nu cu-a ei, ci cu-a Slavei (dar o fi având?). Nu e potrivită Slava: râncedă. Apoi Bonifacia, chiar dacă mai apoi are să-mi facă o scenă – ca pe la ei, între Cluj şi Gherla – pe loc şi pe timp are să se distreze de minune.

Dacă i-aş face un semn Vandei? Numai să răspundă (că ea nu-i din alea.) – apoi scena de descalificare socială – a mea – din amfiteatru i-a fixat viitoarea orientare: nicio pactizare cu duşmanul-de-clasă!; nicio palmă de cur cedată inamicului socialismului biruitornic! începând din acel moment, nu ni-l prepunem decât tovarăşilor juşti, cu dosarul ca neaua, precum verişoara marxoată futâcică ce-şi exercită dreptul de coapsare în matriarhatul clujesc. Şi de n-ar fi asta: Vanda-i o viitoare Slavandă: n-ar lipsi de la facultate nici măcar pentru o astră, -într-o fereastră! Nu atât conştiinciozitate, cât înţelepţitate de burjui proletarizat: dacă i se reînnegreşte dosarul, în contact cu unul ca mine? – niciun prezervativ din lume n-o protejează de blenoragia reacţionarismului.

Să caut o muiere, oricare? Găseşti amărâte prin Piaţa Filantropiei, pe lângă restaurantul Kiseleff, dar nu cred că acceptă pe un alt amărât. Gloabe uzate, cu mulţi copii acasă, bărbat bolnav, soră văduvă. Deşi nu se ştie niciodată. Ba se ştie: nici nu mai vorbim de ele! Oricum: ce calităţi ar trebui să aibă acea femeie (ideală, se-nţelege), presupunând că mi-aş propune-o-n aşternultul cel mult-dult, mâine; pe la ora zece şi jumătate – ca s-o fac pe Bonifacia să plece definitiv? Nu ştiu – ştiutul nu-mi este de folos.

Să dispar? Să plec fără adresă – unde? Oriunde! fără doar şi poate, numai că, obligat fiind să dau şi pe la Universitate, nu pot dispărea eficace.

În asemenea împrejurări îşi dovedesc prietenii raţiunea. Am şi încă foarte buni: prieteni din închisoare, din d. o., şi care şi ei sunt re-studenţi. Un telefon, o jumătate de cuvânt – pe loc au să-mi sară-n agiutoriu!

Numai că dacă ei n-au să încerce să mă descoasă, are să trebuiască să le dau eu explicaţii. Când eşti lefter sau fără acoperiş sau bolnav rosteşti: «Am nevoie de.» şi adaugi cuvântul care desemnează nevoia – eu ce nevoie am? Ce anume cer? Să mă despartă, ei, de Bonifacia? Cum – şi de ce?

Dintre ei, cei mai cunoscători de chestii cu muieri: George şi Costin. Însă ei sunt adepţi ai metodelor radicale, dintr-odatice (fie de cucerire, fie de descotorosire), or în cazul meu talentele lor alb-negrice nu-mi pot fi de folos: eu vreau o despărţire radicală – dar numai pe ici, pe colea şi în niciun caz brutală (aşa sunt eu: gentil.).

Pentru latura politico-poliţienitică a problemei Bonifacia (fiică de mare ştab, nepoată a unui şi mai ştab, am dedus şi nu cred că mă înşel: securist – «nu unchiuleţu' de la Justiţie, altul, acum pensionar – militarul.»), buni ar fi Marcel şi Aurel, amândoi „grei" (Aurel făcuse şi 15 ani de prizonierat la ruşi, înainte de cei vreo şase de închisoare, la români), însă ei, chiar de n-au să mă întrebe, au să se întrebe: cum de consimţisem, acceptasem relaţii cu fiica, nepoata unor criminali? Şi chiar de le voi povesti împrejurările care ne-au legat, voi explica natura acestor relaţii – nimic de făcut: o să ne împotmolim în Da-sau-Ba-urile unui act, nu doar trecut, pentru mine, dar de-a dreptul negat (prin intenţia de a-l desface). – nu ale adevăratei chestiuni: ce mă fac? – după propunerea-impunere a Bonifaciei de a mă lăsa ajutat (de a mi se crea condiţii!), ca să pot scrie turănterzisă, vorba ei?

Mai aproape de ceea ce-mi trebuie: Florian şi Radu. Însă lor are să fie nevoie să le dau explicaţii prealabile, să le încredinţez o taină: că scriu, că am scris, că ascund o astfel de literatură; ei au să ceară (îndreptăţit) să ia cunoştinţă de cantitatea de secret – deci de pericol – conţinut în acele scrisuri ale mele, deci are să trebuiască să le dau să citească; deci trebuie să scot sacoşa din ascunzătoare, deci: voi-răspândi-scrieri-duşmănoase.

Şi mai aproape: Alec. Nu doar pentru că el m-a împins în braţele (!) Bonifaciei; nu doar pentru că am

discutat, am răsdiscutat în doi, în trei – şi în închisoare şi, până de curând, în libertate, despre *asta* – căreia noi nu-i spuneam: interzisă, ci: dreaptă («Scriitorul scrie ce crede, ce ştie el că e drept, adevărat, nu ce i se cere, sugerează – nu anticipează el „cerinţa" în materie de dreptate oficială!» – o-ho, de câte ori clamase Alec acest principiu, ultima oară la Casa Scriitorilor. El ştie că scriu aşa ceva. Nu de la mine: nu m-a întrebat şi, chiar de ar fi făcut-o, nu i-aş fi spus – dar a simţit.

Am simţit şi eu că simţise după discuţia despre un anume pasaj din romanul său: o întâmplare din Gherla, din '58, la care fusesem, nu doar, ca el, martor, ci, vai, erou – şi care fusese pusă pe hârtie de condeiul romancierului Alec undeva, pe frontul de Est, prin '42…

«Cum rămâne cu scriitorul care scrie ceea ce ştie că este drept şi adevărat?», îl întrebasem.

«Mă acuzi de plagiat?», izbucnise în râs şi mă bătuse pe spinare. «Dă-mă-n judecată pentru. furt – doar ţi-am furat „întâmplarea", acel ceva ce nu ţi-a aparţinut niciodată!» – ca totdeauna, prietenul meu era gata să-mi explice în lung şi-n lat totul – şi contrariul.

«Nu te acuz de plagiat, îţi reproşez că ai strâmbat „întâmplarea"».

«Îndreapt-o tu!», a spus, după o neobişnuit de lungă, pentru el, pauză.

«N-a fost nevoie s-o îndrept, am folosit-o dreaptă, cum o ştiam».

«Ai şi scris-o?», intrase Alec în panică. «Unde o publici? Când? Cine ţi-e redactor?» – însă pentru că eu rămăsesem mut, neclintit, se liniştise, chiar mă bătuse pe umăr: «Foarte bine! Cititorii au să pună variantele pe două coloane, fiecare are să opteze pentru una, ca în „accidentul" lui Queneau…»

«Nu suntem martori-personaje de carte, ci martori-autori de carte».

Alec m-a bătut iar pe umăr, aplecându-se mult, cealaltă mână sprijinită în coapsă, cu toate că e mai înalt decât mine cu doar vreo trei centimetri:

«Până una-alta, autor de cărţi sunt eu; tu eşti autor de manuscrise pe care nu le-a citit nimeni, în afară de Lila, dar ea nu contează – à-propos: când ai de gând să predai la vreo editură manuscrisul cu pricina? Aş putea pune o vorbă bună pe lângă prietenii mei, directori de editură».

Am înghiţit în sec. N-am deschis gura. Alec a plecat primul: ca de obicei, s-a grăbit, atâta timp cât era învingător.

Ma'a mă, de viaţă: scurtă şi-ncăcată – precum cămaşa sasului.

Singura fiinţă ce mi-ar fi acum de sprijin: Ela – masculinul el-ului, o dă, aşa i-am zis când am simţit că luase în mâini destinele cuplului nostru şchiop. Mai degrabă subrealist: ce-i va fi trebuit ei, actriţă şi amantă de lux a nemţilor veniţi cu afaceri, să se-ncurce, să-şi lege de gât bolovanul unui prăpădit ca mine, bandit (men) ţinut la marginea societăţii, suflător în trompetă la nunţi-botezuri-înmormântări – bine: astea erau de fotografiat; de cântat, trâmbiţam la balurile de sâmbăta seara prin satele din Făgăraş, în timpul zilei-zilelor, descărcam vagoane în gara Şercaia şi dezgropam puieţi în pepiniera cu acelaşi titlu? Ela, femeia (şi ce femeie, fetelor!) – mi-ar lămuri partea de ovar din propunerea Bonifaciei, ca una care încercase şi ea, acum doi ani să mă. Adevărat, cu alte mijloace, Ela rămânând doamnă şi când era curvă, făcând, pe mărci germane, Volksliebe în Volkswagen – vorba vine, n-am văzut-o decât în Mercedes.

Mă culesese, la propriu, de pe drumuri (la un bal, într-un sat de sub munte, unde cântam învârtite şi fecioreşti şi purtate), mă luase în cuibuşorul de nebunii pe care i-l plătea neamţul din acel trimestru, mă îmbăiase, îmi dăduse ţâţă şi povaţă – şi-mi promisese:

«O să primeşti o sumă de bani pe care, dacă o gospodăreşti chibzuit, nu ca mine, o să-ţi asigure un an, chiar şi jumătate de linişte materială – ca să scrii». Ela n-a spus vreodată că-mi creează condiţii – să scriu literatură nterzisă – fată fină, delicată, zicea: «Să scrii, fără să te gândeşti la publicare».

N-a apucat să-mi dea banii promişi, la trei zile după ea m-au arestat pe mine: m-au sucit, m-au răsucit, m-au gâdilat la cur cu pulanul (de aici va fi venind, la români, înjurătura naţional-turcă), au făcut să-mi sară pingelele, gâdilându-mă şi la tălpi cu bâta de prun – sau chiar de măr, ei iubesc pomii fructiferi, dar n-au scos ce voiau, n-avea ce, nici de unde. După o lună în cap (în acel 1 aprilie ’65), pe mine m-au liberat; pe ea au kaputat-o. După încă o lună (în preafrumoasa lună Mai) zice securistul „meu” de la Făgăraş, tot vârându-mi în văz şi în suflet fotografiile:

«Nô, uite-o pe nesătulă, o-nghiţât on plop! Gata cu è, kaput, nu mai înghite nemica, s-o-necat cu plopu fără soţ – hă-hă-hă! s-o-mplopat, o murit cum o trăit, cu plopu-n pehizdă – hă-hă-hă!»

Hă-hă-hă, aşa a plecat Ela cea frumoasă ca un camion: cu Mercedesul înnodat în jurul unui copac – se străduiau să zică fotografiile securiste. Eu însă ştiam, simţeam cu măruntaiele: *ei* o kaputaseră, bestiile, apoi înscenaseră basmul cu plopul roşu. Mă gândesc mereu la Ela, o văd în biroul lui Brâncoveanu-Ţiganu: acolo va fi avut loc „accidentul”: comandantului îi va fi „scăpat un pic mâna”, aşa şi nu altfel fusese kaputată Ela, cea indestructibilă – ca un Mack de 15 tone. Nu, nu e bine să te prezinţi – în fine: să exişti, de „prezentat” te obligă ei – ca Ela: mare, dreaptă, blondă la păr, albă la carne, strălucitoare în frumuseţea ei binişor fabricată (pe dinafară) – pe dată Securistul se crede şi el muiere şi se aşterne pe comparaţii; sau îşi aduce aminte de nevastă-sa, tovarăşa lui de viaţă – iar tovarăşul tovarăşei începe de îndată operaţiunea de aducere a banditului la acelaşi numitor. Dacă nu pot spune ce-i mai bine în viaţă, spun ce-i mai puţin rău: să fii ca mine: mic de statură şi nefrumos – cu condiţia să-mi ţin gura; şi mai cu seamă: să-mi ţin ochii – toţi, dar toţi securiştii, chiar de eram pe burtă, la bătut, chiar de eram cu capul acoperit, urlau la mine: «Ce te uiţi *aşa* la mine, bă?!»

Ela avea ochii albaştri, imenşi, ai fi zis: o pereche de ochelari de soare din aceia, azurii. Aş fi vrut să am o soră

ca Ela…

Eh, dac-ar mai fi Ela… Pe-aici, pe lumea asta, aş lua un tren până unde ar fi şi aş căuta-o; şi aş întreba-o; şi aş iubi-o: fulgerător aş deveni mai frumos, mai deştept, ca să nu mai vorbim de talentat.

Dar Ela nu mai este – şi e trist pe lume, floare-albastră.

Cobor, ies în stradă – mai ştii, până ajung la staţia de tramvai, mă fulgeră o idee: la cine, dintre prieteni, să mă duc, să mă sfătuiască, povăţuiască, să găsim împreună o soluţie?

Ajung în Piaţa Filantropiei. În staţie. Pe refugiu – şi nu mi-a căzut mălăiaţa. Îmi zic: Hai să merg pe jos până la staţia cealaltă; tot dând din picioare, se va pune în mişcare şi partea superioară a lor. Ajung în Centru tot pe lângă linia tramvaiului Ariadnei: nimic; nicio ieşire; nicio soluţie.

«Care soluţie?», mă întreb cu glas în faţa vitrinei unei papetării.

Mă desprind, mă descleiez de-acolo, fac vreo zece paşi – oriunde mă întorc la geamul crimei: nu-mi aduc aminte ce căutam. O iau înapoi, tot pe şină – ce ne-am face, n viaţă, noi, pietonimea Capitalei, fără călăuza şinelor de tramvai? – tramvaiul ca tramvaiul, poate să şi stea, n depou, sau răsturnat la o curbă – dar noi ceştialalţii, drumeţii, pedestreţii, făr-de-un fir-roşu? Când reajung în faţa porţii lui Sterescu, găsesc: «Asta căutam», îmi spun liniştit, de parcă mi-aş fi găsit pantofii. «Soluţia despărţirii de Bonifa'… Reţeta laşului: de ce trebuie s-o caut eu? De ce să iau eu iniţiativa despărţirii – şi la urma urmelor, de ce m-aş despărţi de ea: fiindcă i-a scăpat din gură povestea cu turanterzisă? Dar dacă a vrut să spună altceva?; dacă a vrut să spună. nimica?»

Descui, urc, trec pe lângă pervazul iubit: aşchia mea – la locul ei.

Şi eu care fusesem pe punctul de a divulga secretul! Taina inimii!! Nuştiul-după-burlanului-sacoşic. E drept: unor buni prieteni, verificaţi, răsverifi. – dar când-unde? Asta-i: acolo-atunci, în închisoare, în deportare, unde ne

era atât de greu, încât nu ne era prea greu să ne ţinem drepţi (ai fi zis că suferinţele de fiecare zi, ceas, secundă ne erau ca aracii: ne susţineau.); mai greu când dai de ceva – mai bine – să nu te-ndoi, să nu te rupi oleacă (vin trosnituri tot mai puternice dinspre Alec). Aici, acum, la noi, pe plainicele meleaguri, o bună, o adevărată prietenie se păstrează, chiar consolidează tocmai, prin neîncredinţarea secretelor; prin neîmpărtăşirea tainelor – bietul Marcel, cine ştie ce a pătimit iară şi iară de la criminalii de la Secu: acum două săptămâni, la reproşurile mele că nu mă mai căutase, ba chiar în câteva rânduri, mă evitase, vădit, pe stradă, îmi spusese în şoaptă indiferentă şi zâmbind (îi cunoşteam, îi ştiam acel zâmbet, acel râs: constituia impermeabilul, umbrela – mai degrabă ţundra – sub care se adăpostea, dacă n-ar fi râs-zâmbit, fie şi aşa, binişor rătăcit, fie şi aşa: rânjit – chiar aşa: speriind pe ceilalţi, alungându-i, în speranţa că astfel are să-i scutească de secrete-politice, el ar fi murit de mult – de frică, de groază: nicio groază nu-i mai groază decât groaza de Securitate): «Mă!» – şi-mi dăduse un ghiont prietenesco-cumplit – dar aşa supravieţuia Marcel: dând ghionturi prieteneşti – «Dacă-mi eşti prieten, nu mă întreba – orice; fiindcă te consider prieten, te evit: ca să nu ştii – orice» – nu apucasem să-i pun o întrebare (la urma urmei ce fel de întrebare?), Marcel era de-acum departe, cocârjat asimetric, tras în jos de servietageamantan, mergând tot pe lângă ziduri.

Deci asta suntem; asta am ajuns.

În închisoare nu aveam astfel de taine (care, împărtăşite, ar fi putut face rău şi prietenului, nu doar ţie); cu nuanţe, aşa arătase şi în Bărăgan prietenia: fără de reţineri.

Acum-aici nu mai suntem deţinuţi egal lipsiţi de drepturi, de bunuri; nu mai suntem nici deoişti – deja diferenţiaţi prin deţinerea de bunuri materiale, femei – vârstă (tinerii aveau femei ceva mai uşor, vârstnicii mult mai greu şi condiţionat iată una dintre sursele inegalităţii – şi ale urii-de-clasă.). Acolo-atunci ne ţinea laolaltă

conştiinţa că facem parte dintr-o categorie bine definită (şi straşnic pedepsită, dar aici-acum ce suntem noi? Foşti-deţinuţi? Foşti-deoişti? Acest fostraţiunea de a exista, în continuare, a câtorva; eu cunosc vreo zece: scriseseră înainte de puşcărie şi, presupun, scriu şi vor mai scrie.

Unii, ca Ion, ca Ştef, ca Mircea-cel-Mare (cel mic face o şcoală de arhitectură), au scris, după ce-au ieşit din (prima) închisoare, au reintrat *pentru scris*; mă tem că n-au să se reapuce prea curând, oricum, nu de acea scriitură care-i întorsese la închisoare. Alec. Alec vede alb, ştie că şi altul a văzut alb – chiar rosteşte: «Alb!» – dar pe hârtie scrie negru – sau altă culoare, oricum, *Alec nu scrie adevărul – ci convenabilul*; convenitul; admisibilul-admis, acceptabilul (pentru comunişti) acceptat, vai, până şi de Alec. De la prima carte Alec a folosit „culoarea" convenabil-acceptabil-admisă: neutrul-partizan (după modelul tovarăşului de drum), apoliticul-bolşevic, valorismul-activist, la urma urmei (i-am şi spus-o): activismul-ideologic din subramura cultură. Din acuzat, în boxă, *Alec a devenit grefierul lor*.

Nu mai suntem deţinuţi; nici deoişti. Acum suntem – suntem, cum? Ce? Suntem liberi? Sau doar liberaţi (foarte!) provizoriu?

Asta este, deci, libertatea: acel ceva care nu se poate pierde. Aşadar, nu există legătură între libertate şi om-liber – fiindcă liber eram acolo şi atunci undecând nu aveam ce pierde.

Ba nu: liber sunt aici-acum. Sunt pentru că sunt, nu pentru că am – ceva de pierdut, ceva de câştigat.

Nu, nu sunt – n-am fost nici acolo şi, la urma urmei, la ce slujeşte libertatea care *este*, dacă *nu faci* nimic cu ea?

Asta-i, asta trebuie să fie: sunt – eventual – liber, pentru că fac ceva în sensul a ceea ce cred eu că ar fi libertatea.

Scriu.

PARTEA A DOUA

12

Abia acum o descopăr: după trei săptămâni în care mi-a lipsit-lipsit.

În vinerea de acum trei săptămâni, deşi convenisem să vină ea la mine, în fereastra de la zece la douăsprezece, fără ca eu să mai trec pe la Universitate, mă dusesem, totuşi, de dimineaţă. Nu închisesem ochii toată noaptea, perpelindu-mă, întrebându-mă cum rezolv, faţă de Bonifacia, problema literaturinterzise şi având de gând să-i comunic: «N-am dormit azi-noapte, mi-a fost rău, uite în ce hal sunt.» (nu mă bărbierisem, ceea ce pentru mine însemna culmea părăsirii de mine, a abandonului definitiv – a sinuciderii). Mai aveam intenţia să-i fac propunerea: deocamdată renunţăm la meditaţii – dar fără să insist cu „rău-de-totul”: să nu creadă că e boală, abia atunci n-aş mai fi scăpat de ea. Mai aveam de gând să-i dau de înţeles: nu dormisem, îmi fusese rău, din pricina unei beţii – de mila mea, în urma plecării ei.

Şi mai aveam intenţia. Dar n-am descoperit-o – în acea vineri dimineaţa, la seminar. O întreb pe Fata Popii. Îmi răspunde cu ură şi cu stropi:

— Pe min mă-ntrebi, mă? Treabă-te pe tine!

O las în plata Domnului de oaie, deşi o asemenea miovină merită palme, labe bărbăteşti. Îmi spun că Bonifacia o fi chiulind de la acest seminar şi are să se ducă direct la mine – în prima pauză o imit.

Dar Bonifacia n-a venit; pe Bonifacia n-am întâlnit-o nici la zece, nici la şi jumate, nici la douăsprezece – era să spun: nici niciodată.

Abia acum o descopăr (după trei săptămâni încheiate) şi sufăr: nu sunt singurul descoperitor, au descoperit-o colegii, fiinţa de la catedră:

«Bine-ai venit, tovarăşa Frânculescu, ne bucurăm toţi, nu-i aşa?»

Amfiteatrul răspunde în cor că da, ne bucurăm. Eu, nu. Eu sufăr: eu nu mă pot descoperi că o descopăr, primul.

O descopăr abia acum, prin şoaptele colegilor. Ce-şi vor fi spunând între ele fetele, nu desluşesc, nu-mi pasă (o

vorbesc de rău – şi eu, dac-aş fi fată-mare.); aud însă ce vorbesc doi băiaţi din faţa mea:

— Ai văzut minunea? Ştiai că boala transformă o vacă într-o iapă?

— S-a făcut frumoasă, de pică! Am crezut că numai mie mi se pare, dar dacă şi tu zici. Oare numai pentru c-a slăbit?

— Or fi internat-o la Aslan.

— La Gerovaslan se internează pe termen lung: luni, ani – numai pe străinii cu dolari îi acceptă pe scurtătură. Şi ce i-ar fi putut face Babaslanca, doar în trei săptămâni?

— Atunci au… schimbat-o! chicoteşte unul. Bonifacia-Babana, Bibi-Balena se va fi aflând acum cine ştie unde, poate iar la Paris, cu Potop Doi, ăsta purtând epoleţii la vedere, şi el ocupându-se de cultura franceză, ca şi spionul-prim. – se opreşte, icnind, celălalt i-a ars un cot – după un timp: O fi la Aslan, în locul ei ne-au trimis-o pe asta.

— Să aşteptăm pauza, să auzim ce-cum spune: dacă-i tot ea, nu i-au schimbat decât pielea, nu şi limba. Păcat.

Păcat, dar nu continuă, nu aflu care-i păcatul: că nu e tot ea? Că au schimbat-o cu totul, cu totul?

Pauză. Nici vorbă să mă pot apropia şi eu. Nici de banca ei: n-am loc – ce să fac: să stau la coadă, la-s-a-dat Bonifacie? Ies, la fumat.

— Na mă!

— Georgeasca mi-a strecurat ceva în buzunarul hainei – apoi: Nu citi aici, du-te-n veceu, mă!

În ciuda pornirii mâinii în direcţia Georgeascăi – nu ca să i se pună pe-o bucă, ci să-i ardă o scatoalcă pentru obrăznicia încăpăţânată cu care-mi spune *mă*, îmi continuu drumul pe culoar, încercând să simt, fără să privesc, dacă ne-a observat cineva; dacă o va fi auzit careva pe Zdapopii spunându-mi să nu citesc aici; să mă încredinţez că în buzunar se află ceva de citit – ” la veceu”, vorba izdei. Ar fi al doilea bileţel primit de la Bonifa’… Dar dacă acesta e scris de Georgeasca? Mă stăpânesc să nu-mi pipăi buzunarul pe-afară (nici vorbă să bag mâna). Mă duc până

la celălalt capăt al coridorului, lângă scară; la întoarcere, ca din întâmplare, intru la toalete.

Aştept să se libereze o cabină; întâmp-ce, cu cealaltă mână scot hârtia, o despăturesc. Hârtia nu e roză, dar scrisul e al Bonfaciei. I-l cunosc, n-am mai întâlnit o asemenea caligrafie

(în sensul originar al cuvântului: scriere frumoasă) decât la o bestie de anchetator, sinistrul celebru căpitan Enoiu. Nu e roză scrierea-frumoasă; nu e vârâtă-n plic. Scrisul e grăbit – dar càlic… De ce nu-mi iese din cap Enoiu? Să văd, dar repede: întâi trebuie citită scrisoarea Bonifaciei, apoi – bine:

Enoiu – de ce nu-mi iese el din minte? Pentru că m-a bătut şi pe mine? – de acord: mi-a sfârtecat o buză, mi-a rupt trei coaste dintr-un pumn, mâinile mi le ţinea cu stânga, cu dreapta lovea în inimă, numai în inimă. Enoiu se ocupa de noi, studenţii, de „legăturile cu legionarii”. Enoiu l-a bătut cumplit pe Alec (ştiu de la Marcel); pe Marcel (de la Cocioran o ştiu); pe Marin Cocioran – asta am aflat-o de la Marinache, fost coleg de celulă cu el; pe Florin Cabă – văzusem, la Jilava, rezultatul (nu al piciorului de scaun cu care-l lovise în cap, numai în cap, dar al smulgerii părului: după şase luni Florin avea „chelie”. Enoiu. Ucigaşul lui Negrea, de la noi, de la Filologie: şi pe el îl bătuse în cap, în cap, numai în cap, până ce Negrea înnebunise. Din celula 35 de la Jilava îl scoseseră şi-l duseseră la spital, în vara lui ’57. În primăvara lui ’58 îl reîntâlnisem pe duba de Gherla, „aproape vindecat”. După răscoala frontieriştilor din iulie, fusese şi el bătut la grămadă, ca toată lumea – recăzuse în boală, iar cu o săptămână-două înainte de liberare, Ştefan Negrea, student în anul V la română *se spânzurase la orizontală*. Acum-aici, în cabina unui closet la Universitate, la Enoiu mă gândesc. Mă piş şi mă gândesc atât de tare, atât de intens, atât de ascuţit, la Enoiu, încât ura cu care am pornit la drum se diluează şi se duce, dracului, împreună cu pişatul. Rămâne în loc: neuitarea. Ca o compensaţie, ca o răsplată, ca o răzbunare pentru Negrea, vine gândul ce-l gândeam la Gherla, pe

Zarcă, în ziua de 19 noiembrie 1958, când mă băteau Şomlea cel Bătrân şi cu Istrate, comandantul adjunct:

«*Las, lasă*: *vă neuit eu, vă pun eu într-o carte…*»

Şi-mi mai zic – în closetul Filologiei:

N-am să vă pun să plătiţi ochi pentru ochi, dinte pentru dinte (deşi ar fi drept), dar nici n-am să vă iert – ierte-vă mamele voastre – şi Marcel. Dacă nu mor, scriu tot ce ştiu despre răul ce l-aţi făcut – nu doar mie. Aşa, nu altfel.

Bun. Acum putem citi. Acum putem chiar înţelege ce citim:

Atenţie!!! *Perchez la tine*!

Ascunde bine lit. int. Distruge biletul. Cu mult dra

N-a apucat să termine biletul, probabil l-a grifonat în momentul începerii pauzei, de aceea se oprise. Deci, se grăbise – să-l facă să ajungă la mine, ştiind că va fi invadată de colegi.

Deci. Deci, distrug biletul. îl arunc în closet, trag apa, verific, ies, profit de vânzoleala de pe coridor, îmi iau servieta din sala de seminar, reintru la toalete, aştept soneria de intrare. După care ies, cobor.

Ajuns în stradă, mă întâlnesc cu mine:

— Unde te duci, omule?

Chiar aşa: unde se duce omul? Şi ca să facă, ce? Să ascundă (bine!) lit. int? Litinta? Dar dacă perchez. la mine, ducându-mă acasă, nu cad eu drept în capcana lor? Nu-i acum momentul să cred una, să necred alta, dar cred-nu că acea capcană a fost întinsă cu complicitatea, măcar cu ştirea Bonifaciei – şi nu doar pentru că biletul se încheie cu-mult-dra, ci aşa: o cunosc bine pe dinăuntru: o cunoscută pe dinăuntru nu poate face cunoscătorului una ca asta – nici din prostie. Nu poate ea: nu vreau eu să vrea să poată – şi cu asta, basta!

Basta-basta, dar nu contribuie la rezolvarea asta – iat-o: mă întorc acasă (ca să ascund litinta), da sau ba? Şi dacă ducându-mă, dau de ei?

«Ce nu ei la facultate, un?! Cum, n-ai cursuri, păi noi ştim totu', îţi ştim şi programu' şi laptele de l-ai…» etc etc.

Şi: «De ce te-ai tors, bă? Tomna-acuma? Nu-ntâmplător – ai simţit ceva? Ce? C-ai complotat – cu cine, când, cine mai ştie?»

Musca-pe-căciulă interesează – n-au s-o numească (nu-i cunosc numele), au să aştept ca să le-o spun eu, au să mă conducă astfel, încât să-i conduc eu la musca în chestiune.

Căcănarii! Beznicolii!! Toată prostia de pe întinderea României a fost adunată în uniformele cu epoleţi albaştri; toţi incapabilii, toţi leneşii, toţi cei având – ei! – muşte pe căciuli, penale (ba un furt, ba o înşelătorie, ba un viol în grup) au fost întâi strânşi de coaie, apoi li s-au arătat două direcţii: închisoarea ori Securitatea! Au fost băgaţi în Securitate cu grupul, cu ceata, cu mahalaua, cu satul. La ce le-ar folosi inteligenţa? onestitatea? ne-alfabetismul? – dacă au *puterea*? dacă au *ciomagul*? dacă li s-a pus într-o mână bâta (în care se sprijiniseră înainte de recrutare, ca să cujete la nimica – doar nu toţi răii erau ţigani, jidani, bulgari, unguri, ci în mare majoritate mioritici de-ai noştri, din bobor – şi din legendă), iar în gură jurământul: *Jur să urăsc de moarte pe duşmanii clasei muncitoare*? Ştiu de la unul.

Kâroly: din maior de Securitate şi comandant de închisoare la Târnăveni se trezise, în ’56, „coleg” cu noi, bandiţii (şi, fulgerător, se făcuse băiat deştept); el ne spusese cum suna Jurământul Securistului: „*Jur să urăsc*”.

Mă pupe-n cur cu ura lor de clasă şi de moarte. Nu le răspund tot cu ură – ci cu neuitare. Să vedem care pe care.

Deci eu nu mă mai întorc acasă. Fiindcă ei mă aşteaptă, se aşteaptă ca eu să fiu un bou de victimă consimţindă, să ştiu că sunt dus la abator, dar să nu am tăria, curajul, normalitatea – să nu mă duc; măcar pentru moment… Ei mă aşteaptă şi nu aşa cum aşteaptă vânătorul vânatul – nu, ci aşa cum aşteaptă Securistul să i se-ntoarcă, la-timp, banditul bine-dresat: nerăbdător (ca să se termine, odată!) să fie întâmpinat cu: «Pe unde umbli, mă? Păi noi te-aşteptăm acia şi tu nu vii la timp – de ce nu ea punctual, bă?!»

Asta au învăţat. Asta i-am învăţat noi: fiecare popor are călăii pe care-i merită. Aşa i-am învăţat noi, victimele: să creadă că şi noi suntem angajaţi la ei, la Secu – atât că „mult mai inferiori”, în plus (nu contează că e în minus, tot aia-i) extrabugetari.

Mnezeiii lor de lindini puduchiforme şi câinturbatice! Erau doar prostălăii satelor, putorile mahalalelor înainte de a deveni scutul patriei socialiste, braţul armat al claseiincitoare – uite-i ce harnici în răutate au devenit, ce dăruiţi în bestialitate – dacă ura e motorul lor: «Urâţi înainte, tovarăşi!»

Vitele-ncaltate care mă aşteaptă (tropotind copitatic de nerăbdare, promiţându-mi un viitor-de-aur când or pune laba – copitată şi ea – pe mine), sunt, nu simplu, prostia-omenească, liutul-pământului – aşa le zicea mama: liut, adică vermină – ci, în comparaţie cu noi, bandiţii-păguboşii; cu noi, pleava-societăţii, cu noi, rămăşiţele-de-pe-timpuri, ei constituind, negreşit, deşteptăţimea României; deşteptătatea (activistă) – că vorba ceea, tot n-avem noi intelectualitate. *Ei* ştiu ce e bine să gândeşti tu (dacă. – mai înţelept fiind să nu: o face Partidul pentru tine, pentru nevastă-ta, pentru cuscră-ta, ce să mai vorbim de pionierii patriei şi de schimbul-de-mâine, *partidul nostru* gândeşte pentru toţi, chiar şi pentru câine-tău), pentru ca tu să nu care cumva să calci pe bec; să nu fluieri în biserică; să nu dai în bară şi s-ajungi de cealaltă parte a gardului, şanţului, zidului – pământului. *Ei* sunt doar atât de ne-idioţi, încât să înţeleagă că e mai bine să dai tu cu ciomagul în capul vecinului, decât să-ţi capre ţie crapa. Uite de-asta nu mă-ntorc eu acasă.

Fiindcă ei sunt, nu doar deştepţii-de-stat-şi-de-partid, cei care, după ce şi-au băgat deştu-n cur, l-au ridicat în văzduh şi au aflat din care parte urmează să bată vântul; *ei* sunt şi deştepţi-deştepţi în comparaţie cu noi, cei de peste drum, de dincolo de gardul de sârmă ghimpată; cei de ca să zicem aşa: dimpotrivă. Atâta vreme cât noi eram deţinuţi şi deoişti, iar *ei*: viceversa, lucrurile erau limpezi: *ei* făceau ce-i învăţase partidul să facă: să ne chinuiască,

umilească, lichideze – iar noi încercam să nu ne lăsăm. Relaţii dintre părţi fiind clare: de la călău la victimă – deocamdată, fiindcă lasă, lasă, vin ei, Americanii, atunci or să vază ei pe dracul! Americanii n-au venit, *ei* n-au păţit nimic, ba au primit şi decoraţii pentru faptele-patriotice (de a ucide oameni nevinovaţi, fără apărare, iar noi. Noi ne-am dezumflat, noi ne-am golit de speranţă, până ce am ajuns să ne dezbrăcinăm singuri, să-i întindem caraliului centura cu care să ne bată la cur.

Asta am ajuns – tocmai *de asta* nu mă-ntorc eu acas! Fiecare cu motivele lui: Bacovia de scârbă de lume; eu, mai modest, de frică-de-Secu.

Întâi mi-e frică, aşa, cum se spunea imediat după război: „frică de-avioane”. Colegii de puşcărie, de d.o. au rămas la ea – ferice de el (bietul Marcel – dar el măcar ştie o treabă: are o singură frică!), pe când eu. Mie.

Mie mi-e frică de mine; mi-e frică să nu cedez fricii dintâi şi *să mă-ntorc acasă*, *de frică* – iar *ei* să mă ia la rost, să mă „certe”, să mă pedepsească, pentru întârziere.

Nu, nu mă-ntorc. Chiar dacă Bonifacia este, o fi bine informată, în bilet n-a precizat dacă „perchez. la tine” semnifică numai la mine sau *şi* la mine – ca chiriaş al lui Sterescu. Să nu fi avut timp să scrie? Să fi crezut că adausul n-are importanţă? Va fi ştiind şi ea că, de fiecare dată când ei au făcut percheziţie la anticar „pentru cărţi duşmănoase”, răscoliseră întreaga casă, desigur şi cămăruţa mea. Chiar de-ar şti că, de astă dată are să fie perchez. numai la mine, nici ea, nici *ei* nu ştiu unde anume trebuie făcută perchez. aia – ca să dea roade. La urma urmei, nici ea nici ei nu ştiu ce anume caută.

Nu, nu mă-ntorc acasă. Tocmai pentru că ei mă aşteaptă. Şi mă aşteaptă, nu ca pe un vânat – care s-ar putea să vină, dar s-ar putea foarte bine să nu, deloc, niciodată. Nu ca pe un animal sălbatic, ci ca pe unul dresat; condiţionat (e-he, Pavlov.): din moment ce ei, călăii, au emis anume semnale, eu, victimă-de-ser-viciu trebuie să-mi fac serviciul, datoria, să răspund „potrivit aşteptărilor” lor – păstrând proporţia: ca la Piteşti; ca la

Aiud, Jilava, Botoşani, în anii ’60.

N-am fost la Piteşti – încă nu intrasem în închisoare; nici la Aiud-Botoşani-Jilava: tocmai ieşisem din închisoare, iar în Bărăgan nu s-a făcut reeducare. Am avut marele, enormul, avantaj de a fi făcut puţină puşcărie (prea multă: puşcărizează); mai am imensul, uriaşul, deneântocuitul avantaj de a nu avea nimic de pierdut – ca basarabean, venetic în proprie ţară, pierdusem, demult, încă dinainte de venirea comuniştilor, totul. Să îndrăznesc a zice: Atâta am pierdut, încât nu mi-a rămas. decât de câştigat?

Aşa că nu mă mai întorc acasă – la Sterescu.

Bine, dar unde să mă duc? Aş intra la un film – ce bine mi-ar prinde un film, acum! Oricare, oricum, un film te scoate din loc, din timp. Numai că – amănunt esenţial: n-am bani pentru aşa ceva: „totul pentru front” e deviza mea, adaptată la teren: totul pentru tramvai şi ţigări – şi ceva mâncare – atât. Să mă întorc la seminar? Prea târziu; să mă plimb? Prea zloată, m-a răzbit prin pantofi, în suflet. Cel mai inteligent lucru pentru un prost ca mine: mă întorc la Universitate, aştept, la Biblioteca facultăţii, terminarea seminarului, după care mai vedem noi după ce o voi fi reîntâlnit pe Bonifacia-Binefacia.

Aşa fac: aştept la Bibliotecă; la sonerie, ies, urc primul fragment de scară, aştept: de aici văd fără să fiu văzut. Iată-mi colegii, uite-o şi pe Georgeasca – dar n-o zăresc pe Bonifacia. Mai aştept: nimic.

Cobor, alerg spre sala de seminar: goală. Zăbovesc în faţa toaletelor, nu prea mult – trebuie s-o regăsesc pe Fatapopii. Dau de ea în hol, în faţa avizierului, copiază ceva, trudnic, pe un maculator.

— Bonifacia? o întreb.

— Ai făcut ce ţi-a zis? îmi „răspunde” ea.

Îmi vine să-i ard un genunchi în dinţi – mă stăpânesc, repet. Ea:

— Da’ tu-ai ascuns, *mă*, ce ţi-a zis?

Îmi lăţesc zâmbetul; cu mare efort re-re-întreb. Fatapopii:

— Dacă ai ce… – şi pleacă.

Pleacă, privind în urmă, la mine; şi râzându-*se*; râzându-*mă*. O înjur în gând, o tratez de adormită, de idioată, de uleiată, de brânzată (pe deasupra bancurată!); ridic din umeri şi încerc să-mi păstrez poziţia-atitudinea de babac; deci, de înţelept; de persoană îngăduitoare faţă de copilărismele copiilor cu care numai întâmplarea ne-a băgat în aceeaşi celulă.

Nu mai aştept – dacă Georgeasca s-a dus singură, înseamnă că Bonifacia plecase demult. Probabil în pauza în care plecasem şi eu. Urc în tramvai, neputându-mă apăra de bâzâitul de muscă bezmetică a Muştiipopii: «Dacă ai ce…» – asta semnificând: Ascunde lit. int. (fiindcă perchez. la mine) – să ascund. dacă am ce.

Ce va fi vrut să rostească nerostitoarea, cuvinteze necu-vântătoarea Popii Georgescu-Supliment? Să fi fost şi pe limba ei de junincă brânzatico-nespălatică, un tic verbal? Dar ştie viţelească ce-i acela un verb? cu ce se mănâncă (doarme) el? Să fi pus de la ea, din burta ei (şi când te gândeşti că are să facă copii – acesta are să fie efectul cauzei: dragostea, culcatul cu un bărbat)? «Dacă-ai-ce»-ul va fi fost adăugat de ea, aşa, ca din partea casii.

Nu. Mai degrabă a repetat ce auzise – de la cine să fi auzit *asta*, dacă nu de la Bonifacia? înseamnă că Bonifacia se îndoieşte că aş avea ce; nu e convinsă că aş avea deja lit. int. – dar dacă se îndoieşte, ce-i cu biletul cu perchez?, ce-i cu ascunde-bine lit. int?

Bine-am ajuns: să-mi pierd timpul, energia, ca să pătrund gândirea unei ierbivaci!

Abia răsucesc o dată cheia, la intrare, că Sterescu îmi iese înainte:

— Domnule! face el, cu braţele la cer. Prăpăd! Le-am zis: «Domnilor, băiatul n-are arme, vă garantez, ca proprietar.», dar unul: «Ce arme, ceva mai periculos!» Zic: «Mai periculos decât armele sunt cărţile pe care mi le-aţi pritocit ca pe vin, le-aţi răsverificat». Zice: «Mai periculos şi decât cărţile dumitale periculoase!» – ce mă-sa căutau, mai periculos decât armele, decât cărţile?

Ridic din umeri, stăpânindu-mi oftatul de uşurare; în

continuare mă stăpânesc de a întreba dacă?: nu întreb nici dacă au confiscat ceva – totul fiind confiscabil, însă nu totul găsibil.

Urc, Sterescu după mine. Îmi spune că, după plecarea barbarilor, încercase să facă niţică ordine – renunţase: îmi tăiaseră cu cuţitul umplutura dormezei – o să văd eu!

O să văd, o să văd. Dar, înainte, să văd (eu) altceva:

Ajuns în dreptul ferestrei, mă opresc, mă prefac sufocat de urcuş. Foarte bine: aşchia de ghips, semnul meu se află la locui, deci fereastra n-a fost deschisă; deci. Deci pot face pe nebunul (îmi dă mâna!): Mă opresc pe pragul odăii şi încep să-i înjur. Sterescu îmi ţine hangul – *îi* înjurăm de mame, de neveste, de surori; de cretini-boi-idioţi-vaci; de dumnezei, candele, biserici, tămâi; îi băgăm, îi scoatem – cu gurile pline, cu sufletele sărate, transpirând fericirea absolută: zda mamii *lor*!

Sterescu îmi repovesteşte cum încercase el să-i împiedice pe barbari să-mi distrugă patul, eu rămân la înjurături; la înjurătură: un lung poem – fireşte, de slavă Organului; de laudă (Domnului) că nu-mi găsiseră ascunzătoarea cu-ascunsa-ntrunsa.

În vreo două ceasuri izbutesc să pun la loc bună parte din iarba de mare şi din lână, să cos pânza sfâşiată. Am curăţat de praf podeaua, pereţii, am spălat geamurile. Şi? Mai departe? Mai departe: nimic. Mai încolo trebuie să-mi mobilez timpul cu ce-o fi.

Şi să mă bucur (dar să nu se vază – nici chiar eu să nu bag-sama!) Nu m-am întors acasă atunci când mă aşteptau ei! Sâc!

Mai departe. Mai departe: dacă s-au aşternut pe căutat „ceva şi mai periculos decât armele – chiar decât cărţile”, nu se lasă ei, căcănarii, haznalicolii, belitorii până nu găsesc; dacă nu, inventează. La asta se pricep, vajnicii tolomajnici – nu chiar ei, „cei de pe teren” – ăştia-s vite cu două cizme; nici şefii lor, căcăpitani, căcolonei – ci „experţii”, singurii ştiutori de carte din Organ, ceacârii, ponosiţii, feşteliţii, cei care se preling prin birourile de

anchetă, nici nu bagi de seamă când au intrat, nu observi că există, acolo, vârâţi pe jumătate în câte un dulap deschis, dar trăgând cu bleaga. Naiba-i ştie ce grad au, umblă în civil, ei sunt daţii-dracului: nu bat cu ciomagul, nici măcar cu palma, nu te-njură – ei sunt experţii (te pomeneşti că la ei li se va fi spunând: psihologi – ar fi în stare!): ăştia analizează, planifică – printre planificări fiind şi invenţiile – grosolane, căcăcioase, dar ai tu cum te apăra de ele? poţi tu spune că ei, securijdii mă-sii ţi-au băgat, în timpul percheziţiei, pistolul ori cocoşeii de aur ori cartea-interzisă?

Da. Mda. *Ei* pot să-ţi bage – să-ţi inventeze – ceva – uri care ar putea fi proprietatea ta (dacă) – dar nu făcute de tine, cu semnătură, autentificate de scriitura ta, de manuscriitură. Ca.

Asta-i deosebirea dintre unii şi alţii; dintre mine şi restul populaţiei banditesco-duşmanice: toţi ceilalţi posedă; sau ar putea poseda; la mine nici nu poate fi vorba de aşa ceva, din moment ce eu fac, confecţionez, meşteresc, fabric posesiunea.

Ce spune Sterescu, ce spune el? Că barbarii promiseseră că au să se-ntoarcă – contrariul ar fi de mirariul... Cobor, să-l întreb dacă auzisem bine. El îmi confirmă nuanţat – ziseseră ceva în genul: «Da' las' că to punem noi laba pe el.» – apoi întreabă:

— Mă înşel sau chiar te bucuri de... întâmplare? între noi: şi eu, după fiecare percheziţie de-a lor simt cum îmi creşte cota: «Iar l-au percheziţionat pe Sterescu...» – şi-mi creşte clientela... Dar dumneata? De ce te-ai bucura: nu vinzi cărţi, nu văd ce cotă ţi s-ar urca.

Sunt pe punctul de a-mi da în petic: «Dumneata vinzi cărţi – eu le fac!», dar alunec alături, îl întreb cum merge treaba cu biblioteca lui Celuloză şi Hârtie – se mai face?

— E-he! Să fii sănătos!

Deci s-a şi făcut. Îmi stă pe buze să-l întreb dacă s-a făcut prin Bonifacia – şi cum şi când? şi cât? – dar mă stăpânesc.

Suntem foşti deţinuţi, acum liberaţi – arestabili;

corectitudinea (şi trăinicia) relaţiilor noastre este invers proporţională cantităţii de „secrete” încredinţate celuilalt. Am devenit membri – conştienţi, aşa se spune – ai celei mai bune, mai juste, mai lăptoase dintre societăţi (ei zic pe măsura-le: „cea mai superioară”), iar cei ce se străduiesc să supravieţuiască mutaţiei spun că *om bun* este, nu ca pe timpuri, omul care face bine altora, ci acela care, totuşi, nu face prea mare rău. Suntem minimalişti (menşevici…) – numai în viaţă. Fiindcă suntem înţelepţi: decât măgar mort, mai bine… Nu: decât filosof sănătos, mai bine o viaţă mai bună – vorba Ovreiului Etern şi las’ că găsesc eu o zicală şi mai neaoşă, de să-mpace şi capra şi Românul.

13

— Dacă-i telefon, nu-s acas!, strig prin uşă.

— Nu-i telefon – i…

Dar nu aud i-ul de la «vizit», deşi cale de mijloc nu există: când Sterescu spune că nu-i telefon, în mod necesar e vizit.

«Fii cuminte, proasto», îi spun prin cămaşă «altfel ne-necăm amândoi şi degeaba murim nevinovaţi: azi n-avem ce bineas-cunde, n-avem litint.»

Bonifacia să fie? Ea nu se lasă anunţată, urcă direct (urca – măcar de-ar recidiva, să-i tragem noi doi o meditaţie, ştii colè…).

— Ţi-am stricat socotelile, măi băiete… face tata, oprit în capul scării de lemn, să-şi tragă răsuflarea. Dacă ai pe cineva, aştept jos, la gazdă, ori mă plimblu oleacă prin capitalie.

— N-am pe nimeni, urcă! îl întrerup, iau geamănatanşul. Ţi-a spus Sterescu aşa ceva? Că am pe cineva?

— Nu mi-a spus şi-mi pare rău – chiar nu te deranjez? Păcat… De asta am şi venit: credeam că a dat Domnul şi ţi-ai găsit peticul – dă-i strâmtă rău chilia ta, anul trecut arăta ceva mai.

— Arăta-ceva-mai, fiindcă n-aveam decât o saltea pe podea. Dezbracă-te, uite, aici te poţi spăla pe mâini.

— Asta trebuie să fi fost, anul trecut, zice tata din

spălător. I lege: când eşti sărac, ai mult mai mult spaţiu, mult mai mult aer, eşti mai liber în mişcări, nu te loveşti de mobile, de fleacuri – şi altfel cum o mai duci tu cu facultatea ceea: merge-merge?

— Merge, merge. Vrei să-ţi arăt carnetul de note? râd.

— Nimic nou de astă-toamnă? Şi zici că merge-merge?

— Merge. Sunt, în continuare, copil silitor, student sârguincios – n-o fi mergând sârguinţa cu părul cărunt, dar n-am de gând să mi-l cănesc – de ce ziceai c-ai venit?

— Frumos mă primeşti! în loc să pari bucuros de oaspeţi…

— Sunt, dar: s-a-ntâmplat ceva, acasă? Mama?

— Doamne-fereşte, nu! Totu-i că-nainte: prost, dar nu ne lăudăm. Cum altceva n-am cunoscut, spunem: Bine! E bineacasă.

— Bine că-i bine – citat din clasicii familiei… Ce-adulmeci?

Pute?

— Nuuu! Dimpotrivă – fumezi cam multişor, nu-i sănătos, ştiu de la mine., scoate o ţigară, aprinde, trage cu poftă. Acolo, -n geamantan, e ceva de-acasă, a făcut mama un fel de cozonac, n-o fi el reuşit ca pe timpurile când era sănătoasă dar, chiar de nu-ţi place, nu-l arunca.

— Cum să-l arunc? Ce vorbă-i asta? Am aruncat eu vreodată mâncarea?

— Vorbă şi ea – de unde să ştim noi ce se mai petrece cu tine, dacă n-ai scris de-atâta vreme? Sigur, atunci când copilul nu scrie carte la părinţi înseamnă că-i merge bine.

— Îmi merge bine şi v-am scris… Totuşi de ce-ai venit? Atâta cale, pe frigul ăsta, trenul costă.

— În tren nu-i frig, nu costă el chiar ochii din cap – zici că merge-merge cu facultatea ceea? Să meargă, dragutatii, că asta-i singura ta nădejde, noi nu-ţi lăsăm decât numele, vorba lui Arghezi – dar nu pe-o carte. Auzi la băiatul meu, cică: De ce-ai venit?! Să văd ce mai face feciorul meu, trimis la şcoli înalte, la Bucureşti, student

tare sârguincios de felul lui, în anul. Asta nu pricepe mama care, oricum, a fost totdeauna tare la aritmetică: cum de puiul ei care, acum zece ani, era în anul trei, acum a trecut în doi?

— E şi greu de priceput… fac, mohorât. Norocul tău: când te-ai întors din Siberia, nici bunica, nici mama nu te-a întrebat în ce an erai când ai plecat şi oare cum se face că, acum.

— Nu m-au întrebat fiindcă eu, când m-au ridicat Ruşii…

— …Aveai meserie, nu erai un neisprăvit. O să isprăvesc şi eu.

— Când?

— Dacă sunt, în continuare, sârguincios, peste mai puţin de patru ani – când am să-mplinesc treizeci şi cinci de toamne.

— Mult al dracului, măi băiete… Nicio speranţă de reînmatriculare? Măcar un an de ţi-ar dă-napoi – deşi ai dreptul la doi. De ce pe-atâţia alţii, cu condamnări mai grele, i-au reînmatriculat, le-au recunoscut anii de studii, de ce pe tine – nu? Ce-ai făcut tu altfel decât ceilalţi, la puşcărie, în de-o? Mai ştii pe vreunul în situaţia asta?

— Sigur că da – vreo patru-cinci…

— Spune-mi un nume.

— Nu-mi aduc aminte acum – şi n-are importanţă!

— Ba să mă ierţi, are pentru noi care, azi-mâine plecăm şi n-am apucat să te vedem absolvent de facultate – la vârsta ta. Chiar aşa: nicio speranţă?

— Cum nu? Ba da! zic, repede.

Nu-i pot spune adevărul. Că nu. Că nu-i nicio speranţă – cu mine. Dar nici nu-mi stă în fire să mint util. Dacă tot sunt obligat să spun minciuni, apoi să spun minciuna cea mai gogonată din câte există: adevărul. Numai că de astă dată, parcă nu i-aş spune adevărul.

— Am vrut să fie o surpriză plăcută, de asta nu v-am scris în ultima vreme. Am făcut iar contestaţie: cu proptea…

— Cine-i…?

— Tatăl unei colege de facultate, mare ştab la un minister, dar frate-său e şi mai mare, fiindcă se ocupă de reabilitări.

— Cine pe cine: reabilitarea pe reînmatriculare? Ori invers?

— Mai întâi a fost reabilitarea – după aceea vine, logic, reînma'.

— Ceilalţi reînmatriculaţi a fost mai întâi reabilitaţi?

— Cum altfel? Toţi!

— Deie Domnul – şi? Ai măcar o promisiune?

— Sigur că am! Numai că trebuie să mai aştept oleacă…

— Cât de-oleacă?

— Cât trebuie – uite, mi-a explicat colega, a vorbit cu unchiu-său.

— Cum o cheamă?

— Pe cine, pe colegă? O cheamă… Pe colega asta a mea o cheamă Adelina.

— Dac-o cheamă Adelina, din fruntea catalogului, de ce-a trebuit să-i cauţi numele?

— Nu i-am căutat… Şi mai lasă-mă-n pace cu… Există o logică, o ordine a fazelor – mai întâi să fiu reabilitat, ca să pot fi reînmatriculat.

— Când?

— Chiar săptămâna viitoare se întruneşte comisia de reabilitări. Cu decizia de reabilitare mă prezint iar la reînmatriculări.

— Când?

— Asta-i: chiar dacă am la mână şi decizia de reînmatriculare, pe loc, să zicem că o primesc azi, tot trebuie să duc anul ăsta până la capăt. Însă din toamnă fac saltul, sar în

— În?

— Sper că în ultimul, în cinci.

— Înhî, face tata, cu privirea în altă parte (nu mă crede – ce, eu, în locul lui, m-aş?). Aşa să fie, dragu-tatii – şi zici că o cheamă Adelina pe colegă? A ea miroase la tine?

Protestez – cât să confirm. Bag de seamă: asta îi mai risipeşte din neîncrederea în reînmatriculare.

— Ziceai că mă inviţi la restaurant? face tata.

— Sigur, sigur! sar. Tocmai voiam să-ţi propun să ieşim – dar nu eşti obosit? Nu vrei să te-ntinzi pe pat o jumătate de ceas?

— Bună idee – nu-ţi stric programul cu Adelina?

— A, nu, azi avem pauză, râd eu, zgomotos. Cobor la Sterescu, să văd ce cărţi a mai.

Tata e fericit. Totul în jurul lui e. Nu rosteşte vreun calificativ, dar clatină din cap cu ochii închişi, cu buza de jos împinsă; îşi spune că e bine, chiar foarte bine, aici, la restaurant. Singurul lucru care nu-i prea. – ba oarecum din contra: numele restaurantului:

— Românii ştea ai noştri, cum nu cunosc ei calea de mijloc… După ce l-au pupat în cur pe rus, de Ivan nu se mai putea nici beşi de-atâta preamărire latină, sar în partea cealaltă – de ce-au schimbat numele restaurantului: *Kiseleff*? Fiindcă acum e la modă antirusismul de duminică? Cine-i crede că comunistul s-a făcut peste noapte antirus? Ascultă-mă pe mine: şi în asta, în campania de derusificare, de desovietizare se ascunde tot.

— …mâna Moscovei.

Tata a fost şi a rămas, în ciuda „vicisitudinilor”, cum se zice, un om întru totul lucid, rezonabil, cu mult bun-simţ politic – o excepţie: în orice s-ar întâmpla pe lume: revoluţii, lovituri de stat, răsturnări de guverne, chiar catastrofe naturale, el vede „mâna Moscovei”…

Astăzi nu-l contrazic (deşi de ce-aş face-o? cam tot ce profeţise el cu „mâna Moscovei” se adeverise! – de ce nu s-ar dovedi exacte „analizele” lui din prezent?): se simte atât de bine; totul, pentru el, e atât de – clătinături din cap, ochi închişi, buză împinsă. Şi pentru mine e. – şi îmi tot verific în buzunarul interior al hainei bancnota de o sută împrumutată de la Sterescu.

Tata deploră (în felul lui: cu seninătate, cu ironie, ai zice că se bucură) în continuare, schimbarea numelui restaurantului din Kiseleff în Tomis; îmi face istoria

Regulamentului Organic şi a rolului «orice-am fi noi ispitiţi să zicem despre ruşi, civilizator» al generalului Kiseleff – el pronunţă: *Kiseliov*. Trece apoi la istoria Constanţei, pe numele ei de început: Tomis. Apoi îşi desfăşoară „teoria numelui" (pe care n-o găsesc deloc fantezistă, dar tot nu-mi dau seama de unde o va fi luat), potrivit căreia «nu atât haina face pe om, cât numele – spune-mi cum te cheamă ca să-ţi spun cine şi cum eşti.»

— Ei, uite, întâmplător, pe mine ştii cum mă cheamă, dar tot nu ştii cine sunt! îl întrerup, râzând.

Nu mi-am dat seama că aici voise să mă aducă:

— Nu mai ştiu… răspunde tata, târziu. Ţi l-ai schimbat.

— Mi l-am… Ce vorbă-i asta? – şi râd iar, în hohote.

— Nu numai vorbă. Şi scris. Negru pe alb… zice tata, posomorât şi scoate din portofel o tăietură dintr-un ziar, o despătureşte, mi-o întinde: Citeşte!

Iau peticul de hârtie, îl privesc, îl răsucesc.

— Ce-i asta? întreb.

— Vei fi ştiind mai bine decât mine ce-i, dacă-ţi aparţine.

— Asta? – privesc hârtia ca pe o gânganie veninoasă. Dar ce e: articol? Reportaj? Din ce ziar? Pare a fi o schiţă.

— Pare… Nu-i nici măcar schiţă, dar e proastă. Nu numai proastă, de-a dreptul porcărie! N-ai decât să te superi, dar asta-i: porcărie!!

— De ce să mă supăr?

— Admiţi că e nereuşită?

— De unde să ştiu, dacă n-am citit-o?

— A, tu scrii, fără să citeşti ce-ai scris!

— Cum aşa, scriu, dar…? Ia stai puţin: crezi că eu am…? Că am scris eu asta? Nu vezi că e semnată cu alt nume?

— Atâta carte ştiu şi eu…

— Atunci?

— …că e un pseudonim – dar asta-i: dacă tot îţi alegi pseudonim, nu face ca Ovreiul care zice că-şi schimbă numele din Iţic Goldenberg în Ştrul Goldenberg! Şi nu scrii

porcării! Nici sub numele lui tată-tău, nici sub pseudonim – porcăria-i tot porcărie, chiar dacă o dai anonimă!

A bătut cu pumnul în masă, a răsturnat farfuria, a răspândit sosul. Las să treacă un timp, reiau tăietura de ziar de pe masă. îi comunic, printre dinţi:

— Înainte de a zbiera, asigură-te că ai motive. Şi chiar de-ai avea.

— Şi n-am? Citeşte, dacă zici c-ai prins obiceiul de a scrie întâi.

— Ascultă, stimate tată, îi zic, tot în şoaptă şi rânjind. Te sfătuiesc în modul cel mai filial cu putinţă: stăpâneşte-te. Nu mă acuza de lucruri pe care nu le-am făcut – am făcut destule altele, nu-i nevoie sa.

— Dar e semnătura ta!

— Nu e semnătura mea – ce, pe mine mă cheamă… P. Moga?

— Pseudonimul tău! Transparent!

— De unde-ai scos asta, jupâne?! mă supăr. Încă n-am publicat, deci n-am avut nevoie de pseudonim. Am predat la reviste, la editură, sub numele meu – crezi că mi-e ruşine de el?

Pauză. Lungă. Tata:

— Înseamnă că nu tu ai scris asta? – arată din cap spre hârtie.

— Chiar dacă textul e genial – nu eu l-am scris…

— Jură că nu tu eşti autorul!

— Dacă ţii… Credeam că între noi nu-i nevoie, e destul cuvântul.

— Sigur că-i destul… Te cred, te cred – şi te rog: iartă, bre… Trebuia să te întreb întâi, nu să te-acuz de-a dreptul de.

— Ei, ei! Jupâne! N-o să te-apuci să plângi acum, în plin restaurant, stăpâneşte-te, ce dracu’! Eşti bărbat.

— Sunt un… rahat, asta sunt! Trebuia să ţin seama de părerea mamei: aşa bolnavă cum e – adevărat, nu la cap e bolnavă, sărmana… Zicea: «Nu-i băietu nostru, omule! De-ar fi el, l-aş simţi aşa, prin aer, fără să citesc…» Dar eu nu, că e clar, negru pe alb – în primul rând iniţială

prenumelui, P. apoi numele: e-al nostru, anagramat: *Moga* – ce vrei mai clar? în al treilea: de ce ne-a trimis-o nouă, părinţilor tăi?

— Cine v-a trimis-o?

— Nu şi-a pus numele la expeditor, pe plic…

— Şi dacă-i mâna Moscovei? râd eu. Tata nici nu mă bagă în seamă.

— …în plic – nicio scrisoare de însoţire…

— Prin poştă, zici… De unde? Ce scria la expeditor?

— Nimic. Fără. Numai destinatarul – fără prenume.

— Mai ai plicul?

— Acasă. Dar îţi spun: fără expeditor…

— …şi fără prenumele destinatarului…

— Şi asta-i atrăsese atenţia mamei… Ştampila de plecare era de-aici, de la Bucureşti.

— Dacă aş fi văzut plicul, scrisul – l-aş fi recunoscut…

— Crezi că cineva cunoscut a făcut asta? Uite la ce ne-a adus: la acuzaţii fără temei, la tulburare, unde mai pui cheltuiala cu drumul. Dar adresa noastră nu era scrisă de mână: de maşină.

— De maşină? Ce fel de maşină?

— Asta-i, acum! De unde să ştiu ce marcă – ce pot spune: literele nu erau din cele obişnuite, erau altfel, cum n-am mai văzut, pătrăţoase, o-ul nu era ca un ou, ci pătrat., c-ul cam prea deschis – un pătrat fără o latură.

— A-ha, încep să văd…

— Ştii cine a făcut gluma? Transmite-i din partea noastră că glume ca asta să le facă părinţilor săi!

— Nu ştiu cine-i expeditorul, dar ştiu ce marcă de maşină are asemenea caractere. Nu-mi aduc aminte la cine am văzut-o.

Ba îmi aduc. Şi nu înţeleg ce interes ar fi avut posesorul maşinii de scris marca Remington să trimită bătrânilor mei, amărâţi şi bolnavi învăţători de ţară, la pensie, o asemenea.

De ce? N-am publicat încă, nu a apărut niciun rând semnat de mine – sau poate tocmai de asta? M-a publicat el, acum, Remington Protopopiuc?

— Mi-o laşi? – arăt hârtia.

— Mai bine rupe-o! Dă-i foc, aici, în scrumieră! Aşa ceva… Noi, chiar dacă nu avem pregătirea necesară – învăţători de ţară, de sat, dă, în literatură am rămas la Coşbuc şi la Creangă şi la Slavici, pentru noi romanul începe şi sfârşeşte cu Rebreanu. Dar nu ne-am amestecat niciodată în scrisul tău: ce să-ţi spunem: ce şi cum să scrii? De la venirea ăsteia, ştim cum şi ce nu trebuie să scrii. Cu niciun chip. De-ar fi să nu mai scrii în viaţa ta.

— O să citesc, o să văd…

— Ce să-ţi mai mânjeşti ochii cu balegă – îţi spun eu: Căcatul de Moga face elogiul Securităţii! Ca lepra de Petru Dumitriu, cu Canalul lui şi cu Vânătoarea lui de lupi…

— Am înţeles. Să-l băgăm în mă-sa pe elogiator! Şi pe elogiată!

— Aşa! îi băgăm! Bine că nu eşti tu acela – vezi, mama, cum simte.

— În schimb, tata, bărbat nesimţitoriu… Gata, încheiem capitolul!

— Aşa. îl încheiem. Trecem la capitolul femei – şi când ziceai că te-nsori cu Adelina cea mândră din fruntea catalogului?

14

Abia acum o descopăr: pe fruntea tatii. În lighean.

Demult va fi fost acolo, eu o descopăr abia acum: după plecarea lui. L-am condus la gară. La trenul de cinci, ca să ajungă acasă înainte de miezul nopţii, din haltă mai are trei kilometri, drumu-i bun, dar povara grea, sărăcuţ de mama noastră a tuturor drumeţilor, a veneticilor, a rătăcitorilor, a ovreilor-zilelor-noastre cum ne zice chiar el, nouă, refugiaţilor din Basarabia şi din Bucovina. Drumu-i bun – de la haltă – dar nu se ştie niciodată; sau tocmai: pentru că se totdeauna, ştie. Deşi nu vreau să ştiu asta, mai bine mă gândesc la ceastălaltă: fata.

O descopăr abia acum, abia aici, în oglinda ligheanului, în oglinda oglinzii dinaintea căreia mă bărbieresc în vederea începerii unei vieţi noi (în care să nu fie nici durere, nici întristare) – şi, negreşit: fericită. Dacă

ar mai fi pe lume fata ceea, am face şi ceva copii.

Auzisem asta în gară. Pe peron, în aşteptarea garării trenului. Sau în vagon – urcasem cu tata şi rămăsesem tăcuţi, faţă-n faţă, până la fluierul de plecare (cineva care ne-ar fi observat ar fi crezut că cine ştie ce ne comunicăm noi, cu subiect şi predicat, cu virgulele corect plasate – nu ca aici – nu ştiu ce se petrecea cu el, dar capul meu era un cazan industrial din cel plin de cioburi de zdrenţe metalice, de ecouri strâmbe, de rămăşiţe de sunete); sau tot în gară, în timp ce-mi făceam loc spre ieşire – dacă nu în tramvai, când mă întorceam acasă.

Ba nu: în tramvai era gata-auzită. Nu făcusem decât s-o repet şi tot cu glas, fiindcă mormanul de şaluri peste baticuri, de paltoane peste, desigur, pardesie, înainte de a ajunge la pulovere – din ţarcul acela unde se dau bilete – palpitase îndelung, înainte de a emite – şi nu eternul, indiferentul (la urma urmei, blazonul naţiei, ca chestia cu şap şpe inimi în pieptul de aramă, cu apa trecând ea peste toate pietroaiele, în fine, cam aşa ceva, iar dacă nu, pagubă-n ciuperci şi viceversa, tot aia-i, noi dăm totul la întors, începând cu noi înşine, deci: Trăiască România!), aşadar, nu legendarul: «Avansaţi înainte!», nici măcar familiarul: «Căci noi muncim, nu.» – concluzie-şablon a toate şi a tot, cu precădere a apostrofărilor tramvaiene:

«Mitale-ţi dă mâna să-ncepi ’na nouă, da’ noi muncim, nu.»

Fireşte, nu-ul şedea înaintea smucirii, trudirii, zări (râi), belirii – oricum, să rimeze cu muncim, dar să fie ba-chiar-din-contra, ca de-un exemplu: Noi muncim, nu gândim!

— Doamne fereşte, cum să fiţi voi bănuiţi de o asemenea faptă rea: gândirea.

Mă atârnasem de atârnătoarea la-ndemână. Mă ţineam de ţinătoare şi-mi iţeam capul încolo, încoace, ca să pot vedea glasul. Eram spre mijlocul vagonului, în principiu n-ar fi fost mare greutate (să i-l văd), însă, uite, nu i-l. În fine, nu, nu i-o. Am auzit-o, n-am văzut-o – deşi am trecut pe la ea când am urcat, când am luat bilet. În inima

balotului de ţoale (parcă ar fi fost o legătură de pături de cazarmă – nu de puşcărie: de cazarmă – totuşi): o femeie tânără. Nicio legătură cu glasul aspru, înăsprit şi în gâtat, înguşoşat: poate chiar fată, acea femeie – iar acum o văd: obraz prelung, prelungit, ochi limpezi, nas fin, oprit la timp. Doar gura, cu gura ceva nu e în regulă: îi va fi reproşat cineva că buzele i-a prea groase (când buzele unei femei niciodată nu-s prea-groase); era vizibil efortul de a şi le subţia, sugându-şi-le – când era în repaus, când nu vorbea, însă atunci când începea să dialogheze în felul ei, itébéic, cu călătorii, Doamne, ce minune: buzele se liberau, se mişcau frumos, abrupt-unduios, ca mersul săltat al fetelor în luna mai, gura înflorea, era întreagă o floare, o animală, o minune a lumii, aveau o pereche de mâini care-ţi iau obrazul nebărbierit şi ars între ele.

Se uita şi ea, în pauze, încoace. Îmi va fi văzut gură-căscată. Zâmbea şi ea – numai cu ochii, gura-i va fi fost ea liberă, dar nu pentru mine. Vagonul se descongestionase, pădurea se rărise, îmi făcusem loc în sens invers, către uşa de urcare, ajunsesem iar la cassă. îi era şi ei bine cu mine alături, cu toate că striga ritmic, fără rost (unul era: îmi dădea mie de ştire că se bucură cu mine), să se avanseze-nainte. În cele din urmă i-am zis:

— Şi dac-am începe în doi viaţa ceea?

Îmi surâsese ca soarele – iarna. Şi, cu toate că nu-mi răspunsese, nu-şi mai chinuise buzele: le lăsase în pace, mi le lăsase, aşa înflorite, oferite-priminde ca o cupă; ca o calicie. Mă uitam la ea de la mai puţin de un metru, cu ochii poncişaţi de plăcere: i-o mângâiam, i-o sărutam, i-o cercetam, i-o cunoşteam. I se tulburase şi ei privirea, petele de roşeaţă urcaseră sus de tot, pe pometi, aproape de tâmple, pe sub broboadă, ea însă trebuia să dea şi bilete. Şi să strige, de astă dată gâtuit, să se-avanseze-nainte, tot mereu ’nainte.

Înainte de a coborî – pe uşa de urcare, stârnind protestele cu totul legitime ale largelor mase călătoare – cu dreapta îi făcusem un semn de salut; cu stânga îi atinsesem cotul şubei de paznic de noapte. Odată jos, pe

refugiu, avusesem impresia că-mi bătuse în geam. Mă răsucisem: sticla era îngheţată, nu-mi puteam da seama dacă silueta de dincolo era cu spatele ori se rotise încoace (dar cum, astfel încotoşmănată?), însă, ca să-mi fac datoria până la capăt, întinsesem mâna, ciocănisem şi eu.

Nu-mi rămânea decât să pun zăpadă la topit, pe plită, în cazan, să aduc ligheanul cel mare în mijlocul odăii. Şi s-o l-au.

Abia acum o descopăr: viaţa-nouă. Mai aproape: mi-am propus s-o chiar. Din staţie până aici, păşind repede, mărunt, ca să nu alunec pe gheţuş; ca să nu apuce frigul să mă pătrundă prin pingelele-ochelari, măcinasem din picioare şi ieşise planul

(genial): ajung acasă, fac o baie fierbinte, mă bărbieresc, fierb un ibric de cafea, îmi pun o cămaşă curată – şi mă aşez la scris.

De la-nceput. De tot, începutul. Şi fără de sacoşa burlanică. Altceva: o viaţă-nouă, nu?

Vechea se încheiase, Bonifacia: punct, nu mai vreau la ea! mai bine. Mie are să-mi fie bine: mă scuteşte de efortul de a căuta mijlocul de a scăpa de ea; sacoşa: punct şi ea. Ba nu, sacoşa: punct-virgulă, o iau de-acolo, o arunc, distrug, ard, dau dracului, dor n-o să se tiamă Ion că more de fiecare dată când Sterescu anunţă vizit, cum evenimentele s-au precipitat-accelerat, avertismentul anticarului nu mă protejează; nu mă mai protejează). Tata: punct şi dânsul, Dumnezeu să-l.

Aşa. Fiindcă abia acum o descopăr. Nu pe frunte, cum mi se păruse la început, când mă bărbieream, ci uite-aici: pe gură. Gura. Deşi gura nu de la el o am, ci mai degrabă dinspre mama îmi vine – nu de la ea, direct, ci cum se cuvine: pe-sărite, de la tatăl ei, bunicul Toader. Fireşte, semăn cu tata şi pe măsură ce trece timpul, tot mai mult, însă n-aş putea spune: Am ochii tatii; sau: Nasul mi-e leit al lui. Gura însă, da – probabil de la muştiuc.

Chiar dacă tata n-a dus la gură o trompetă dinainte de război, i-a rămas, vizibil, pentru ochiul tot al unui trompetist, muştiucul, acea peninsuliţă din mijlocul buzei

superioare modelată de metalul adevăratului Mundstück. I-a rămas ori îl avea ca predispoziţie (motiv pentru care la fanfara Şcolii Normale din Orhei fusese dirijat spre trompetă şi nu spre, de pildă, trombon ori tubă). Oricât de puţin timp va fi suflat, rămăsese pe viaţă cu gură de trompetist. Având muştiuc şi fără trompetă – ca şi mine, de altfel.

Atât că a mea nu l-a căpătat şi pe celălalt: semnul. Încă nu.

Ba da, oricât mi s-ar rupe inima. Nu mai ştiu când, în timpul vizitei, îl remarcasem: la restaurant? înainte? după scena cu Pemoga, când începuse a plânge cum se plânge? Nu: omul, când plânge (încă) nu moare. Atunci: tot la restaurant, când începuse a mă descoase în legătură cu Adelina (cea din fruntea catalogului, dar mie fiindu-mi taaare greu să-i spun pe nume), mai puţin din curiozitate bărbătească şi nu întru totul din interes părintesc, ci din acea grabă de altă culoare, culoarea muştiucului? Sau poate în gară, pe peron, în aşteptarea trenului – când tăceam (iar el se grăbea)? în vagon, înainte de fluierul de plecare – când iarăşi tăceam el iar se aşternuse pe grabă?

Ceva – ceva simţisem. Aş fi vrut să vorbesc, să prind în cuvinte, rostite, simţirea aceea, să emit sunete şi gesturi şi tăceri:

ca s-o abat; s-o amân. Nu o făcusem, şi nu pentru că aş fi înţeles, ştiut că, de-acum, gata, nimic nu se mai poate întârzia sau grăbi, acelaşi lucru (sau opri: şi mai acelaşi), ci, să-i spun: pudoare, ceilalţi ar zice: cruzime; cea care nu-mi îngăduie să mă amestec în viaţa altora, în sensul propriu al cuvântului (aşa cum nu putusem – că nu putusem! – să mă amestec în viaţa colegului de celulă de la Interne, avocatul Marin, cel care murea şi, murind, îmi cerea să nu-l las (să plece? să rămână?) să nu-l las să moară şi-mi cerea, mă soma, mă implora cu glasul doar atâtica şi cu mâinile încleştate de ale mele, cu ochii, dar mai ales cu *culoarea* gurii să-i spun, să-l asigur, să-i dovedesc, eu, că el n-are să – «Spune-mi că nu mor!», îmi cerea, iar eu, deşi îngenuncheat lângă patul de beton, deşi-

mi lăsam mâinile între ghearele lui nu scoteam un cuvânt, nu-i comunicam nici prin privire, printr-o strânsură a degetelor că, da, îi spun; că da, el nu, mă uitam, paralizat, mort, la gura lui însemnată cu semnul muştiucului: nimeni din lume nu-l poate şterge, nici măcar Ştergătorul Suprem.

Aş fi vrut să încerc – am aşteptat să-mi ceară: pentru ca eu să tac. Să-i privesc gura; şi să nu pot. Aşa e în fanfară: fiecare cu muştiucul lui, nimeni nu poate sufla în trompetă pentru altul.

Adevărat că tata n-a cerut – ba da, la despărţire, îmbrăţişându-mă:

— Şi mai scrie-i maică-tii.

Da, ar trebui. Am să-i scriu – numai de n-ar ajunge după.

N-are importanţă când ajunge – să se pornească.

Ba are; există un la-timp, există un prea-târziu.

Nu, nu, e mai simplu, de ce complic totul? Nu era întâia oară când, la despărţire, tata îmi zicea să-i scriu mamei, fiindcă el, bărbat, poate îndura lipsa de veşti de la băiat, dar mama.

Aş putea spune că o descopăr acum, în oglindă; prin muştiucul comun – vorbesc de cel metalic, al instrumentului de trompetat. Nu vreau să-l descopăr. L-am mai descoperit o dată şi nu mă înşelasem:

Iarna până şi noi, deoiştii, cetăţenii fără drepturi cetăţeneşti mergeam la… munca-de-jos (la propriu). Primăvara, vara, toamna lucrăm la săpături, la livezi, la via producătoare de butaşi, la recoltat răchită – la orice. Atunci ai de unde alege, poţi să şi refuzi o muncă – o săptămână, o lună – dacă ai rezerve. Iarna însă, ba. Iarna, ori te-ai aranjat din timp cu ceva „permanent” – la crescătoriile de porci, la găini, la vaci, la moară (cea care macină pentru animale, noi, oamenii, furăm uruială şi o fierbem), fie la munca-de-jos (de tot): la ales cartofi.

La cartofii-de-jos ne ducem când am ajuns la fundul sacului; şi nu ştim ce-o să punem în gură diseară. Se plăteşte prost, ne fură şi brigadierul, dar acolo, la lucru, mâncăm cartofi copţi, iar seara luăm cu noi cartofi cruzi.

Sunt depozitaţi într-o parte a imensei curţi a GAS-ului. Nu în pivniţe adevărate, dar nici tranşee, în acelea se lucrează după topirea zăpezii – tot şanţuri, însă mai mari, cu acoperiş de paie şi pământ susţinut de o dulghereală de stâlpi, grinzi, căpriori, între cartofi şi acoperiş se poate sta în picioare.

Ne-a ajuns bugetul la os, ni s-au isprăvit chiar şi cartofii, mai avem ceva mălai. Cartofii îi aducem la piept, în pufăici, cu banii primiţi cumpărăm macaroane, ulei, zahăr – pâine nu; abia în primăvară, când se deszăpezesc drumurile şi se poate circula încolo, la Feteşti. La munca-de-jos-cartofească e întuneric (două felinare la cincizeci de metri liniari de beznă); umed (cu timpul, frig) şi mai ales pute cartoful stricat, de-ţi verşi maţele. Fiecare îşi improvizează ceva – de-luat-în-cur (femeile libere din Borduşani au scăunele care, pentru lipovence, abia de ajung pentru o jumătate de bucă): un capăt de scândură, un sac vechi, o mână de paie. Te aşezi în faţa altui lucrător, între voi două găleţi; bâjbâi după cartofii sănătoşi, întregi – îi pui în una din găleţi; stricaţii, în cealaltă. Noi, bărbaţii (numai deoişti, cei liberi nu coboară până la o asemenea muncă) adunăm găleţile pline: cartofii întregi – într-un capăt al pivniţei, degajată, curăţată; pe stricaţi îi cărăm afară, la grămada de stricaţi.

Există trei categorii de femei, din cele libere, la ales car.

De ce-oi fi luând-o pe atât de departe? De-aia.

La ales cartofi lucrează trei feluri de femei: lipovence din Borduşani, amărâte (din Borduşani, Făcăieni, chiar Maltezi) şi oafe – de regulă de la secţia Baracă.

Lipovencele se deosebesc de toate celelalte: trainic zidite, falnic dulgherite, bunişoare la obraz – nu atât frumoase, cât arătoase – colorat şi curăţel îmbrăcate, chiar la o muncă atât de subpământească şi murdară şi puturoasă, se ţin împreună – şi cântă. calhoznice de-ale lor (au fugit încoace de un secol şi jumătate, n-au cunoscut colhozul, dar tot colectiviste le sunt cântecele). Câtă vreme cântă – lucrează; cum încetează muzica, se opreşte şi

producţia-planificată lipovenească. Ai zice că, aşa cum tractoarele funcţionează cu motorină, cum bărbaţii lor, excavatoarele-cu-barbă funcţionează cu „satelit” (spirt albastru), ele merg cu muzică (stepică, sălbatică, la cvartă). Vara lucrează la grădinile de zarzavat, toamna la hambare – iarna… Or fi având şi ele oase la care le ajunge bugetul – mai degrabă bărboşi de adăpat.

„Amărâtele” sunt femei de toată mâna: ne-lipovence, ne-ţigance (ceea ce e rarisim în această zonă de slobozii, unde satele se numesc: Făcăieni, Strachina, Pârţani, Borduşani, Chioara – te-ai crede în plin Ardeal budaidelean) – însă foarte. amărâte. Or fi având copii mulţi, bărbaţi beţivi, mame bolnave, surori părăsite. Categoria cea mai nefericită; neplăcută pentru noi şi bărbaţi şi deoişti: prin priviri, prin jumătăţi de cuvânt, prin atitudine (!) prin tăceri, aceste oarecum femei dau de înţeles că toţi ceilalţi sunt vinovaţi de nefericirea lor – chiar şi celelalte amărâte; chiar şi noi, deoiştii – păi nu le-au frecùt la cap miliţianul din sat, brigadierul de la gheaseu, securistul de la Feteşti că din pricina noastră, a bandiţilor duşmanici, a „coreenilor” (ni se zice, în continuare aşa, fiindcă, în 1951, când îi deportase aici pe „titoişti”, localnicilor li se spusese că aceştia sunt refugiaţi din Coreea): păi, dacă n-am fi noi atât de duşmani banditeşti, ele ar fi mult mai fericite, mai înţolite, mai frumoase – chiar mai spălate.

În fine: oafele – aşa-şi spun între ele. Amestecate: prea-bătrâne, prea-folosite, nu mai au căutare decât în cazuri de urgenţă, aşa că sunt obligate să-şi câştige existenţa altfel decât fuseseră obişnuite: au eşuat la Baracă, la ales cartofi. Altele sunt încă în serviciu – dar cum e iarnă. Printre astea două triplete de ţigănci din Făcăieni. Surorile nu se aseamănă după familie, ci după vârstă, de la familie la familie: cele mari, Dumnezeu să ştie câţi ani au: cincizeci? douăzeci? şcinci? – posibil, oricum sunt bine-tăbăcite; şi bine-nrăite: dacă intri în vorbă cu ele sau le răspunzi, pe loc se năpustesc în stol, în haită, de parcă le-ai fi omorât copilul de la sân ori i-ai fi pus foc

bordeiului. Mijlociile: funcţionează din plin, în regim de croazieră, dùduie, ca nişte profesioniste ce sunt, am gustat şi noi, studenţii, din profesia lor, negreaţă: aşa şi-aşa; nu cum ne aşteptam – însă, dacă s-ar spăla măcar o dată pe zi ar deveni mult mai. curate; în fine, „micile”: nu pot avea mai mult de doisprezece ani – cele mari le-au adus şi pe ele, „de-ajutor”, la ales cartofi (nici nu se ating de ei), dar lucrează de-adevărat, din cur, cum zic ele: în cabina pivniţei: pe-acolo trec mereu, ba tractorişti, ba câte un brigadier, ba un deoist cu bani peşin, din cei care trăiesc din mandat poştal.

Mă uit în oglindă şi povestesc toate astea pe ocolite, ca să ajung la Ca să nu ajung – ce căuta ea acolo? întrebare idioată:

căuta ceea ce căutam şi noi – acolo.

Mă oglindesc în oglinda ligheanului; mă doare adâncul ochiului: aşa n-aş vrea să fie. Aşa aş vrea să nu fi fost ceea ce ştiu bine că a fost. Sunt întâmplări greu de povestit, unele pentru că erau confuze, greu de ordonat într-o compunere; altele: violente, crude – ţi se retrezeşte durerea fizică la rememorare. Dar cele mai greu de povestit: poveştile altuia; acela a suferit, ţi s-a spus, ţi-a povestit el însuşi câte ceva, aşa că esenţialul ţi-e cunoscut – dar ţi-e greu: nu-i durerea ta şi nici torţionarul tău – tocmai, pentru că nu-l cunoşti pe acela nici nu-l poţi ierta (ziceam că ai vrea). Se pare că cine nu-iartă acela nu poate; nu poate-nimic – printre altele să povestească povestea altuia. Ceea ce nu înseamnă că i-aş fi iertat pe ai mei – deloc, fiindcă nici n-a intrat în câmpul meu de interes iertarea ori ne –, ci aducerea-aminte ca o suliţă: îl iert, nu-l iert – să-l ierte mă-sa – eu îl neuit în vârful suliţei, să-l vadă toţi, să-l ştie toate neamurile, să-l ştie nevasta, copiii, părinţii (să ştie că eu ştiu – şi nu tac!) – ce a făcut tată-său, bărbatu-său, fiu-său: Enoiu şi Ţârlea şi Vasile de la Interne; Ciobanu, Iamandi, Băşică-Olaru, Borş, Ungureanu, de la Jilava; Goiciu, Istrate, fraţii Şomlea, fraţii Pop de la Gherla; Livescu, de la Lăţeşti. Da, dar cu ai mei călăi am fost în contact direct, ni s-au amestecat sudorile, chiar de nu şi

sângele, ca să devenim fraţi-de-cruce. Ştiu cum mirosea sudoarea căpitanului Enoiu de la Interne – când mă bătea; ştiu cum mirosea sudoarea lui Goiciu – când mă bătea, a lui Livescu, atunci când cădeam în labele lui. Asta-i. Dar nu ştiu – şi n-am să aflu vreodată cum anume duhnea sudoarea brigadierului Ilie; nici a miliţianului Anghel – şi nici a celorlalţi care, desigur, nu vor fi făcut ceva rău, în general dar, în special nu au făcut ce trebuiau să facă: să înceapă făcutul acela prin ne-facere: cum să iubeşti trupul unei femei cu mâinile legate de căpătâiul patului? Mai ales că femeia e o copilă, neformată, necrescută?

Asta-i. Am să pot – încetul cu încetul. Dându-i târcoale; luând-o uşurel, felie cu felie – iar acum dau un ocol pe la lipovence:

Ce bune, ce bune de abătut atenţia, de oblojit ţinerea de minte, de ogoit sufletul unui deoist la ugeru-le încăpător – precum. Le cunosc, mă cunosc, am lucrat împreună la hambare, toamna; iernile aici, la cartofi. Le ştiu, cu câteva m-am avut bine, le-am drăgălit, n-aş spune că sunt mai fierbinţi (ori mai cu ştiinţe) decât româncele ori ţigăncile, dar sigur: chiar atunci când stau ca vacile – în timp ce tu te dai de ceasul morţii – ceva – ceva e mai bun, mai bine: aşa, văcoasă, inertă, lipovanca te primeşte din toată carnea ei, te lasă s-o umbli, cercetezi, cu plăcerea ei placidă şi primitoare – cu niciuna n-am avut senzaţia că, deşi vrea şi ea, nu-şi permite s-o arate («nu se face…»); că-i place, dar se străduie să dea semne că nu; că parcă abia aşteaptă să te descarci, ca să se ridice şi să plece – după ce a zis ceva de bărbaţii ăştia care nu ştiu decât să-ca româncele noastre.

Cu toate că n-am vizitat-o pe dinlăuntru, cea mai familiară, mai plăcută inemii mele: Xenia. Spre doi metri, suta-cincizeci de chile şi un obraz de Maica Domnului din Samara… Lucrasem cu ea de la începuturi, iar acum trei ani, când descărcam-încărcam saci cu mazăre grea ca moartea, prietenii abandonaseră numaidecât, spunând că nu riscă să se coiască pentru douăşunu de lei pe zi – eu rămăsesem.

Recunosc: pentru Xenia. Şi pentru curul ei năprasnic. Nu se afla pe pământ unul mai măreţ, altul mai maiestuos – mai împărătesc decât al Xeniei.

Fascinat mă uitam la el, când mergeam în urmă-i, cu sacul. Mă uitam – jur că-l vedeam! – şi din faţă, când drumurile ni se încrucişau. Doamne, ce statuie mobilă! Ce monument bine-mişcătoriu – oriunde aş fi fost, faţă de ea (de pildă, eu sus, într-o remorcă de tractor, ea jos) o vedeam totdeauna de jos în sus; cam de la nivelul părţii superioare a soclului; de-acolo de unde i-i greu păgânului, dar pe plac rumânului. Niciodată n-o gândisem în piatră, deşi muntoasă; cu atât mai puţin în bronz – deşi crupa-i era şi mai aramică decât a calului de pe care mereu cade Mihai Viteazu, în Piaţa Universităţii (şi nu mai sfârşeşte); ci în lemn de salcie – ba nu: de tei, ca să dea: lipovancă – alb, proaspăt; şi verde, adică viu al dracului, dar nu oricui se arăta, doar mie; şi încă nedesprinsă de rădăcina copaciului, cioplită din secure, aşa pe-picioare. Cele mai multe dintre femei purtau pantaloni (de salopetă): ridicau saci, panere, coşuri, urcau în remorci, pe scări, la hambare – nu-i viaţă de femeie aceea, tu să te simţi asudată, prăfuită, murdară, făcând muncă de bărbat zdravăn, iar zdravenii să bea tutun şi să ţi se uite-n tun. Xenia – nu. De altfel nici nu existau salopete pe măsura ei, apoi o femeie mare pare mai puţin uriaşă în rochie decât cu nădragi care-i umflă şi mai şi bucile. Cine i se uita-n n-avea decât să-i vază izmenele de diftină, creţe la capătul cracilor şi gumele de cameră de bicicletă ţinându-i ciorapii de bumbac. Nu mă chioram chiar tot timpul sub fusta ei, mai întâi că nu se face; apoi văzusem cam tot ce era de văzut, prea multă realitate-reală strică, lăsam loc (şi joc) deducţiei, mama iubirii de femeie; prin pătrundere; şi chiar de mi-ar fi oferit ea, nu văd cum aş fi putut lua; şi ridica; şi căra. În schimb, îmi luam eu ce doream: o străpungeam prin fustă cu ochiul, până la curu-i şirokii, precum rodina lor, rusească (deşi Lipovenii sunt ucraineni – însă aceeaşi rasă a Sklavinilor); prin bluză, până la ugerul ei fastuos, bucos. Din când în când îmi spălam

păcatul, înălţând privirea la chipul de Precistă novgorodiană, cu gură mică-mică (uite-atâtică!) – şi-mi aproape ajungea.

După vreo săptămână de robotă cumplită şi-mpuţită, Xenia m-a oprit la mijloc de drum:

— Tm „îmi cântă ea, purtând o mână de fulg pe umăr. Vriei ti să ne-aviem bini pl la truuup?

N-am ştiut ce să răspund. Nici nu pătrunsesem cuvintele ei; când am înţeles că-mi propune să facem ca papka cu mamka, era prea târziu:

— Dacă ţi vriei, ieu nu puot – vuot! c' nu puot, tak. Da dacă ţi vriei s-arăt, ieu mâini arăt – vrieei? Trup al mieeeu? Di văzuuut?

Am dat repede din cap, să nu se răzgândească, dar nici a doua zi vreun semn – şi de ce povestesc asta, cu Xenia, în loc să trec la?

Aşa. Deci, a doua zi niciun semn că are să-mi deie ce promisese; înţelesesem: ia nu puoati cu mini's ne-aviem bini pl la truuup (am pus prea mulţi *u*-ri, are să se creadă că ar fi fost nemăsurat, când el era doar olecuţă mai gigănticel decât altele, nu toate lipoveneşti), că nu mi-l dă, dar de-arătat mi-l arată. Fireşte că ştiam la ce se mai spune: trup (a).

La prânz a potrivit să mâncăm numai noi doi, într-o magazie destul de îndepărtată. M-a poftit la crap fript şi la plăcintă cu curechi; i-am oferit telemea de la cooperativa noastră din Lăţeşti şi slănină afumată de Făgăraş, de la pachet. Ne-am aşezat alături, pe un maldăr de saci goi. Era soare, pătrundea prin uşa larg deschisă a magaziei. După un timp, Xenia s-a ridicat, mi-a dat să-i ţin crapul şi brânza din care mânca, s-a întors, rostogolind o roată de tractor, una din spate. A culcat-o, în soare; a aşternut pe ea un sac gol; în faţă, la două întinzături de mână, a pus o lădiţă de tablă, a acoperit-o şi pe aceea, apoi m-a condus, cu tot cu mâncarea, acolo. S-a apropiat de roată, şi-a înălţat fusta cam până la genunchi şi s-a aşezat. Cu faţa spre mine. S-a tot potrivit, în funcţie de ceea ce vedea ea că eu văd – sau nu văd. Ca să văd eu bine. Când a fost bine potrivită, a

reînceput să mănânce.

Acum se uita la mine cu pleoape grele; mă întrevedea, ştia că sunt mulţumit – mulţumită era şi ea, foarte. Aşa că mânca. Rumega. A zis doar, după o vreme:

— Pentru tini, scos tuot. S viez tu trup al mieu – vieeez? Am dat iute-iute din cap. Ea s-a desfăcut şi mai, iar din coate şi-a retras şi mai, şi încă mai, fusta.

Eram dinaintea unui, cum să-i zic, fiindcă nu vreau să păcătuiesc, dar vreau s-o sfinţesc pe ceastălaltă şi-atunci zic: icoană. Mă aflam în faţa unui chip, a unui obraz cum nu mai văzusem. La prima închinare ţi se arăta grasă; groasă, corpolentă, trupeşă; apoi doar plină, împlină, bogată, solidă; ai fi spus: vârtoasă, zdravănă

— Tare; înţelegeai apoi că e consistentă: mustoasă, miezoasă – ba chiar zemoasă, harbuzoasă şi nutritivă; poate cam săţioasă. După aceea o simţeai falnică, semeaţă; chipeşă, oarecum trufaşă, dar fără exageraţiune, mai degrabă cu un aer impozant. Era o regină. Însă, cu cât te uitai mai mult în ea şi pătrundeai mai înăuntru-i, înţelegeai cât de graţioasă, de fermecătoare, de drăgălaşă – ai fi putut spune: mlădie, zveltie. Delicată.

Avea gura mică-mică-mică. Şi roşie. Mai degrabă: cireşie. O gură ciudată, în icoanele ruseşti obişnuită: pe înalt.

Cum am simţit că-mi ies din piele, m-am auzit făcând, plângăreţ:

— Xenia, mă laşi un piiic? (o imitam, fără să vreau). Numai un pic, uite-atâtic, jur – mă laaaş?

De multă vreme clătina din cap că nu, în cele din urmă a zis:

— Niet, niet, nu las la tini. Trup numai viez – viez biniii?

— Nu văd deloc, lasă-mă să mă uit mai de-aproape!

M-am apropiat, clătinându-mă. De parcă ea ar fi avut acolo, să zicem, un metru pe-un metru şi un chintal, Xenia s-a apărat:

— Niet, niet, niet! Nu las la tini!

— Numai un pic… Numai o dată şi gata! Numai atâta,

jur…

— Am arătat cu două degete cam cât: nimica toată.

Când am ajuns lângă ea, Xenia se ridicase în picioare: Masivul Făgăraşului – eu un biet deoist, pui de basarabean pripăşit la poalele.

— Dar de pus mâna – mă laşi? – am schimbat eu tactica. Numai un pic, o dată şi gata! Hai, Xenia, lasă-mă, te rog eu, mul de tooo … – dacă m-aş fi auzit cum mă copilăream şi cum cerşeam (mă auzeam foarte bine şi nu găseam că mă copilăresc, nici că aş cerşi).

— Mâna? Ti las – càri? – nu-nţelegeam: cum, care mână, doar aveam una singură. Dă să curăţ, să ştierg mâna ta., a luat-o pe cea dreaptă, mi-a frecat-o cu poala fustei. Luat cu ia pieşte, brânza, tu nu pui la trup al mieu brânza, pieşte! a chicotit. Trup al mieu amiroase a trrrrăndăfir! – şi iar a chicotit.

N-am pus mâna, cu toate că mi-o ştersese, nu mai riscam să-i trec brânza peştelui. N-am – şi-mi venea să m-azvârl în Borcea şi să nu mai scot capul decât la Brăila – ba chiar la Sulina, că tot fusese Porto Franco – dar ce eram eu: bărbat, sau rima-i?

Am dat să plec. M-a oprit.

M-a luat în braţe, în fine, m-a lipit de sine cu o mână, cu cealaltă şi-a dezbumbat bluza şi a scos o ţâţă. Un tâţoi. Colosalnik. Şi alb şi tare. N-am mai ezitat, pe dată am luat sfârcul în gură şi am început a suge.

Ea continua să chicotească. Apoi a dat-o pe oftat: suspina încet, subţirel, mă strângea la piept, mă mângâia pe cap. Îmi potrivea într-una gurguiul, deşi nu era vreun risc să-l las din gură ori să adorm, sugând. Mi-a schimbat ţâţa: în timp ce o ţocăiam pe aceea, Xenia şi-o mângâia pe abia părăsită cu podul palmei, rotund-rotund, uşurel, cu buricele degetelor, gemând subţire, ascuţit, ca o copiliţă.

Pe Xenia am supt-o de fiecare dată când ne-am simţit la adăpost: dacă am fi fost văzuţi încârligaţi, întrecrăcăraţi, unul în alta, unul peste alta, oamenii ar fi, eventual, glumit – dar unul să-i sugă uneia, nu pipiţa-i pipuţoasă, ci tătiţa ţâţuţoasă? Unde s-a mai aflat aşa ceva? Desigur, îi ceream

şi înainte şi după, să mă lase; numai o dată; şi numai atâtica (arătam între degete cam doi centimetri). Poate din pricina asta nu mă lăsa: doar doi centimetri?; eu însă nu aveam atunci conştiinţa că-mi fac un deserviciu, fiindcă nu mă gândeam la ceea ce propuneam, ci la ceea ce doream, arătam, nu lungimea, ci diametrul ei, al Gurii Sfintei Ioana de la Pskov. De fiecare dată când i-o sugeam, simţeam umplându-mi-se capul de lapte. Nu avusese, nu avea – gurile rele ziceau că încă-i virgină – însă pentru mine, avea. După ce-mi umpleam bine-bine ugerul capului, laptele cobora. Sub formă de lapţi.

Deci, în acea zi, la ales cartofi, Xenia.

De fapt a fost, nu altfel – ci aşa:

15

Să povestesc repede-repede, să nu mă prindă nepovestit: Aşa a fost: lucram la cartofi, la un moment dat am ieşit cu găleata de stricaţi, să-i arunc afară, la movilă. Trecând pe lângă cârdul de gâşte lipoveneşti, le-am salutat, dar atât: când lucram la cartofi n-o căutam pe Xenia (nici pe vreo altă femeie): ne puţeau, nu doar hainele, ci sufletul; şi lapţii.

Cu coada ochiului am văzut-o pe Xenia că se ridică, vine în urma mea cu o găleată – însă abia afară, la grămada de cartofi stricaţi mi-a comunicat în şoaptă că, la pivniţa nr. 4, în „cabină”, e o fată furată. I-am răspuns că şi bunica dinspre mamă fusese o fată-furată. Xenia a insistat: fata e încă şkol niţa! I-am spus că, la vremea ei şi bunica fusese şkoliniţă.

— Da’ nu la licieu, la Calaraş!

Asta aşa era: bunica nu fusese elevă de liceu, cu atât mai puţin la Călăraşi pe Dunăre… Mă hlizeam cu multă voie bună: eram la aer, Xenia de alături nu duhnea insuportabil, mai ştii: o să prindem un moment şi un loc unde să-mi deie oleacă de ţâţă, că demult nu mai supsesem de la pieptul ei cel vast – chiar începusem manevrele preliminarii:

— Xenia, mă laşi puţin de tot? Uite-atâta? – am arătat cu degetele doi centimetri crezuţi de ea, în continuare, ai

mei, când eu mă gândeam numai şi numai la guriţa ei – cea de doi centimetri, pe orizontală.

Lipovanca n-avea chef de centimetri. Era mânioasă, nu pricepea: un ştudient cu carte ca mine, nu-nţelege ce-i spui, pe româneşte.

— Cum nu? am zis, vesel foarte. În cabina de la 4 e o fată furată – elevă la liceul din Călăraşi – am înţeles româneşte?

— Bisarabianca, ia., a continuat Xenia. Distacată! Carrrianka! Na Pitrrroi, bre! – şi-a însoţit explicaţia de un ghiont amical, cumplit.

A-ha. Asta începe să devină, în traducere: fata, elevă la Călăraşi, acum furată, fusese (în ’51) deportată (dislocată) aici, în Bărăgan, din Banat, în satul-nou botezat: Pietroiu; însă basara-beancă fiind, la amnistierea coreenilor (titoiştilor), rămăsese pe loc: bănăţenii români, sârbi, şvabi aveau măcar o provincie, un judeţ, o comună în care să se întoarcă acasă – chiar dacă nu mai aveau case – dar Basarabenii şi Bucovinenii? Unde Dumnezeu să se ducă? Din ’44 erau mereu pe drumuri, mereu în refugiu, mereu în dislocare-deportare.

— Ai zis că a fost furată de la Călăraşi? am întrebat. Cine a furat-o? De ce: vrea să se-nsoare cu ea?

— Ci-nsurat! Brigadir Ilii, iel furat – svoloci!

— Ilie al nostru – în fine, al mă-sii, fostul securist?

— Iel, sabaka! Iel furat fata de la cursa Calaraş! Iel adus cu de-a forţa, aici! a arătat, în spate, şirurile lungi de acoperişuri ale pivniţelor. Da, da! Iel ţinut cu de-a forţa fata, futut la ia cu de-a forţa, adus na ia tractăriştii, brigadirii, miliţianierii – ligat di pat, futut la ia cu de-a forţa – ia taaare bal nava, oi, oi, oi – zdèsi: bal nava la trupu’ iei; oi, oi, oi.

— Xenia, de durere, de compasiune şi-a muls îndelung barijul, cu cealaltă mână arătând unde anume-i bal nava fata.

După o vreme – după multă vreme – am întrebat:

— Şi eu, în treaba asta? Ce pot face eu?

— Iei fata la tini!

— La mine? m-am uimit. La Lăţeşti? în domiciliu obliga'?

— Ş ci? Luat la tini, na damicil şi ţâgancili şi lipaviencili şi curvili de la Fiteşti, futut la iele – şi nu iei fata asta, bre, şkol niţa, bisarabianka?

Rămăsesem fără glas. Înţelegând tăcerea mea ca pe o încuviinţare, Xenia a început să mă amenințe cu degetul arătător – unul cam cât a mea:

— Ti nu fuţ la ia! Di fel, di fel! Nici doi cintimietri! Ti n-atingi sifilisul!

M-am cutremurat. Sifilis!

Mai cunoscusem o încercare: Radu, auzind că fata-din-Feteşti cu care se avusese bine era în evidenţă, obţinuse permisie, dăduse sânge pentru analiză, rezultatul urmând să-i fie comunicat altă dată; neputând, îl rugase pe elevul Gigi să-l aducă. îl aşteptasem în staţia autobuzului, în jurul lui Radu, martir al studenţimii române domicilobligatoriate; când a apărut în uşa autobuzului elevul, ne-am năpustit cu toţii la el – în afară de Radu. L-am întrebat pe Gigi, de departe: «Care-i rezultatul?» La acestea Gigi a strigat, victorios: «Pozitiv!» – drept care îndărătul nostru, în anonimatul cel mai deplin, Radu a căzut, leşinat. În cele din urmă s-a lămurit: Gigi voise să spună că situaţiunea e pozitivă, nu analiza, că Radu nu are sifilis.

Da, mda, asta era soluţia, mi-o furnizase Xenia. Bine, nu m-ating de ea – dar ce altceva să nu mai fac eu cu fata, exceptând atinsul arganului cu miembru (de la mini)? Fireşte: s-o ţin la mine câteva zile până se-ntremează şi vine cineva din familie s-o ia – dar cum duc eu la mine, în văzul lumii, mai ales în al miliţioneriştilor – o fată de liceu? Presupun că e îmbrăcată ceva mai altfel decât femeile de pe la noi.

— Niet, niet, ia ca noi castiumată! mi-a explicat Xenia. Bariju, pufăika, batinki di cauciuc, a explicat, în continuare: Noi, patru fete, vinim la tini. Ti na doma, nimic nu faci, aştiept. Noi vinim – patru. Vinim na satu'; noi unim, noi dispărţim na uliţu: două intră la tini, după o

vrieme intră încă una; după o vrieme iese una, după o vrieme încă una, după o vrieme. Rămâne fata – ia castiumată lipavianca! Nu’s viede! Cini sacatieşte lipavience intrate la tini, işâte de la tini, intrate – după o vrieme? Nu’s cunuoaşti!

M-am scărpinat în cap (şi-n gând), apoi am zis:

— Ştii că noi o ducem greu, nu prea avem ce mânca, nici medicamente, dacă-i, cum spui, bolnavă.

— Mâncarea, aducim! Midicamientu’ – aducim!

— De ce n-o luaţi la Borduşani? Voi aveţi case adevărate, de oameni aşezaţi, aveţi dispensar, doctor, sunteţi oameni, nu ca noi!

— Oaminii! s-a mâniat Xenia şi a scuipat o dată la dreapta, o dată la stânga. Naş muj – tuoţ biţivi camuniştii, iei! Net kultura! – şi-a atins tâmpla cu un deget. Bărbat lipavieni: prrrost! Camunist! Fata? Ia cansidirată banditka – iei camunişti! Iei prrrost!

— Dar tu?

— Ia? s-a mirat. Ia prativ camunizmu! – a lovit aerul cu un pumnoi cam cât al ciocănarului de bronz al Muhinei.

A întins mâna spre umărul meu – nu mai era nevoie; dar ştiam: când Xenia mă atinge cu mâna ei pe umăr, e ca şi cum ar face dragoste cu mine. A zis încet, încetişor:

— Paviel… Pavlik… Pavluşa – iei la tini fata, bre. Dacă tu iei fata, ieu dau trup la tini – di tuot, di tuot! – şi-a făcut două cruci uriaşe.

— Serios? îmi dai…? – am plecat privirea, ruşinat.

— Dau! Dau tuot – da’ ti… – a podidit-o râsul, a arătat cu două degete: Ti cu ei vii prativ mânia? Cu duoi cintimietri? mai să se-nece de râs. Duoi cintimietri – la mini? – s-a arătat, cu braţele desfăcute.

— N-ai înţeles… am încercat. Doi centimetri are… arganul tău nu, cum i-ai spus: miembru al mieu.

— Ciii? Xenia chiuia de râs, se va fi auzit până la ei, la Borduşani. Argan al mieu: duoi cintimietri? – s-a aplecat, a ridicat puţin fusta, bineînţeles, nu se vedea nimic, dar a rămas aşa, frântă. Arrrgan al mieu, trrrup al mieu – pl puţin piati kilagrrram!

Mai bine ar fi s-o las la o parte pe Xenia cu trup al ei cântărind cinci kilagram. Adică pe fata-ceea cu povestea ei. E din cale-afar de şi nu-i veselă – acum de aşa ceva am nevoie: să mă veselesc, să adun, să fac rezerve de veselie: cine ştie când o să mă reveselez – dacă mai ies. Ce, te pui cu *ei*? îţi scapă un scaun în cap – gata: ca Ştefan Negrea de la noi, de la Filologie, bietul, Dumnezeu să-l odihnească, fiindcă el n-a avut odihnă. Ori te înconjoară şi te strâng, te storc, te presează, te împresoară, nu-ţi dau pace, ca pe Miron Chiraleu. Nu ştiu amănunte, dar îl cunosc pe Miron: dacă ar fi fost vorba doar de el, de trupul (şi de sufletul) lui, nu s-ar fi clintit; la urma urmei, ar fi riscat să capete o rangă de fier în cap, să înnebunească, să se spânzure. Dar Miron Chiraleu, la Aiud, nu ca nebun s-a spânzurat, cum a fost să fie cu Negrea, la Gherla, puţin înainte de liberare. Pe Miron îl vor fi şantajat, cu prietenii, cu mamă-sa, cu soră-sa; îl vor fi ameninţat că, dacă nu face ce îi cer *ei*, or să aibă de pătimit ai lui. Aşa va fi fost. Şi Miron n-a găsit altă cale: s-a spânzurat. Nu ca să scape el de lumea fojgăind de securişi, de securizaţi, de turnători, de turnaţi, ci ca să-i priveze pe *ei*, bestiile, de o pârghie a şantajului. În firea lui Miron: să se rupă, ca să nu se lase îndoit.

Mai bine m-aş opri aici. îi las să intre – să terminăm odată. Şi dacă nu mai am prilejul să povestesc asta?; dacă nu mai am timp s-o scriu, pentru că viaţa-i ca aţa, nu doar pentru că rimează, ci pentru că se poate rupe – ca o aţă; ca o viaţă. Ce să spun: mare pierdere pentru omenire: că n-am povestit eu povestea cu Xenia! – pentru omenire, ba, pentru mine, da. Povestind, îmi prelungesc aţa, cea care-i cam ca viaţa: nici nu prinzi de veste când se rupe, mergi şi mergi şi nu-ţi dai seama că umbli cu capul în mână, de mort ce eşti.

Las capetele aşa aşa, rupte, neînnodate? Le-nnod şi trecem mai departe? La Xenia şi la? La Xenia, cu cea mai mare plăcere: pe ea s-o tot povestesc, am de unde! La fata ceea? Nu: doare. Cu Xenia, limpede: plecând Bonifacia, îţi faci altă mamă – dar o soră? O soră ca fata ceea, nu se poate, nu se face: incest. Pe Xenia am apucat s-o spun – cât

de cât: cum era ea mare, bună – mi dădea ţâţă şi povaţă şi-mi arăta trupul ei de piati kilagram, cu toate că se zicea că e virgină. Era, nu era. Pe când fata ceea, Basarabeanca din Pietroiu, Ialomiţa, Călăraşi sau Feteşti, nu Orhei, nici Hotin, pe ea nu-mi vine s-o povestesc, deşi, dacă aş scrie-o, aş obloji-o; curăţa-o; învia-o.

Dacă aş avea timp să povestesc măcar lăutul.

Uite cum a fost: de mâncare nu mai aveam decât mălai şi cartofi (furaţi de la Fermă), dar beţe de floarea-soarelui, rădăcini de porumb, chiar ceva lemne de salcâm, aveam; n-aveam apă de fântână (de băut) decât de-o palmă, în căldare, însă zăpadă, în curte, câtă pofteam: am pus pe plită cazanul de rufe (cel din tablă galvanizată), cu zăpadă, mereu adăugată; aveam şi ligheanul cel mare: pe mine mă cuprinde în picioare, pe ea în întreagă.

Era atât de mititică: ai fi zis o copiliţă, or ea avea douăzeci de ani împliniţi: pierduse cu deportarea. Şi nu se dezvoltase normal, nu că n-ar fi avut carne, dar n-avea oase pe care să le învelească acea carne.

Am impresia c-au venit. Chiar dacă Sterescu nu mi-a trimis semnalul – l-or fi luat prin surprindere, i-or fi astupat gura.

Să zic repede-repede, cât mai am vreme – minute, secunde:

Xenia cu lipovencele ei: aşa cum plănuiseră: s-au vânzolit o vreme pe uliţă, încolo, încoace, trei au intrat la mine (toate trei lipovence), una a ieşit, în acelaşi timp au intrat două: una (foarte) mare, una mică-mică: Xenia mea şi cu protejata ei. A mai ieşit câte una, au mai intrat. Eu eram ca amorţit, rolul meu mărginindu-se la a deschide-închide uşa – adevărat: şi la întreţinerea focului. Eram tulburat de ce-mi povestise Xenia şi mă aşteptam să mi-o aducă, dacă nu pe targă, apoi între-două; de subţiori, însă ea a venit pe picioarele ei şi dacă n-ar fi fost atât de mărunţică, aş fi crezut-o o lipovenuţă.

Să zic iute-iute:

Lipovencele au lăsat ce aduseseră de mâncare: peşte fript, cârnaţi în untură, conserve de legume de la

cooperativă – şi pâine! Vreo trei porţii de pâine acră de la cantina Fermei. Xenia a promis că a doua zi, la lucru, aduce şi medicamente: ce i-o da doctoriţa lor. Că de tatăl fetei tot ele se ocupă, eu n-am decât s-o ţin în casă, dar să nu ştie nici prietenii – ca să nu afle brigadierul Ilie (cel svoloci) şi s-o fure iară. Mâine să vin iar la lucru, ca să nu dau de bănuit, dar să-ncui pe dinafară. Au plecat, grăbite: se lăsase întunericul, până la Borduşani mai aveau patru kilometri, pe zăpadă, aveau acasă copii, bărbaţi de hrănit, a doua zi trebuiau să iasă iar la selectat cartofi.

Trebuie să zic – nu se ştie când au să-mi reteze zisul.

Rămăsese pe marginea patului. Tremura uşor. Nu de frig, nu. Era îmbrăcată lipoveneşte: cu un capod de diftină înflorată, cizme de cauciuc, tunică de pufoaică, barij cu trandafiri, viu coloraţi, lipoveneşti. Alături: o legătură, pesemne hainele ei, adevăratele. De vreo cinci ori încercasem să deschid vorba – nu ştiam cum: să-i spun că mă bucur de vizită? – nu era vizită, nici prilej de bucurie; să-i spun cum mă cheamă, să-i comunic: «Şi eu sunt basarabean»? – nu vedeam întrucât basarabenitatea mea întâlnită cu a ei ar fi dat o fericire. Ea nu zicea nimic şi nu dădea semne că are să scoată vreodată vreun cuvânt. Fluierând (şi vorbind cu mine: «Aşaa, acum punem lemne pe foooc.», «Să mai aducem zăpadă, din curte, pentru spălaaat.», «Să amestec mămăliga. Sau, ca pe la noi: să mestec măliga, s-o pun în tavă, aşa obişnuim noi.» – pusesem în glas toată ironia de care eram în stare ca s-o înveselesc), îmi făceam de lucru. Când am întrebat-o:

— Vrei să te dezbraci? S-a făcut cald în casă… – ea a dat din cap, grăbită, întâi, că nu; apoi tot atât de hotărâtă, că da.

Mă pierd în fleacuri – la esenţial! Bine, la esenţial: Singura persoană din Lăţeşti care avea un pat pliant era „socru-meu”, maiorul de cavalerie Vasiliu. Lui puteam, nu doar să-i cer patul, dar să-i şi spun motivul, chiar dacă era tatăl Dinei.

Cu Dina am să scriu o carte întreagă – alta, acum sunt cu fata-asta.

După ce m-am întors cu patul, ea nu s-a mirat – nu mă aşteptam la nemirare. Dezamăgit, am întrebat-o. cum o cheamă.

A ridicat nişte ochi foarte cenuşii, apoi scurt a clătinat din cap – că nu. Eram gata să mă arăt ofensat: primeam pe cineva în casa mea (în plus sub un regim special: casă de deoist, într-un sat-nou), în patul meu – şi să nu-i cunosc numele? De ce nu vrea? De ruşine? Basarabenii poartă nume ca Vacăroşie, Iapără, Ochi-albi, Ploşniţă, Oghială – ei şi? ăsta-i numele, îl porţi! (până să-l schimbi). Să aibă al ei un nume cu consonanţă rusească, poloneză, ucraineană? ei şi? atâţia ardeleni au nume ungureşti, nemţeşti, sârbeşti.

Nu vrea, nu vrea – dreptul ei; o fi având motive.

— Şi eu sunt basarabean, mă cheamă…

— Ştiu, mi-a spus doamna ceea, lipovanca… – a arătat, cu mâinile mult în lături, numele Xeniei.

Şi n-a zâmbit. Avea glasul firicel; ca de pui de vrabie căzut din cuib astă noapte, pe ploaie.

Acum-acum năvălesc barbarii, să ascund iute ce-i de ascuns: în primul rând asta, cu lăutul: n-o fi ea confiscabilă, la o adică *ei* se mulţumesc doar să o umble, să o grohăie, râme, să o ridice-n lumină ca în capătul unui băţ de parc-ar fi ceva murdar, murdăritor, mama lor de porci scârnavi: ei maculează, mânjesc, îngăloşează tot pe ce pun mâna – ar face mişto de mine, m-ar lua la băşcălie, flegmoşii, dar nu mi-ar putea-o lua, nici animala de Livescu, a treia zi, n-avea de gând să-mi confişte ceva, doar să mă umilească, să mă silească să spun eu cu gura mea ce nu se cade să spun nici în gând despre femeie; în legătură cu o fată – tocmai, pentru că nu se întâmplase ceea ce tare-ar fi vrut Livescu să spun că s-a-ntâmplat – o făceam; n-o spuneam. Din cel puţin două motive: în realitate, nu mă culcasem cu fata, însă tăcând, negam (că m-aş fi culcat); nu spuneam, drept: «Nu m-am culcat cu ea!», ci tăceam. Şi el lovea: a dat întâi cu mâinile goale – palme, ghionţi, pumni – până n-a mai putut; or el putea: avea şi antrenament, avea şi structură de animal securist: să-l

doară pe el mâinile decât tot dăduse într-un bandit? Al doilea motiv. L-am uitat, mă tem că acu urcă şi de-aceea.

Repede la lăut: după ce aproape s-a umplut cazanul de pe plită cu apă de zăpadă, caldă, am zis, aşa, de parcă am fi convieţuit de când eram în de-o:

— Cu voia dumneavoastră, eu am să fac baie – dacă doriţi… apă avem destulă! – am arătat cazanul de două găleţi.

— Se poate? a făcut ea pe dată, ridicându-se de pe pat.

— Bine-nţeles! Primitiv, dar ne descurcăm – ca în Bărăgan… Am îndepărtat preşurile de lângă plită; am adus din cealaltă odaie „tava" (îi explicam fetei ce este cutare, cutare, cum se cheamă, la ce slujeşte): cam un metru pătrat de carton gudronat căruia îi îndoisem marginile, făcându-i un rebord de un lat de palmă; în el am pus un taburet; pe taburet: ligheanul mic:

— După ce termin de spălat partea superioară – şi m-am arătat până la centură – dau la o parte ligheanul mic, scot taburetul şi pun ligheanul maaare. – i-am arătat: O splendoare, averea mea: în tot Lăţeştiul nu găseai altul: şi mare şi smălţuit (şi al meu), mi-l adusese tata, în a doua călătorie a lui încoace. Simplu! am încheiat.

— Pe spate cine vă spală? a întrebat.

— Eu! am răspuns şi i-am arătat mişcarea braţelor la spate, în zvastică.

— Nu-i acelaşi lucru, a zis. Şi noi, tot primitiv… – dar la noi femeile, fetele îi spală pe spate pe bărbaţi. Mama zicea că ar fi obicei rusesc, dar îl avem şi noi, moldovenii în satul nostru din Hotin.

— Noi suntem din Orhei… am zis.

Şi, ca la noi la Orhei, m-am îmbăiat singur. Am rugat-o să-şi întoarcă faţa. M-am spălat într-un timp record şi cu o cantitate de apă record (de puţină); n-am mai folosit ligheanul mare: am luat apă săpunoasă din lighean şi mi-am spălat coapsele, gambele, tălpile.

Mă clăteam cu apă rece, când mi s-a bătut în geamul înţolit (aşa cântam noi romanţa Pe lângă plopii fără soţ:

«*La geaaamul tăăău cel i-în-ţo-liiit…*»), adică perdeluit cu un ţol… Erau băieţii – desigur, după „înţolire”, înţeleseseră că am în interiorul domiciliului personal o fiinţă de sex iubit de noi, băieţii, aşa că n-au insistat. Au strigat de-afară că ei se duc la film, la Fermă – aşa, ca să ştiu eu; eu le-am răspuns că bine.

Mă răsucisem spre interiorul odăii, mulţumit: înţelesese ea oare ce prieteni discreţi am eu?; ce prietenie, la noi, studenţii din Lăţeşti?

Dar n-am mai văzut-o. Unde să se fi dus: a, da, dincolo, în prima cameră, acolo, iarna era „cabinetul” – ce imbecil!: nu-i spusesem care era obiceiul, fata o fi vrând să facă pipi, a ieşit să caute singură locul.

Am tras cu urechea: nimic. S-ar fi auzit – iar eu m-aş fi prefăcut că nu aud. Dar dacă, negăsind vreun vas potrivit, neştiind cum să se descurce, a ieşit afară, să caute latrina? Dacă mi-o fură Ilie?

Numai că uşa de la intrare avea cârligul pus pe dinăuntru – unde-i fata? Să fi zburat pe horn?

Pe jumătate amuzat (chicoteam şi înjuram), am început s-o caut. Întâi în locurile unde s-ar fi putut ascunde o fiinţă omenească: în antreu, îndărătul sacilor cu ciocălăie de foc: nimic; în odaia principală, după sobă în rest – unde? Nu aveam lucruri, obiecte, mobile după, sub, printre care să se poată ascunde. Ba da: „garderobul”: din şipci de brad, un cadru, învelit cu tifon. Dar nu era nici în şifonier (!), aşa că rămânea grădina.

Sigur-sigur: nu se face să cauţi o fată la closet – însă, pe de o parte eu (ea, noi doi) ne aflam într-o situaţie oarecum specială; în al doilea rând, riscam să par bădăran – din neştiinţă: aveam eu nevoie de latrină şi. Am ieşit, am luat-o pe cărăruie. Ninsese după amiază, de când mă întorsesem de la Fermă nu vizitasem stabilimentul din tulpini de floarea soarelui – însă nici altcineva: zăpada era neatinsă. Ca să-mi fac datoria, am tuşit, am re-tuşit – n-am auzit niciun avertisment. În fine, am deschis uşa latrinei – greu, era blocată, deci neumblată.

M-am întors, alergând: mă îmbrac, pornesc spre

Fermă: s-o fi dus la staţia de autobuz, să se întoarcă la Pietroiu – dacă. Dacă nu cumva se întorsese – acum de bunăvoie – la Ilie, au mai fost cazuri (în cărţi).

Pe când mă îmbrăcam de drum, o bodogăneam – cam aşa:

«Unde te-ai dus, măi fată? Unde-ai pornit pe frigul ăsta, prin zăpadă – nu puteai aştepta până mâine? Doamne, că proastă mai eşti, tu-ţi dumnezeii mă-tii de vacă! De viţică de basarabeancă!»

Am umplut soba cu lemne, am închis cenuşarul, să nu tragă din cale-afară, am luat lampa, ca s-o pun în antreu, cu flacără mică.

Când să păşesc pragul, am auzit un scâncet. De căţel fără ochi.

M-am întors. Am făcut flacăra mare. Am început să caut iar, acum cu lampa. La un moment dat iar s-a auzit scâncetul.

— Eşti sub paaat? am întrebat, cuprins de tremur, ca în copilărie, când ne jucam de-a v-aţi ascunselea, pe întuneric.

Nu mi-a răspuns, dar sub pat era. Am văzut-o găvozdită, încovrigată, în fund, lângă perete; în lumina lămpii pusă jos, ochii îi ardeau galben-verde, ca la mâţă – o clipă m-am temut că e bolnavă: boală de turbare. Mai mult de-o clipă: înainte de a întinde mâna sub pat, s-o apuc, s-o trag de-acolo, mi-am pus mănuşile.

Nu muşca, sărăcuţa de ea – dar nici n-am putut-o trage: a trebuit să ridic patul, să-i bag sub dungă un taburet – abia apoi s-o iau de-acolo pe fată, nu doar speriată, dar murdară de praful, pleava, scamele adunate acolo unde nu prea ajungeam cu mătura.

Acum chiar că mă pot opri, că uite-i, vin tătarii, năvălesc barbarii.

N-am povestit cum a fost cu lăutul, dar să se ştie: am Iat-o (de la: à la): am pus ligheanul mare în tavă, în lighean am pus-o pe ea, îmbrăcată cu un slip de baie de-al meu: asta fiind condiţia mea; nu: rugămintea ei. Mie îmi era strâmt – ar fi intrat două ele în el. Dar asta s-a petrecut

târziu, bine după miezul nopţii. Până atunci m-am străduit să o potolesc, liniştesc: nu fusese (la geam) nimeni rău, doar colegi şi prieteni care mă chemau să mergem la film. Ea zicea, «Da, da – la film, dar după film vin încoace!» – nu era întrebare, era certitudine. Încercam să neg, să-i spun că poate da, dar mai degrabă nu, tocmai fiindcă ei ştiu ce înseamnă să nu ieşi din casă când te cheamă prietenii: ai pe cineva – pe o femeie. Şi ea, «Da, da – o femeie, câţi sunt, prietenii?», eu o luam de la capăt, asigurând-o că aici nimeni n-are să-i facă vreun rău – «Şi eu sunt basarabean; şi eu sunt deportat», am zis şi i-am mai zis să nu mai tremure.

Fata s-a mirat cu ochii; apoi cu gura rămasă întredeschisă; cu tremurul – încetat, dar rămas încremenit; în sfârşit, s-a mirat cu cuvinte:

— Cum să nu tremur? – pornise normal, dar povârnişe în plâns.

Plângea, de se scutura cojocelul (meu) pe dânsa. Atât că atunci când plângea, nu mai tremura. O luasem în braţe, mă aşezasem pe pat: un firicel de om, un copil, o umbră – chiar la volumul ei, nu avea greutatea la care te-ai fi aşteptat. Nici n-am prins de veste când am început a o mângâia pe păr şi a o legăna. O legănam, o scuturam uşor, cum văzusem că fac ţărăncile cu pruncii – şi din gură-aşa-i ziceam:

— A-a-a… A – a-a-a. – aşa le auzisem pe mame făcând.

Să spun repede-repede: a adormit la mine-n braţe. A început să-şi sugă un deget – de copil, cu unghii roase – şi vinete-negre. Atunci am observat că şi la cealaltă mână unghiile erau lovite – cunoşteam „marca” de la Gherla. În somn gemea, răsuflarea i se făcea neregulată: ca atunci când visezi rău.

Acum nu am timp – atunci am avut: să mă uit la obrazul ei: nu era o frumuseţe; ba chiar urâţică. Nu urâtă, ci altfel. În somn, toată lumea se face mai puţin urâtă, chiar urâţii, chiar răii. Am avut prilejul să observ asta la închisoare: chiar bătrânii, bolnavii, chinuiţii, suferitori în trezie, în somn, cât era, se uşurau de chinuri, de vârstă: se

liberau. Fata asta: nu. Trează, aşa speriată cum era, era vie; adormită, se făcea moartă, nu de acum cinci minute, ci demult, ziceai că avusese timp să se răcească, înţepenească pe dinăuntru – atât că nu era un mort ce putrezeşte, ci unul care se usucă, se momifică.

N-o mai legănam, stăteam neclintit, să n-o trezesc; să se odihnească atât cât se va putea, presupuneam că şi de somn ducea ea lipsă. Mă uitam la obrazul ei de babă-de-liceu, la chipul ei de moartă-adormită – şi număram anii:

Din ’40 o te-ot tragem; noi ca noi, avem un cronicar în familie dar ei? învăţătorul cutare din cutare sat din cutare judeţ (Hotin) s-a refugiat în judeţul Timiş-Torontal – la Becicherecul-Mic. Trei copii, trei fete: una cam de vârsta mea; a doua născută taman la Cedare, în iunie ’40, motiv pentru care nu se refugiaseră atunci (ca şi noi – atât că tată-său nu fusese deportat în Siberia, ca tata) – şi cea mică, fata din casa (şi din braţele mele), născută în ’42, pe timpul Stalingradului.

Să zic repedere: De unde să ştie planificatorii refugiului din ’44 că, luând harta României Mari şi hotărând „de sus în jos”, adică repartizându-i pe cei din Bucovina şi din Basarabia de Nord în partea cea mai protejată a ţării: Banatul, îi trimit (cu un răgaz de şapte ani) drept în gură, nu doar a suferinţei absurde, ci în a absurdităţii însăşi; tragedia absolută…? în 51 au fost şi ei dislocaţi – ca titoişti. Şapte persoane, cu bunicile. Una a murit pe drum, cealaltă la puţin timp după „instalare”. În ’55, când s-a ridicat restricţia domiciliară, bănăţenii s-au întors în satele lor – dar basarabenii şi bucovinenii? Unde? în România, chiar micşorată, era loc pentru mulţi, dar nu pentru ei; refugiaţii pe mulţi (şi multe) deranjau. Aşa că au rămas pe loc. Cu hârtii de oameni liberi, însă legaţi de glie – aici, în Lăţeşti există, aproape compacte, Uliţa Bucovinenilor şi Uliţa Basarabenilor. Când îi văd, în resemnarea lor blajin-bovină, mi se strânge inima: cel puţin eu ştiu pentru ce sufăr; mi-am făcut-o cu mâna mea: chiar de nu am la activ fapte-de-arme, ceva – ceva tot am făcut: am scris ceea ce am scris, am citit ceea ce

scrisesem, iar în închisoare, privind în jur, văzând că cei vârstnici, în zdrobitoare majoritate erau deţinuţi politici pentru *ceea ce fuseseră* la viaţa lor, nu pentru *ceea ce făcuseră* (fie şi ca mine: un fleac de „scriere”), mi-am zis că, la urma urmei, nu mă aflu degeaba în puşcărie, iar când, după o condamnare de doar doi ani, mi-au ars din primul foc 36 luni de domiciliu obligatoriu, apoi prelungirea de 24, am ştiut: nu nimerisem ca musca-n lapte. Mai ştiam: după ce are să-mi expire „termenul” – dacă nu-mi împuşcă a doua prelungire – eu am să mă pot duce la ai mei – adevărat, nu acasă, în Basarabia, ci în Ardeal; tot printre străini, dar măcar nu aici, pe pământul blestemat al Siberiei carpato-bărăgănene.

Dar ea? Fiica cea mică a învăţătorului hotinean? Ea, spre deosebire de generaţia părinţilor, distrusă, apucase a ieşi (pe jumătate) din ţarc; chiar pe trei-sferturi, din sârma ghimpată întinsă în capul adulţilor: ieşise, la propriu, din satul Pietroiu şi se dusese la liceu la Călăraşi. Ce deschidere, ce liberare, ce minune, ce… Bucureşti (dacă nu Paris), în comparaţie cu satul-nou! Adevărat, pierduse atâta timp, atâţia ani, însă pe dinafară nu se observa: era aşa de mititică, slăbuţă, neformată – uite-o, într-o sâmbătă după amiază la Călăraşi, aşteptând autobuzul de Pietroiu împreună cu alte colege, unele tot basarabence, altele libere, din satele vechi, de mai încolo.

S-a apropiat un ins cu pufoaică obişnuită, cenuşie, dar cu pantaloni kaki şi cizme militare.

L-a recunoscut: era Ilie Drăgan, croitor din Lugoj; în ’51 îi însoţise în deportare, ca miliţian; după un timp reapăruse în uniformă de securist – la Călăraşi. Cumplitul Ilie: omorâse cu mâna lui un învăţător sârb, în faţa oamenilor îngroziţi, dar câţi alţii nu mai ieşiseră din Securitatea de la Călăraşi. Din pricina lui Ilie se spânzurase mama ei. Ilie era de vină şi în moartea surorii mijlocii – tot din staţia de autobuz din Călăraşi fusese „invitată”, iar după zece zile o găsiseră nişte pescari tocmai la Feteşti. Acum nu mai era securist Ilie Drăgan. Ştiam că directorul fermei, Cristea, fusese o bestie

securistă – acum doar un porc; ştiam şi de brigadierul Ilie fusese „ceva cu epoleţi”, dar amănunte nu cunoşteam – de unde să le aflăm? Oamenii liberi de care ne atingeam, la lucru, chiar dacă ştiau ceva, nu ne încredinţau nouă, bandiţilor, coreenilor asemenea taine; la urma urmei secrete-de-stat.

Fata l-a recunoscut pe Ilie cel Cumplit. Dar el, ba. El însă cunoştea „locul”. S-a apropiat de grupul fetelor, a întrebat-o pe ea:

«Tu eşti din Pietroiu?»

Iar fata – ce să facă – a încuviinţat din cap.

«Ce era să fac», povestea. «Nu puteam zice nu.»

16

Abia acum o descopăr: în ligheanul oglinzii. Nu: în oglinda ligheanului. Nu: în oglindă şi în lighean suntem două: ea şi gura mea de trompetist. Nu: gura e a tatii; însă cum eu sunt, totuşi, tatăl lui, în fine, toţi suntem taţi ai unor fii (chiar şi ai unor fiice – fata din lighean fiind una).

Ştiu că n-au să întârzie. îi simt – deşi ne-basarabenii spun că Basarabeanul nu simte; îi miros – pe ei, pe ne-basarabenii securişti. Adevărat că am făcut puţină puşcărie, dar în tot acest timp am deschis larg urechile. Eu unul am cunoscut un singur caraliu basarabean: locotenentul Ciobanu de la Jilava;

nu ştiu sigur, s-ar putea să fi fost moldovean, însă după vorbă. Mai era un sergent, Borş – după nume ar fi fost basarabean de-al meu, dacă n-ar fi fost ţigan de-al lor, din Jilava.

Asta am vrut să spun: nu mai există amânare.

De aceea încui uşa spălătorului, mă aşez pe capacul closetului. Cu oglinda în mâini. Şi plâng. Plâng bine-bine. Iar când lacrimile prelinse pe obraz sunt gata să-mi pice în bărbie, le culeg în ligheanul oglinzii. Aşa că plânge şi el, de dincolo de şiroaiele unsuroase şi aburinde; de dincoace, din ligheanul cu basarabence necrescute, neformate, dar bune de futut în grup, în haită, în brigadă, în unitate militară MAI, că şi-aşa-s ele nesimţite – nesimţitele de basarabence duşmane ale comunismului şi ale prieteniei

de veacuri (chiar de milenii) româno-sovietice.

Aşadar, punct. Nu ştiu unde anume, oricum: pe această pagină.

Am plâns; am cules lacrimile cu oglinzile; am acoperit ligheanul cu fata, ca să n-o ia cu IMS-ul Iliii de toate gradele secе.

Dacă-i punct, spăl oglinda. Deci şi obrazul de spuma de bărbierit, rămasă sub ochi, spre tâmple.

Aprind focul în cazan – cam târziu, m-am luat cu ligheanul, cu oglinda, trebuia să mă îmbăiez eu întâi, cum făcusem la Lăţeşti, abia apoi s-o iau pe ea – în fine, să mă bărbieresc – dar ce mai contează toate aceste „scăpări", aceste inversări, acum, când încep o viaţă-nouă? O să mai pierd jumătate de oră cu încălzitul apei, cu baia, cu ce-o mai fi (dac-o mai fi) – nu contează; din moment ce eu nu vreau, ei nu pot vrea împotriva vrerii mele. E-he, aş vrea eu! Voiam să spun: e abia opt fără-şi câteva minute, am toată noaptea în faţă. Adică viaţa, nu?

Descui, dau să mă întorc în odaie, să mă pregătesc de baie.

Aud paşi pe scara de lemn. Paşi necunoscuţi – dar atât de cunoscuuuţi… – paşi neprecauţi; paşi de vizit, fireşte, neanunţaţi. Niciun dubiu: *Ei*.

«Bine c-a plecat tata», îmi spun cu aproape bucurie.

Intru înapoi, în spălător, închid, încui, din trei mişcări (ca la cazarmă, ca la puşcărie, ca în libertatea cea de toate zilele), mă dezbrac.

Scufund ligheanul în cazan.

A, nu: apa e rece, foarte rece, n-o să-mi provoc eu o pneumonie din pricina *lor*! Aşa că trag lanţul closetului şi profit de zgomotul şuvoiului (cumplit: dac-ar fi noapte, s-ar trezi întreaga casă): deschid robinetul de deasupra cazanului doar pe jumătate plin. Aşa suntem, asta au făcut din noi: la primul semn (al) de vizit, ne confecţionăm nevinovăţia, ne tencuim neştiinţa – şi tot mai infantil: ori cu, ori fără zgomotele unei activităţi paşnice, nevinovate, noi tot vinovaţi rămânem – pentru că existăm; nu pentru că am fi comis vreo acţiune vinovată (dacă suntem ceva:

justificarea salariului lor, iar prin el, al însăşi existenţei secului).

Nu aud nimic. Nu mai aud ce se petrece afară: pe scară, pe palier, poate chiar în odaia mea – asta suntem; ăştia, nu alţii. Iar eu, ăsta-al-ăsteia fiind, mă bucur: până la chicot: că nu aud!; că, neauzind, nu ştiu; că, neştiind, n-am să fiu bătut la palmă ca ceilalţi – cu pulanul securist. Nu pot rămâne doar la atât, merg mai departe în construirea, amenajarea (chiar decorarea!) nevinovăţiei mele. personale:

În clipa în care aud bubuituri în uşă – în asta, a spălătorului-mă dezbrac şi de slip. Iar în secunda următoare deschiderii uşii (prin… *Cedare* – biata: de la mine s-a molipsit de basarebenită), mie îmi cad – foarte vizibil, ca urmare a spaimei grozave – chiloţii în cazan.

Mă arăt speriat până-n măduva oaselor: cele două răzmoace apărute în cadrul uşii îmi promit o viaţă-nouă pe potriva epoleţilor deduşi: răzveche, însă eu încerc să-mi ascund oasele cu tot cu frică dinăuntru-le, şi îndărătul, dacă se poate spune aşa, goliciunii trupeşti pe care, de îndată ce a fost observată, o acopăr cu frunza de viţă a cămăşii.

— V-am spus şi data trecută: n-are arme… glasul lui Sterescu.

— Tu, bă, când orbeş cu mine, să taci din gură! (cine zicea că sunt invenţii de-ale deţinuţilor?) – cineva pe care nu-l văd, dar glasul. Îmi glăsuieşte multe şi cornulte. Cin ţi-a zis că căutăm arme? – ia, bă, unu s-ocupă de bandit, ălălalt d-odaie!

— Ce să caute în odaie? zic şi eu, să nu tac.

— Gurrra!! mă somează nevăzutul, văzut bine cândva, după glas.

Dividul cu pălărie vânătorească se retrage de-a-ndărătelea şi intră în odaie; dividul rămas, un slăbănog cu căciulă rusească mai că mă împunge cu degetul în burtă:

— Ce-ai ascuns, bandit-le?!

— Eeeu? mă mir. Unde? mă re-mir, tremurând în valuri bine stăpânite şi dau să privesc în spate – după ce

mi-am cercetat buricul şi chiar l-am atins cu degetul.

— Nu colo! Colo, bă! – acum chiar atinge cămaşa pe care mi-am înălţat-o. Ce-ai ascuns, colo?

Ăsta-i după la Alexandria-de-Vede – ce-ar fi să fie de la Siliştea-Gumeşti, de-al lui Moromete? Oricum, ăsta „provine”, e ţăran-neaoş, d-al nostru, din bobor, talpa-ţării: nu i-a plăcut să dea cu sapa, a intrat pe dată la ei, să dea cu ciomagul – ca în întâlnirea din pământuri; e mai uşor, mai rentabil (primeşte de patru-cinci ori mai mulţi bani decât învăţătorul din sat); şi-a adus, la oraş, nevasta, soacra, mama, un frate, două surori, i-a plasat binişor pe toţi, ba în ramură, ba pe la un spital, caloriferist, ba la spaţii-verzi, trăgător de frunze (cum ar veni: frunzicultor) şi uite-aşa se primeneşte populaţia urbană de la ora’ şi să cum zicea Chivu cel Stoic: cu aportul sănătos al ţăranului român intrat în Securitatea, desigur, a Poporului!

— A-a, vreţi să spuneţi: colea… – zic şi, tremurând de frica lui, îmi desfac iute cămaşa din jurul coapsei (!) şi i-o arăt: Asta?

— Faci mişto de mine, futu-l iştenu mă-tii!

Un pas spre dreapta şi, numaidecât, răsucire – pentru ca lovitura de opincă cizmotică din dotarea MAI a Tălpii Ţării, plecată în direcţia întrepicioarelor să-mi în cel mai rău caz, şteargă profilul bucilor. Îmi iese: copita căciulii ruseşti apărătoare a sovietismului pe plaiuri române nu m-atinge nicăiri, în schimb, loveşte cu tunet în cazan. Cazanul face: Bum! flacăra face: Buf. Strâmbă de durere, căciula se pregăteşte să nu mai rateze data viitoare – de aceea strig:

— Gazul!! Vrei să sărim în aer?! – şi, aproape îmbrâncindu-l pe securistul naţional în exerciţiul apărării naţiei ruseşti, mă aplec şi închid robinetul gazului metan.

— Ce-i acolo, bă? strigă nevăzutul, după timbru, colonel. V-am spus: fără scandal!

Descumpănită, căciula de Vlaşca (şi când te gândeşti că *Vlaşca* însemna, în gura ne-romanilor: *Ţara Latinilor*…) îmi smulge cămaşa uitată în mână. Se apucă s-o cerceteze cum a învăţat la ei, la Secu – dar numaidecât o aruncă

peste umăr. Şi:

— Ce-ai aruncat în veceu, bandit-le? Te-am uzit când ai trazàpa! vrea să mă îmbrâncească, însă eu m-am şi strecurat pe sub braţele lui întinse – acum se apropie de closet, priveşte, se apleacă mult. N-auz, bă? face el, cu capu-n budă. Iştenu mă-tii…

A avut instructor un ardelean. Ori va fi fost el instructor în Ardeal. Aud, nu-i răspund. Îmi recuperez cămaşa de pe jos, mi-o trag pe mâneci, dau să îmbrac şi pantalonii – Căcăciulă mi-i smulge din mâini:

— 'Ntâi răspunde-aciia: de ce-ai frazapa?

— Fiindcă eu aşa obişnuiesc, spre deosebire de alţii: după ce mă cac, trag apa.

Ţăranul român, ăla născutul cu pizdă-n gură – pe deasupra securist, deci înalt instruit în acest capitol – face ochii cât cepele, prinde a roşi, de parcă pentru ntâiaşi dată, n viaţa lui sănătoasă şi curată ar fi auzit acest cuvânt murdar (şi puturos).

— Ce-ai zis, băăă?! – acum scheaună, nefericit, gata să dea-n plâns (am început să înţeleg de ce: fiindcă eu, bandit, am folosit un cuvânt pe care numai el îl are în folosinţă).

Oricum, am scăpat de pedeapsă – de pe palier se aude un chicot gros, lăbărţos – dacă nu-i colonel ăsta, pun capul! Căcăciulă Glegore îşi înghite buzele ca pe nişte râme. Apoi:

— Da' pe foc ce-ai pus? Declară de bunăvoie, că, de nu…

— Ce să pun pe foc – e sobă cu gaze.

— Cum nu, bă?! Da' înaili – stea? To ar şooo…

— Costică! răcneşte glasul superior-gradat (şi ambuscat). Ga are la ine!

Căciula rusească după la Teleorman – o cheamă Costică (de n-o fi nume conspirativ – ce, te pui cu ei?) se ridică din dreptul cazanului în faţa căruia îngenunchease şi iese, tropa-tropa din spălător.

— Taţi ce cordeli-am găsi, s trăiţ!, raportează el zelos.

— Cordeli, pe dracu', nu vezi că-i Scânteia noastră? Fii atent la mine. – invizibilul şopteşte, dar desluşesc: Dacă-mi mai zici pe nume, te-te-te. Ştii tu!

— Ştiu, s trăiţ, da' nu v-am zis – da' cum să vă zic?

— „Toarşucolonel", atât.

Ce spuneam: colonel – şi nu de azi, de ieri – de foarte alaltăieri – ăsta a dat dovadă de pe când era de vârsta, hai, a căpitanilor, însă pentru „merite deosebite în apărarea orânduirii de stat" aşa sună motivaţia securistă a urcării în grad, a decorării, a măririi soldei.

— 'Napoi, la treab!, ordonă colonelul (în ascundere). Slăbănogul ruralist mi se întoarce. Întind mâna, să-mi recuperez pantalonii – pe care Căcăciulescu mi-i plimblase.

— Nu ţ-am dat ordin's te-mbraci! Ăştia rămâne la noi, pentru cercetări. Până la noi ordine.

El ar putea continua aşa, până la terminarea bagajului; însuşit. La-nvăţământul-politic. Dacă nu mi-ar fi frig – aşa că zic:

— Nu pot sta aşa. Vreţi să apar în faţa tova' colonel în ţinuta asta? Nereglementară? – şi înalţ poalele cămăşii: Se vede, nu?

— Da izmene n-ai, bă?

— N-am.

— Cum aşa, n-ai?! Dă-n ce umbli tu, bă?

— Eu nu umblu-n izmene.

— Cum, nu? Că de ce? Că ce vrei tu să zici? Adică vrei să zici de noi, clasa, că umblăm în izme? Că nu şi ce? Zi, bă!

— Eu port chiloţi – mi-au căzut în cazan când aţi spart uşa.

— Care, spart? Care uşă – cine, noi, vrei să zici?

— Bine, atunci să le iau pe rând: uşa s-a spart singură; după aceea v-aţi apărut dumneavoastră singur în spărtură – e bine-aşa?

— Aşa mai da!

— …de emoţie, mi-au căzut chiloţii în cazan. S-au udat… Mi-a fost frică.

— Frică… repetă Căciulosul.

Cine naiba mă pune să mă conversez cu acest Costică-Securică? Cât mai puţine cuvinte schimbate cu ei, cu atât mai bine – dar pot să nu răspund? De astă dată iese bine, fiindcă securistul român de extracţie ghică-neaoşistă îmi să vezi, să nu crezi! – râde:

— Frică, zici… Bine zici – păi ia să nu-ţi fie frică de noi! – şi râde iar.

— Lasă-i frica, Costică! strigă colonelul. P-aia o-avem, tu caută ceva ce n-avem!

— Aciia-am căutat, s trăiţ, da’ camdat, nimica! mai iè podu’!

— Podu’ – stai aşa: Nelă, ia-l pe bandit ’n odaie, noi cercetăm podu’!

Nelă – ţiganul împălăriat vânătoreşte – se arată în pragul camerei şi mă cheamă cu degetul. Îmi recuperez, din mers, pantalonii din mâna Costicului şi, ţopăind în timp ce mi-i îmbrac, ies din spălător. Privesc spre dreapta, însă în colţul umbrit al scării nu desluşesc decât o spinare gigantică şi ceva care ar putea fi pălărie de muşama (nu poate fi din piele: prea sclicheşte). Cu două trepte mai jos; tremurând şi el, dar mai larg decât mine, privind încoace, cu ochi cumplit de încercănaţi: Sterescu.

— Bagă-l şi-nchide uşa după el! mai ordonă colonelul muşamalic.

Aveam dificultăţi-permanent-trecătoare cu închisul uşii în timpuri normale, dar acum. Odaia mea arată ca o celulă după o percheziţie de pedeapsă – al cărei scop, după cum numele i-l indică, nu este căutarea în vederea găsirii „cordeli”-ului (cuţit, ac, placă de săpun, scrisă ori doar preparată, un capăt de sârmă, o cruciuliţă în lucru), ci otrăvirea vieţii banditului în general, iar în special (şi la propriu) a aerului şi aşa otrăvit al celulei cu praful de pleavă al saltelelor spintecate şi golite. Doar praful pedepsitor lipseşte, în rest. Toate lucruşoarele mele, toată avuţia mea: claie peste grămadă, în mijlocul celulei: cărţi, rufe, aparatul de radio, borcanele care-mi slujesc drept ceşti, borcanele-cămară, desfăcute, conţinutul presărat – zahăr, cafea, chiştoace, boia de ardei. Oftez, mă rezem de

perete.

— Ce zici, îţi place? face „Nelă”. Acu’ scoţi singur – ori căutăm noi, mai departe? – din bărbie arată rezultatul parţial.

— Căutaţi ceva anume? întreb, apoi: Aveţi mandat?

— Na, mandat! de parcă ştia că asta voi zice şi mă aştepta la colţ.

Un adevărat, un îndelung-experimentat securist, Nelă: simultaneizează perfect cuvântul cu fapta: îmi arde un pumn în burtă – însă şi eu sunt un adevărat, experimentat. viţăverele: pregătit, încasez lovitura cu seninătate. Iar pentru că el, imediat ce şi-a făcut datoria comunistă cu (Palma şi cu) Pumnul şi-a lipit urechea de uşă: să afle dacă superiorul său este mulţumit sau încă ba – eu zic, încetişor:

— Colonelul a dat ordin să lucraţi fără scandal.

Efectul: peste aşteptările mele de experimentat: vajnicul scutierist (are un scut pe epoleţii purtaţi şi când e în civil, vizibili şi când face baie-n puţa-goală), fidel apărător al Republicii Socialiste (proaspete) Române – după nume, după mutră, ţigan de prin gropile ce înconjoară Capitalia; face parte din prima generaţie de securişti recrutaţi pe timpul Siguranţei şi puşi la trebile murdare în folosul Securităţii încă nedeclarate. În ultimii ani Enkaveditatea (cum îi zice tata) s-a înălbit: în locul unui ţigan trimis la plimbare fiindcă nu-şi putea da liceul nici cu proptelele sece, au fost angajaţi cinci ciobani români; autentici – şi pe la ciobănie şi pe la românie; în locul ovreiului, pensionat în grabă au fost promovaţi în organ trei daco-romani, iar în locul ungurului (care, se ştie: lucrase cu nesfârşit patriotism maghiar în Securitatea românească până la Revoluţia din ’56), au intrat în Secu ardeleni pe rupte: familii, clanuri, sate. Numai că noi, veşnic-încasatorii, suntem incapabili să deosebim o mână de ţigan – neagră – de una (albă!), de român, din moment ce bâta a rămas riguros aceeaşi: roşie.

Nelă începe a se scuza – faţă de mine! El, securistul Nelă, însă nu cu ajutorul cuvintelor, ci cu al braţelor: le

viermuieşte prin aer, ca şerpi de caracatiţă; cu ajutorul pielii obrazului (între piele şi os nu există fir de carne, de zgârci, de grăsime, ai zice că, peste craniu poartă o mască de cauciuc vechi, gutaperciuc): o boţeşte, o suge, o suflă, ca s-o umfle, o de zboţeşte, o mută (şi iată-i spărtura gurii molfăind undeva înspre tâmpla stângă, iată-i borţile ochilor „clipind" cam pe unde ar fi trebuit să existe o bărbie) – o-ho, cunosc metoda, înţeleg limba:

Securistul Nelă ţine să-mi comunice că, dacă din întâmplare se va fi-ntâmplat ceea ce s-a oarecum, pe ici, pe colea, -întâmplat, apoi asta s-o ştiu de la el, dacă n-o ştiam: a fost un accident (întâmplător), o chestie netipică – netipicitate provocată de mine, banditul, care l-am pur şi simplu provocat – cum, nu? Dar aşa zice el, organ, aşa rămâne! Cum anume l-am provocat? n-o să stea acum să-mi mai şi explice, după ce s-a ostenit cu percheziţia, el are alte treburi, alte misii importante, dintre ele: apărarea clasei muncitoare – şi ce dacă n-am făcut ceva, în scop de provocare – dar sunt eu bandit? Nereeducat? Nereabilitat, nereânmatriculat? Sunt! Şi ce face banditul neadormit, chiar atunci când nu face nimic – de-o pildă: doarme? Păi el. este! Există – deci acţionează banditeşte!

Pavăza-scutului, Nelă înoată lung până la limbajul articulat:

— Păi, ce?! Păi, dacă nu scoţ singur…

Păi-chiar-aşa; păi-ce. Sunt gata să-l consolez – e profund nenorocit, nenorocitul şi nu doar din pricina „întâmplării", dar viaţa lui şi a părinţilor, a străpărinţilor: un lanţ de nenorociri – şi eu care eram gata să mă supăr pentru o nimica toată.

Dar nu mai am timp: Nelă sare – fulgerător – în cizmele lui de securist istoric (or să-l înveţe copiii mei ca pe un fel de Preda Buzescu) şi, tot în şoaptă îmi suflă ordinul-somaţia-ameninţarea:

— Păi, scoţ, tu, n pas alergător tot ce-ai ascuns dujmănos! în timpuri normale normal ar fi să-i cer lămuriri:

„Duşmănos" se referă la caracterul acelui ceva, ascuns; la modul în care l-am ascuns? Dar trăim timpuri

normale? Ştiu eu, la treizeci şi unu de ani, ce sunt acelea timpuri-normale despre care tot vorbesc mai-vârstnicii? De când am deschis ochii asupra timpului, *aşa* l-am cunoscu: aşa cum arată odaia mea în clipa de faţă; aşa cum se arată acest Nelă, organdenădejde: prost, rău şi plural (securistul nu e ceea ce e dacă, desemnându-se pe sine, vita, n-ar spune că el e „noi”; securistul nu-i securist, animalul, dacă nu-i dezbară pe bandiţi de plural: «Bă, tu când vorbeşti cu noi» – şi se arată pe sine, în fapt, epoleţii: drept-stâng – «să nu-mi vorbeşti cu „noi”, căci bandiţii le câte unu!»); aşa cum sunt eu însumi: fără mirări de bun-simţ (de ce? – urile nu mai sunt întrebări, puneri la îndoială, contestări legitime, ci ticuri verbale – de amânare, de apărare) fără indignări (legitime) ale celui umilit, bruscat, lovit, negat.

Dar şi fără frica paralizant-excitantă a novicelui. Fireşte, mi-e frică; mi-e tare frică, mi-e frică de nu mai pot, mi-e frică, de mor, mi-e foarte-foarte frică, uite: tremur; îmi ţin picioarele împletite, coapsele strânse, ca să-mi stăpânesc băşica – însă. Însă asta este frica mea cea de toate zilele, frica noastră, familiară, a familiei celor-care-ştiu (ce ştiu.). Aproape toţi rearestaţii spun că „a doua oară” (sau a treia, a zecea) e mult mai greu de suportat decât prima, fiindcă, explică ei, crezându-te experimentat, nu mai eşti protejat de frica-cea-mare, prima; cea care, căzând ca un trăsnet asupră-ţi, te paralizează, te amorţeşte – dar te şi apără, fiindcă a provocat o inhibiţie de protecţie.

Poate. Aşa se vor fi petrecând lucrurile cu alţii, nu cu mine: eu nu ştiu ce-i aceea „primă arestare”. Una, ceva mai. adevărată ar fi de semnalat în ’52, dar nici ea nu era o autentică „primă”; să zicem că, în februarie ’45, când decizătorii decideau la Yalta viitorul şi al meu, eu înotam în plin prezent-istoric: mă aflam cu părinţii la Sighişoara, într-un lagăr de repatriere (în Siberia); şi, dacă mă gândesc bine, în acel prezent, la vârsta de nouă ani şi patru luni, aveam deja un trecut, ba mai multe: cel mai apropiat, din septembrie ’44: fuga-în-păduri, de frica Ruşilor care voiau să ne recupereze, ca „cetăţeni sovietici”

abia în decembrie ne-au prins, dar nu Ruşii, ci nişte ciobani români, contra recompensă (tata zicea că el nu se mai miră de nimic: în 28 iunie ’40 fuseserăm *cedaţi* vreo trei milioane, cu tot cu pământul nostru din Basarabia, Bucovina de Nord, Herţa – acum eram *cedaţi* „doar” vreo jumătate de milion – să recunoaştem „Progresul în regres”); şi chiar dacă refugiul din Basarabia, în martie ’44 nu intră în categoria „primelor”; nici chiar frontul, trecut peste noi în iunie-iulie ’41 – revendic arestarea tatii, din ianuarie acelaşi an: deşi la vârsta de cinci ani şi trei luni nu o realizasem, ceva mai târziu, când deschisesem ochii asupra „timpului”, mi-o asumasem; era şi a mea „ridicarea” tatii.

Nu, eu nu cunoscusem o adevărată „primă”, poate de aceea toate fuseseră, simultan, prime-următoare: le încasam, năucit de inedit, paralizat de surpriză şi, în acelaşi timp, pregătit; iniţiat; experimentat. *Aşa* crescusem, *aşa* trăisem, *aşa* eram (sunt): nu eram-sânt eu membru-plin al familiei mele, al familiei refugiaţilor din ’44?; nu cunoscuseră aşa-ul şi mama şi tata şi unchii şi verii şi neam de neamul nostru?; din pădurile Sibiului în taigaua rusească; din aresturile Securităţii din Mediaş, Sibiu, Bucureşti în cele ale NKVD-ului de la Orhei, Chişinău, Balta; din închisorile Jilava, Gherla în cele de la Vologda, Arhanghelsk, Unta; din Siberia Mică a Bărăganului dunărean până la poalele Siberiei Mari, de pe malurile Amurului, cel cu, şi el, valsul. *Aşa* crescusem-trăisem: între una şi cealaltă, ultima fiind recenta, din care adineauri ieşisem – ca să pregătesc intrarea în următoarea.

Iat-o, a venit, n-a întârziat. Nicio surpriză – şi surpriza intactă, covârşitoare, totală; atât de paralizantă, a trupului, încât liberează, lucidizează până la durere partea cealaltă – să-i zic pentru moment (fiindcă mă doare capul): cap. Mă dor rădăcinile ochilor de pregătire.

— Tu n-auz, bă?! Ea sur?!!

Surd. Atât de încât îmi aud viitorul ticăind din toate rotiţele şi pârghiile şi balanţierele; atât de surd, încât îmi

dezâmpletesc coapsele: am trecut pragul, acum sunt întreg dincolo; înăuntru; la-fund. Iar acolo (aici) băşica nu se deşeartă de spaima viitorului, doar de bâta prezentului.

Dacă am regretat absenţa, aici, a ceva, acel ceva: oglinda. Ca să mă văd; să aflu cum sunt; cum am devenit. Să mă ştiu în acele momente când nu eşti deloc oglindibil. Nu m-ar fi interesat obrazul scobit, invadat de barba de trei-cinci săptămâni, nu m-ar fi impresionat nici vânătăile, rănile, cojile de la cele vechi, sângele de la proaspete. Doar ochii. Ochii şi gura.

— Bă, tu n-auz? Cu tine orbes!

N-ai decât – până la Judecata de Apoi. Până atunci, dacă are să se îndulcească (dezamărască mai degrabă) regimul penitenciar, n-am să cer vorbitor, nici pachet, nici scrisoare – doar drept la-oglindă. Aşa, să mă văd. Să-mi văd, nu atât ochii, cât gura. N-am văzut vreo pizdă de curvă bătrână, îndelung folosită, dar aşa am auzit-citit: gura i-i soră geamănă. A mea, a noastră, a celor solicitaţi, somaţi – să vorbim. – Orbeşte, bă!

Traduc prin: «Desfă-ţi cracii, curvă!» îi desfac, nu-i desfac, tot or să mă toace cu şenilele, cu cizmele, cu scuipaţii.

Chiar aşa: de cei *ei*, maeştri în ale torturii nu se vor fi folosit şi de oglindă? Să n-o fi, încă, descoperit? Greu de presupus. Dacă există o ramură a tehnicii (tehnologiei, ştiinţei) în care sovieticii sunt, cu adevărat primii în lume, atunci asta este: omleta; cea din care se reface oul (cubic); după ce au fost sparte ouăle „vechi”, „burgheze” ei le refac, turnând albuş-gălbenuşul, bine bătut, în forme: cubice; sovietice. Atunci de ce nu folosesc ei oglinda în „procesul reeducării”? – ba chiar o interzic, socotind-o mai cordeli decât un cuţit? Mister.

Un fel de a vorbi. Am avut timp să aflu: eram la Interne, sub mâna (!) lui Enoiu, de vreo şase săptămâni în care nu fusesem bărbierit (nici tuns). Într-o zi, după o bătaie frugală, îmi dăduse sângele pe nas şi pe gură. În birou exista o chiuvetă cu oglindă deasupra. Enoiu, a ieşit din birou (iar eu L-am binecuvântat pre Domnul). Rămasul,

Ţârlea, după ce mi-a ars şi el câteva (fiind abia locotenent, voia să-l ajungă pe Enoiu, dar nimeni nu-l putea ajunge pe Gheorghe Enoiu), mi-a zis să mă duc la chiuvetă, să mă spăl de sânge. Mă aflam la un pas de chiuvetă, când Ţârlea a scos un răcnet şi, ca un jucător de rugby, m-a placat, m-a doborât la podea. De acolo m-a târât până în dreptul uşii; mi-a ordonat să nu mă ridic, apoi a chemat un sergent, să mă ducă jos, în celular… Prea târziu: *mă văzusem*! O secundă, două – numai jumătate, dar mă văzusem:

Cât am mai rămas în biroul de anchetă, apoi pe drumul lung, întortocheat, de coborâre – am fost înspăimântat (de mine): în afară de sânge – acesta, prin culoare, punea o pată de viaţă – eram scobit, aproape scofâlcit, apoi pielea obrazului, poate prin contrast cu vibraţia roşului sângelui, arăta a piele de mort: gălbui-cenuşie, cenuşoasă; dar ochii? – imenşi, cu lumina asimetrizată – erau pătrunşi, la rându-le transmiteau spaima, frica, groaza, la urma urmei, disperarea celui abandonat în mâinile ucigaşilor cu epoleţi albaştri.

Mai târziu, în celulă, o altă imagine a mea a venit din oglindă; una mai profundă (în sensul propriu: îngropată în sticla oglinzii – iar până să iasă la vedere a avut nevoie de timp), mai adevărată aceea: schiţa (m) un rictus, un rânjet, un zâmbet care-i spunea „celuilalt” că aparenţa e înşelătoare, că, desigur, sângele, paloarea, spaima din ochi ziceau şi nu minţeau, însă alături, mai degrabă: dindărăt se ridică şi stă ceva; acel ceva e cineva; acel cineva: eu. Însângerat, înspăimântat, dar ne-rupt; ne-mort.

Oglinda: ei o interzic cu desăvârşire. Înseamnă că au încercat-o – şi li s-a întors împotrivă. Iată, acum, eu: sunt ars de dorinţa de a-mi vedea (în oglindă), de a-mi şti gura – pe care mi-o simt pălmuită, mi-o ştiu pumnită, strivită, zdrelită; împunsă, pătrunsă; bălăcărită, cotrobăită, umblată – într-un cuvânt: percheziţionată, precum celula; precum odaia mea şi lăsata aşa, ca pedeapsă şi avertisment (nu mai lipseşte doar ca ei să se pişe pe moţul mormanului de părţi, bucăţi din mine – să nu zic vorbă mare.). Dar nu cumva, dacă m-aş vedea acum, în oglindă,

cum mă văzusem la Interne, aş constata că, în realitate, nu mi-e atât de pângărită? de terfelită – de ei, direct, de mine însumi, prin consimţământ (care uşor se poate preface în zel; apoi în plăcere – chiar în meserie)?; că nu sunt chiar atât de (definitiv) strâmbat?

Mi-o simt până acolo unde pot să mi-o cercetez cu ea însăşi: buza de sus pe cea de jos – şi reciproca; limba, pe câte una; apoi simultan – nu, n-o văd bine, mi-ar trebui oglinda. Însă şi fără, pot face apropierea de sora ei geamănă, de dublul ei, de imaginea ei, răsfrântă: amândouă, oricât de devastate de percheziţii, pătrunderi, cotrobăieli, nu sunt decât porţi care pot fi trecute într-un sens, în celălalt; chiar smulse din ţâţâni şi doborâte; chiar scoşi stâlpii, culcat gardul, curtea prefăcută în uliţă.

De asta ne interzic ei oglinzile: au aflat că am aflat: poarta aceea nu e uşă de casă şi că am vedea: n-am coborât în toate patru labele; n-am murit de tot, acel ceva care ne-a rămas e suficient ca să nu doar dureze, el, ci să genereze, facă – iar verbul *a face* are infinitivul (destul de) lung, ca să ajungă la: *facere*.

— Ce taj, bă? Ai surzit?

Am surzit atât de tare, încât aud, depaaarte şi jooos, bătăi într-o poartă. Sunt atât de surd, încât văd paşii: grei, incizmaţi, uşuraţi de conştiinţa plecării, coborând dinspre mine spre locul unde a fost poarta. Şi vai, revenind – până la jumătatea scării de ciment.

Şi mai aud paşii anticarului: lepăiţi, în papuci de casă – în coborâş, au ajuns la scara de lemn; acum se îndreaptă, coborând, spre poartă. Adevărat, nu aud cheia în broască, însă miros cu urechile mele surde: a intrat cineva mare; miroase a mare, mi se confirmă când văd glasul: un glas-mare adevărat.

Sunt atât de surd, încât aud, dinspre mijlocul scării de ciment, răsuflările grele, neliniştite – a cocolonelului şi a lui Căcăciulă; şi aud, ca şoptit la urechea mea, ordinul:

— Costică! Nelă! Retragerea!!

Nelă iese din gura mea atât de precipitat, încât îmi izbeşte dinţii. Durerea îmi ia auzul surd; văd stele,

vuitoare. împleticindu-mă, călcând ponciş, poticnindu-mă în movila de lucruri, fac doi paşi până la fereastră. O deschid. Aşa e bine: cel puţin acolo, sus, cineva face ca stelele să zbârnâie albastru, răcoros. De aici, din cascada de aer îngheţat; nu mai desluşesc decât sângele bătând în tâmplă, în inima cucuiului ce creşte, creşte (creşte, calcă totul în picioare), încât am impresia că n-are să-mi ajungă mâna, dezdoită, ca s-o păstrez în contact cu el. Noroc că se opreşte din crescut, altfel nu ştiu cum am fi convieţuit în această odaie de doi subdoi.

Suprapuşi – ar fi zis Bonifacia, dacă ar fi cunoscut cuvântul (ea ar fi zis: unu peste altu', maică – ceea ce nu e deloc acelaşi lucru), după cum cucuiul este. Nu, nu este – deşi cucuiul dintelui el este un lucru foarte mare.

17

Sterescu urcă, gâfâind şi, de astă dată, singur. Şi altfel gâfâind. Şi mirându-se de ceva care-i preface cozile gâfâielilor în codiţe, cârlionţi de chicot.

Închid fereastra şi, păşind peste, pe lângă morman, îi ies în întâmpinare.

Anticarul se opreşte pe ultimele trepte ale scării de ciment. E leoarcă de sudoare, cearcănele i s-au prefăcut în pungi uriaşe, atârnânde; din pricina pieilor pleoapelor de sus nici nu i se mai vede lumina ochilor. Gâfâind, pufăind, foşăind – şi chicotind – se răsuceşte, greu, din bucăţi şi se aşază, gemând, pe ultima treaptă. Orbeşte, îmi face semn să mă apropii – apoi:

— Domnule, ce istorie! Ce… de necrezut! – sfârşeşte epuizat, horcăie, agonizează.

Îl întreb dacă vrea un pahar cu apă.

— Dă-o dracului de apă! – şi-a recăpătat răsuflarea. Acum ar trebui să desfacem o sticlă de şampanie! Eh, o cupă de şampanie – ai băut vreodată? Şampanie franţuzească?

— Nu, n-am băut pleonasmul… (Sterescu ridică din umeri a neputinţă – inevitabilă). Dar am citit câteva bune lăzi de sticle.

— Eh, şampania la casa omului normal… Ce normală

ne făcea ea viaţa, înainte… La ocazii – la normalele ocazii!

— Acum fiind o ocazie – atunci spun şi eu: Să vină şampania! Şi muzica! Să ne iertăm, să ne iubim unul pe altul şi cu toţii s-o lăudăm pre Lala!

— Lala – cine-i Lala?

— Cine n-o ştie pe Lala? Cine n-o ştie – de ce s-a mai născut? ziceam să vină şampania! Şi muzica! Să ne iertăm în doi, să ne iubim ţara, una, căci cu toţii suntem! Din moşi-strămoşi! Rrrromâni şi mai cu seamă rrromâncuţe.

Sterescu chicoteşte, gâfâie. Mă caută pe nevăzute îndărătul lui – desigur, ca să mă bată pe umăr – de admiraţie, de încuviinţare. Eu:

— Pupăm Piaţa Endependenţi? în cinci? – plus ce-or mai fi pe-afar, pe la uşi, pe la fereşti? Ori numai în de doi: noi doi – căci, nu-i aşa.

— Era cât pe ce să ne pupăm în şase, mormăie Sterescu. Dar au şters-o! De necrezut – ca iepurii au şters-o, domnule!!

— Vrei să spui că au plecat? De tot, de tot?

— Sterescu îmi confirmă din tot trupul. Ce s-a-ntâmplat? Cine i-a alungat: Americanii?

— Americanii, pe pizda mamelor lor! Unul de-al lor…

— Cel care s-ascundea? Purtătorul de pălărie din tablă negalvanizată? Dătătorul de ordine din tufiş? – arăt unghiul scării unde-l văzusem ultima oară, dând indicaţii preţioase subalternului Nelă.

— Nu, domnule, altul, unul şi mai şef – de necrezut! Ştii ce zice? zice: «Cum îţi permiţi tu, mă?!» – aşa i-a zis şeful cel nou, ăstuia vechi, colonelului cu tabla-n cap, cum i-ai zis, cel care conducea operaţia la dumneata, duce mâna la pălăria lui cea frumoasă, de muşama veritabilă şi zice: «Să trăiţi, tova’ maior, suntem pe-o pistă care.» – ai prins clou-ul? Şi, domnule, ce să vezi: maiorul zbiară la ăsta: «Ce pistă, mă, băga-te-aş în pizda mă-tii de dobitoc, dar cum îţi permiţi tu să întri-n casele oamenilor în mod abuziv?!!» – ai prins clou-ul, domnule?

— Nu l-am prins – domnule.

— Dar cum, domnule? nu mă băga-n seamă anticarul.

Îţi dai seama: „În mod abuziv”! „În casele oamenilor”! – nemaipo-menit! Asta-nseamnă ceva, trebuie să-nsemne ceva, nu se poate să nu fie ceva – ceva.

— Decretul-decretul-decretul? S-a dat… L-am fumat…

— Atunci altceva – dar ceva – ceva tot trebuie să fie…

— Liberarea? S-a dat şi asta. Am fost liberaţi – îţi dai seama? Sau încă nu ţi-ai dat seama?

— Lasssă, domnule, cu asta nu se fac glume…

— Nu glumesc de loc: ţi-ai dat seama că suntem liberi?

— M-am străduit – nu, domnule, ceva radical!

— Cad comuniştii…

— Pssst! se sperie Sterescu (reacţionar ca tot Românul – altfel curajooos, dar nici chiar aşa, să exagerăm, mai cu modestia, ca tot Grecul…), se ridică, se aşază la loc, ţinându-şi capul între mâini. Poate ne-aud bestiile. Nu, domnule, vorbeam de case.

— De case?

— De ce altceva? Ni le dă-napoi ori ba? Asta-i întrebarea: casele! Şi noi: redevenim oameni ori ba? – asta-i.

— …întrebarea, cum altfel… Eu cred că „deocamdată, nu”, ca la Poşta Redacţiei.

— Lasă-te, domnule, de bancurile dumitale, nesărate! Nu-ţi dai seama că am redevenit oameni?

— Că tot m-ai întrebat: nu…

— …casele sunt iar ale noastre, ale oamenilor – case-n care nu se mai intră aşa, „în mod abuziv”!

— O să vi le dea-napoi. După aia or să intre-n ele în mod ne-abuziv.

— Dar termină, domnule, nu cobi! Ce, astea-s glume?

— Nu.

— Serios: ce s-o fi-ntâmplat – că, de-ntâmplat, sigur s-a-ntâmplat!

— Logic.

— Mă iei peste picior – mai bine mi-ai spune şi mie ce anume s-a Dumneata ai legături, ca să zicem aşa,

nemijlocite cu neoaristocraţia roşie, nu se poate să nu ştii.

— Cum, am legături cu neoaristocraţia roşie? mă supăr.

— Nemijlocite, am precizat!

— Nemijlocirea nu mi-a furnizat şi informaţii – ai să mi le dai dumneata – care ai mijlocite relaţii cu ciocoimea bolşevică, dumneata eşti primit la Neolurte – nu le intri în căşile luate sub semnătură de la Gospodăria de Partid? în vilili confiscarisiti? Sau poate eu fac biblioteci cu metrul liniar de cotoare pentru analfabeţii noştri tovarăşi-dragi? Eee!

— Stai, domnule, ce Dumnezeu, nu mai ştim de glumă? Păi se poate să ne facem asta între noi, şi puşcăriaşi şi politici? N-am vrut să te ofensez, am zis şi eu o vorbă proastă, că am văzut că eşti în buni termeni cu fata lui. Credeam că ştii ceva.

— Ceva, ce? Ceva, despre ce?

— Despre… ce s-a-ntâmplat – adică ce se va fi-ntâmplat acolo, sus de tot, de s-a-ntâmplat ce s-a-ntâmplat aici, jos; la noi, neoamenii, paria societăţii?

— Pleava, to ar şu! îl corectez. Şi drojdia!

— Bine, şi drojdia… Ceva trebuie să se… Să ascultăm Europa liberă, ăia ştiu tot – ascult-o dumneata şi-mi spui şi mie, poate aflu de la ei ce ascunzi dumneata, de zic bestiile că ar fi mai periculos decât armele şi decât cărţile.

— Uite cum facem, zic. Asculţi dumneata, îmi povesteşti şi mie – nu de alta, dar ar fi momentul să aflu şi eu, interesatul.

— Ăi de la Europa liberă trebuie să ştie, poate… Mai ştii de unde sare.

— …rivuluţia! Şi noi dormim, soro…

— Ce, i exclus? râde anticarul. Caragiale a prevăzut totul, în cele mai mici amănunte – păi unde s-a mai pomenit, în douăzeci de ani şi.

— Tot n-am înţeles: ce ţi se pare neobişnuit?

— Cum n-ai înţeles, soro? Primo: vasăzică se arată un al patrulea de la ei, de la Mănăstirea Secu, un individ cu grad de maior – în civil, dar aşa i se adresau ceilalţi, cei cu

percheziţia. Şi maiorul zbiară la şeful echipei – care-i colonel! – şi-i zice: «Mă!» – ai prins clou-ul? Cum nu? Dar e limpede: un maior zbiară la un colonel, îi zice „mă” şi-l bagă şi-n pizda mă-sii! Asta-nseamnă ceva, domnule, nu se poate să nu se fi-ntâmplat ceva radi-cal – s-auzim ce zice Europa liberă!

— S-auziţi – secundo?

— Am mai spus, repet cu plăcere: cum, domnule, un securist îl admonestează pe alt securist care-i mai mare-n grad.

— Ştii că la ei nu gradul contează, ci funcţia.

— „îl înjură de mamă – şi încă în prezenţa unui bandit – şi-l ia la rost cu Cum îşi permite să întren casele oamenilor! în mod a-bu-ziv! Dar când a mai ieşit din gura unui securist: „casele oamenilor”? Parcă erau ale poporului muncitor! Şi: „În mod abuziv” – când era conform-legilor-statului. Chiar nu ştii ce s-a-ntâmplat? Ori: s-ar fi putut întâmpla? Ori s-ar putea, în viitorul nu prea îndepărtat? Că noi, vai de curul nostru, de-aşteptat, ştim s-aşteptăm – dacă suntem siguri că avem temeiuri de-aşteptare – ai vreo informaţie? Ai auzit vreun zvon, ceva?

— Nimic. Atâta ştiu: iar mi-au… corporal-percheziţionat patul, mi-au umblat prin măruntaiele lui, nu cred că se mai poate repara – uite!

— Domnule, ce barbari! mă compătimeşte anticarul, târziu. Mă mir că n-au găurit pereţii să caute cocoşei, că n-au spart geamurile, să caute-n foaia de sticlă dacă n-ai ascuns tunuri – ce caută, domnule? Ce-ţi tot ziceau să scoţi?

— Cordeliu’… Băiat pudic, nu l-am scos, în public, să li-l arăt.

— He-he-he! râde el. Glumă-glumă, dar sper că nu deţii arme.

— Nu – şi regret.

— Şşşşt! se sperie anticarul. Vorbeşte mai încet, domnule, unde te trezeşti? Ăştia aud tot, ştiu tot, văd tot

— Văd, pe mă-sa-n cur – şi care ăştia? Nu spuneai că… „Nu spuneai matale, Miţule, că-i rivuluţie? Că-i bătălie

mare, Leonido?!”

Anticarul îl învinge pe fostul deţinut (politic – cel care suflă şi-n bocanci, ca să nu-l supere pe dom sergent): îşi umflă pieptul, intră în joc:

— „Bine, frate, revoluţia ca revoluţia, da’ nu-ţi spusei că nu-i voie de la poliţie?”

— „Voie, nevoie…” – doar ai auzit ce i-a zis un maior unui ditamai colonelescu de Securoiu: „Ce pistă, bă, băga-te-aş în piz”.

— Stai, stai! Ai ieşit din scenă – auzi: colonelescu de Securoiu.

— Dacă nu-ţi place, atunci: coloneloiu de Secureşti…

— Întoarce-te, domnule, la Caragiale, Nenea Iancu n-are nevoie de adaptări, de actualizări, el este etern.

— Ba, pentru ca să putem zice: din ce în ce mai etern!

— Rezon! Unde-am rămas? Aşa – eu zic: „Nu se poate să fie revoluţie. Câtă vreme sunt ai noştri la putere, cine se stea să facă revoluţie?”

— „De! întreabă-mă să te-ntreb!” după o pauză, întreb, arătând cu degetul în jos, spre scară: Auzi, Leonido?

— „Unde mi-e gazeta?”, continuă Leonida Sterescu înfierbântat. „Că, dac-o fi să fie revoluţie, trebuie să spuie la Ultimele ştiri. Unde mi-e gazeta?”

— Am aprins cu ea focul în baie – ce n-a ars a fost confiscat: cordeli – vorbesc, bine-nţeles, de Scânteia.

— Scânteia-i gazetă, domnule? Doar de perete, stengazetă dea lor, asiată! Ce, nu continuăm? mă întreabă. Eu am zis de gazetă, am întrebat unde-i, acum e rândul dumitale să zici.

— Zic: Bate cineva…

— Mai mare ruşinea, scriitor şi încă prozator şi să nu-l ştie pe Caragiale! Aici dumneata trebuie să zici: „Ei!” – şi-atunci eu: „Nu-i rivuluţie, domnule, e reacţiunea. Ascultă”.

— Ascult. Şi aud.

— Nu! Nu! Eu încă n-am terminat, ce dracu’, acum citesc din jurnal – şi zic: „Reacţiunea a prins iar limbă”.

— Căci ea nu doarme, nooo! Dar nu cred că reacţiunea bate d-a surda-ntr-o uşă – da' las, că nici ai-noştri-de-la-putere…

— Ce tot…? Crezi că chiar bate cineva?

— Sterescu s-a oprit din Caragiale, obrazul, de parcă ar fi stors pe dinăuntru, se acopere brusc de sudori, numai bob şi bob.

— Mai ştii? zic şi eu (să fie zis).

— Să fie tot ei? – greoi, Sterescu începe să coboare, se opreşte după două trepte, se răsuceşte, dă din cap a admiraţie, a gelozie: Dumneata n-ai apucat să faci ordine, eşti gata-percheziţionat, acu' poa' s te pupe-n cur – dar eu?

— S te pupe şi pe mneaţa! zic. Aşa, pe neperchezitionatelea.

18

Acum pot să mă descopăr, să cobor garda, să povestesc pe-ndelete. Aşadar Ilie s-a apropiat de fetele aflate în staţia de autobuz, dar numai pe ea a întrebat-o – dacă-i din Pietroiu.

Ea a răspuns că da – ce să facă.

Nu: ce-să-fac mi-a spus ea mie, nu lui, ea; ea lui i-a răspuns din cap. îl recunoscuse pe Ilie Drăgan: nu mai era ce fusese, dar cu ei nu poţi fi sigur niciodată că partidul îi chiar pedepseşte pentru greşelile, chiar crimele făcute – partidul se preface că-i dă o palmă cu stânga, dar cu dreapta-l mângâie şi-l laudă. Ştia de la taică-său, de la basarabenii, bucovinenii, bănăţenii, macedonenii din jur: cine intră la *ei*, la Securitate, pe viaţă intră, chiar dacă e dat afară după un timp; odată ce te-ai făcut securist, securist mori – aşa ştia, aşa trebuia să fie. De aceea răspunsese la întrebarea dintâi. Şi la cea de a doua: «Eşti din Basarabia?»

După o scurtă ezitare, ea a încuviinţat din cap.

— Ce era să fac, nu puteam zice nu. «Puteai să taci», am zis în gând.

Atunci Ilie a întrebat, de astă dată arătând din bărbie, roată: «Care dintre colegele tale mai e basarabeancă?» Ea a arătat din cap spre Iulia, spre Nina –

ele însă ridicaseră mâna.

— Ce erau să facă, zice ea. Nu puteau zice nu.

Mai departe? Mai departe se face că lui Ilie nu-i prea plăceau coreencele, ochii îi fugeau alături, la o liberă, Maricica. «Şi tu? Tu nu?»

«Eu, ce?», făcuse aceea, foarte obraznică, se vedea că nu e basarabeancă, nici măcar dislocată.

«Eşti basarabeancă şi tu?», a insistat Ilie.

«Da' ce te-nteresează pe dumneata?», i-a întors-o Maricica. Vezi-ţi de drum, ori chem Miliţia!»

«Eu sunt Securitatea», a zis Ilie. «Vii şi tu cu noi!»

Basarabencele, trei, au pornit pe dată încotro arătase din cap Ilie, pe Maricica însă trebuise s-o ia de braţ; apoi în braţe: se zbătea, zbiera, Ilie i-a ars o palmă, pe loc a potolit-o.

Au ajuns la o Pobedă, lângă care aştepta altul.

«Basarabeancă?», a întrebat acela, arătând spre Maricica – Ilie a dat din cap că da. «Atunci de ce-ai adormit-o?»

«Făcea scandal, auzea populaţia», a răspuns Ilie.

«Dacă face scandal înseamnă că-i o liberă – uite, astea-s adevărate coreence: nu zic nic pâs».

«Basarabence», a zis Ilie, «cuminţi – dar o luăm şi pe-aia, că-i bună, are carne – fainâ de tot».

«Nu. Ne-ajung coreencele».

«N-au carne, n-ai pe ce pune mâna.».

«Nu mâna o pui!», a glumit celălalt. «Las-o pe-aia liberă, că se trezeşte singură, voi, domnişoarelor, urcaţi: una-n faţă, două-n spate».

Au urcat. Ea s-a nimerit în faţă, lângă necunoscut.

De acolo a auzit cum Ilie o ia pe Nina; şi cum o pălmuieşte-n timpul; şi cum, după, o pălmuieşte iar, o-njură, o face curvă-de-basarabeancă.

«De ce să plângă», zice fata, neîntrebând, răspunzând la o întrebare nepusă. «Tremura – asta da, dar de plâns, nu».

După scurtă vreme maşina a oprit, Ilie a trecut în faţă, în spate a trecut celălalt. A luat-o pe Iulia – atât că el

nu bătea.

După un timp iar au oprit. Ilie şi Iulia au trecut în faţă, ea şi acela în spate, lângă Nina. Nina stătea dreaptă, se uita drept înainte, cu ochii uscaţi. Parcă era de lemn. N-a dat semn de viaţă nici atunci când a luat-o acela – nici pe ea n-a bătut-o.

Au pornit iar. A venit Ilie în spate. A luat-o. A bătut-o înainte, în timpul, după. O bătea şi-i zicea curvă de basarabeancă.

Trebuie să spun mai departe: le-au dus întâi în Feteşti-Gară. Le-au dat de mâncare, le-au silit să bea, le-au îmbătat – mai bine aşa. Le-au ţinut acolo ziua aceea şi noaptea următoare; veneau de-ai lor, îmbrăcaţi ca ei, amestecat, dar şi în uniforme întregi: de miliţie, de aviaţie – nu, de securitate nicio uniformă întreagă. Îşi vor fi lăsat tunicile în odaia cealaltă unde jucau cărţi şi beau. Pe ele, pe toate trei, le-au ţinut în aceeaşi odaie, cu un singur pat – larg patul, dar nu încăpeau mai mult de două perechi în acelaşi timp, a treia era luată într-un fotoliu. Pe ea au ţinut-o tot timpul cu mâinile legate de căpătâiul patului, deşi era coreeancă.

Avea şi baie adevărată casa aceea. În privinţa asta a fost bine.

Spre prânzul celeilalte zile Ilie a suit-o numai pe ea într-un IMS. A adus-o la Grupul Social, în garsoniera lui. Şi tot aşa: legată, bătută. După o vreme, l-a chemat pe vecinul din dreapta, un inginer; şi pe vecinul din stânga, inginer îşi zicea, ea a ştiut că la porci inginereşte el – după miros.

— În ce zi a săptămânii suntem? a întrebat.

I-am spus. A numărat pe degete, a numărat: îi ieşea o mână – cinci zile. Nu: încă un deget de la cealaltă. Însemna că şi ziua de ieri conta – de ce voi fi înţeles eu că fugise ieri? Nu fugise; nu de ieri. Xenia îmi vorbise doar de furat. Şi de sifilis – deci: să nu m-ating de ea.

Acum mă gândesc: poate nu fusese contaminată decât, eventual, de o blenoragie. Atunci însă îmi era frică: de cum auzeam: sifilis, vedeam o puţă de băiat cum cade

de la locul ei, din copac, putrezită, ciuruită – cam ca un zbârciog. Aşa vizualizam efectele bolii cu pricina.

Întorcându-mă de la lucru mai devreme, după ce am aprins focul şi am pus o primă încărcătură de zăpadă la topit, apoi am dat de trei ori cu mătura prin odaie, m-am proptit la fereastra mare, cea de la care se vede oricine vine dinspre Fermă, dinspre Borduşani. Am suflat, am dezgheţat florile de pe sticlă şi m-am aşezat. Pe aşteptat.

Eram convins: dacă lipovencele Xeniei n-au s-o aducă pe fata ceea într-o sanie, pe o targă, atunci sigur pe picioare, însă între două valide, aproape pe sus. Odată ce ar fi intrat, aveam de gând să nu mă uit nici din greşeală în direcţia picioarelor ei: să nu vadă ea că eu văd. Eram convins că, după cinci-şase zile de tortură neîntreruptă şi după atâţia bărbaţi trecuţi prin ea, chiar o femeie zdravănă ar fi rău vătămată, ruptă pe dinăuntru (şi pe dinafară) – dar o biată şkolniţă? încă nu ştiam că eleva de liceu arată ca o fetiţă din clasa a patra primară, fără niciun atribut al genului, decât părul de pe cap, lung – iar când am realizat că una dintre lipovencele intrate-ieşite era basarabeanca mea: prea târziu. Nu, nu e bine spus: prea târziu, mai bine: când am văzut-o la mine-n casă, mergând de colo-colo, mişcându-se pe picioarele ei, fără nicio stânjeneală. Când am văzut (şi am văzut, doar la *asta* mă uitam) că fata merge cu picioarele normal-alăturate, mi-am zis. Nu, nu mi-am zis, nu era nevoie, era gata-zis: din momentul în care trecuse pragul casei mele, fata se vindecase! se reparase, devenise ceea ce era înainte de a fi furată ba, din câte înţelegeam din ceea ce gândeam: înainte de înainte, ceea ce era în urmă cu mulţi ani, când abia se născuse.

Să se ştie: n-o întrebam nimic despre viaţa ei, în general, din întâmplarea ei recentă. O lăsam să vorbească – atunci când vorbea: dacă, nu. Aş fi vrut, îmi ardea buza să o rog să spună *cum* o durea pe ea atunci, *cât* de pricinuitori de durere erau aceia, începând, desigur, cu Ilie – aveam nişte nume de răi, trebuia să am şi fapta răilor, răul provocat, durerea, umilinţa, negarea.

Abia de când am venit iar la Bucureşti, gândindu-mă

la ea, încep să accept: nu atât durerea şi nu atât umilinţa o făcuseră pe ea să sufere. La urma urmei nici nu se putea numi suferinţă ceea ce simţea, îndura ea. Sau nici nu mai simţea, fiindcă nu-i venea din afară, ci din ea, din condiţia ei de dislocată, de coreeancă, dar mai ales (după dispariţia categoriei „titoiştilor”), condiţia, starea ei de basarabeancă; de perpetuă refugiată în ţara şi a ei: frica.

Nu era frica noastră de securitate, de bătaie, de izolare – la închisoare; nici frica de arestare, de băgare-n-sârme, aici, în domiciliu obligatoriu; nu era frica permanentă, dar având un nume (al celui-celei care ne ameninţa şi nu ne lăsa să răsuflăm – dar ştiam dincotro vine), ci frica, permanentă şi ea, însă nu de ceva anume, ci aşa, frica (fără nume). Trupul şi sufletul ei ştiau, chiar de nu puteau explica pe moment, un adevăr, singurul: orice-ar face, ea şi ai ei nu vor putea niciodată ieşi din frică. Cred că – acum, după atâţia ani – ştiu motivul: perspectiva „repatrierii-în-Siberia” (pe cei mai mulţi îi bântuie, în coşmar *bacalaureatul*

— Că nu l-ar fi luat; eu şi ai mei refugiaţi din Basarabia suntem chinuiţi de vise rele cu… *repatrierea*, deşi, iată, am rămas dincoace de Prut).

Când vorbea, vorbea şi de ceea ce vorbeau ei – mai ales Ilie: «N-are nici pe dracu’, i basarabeancă, futu-i iştenu ei de curvă anticomunistă, păi è o fujit din marea nost a Uniune

Sovâtică!»;

«Şo pe ea, măi tovarăşu’, de să ştie duşmanu de clasă că cum îl combatem noi – combate-o!» (i se adresa inginerului adevărat, care se purta mai cu grijă – în comparaţie cu ceilalţi). «Combate-o! bate-o, futu-i iştenu’ ei, poţi s-o baţi cât vrei, tot nu sâmte, i basarabiancă nesimţâtă, iele nu ştie ce-i durerea – nu zghiară, da’ strânje.»

Şi fata ceea a povestit – otova:

— În ultimele zile, două sau trei sau patru sau nu ştiu Ilie făcea aşa: când mă lua altul şi era în mine, el îmi prindea o mână şi-mi strângea un deget. Între două beţe.

Dintr-odată. O dată. Încă o dată – şi-ncă una. Nimeni nu trecea de a treia strânsură, se descărca, ieşea, mă lăsa să răsuflu. Cum era mai bine, cum era mai rău? Plăteam cu trei dureri scurte, rele, în mână – dar dezlegată – una mai puţin rea, însă lungă şi care mă umbla ca un rac, aici. – se afla, aşezată în ligheanul mare, şi-a arătat din bărbie pântecul de copil. N-aveam de ales., a adăugat.

«Spusu-ţ-am că strânjè?!», făcea Ilie, după. «Este că-i bghine? Ca gâsca ghe-i tai gâtu', ghe să strângă fain ghin cuuu-urrr?» – se îneca de râs.

După care îl punea pe acela să-i strângă fetei, între beţe, un deget – când era el în ea:

«No-acuma!», comandà. «Ş-acuma!… Ş înc-o dat!

Să se ştie: nu înţelegeam ce legătură putea fi între strânsul degetului şi strânsul acela. Acum, după aproape cinci ani, înţeleg

— Şi înţeleg, atunci însă nu puteam, nu voiam să pot înţelege ce spunea fata.

Nici atunci n-a întrebasem de ce nu striga, de ce nu protesta. Ea însă crezuse că o întreb – şi a răspuns:

— De ce să strig? Tot nu mă auzea nimeni. Pe noi, nu ne-aude nimeni. Nici Dumnezeu – al nostru-i la Vorkuta…

— Dacă nu te-a auzit, cum de te afli aici? – am arătat podeaua. Să-ţi spun eu! Eşti aici, fiindcă cineva tot te-a auzit! Chiar dacă eşti basarabeancă. Xenia, lipoveanca cea multă, ea te-a auzit.

Ea – tot după mult timp, tot liniştită:

— Lipovanca nu m-a auzit. N-avea ce: nu m-am plâns, nu m-am văicărit. Asta voia Ilie: să ştie, să audă că mă doare: eu să-l rog să nu-mi mai facă rău, că mă doare, el să-mi facă şi mai rău – răul meu îi făcea lui bine. N-am vrut să plâng şi n-am plâns. Nu lipovanca ceea mare m-a văzut, prima. Alta – a văzut ce-a văzut, a chemat-o pe dânsa.

Şi-aşa. Trebuie, trebuie, trebuie să scriu povestea fetei fără nume – dacă e basarabeancă: acea fiinţă pe care, după ce-ai smuls-o din locul în care şi-a găsit refugiu, o disloci, iar când dislocaţii ceilalţi se întorc la casele lor (sau: în direcţia lor.), ei, neavând în ce direcţie s-o apuce,

rămân pe loc; rămânând pe loc, continuă să fie dislocaţi, coreeni, titoişti, basarabeni – deci duşmani de clasă (şi de ţară: socialistă); deci anticomunişti; deci fără niciun drept. Un basarabean – mai cu seamă o basarabeancă

— Nu e sigur că ar fi o fiinţă omenească, spaniolii s-au întrebat multă vreme (s-or fi întrebând şi în ziua de azi) dacă indienii găsiţi de Columb pe Noul Continent au şi suflet – aşadar, basarabeanca este acea-ceva pe care orice tovarăş (nu mai vorbim de cei cu munci de răspundere) poate s-o ia cu el, s-o urce-n IMS (fiind ea mult mai transportabilă decât o vacă, chiar decât o oaie

— Că tot suntem noi mioieritici – oricum, mai curată decât o scroafă), s-o ducă undeva, s-o reguleze pe săturate, s-o ţină sechestrată, s-o dea şi altora la regulat – că şi-aşa-i basarabeancă: nimeni nu-ntreabă de ea, nimeni nu face scandal pentru ea; ea, dacă supraieţuieşte, nu cere socoteală (cui? pentru ce? înce-calitate?), nu se plânge, nu face figuri – ia să-ndrăznească: o omori şi gata, alta la rând! – şi, n plus, strânje ghin cuuurrrr, măi tovaroş!, ca gâsca strânje când îi tai gâtu' – de te strânje şi pe tine. Atât, că ăsteia, gâştei de Basarabia, nu-i tai nimica, doar îi striveşti, între două beţe, degetele, aşa că o poţi folosi multă vreme şi tu şi tovaroşii tăi de luptă de clasă.

Am mai spus: am Iat-o. Am să scriu o carte cu lăutul ei în ligheanul meu cel mare. Acum trebuie să scriu despre.

Încă nu ştiu cum îi spune poveştii, dar dacă povestesc, vine şi titlul – aşa-i în viaţă: eşti botezat după ce te-ai născut bine-bine.

PARTEA A TREIA

19

Abia acum o descopăr.

O descopăr cum se descopere, o văd pentru întâia oară: aşezată în faţa mea, foarte dreaptă, uşor rigidă, coatele bine lipite de coaste, mâinile simetric depuse pe masă, gâtul vertical – nu-i văd picioarele sub masă, dar i le simt, i le ştiu: perfect paralele: genunchi la genunchi, gleznă la gleznă.

Într-adevăr, a slăbit. Atât de încât nu se observă urmele: pielea bine întinsă pe pomeţi, pe maxilare desemeni; nasul nu a fost niciodată altfel: drept, subţire, tăios; nările adânc răscroite, palpitând transparent.

De peste masă mă priveşte, drept, cum o privesc – nu mă vede. Nu bagă de seamă nici cucuiul – pe care mi-l simt zadarnic acoperit de o meşă (de altfel, la sugestia ei: «Are să spună lumea că n-ai pereche; nici în coarne» – eu aş fi spus mai corect, dacă aş fi spus). În ciuda cucuielor de tot felul, chiar nepereche, aud binişor şi, în continuare, înţeleg acceptabil limba română vorbită. Pricep ce vrea să spună – nu şi ce spune. Probabil slăbind, pierduse nu doar grăsimea prisositoare iar eu nu mă găseam pereche acestei alte ipostaze.

În dreapta ei, inepuizabilul Alec. îi face curte. Mai corect: aşa face el curte. Întâi pe loc: se contorsionează, se-nnoadă-dez-noadă, bate din aripi, dă din ochi, din coadă – chiar şi din cravată; de-departe: va fi simţind distanţa, la milimetru, de la care poţi conversa cu o femeie frumoasă, abia-cunoscută, fără să-i chiar bagi furculiţa în ochi, şervetul în sân, să-i verşi conţinutul paharului în poală. Apoi de-aproape: râde ce râde, explică ce-i explică – şi-i vâră mâna-n păr; îi arde un cot (de regulă tot în cot).

Sunt gelos-verde pe Alec: cum ştie el să cucerească femeia! întâi de la distanţă – fără s-o piardă din ochi, apoi din apropiere-medie şi, în fine, o îmbrăţişează; o însămânţează – cu vorbe-vorbe. Femeile lui, după un trimestru, nasc pui vii ce se hrănesc cu vorbe-vorbe.

Acum o prepară, o încălzeşte pe Bonifacia: pieptănând-o cu furculiţa încărcată de sos, îi comunică «ultima-mea-carte», cea care va constitui evenimentul deceniului («cel puţin!», râde el, modest, privind în jur, să vadă: i s-a văzut modestia?) şi nu în ultimul rând pentru că are să apară peste patru luni – încă n-a început s-o scrie, «dar de mâine.»

Şi mie îmi place să povestesc viitoarele cărţi; să li le zic femeilor. Am şi făcut-o aici, la Bucureşti, Vandei; mai înainte la Făgăraş, Elei; şi mai înainte: Dinei – iar la

Lăţeşti: fireşte, în afară de băieţi, fetei celea, basarabeanca din Pietroiu. E bine să povesteşti cărţi nescrise: aşa începi a le scrie. Dar nu pierzi din vedere realitatea, nu pretinzi că această carte nescrisă are să fie tipărită peste patru luni. Nu se face să minţi. discriminatoriu; nu te lauzi într-o celulă de înfometaţi cu ce-ai să mănânci tu, «peste patru luni»; nu te lauzi cu o carte «publicată peste patru luni», încă nescrisă, într-o celulă cu scriitori (care ştiu ei bine cum stăm cu publicatul), iar dacă eşti un adevărat prieten al prietenului tău aci, de faţă, (nepublicat, nedebutat măcar în vreo revistă), de vrei să cucereşti o femeie frumoasă (femeia prietenului), nu vorbeşti despre *asta* la masă.

Aşa. După ce m-a fericit pe mine, a trecut la Lila: îi povesteşte Bonifaciei – cu hazul lui subţire, nebun – cât de opacă poate fi, uneori, Lila: «nu e vina ei, a făcut Şcoala de literatură, şcoală de analfabetizare – ha-ha-ha!»; şi mai ales cumplit de geloasă: «joacă gelozia ca un bun actor, ajunge să o chiar – ha-ha-ha – trăiască!»

În ciuda milimetrilor număraţi, a cvasiapropierii (prin furculiţă, prin ghionţi, dar mai ales prin vorbe-vorbe), ţinta cuceririi nu pare să realizeze nici «evenimentul literar al deceniului», nici performanţa de a publica «în curând» o carte nescrisă. Şi nu pare să-şi fi dat seama de hazul opacităţii Lilei. Lila: în faţa lui, în dreapta mea; taie cu aplicaţie carnea şi mănâncă masticând rar, concentrată, ai zice: învăluind ea mâncarea. Alec simte ne-efectul şi, ca de obicei, îmi caută privirea cu privirea-i dintr-odată surprinsă cu mâna pân-la cot în borcanul cu dulceaţă. Acum e hăituită; profund nefericită, privirea lui Alec: cere să-l consolez, să-i dau o mână de ajutor, să-l scot nevătămat din gavanosul cu povidlă unde s-a băgat şi nu mai ştie pe unde să iasă – şi cum.

Eu însă, gelos şi supărat pe el, îmi mut ochii, lent, la candelabrul de deasupra noastră. Simt că Alec îmi transmite că el are să plece dacă nu intervin să-l scot din melasă; mă abandonează; mă lăsa-n plata Domnului şi-n neagra ignoranţă, se duce la alţi amici, mai alerţi, mai

fideli, şi că el numără până la cinci, după care. – dacă nu-l salvez! Sadic, îl las să ajungă dincolo de cincisprezece, cobor privirea de la candelabru, o depun pe obrazul stâng al Lilei; apoi pe cel drept al Bonifaciei, apoi în farfuria mea dispărută între timp).

Îl aud pe Alec salvându-se singur: acum îi povesteşte vecinei abia cunoscute cum îi alfabetizează el pe boy-ii de americani!; cum îi luminează pe colegii de la Ambasada americană – cum sunt aceia? Cam ca tractorişti noştri – singura deosebire: fumează Marlboro! – ha-ha-ha!

În astă seară îl las pe Alec netras de mânecă – să se mai tragă şi singur, că-i băiat mare. Mă uit în farfuria mea, cea luată de Madam Candrea, însă o văd pe Lila. Cu ea mă simt solidar: şi eu am făcut (cât am făcut – şi în altă serie) Şcoala aceea de literatură; deşi n-am absolvit-o; şi eu sunt gelos, vorba lui Alec – chiar dacă el n-are a face aici. Ne cunoaştem cu mult înainte de apariţia lui Alec (înainte şi de… dispariţia mea din ’56), ştim ce suntem şi cum; eu însă ştiu (ea, de asemeni) că, într-un asemenea triunghi nevinovat orice, oricâte am şti noi doi, vechi camarazi, ea n-are să-mi deie mie dreptate în detrimentul „intrusului” (cu care împarte esenţialul pat), chiar dacă înfruntarea dintre cocoşi are să pornească de la Găina Lila. Nu-mi fac griji: se poate foarte bine apăra şi singură – o-ho! şi cum! Când are să termine de mâncat şi de şters bine-bine gura şi de aprins o ţigară şi de dres glasul-atunci salvatorul de mine are fie silit să-l salveze de la înec pe Tarzan, cel care, acum, nu numai că şi-a înfundat până la urechi nasul în părul Bonifaciei, dar sunt sigur: a vârât şi genunchiul stâng în coapsa-i dreaptă.

Prietenul meu cel Alec: mâine are să-mi explice – el mie! – cât de bun prieten îi sunt. Eu lui. Dar el mie? O-ho!

De când sunt re-student, ne-am întâlnit de mai multe ori pe stradă – eu fiind cu câte o colegă nouă. Prin modul în care făceam prezentările oricine de pe lume ar fi priceput – Alec: nu. În două rânduri am fost la ei acasă cu o colegă. apropiată, având vârsta ei, normală: cu unsprezece ani mai mică decât a mea. Deşi le vorbisem

înainte de „prietena mea”, Alec, de cum am intrat, a sărit literalmente la ea. Fata, pierită, nu ştia ce să spună, cum să reacţioneze: poate că prietenul prietenului glumea – bine, dar astea nu-s glume: să-ţi atingă mereu obrazul, părul, umerii, pieptul. Încercasem în câteva momente să mă interpun – de fiecare dată Alec avea parada:

«Eşti gelos? Dar nu-i fac nimic, aici, cu – ha-ha-ha – martori!»

Lila a răbdat mai mult decât mine – însă când îi era lumea mai dragă lui Alec, a bătut din palme:

«Alec! Aici, la picior!» – şi a arătat podeaua. «La picior! Nu-i voie să sari cu labele murdare pe bluzele fetelor curate.»

Numai eu remarcasem topica, dar nu din pricina asta eram eu cel mai bun prieten al prietenului. După două-trei secunde de tăcere asurzitoare, Alec a început să latre, s-a dus la locul indicat; aşa că „ieşirea” i-a fost onorabilă: doar o glumă, nu? Atât de glumă, încât o a doua vizită „la Lili” n-a mai avut loc: ajunşi în stradă, fata a cotit în primul gang şi a început a plânge cu hohote; am dat s-o mângâi – m-a respins, cu oroare, apoi, când s-a mai potolit a spus că ea nu mai poate rămâne cu mine, că i-i frică de noi: ce oameni suntem? – de mine: de ce n-am apărat-o când văzusem că e agresată, că murea de frică? Stătusem ca un laş, nu-i cârpisem ăluia câteva palme, de să-l potolesc, să nu mai sară la oameni.

Nu le-am spus «Lililor» de ce nu mai apar cu juna prietenă. Alec:

«Ce noroc ai tu că nu vreau eu să ţi-o suflu!»

Ei, da: ce noroc am eu: nevrerea lui. Oricum, are să-mi „explice” el şi în legătură cu Bonifacia exact cum îmi explicase. cu Octavia, în vara anului trecut – mai bine să nu-mi amintesc. Sunt un mare norocos: sunt prieten al lui – altfel mi-ar regula-o şi pe Bonifacia!

Abia acum o descopăr şi m-ar interesa dacă şi ceastălaltă statuă va consolida prietenia mea pentru generosul şi irezistibilul amic; dacă şi după dispariţia ei (definitivă), bunul meu prieten are să mă asigure că am

noroc – altfel mi-ar fi suflat-o şi p-asta.

Abia acum îi descopăr apariţia (am întârziat din pricina cucuiului), vreau să spun: din cauza, atât a cauzei, cât şi a cucuiului: altfel cum aş fi ajuns eu, împreună cu ea, la masa Lilei şi a lui Alec, aici, la restaurantul Casei Scriitorilor? La sfârşitul unei astfel de zile, plină-ochi de evenimente care de care mai solicitant, n-ar fi de mirare să nu pot spune cu certitudine dacă astă-seară e seara zilei-pline, ori seara altei zile, umplută şi ea, dar nu chiar până la buză, judecând după cucui, înclin să cred întâia variantă: îl simt pulsând, zgândărit de şuviţa de păr care, desigur, mai degrabă atrage atenţia prin artisticul ei decât îl ascunde – cu toate că până în clipa de faţă nimeni, nici măcar Lila (de a cărei privire de ùlie nimica nu scapă) nu m-a întrebat ce şi cum anume îmi dăruisem un asemenea afectuos semn – dar poate că după ceva termina de tăiat carnea; şi de tocat mărunt-mărunţel Afecul.

Oricum în ciuda cucuiului, sau datorită lui, lucrurile par să fi avut următoarea ordine în timp: de dimineaţă descoperirea ăsteia, cum să-i spun: Bonifacia? Bonifacia Bis? Bonifacia Doi? Contrabonifacia? – slabă şi frumoasă-de-pică, vorba colegului de amfiteatru. Apoi: în prima pauză biletul cu *Perchez*.

— *Ascunde lit. int.*

— *Distruge bile*... Ba nu, parcă biletul era întreg, neterminat fiind dragul cu care-mi scria. Apoi: mă duc acasă, deci nu voiam şi nu voiam şi mă atârnasem cu disperare şi mândrie de Bacovia

— Până la urmă abandonat: eu scriu (vai) proză. Deci după ce *nu* m-am dus acasă, ce-mi voi fi zis: Nu se poate, domnule! – şi s-a putut, domnule, ca trenul, adică se putuse în lipsa-mi, mie rămânându-mi rezultatele: casa cu curu-n sus, odaia celulizată, însă aşchia de ghips tot la locul ei – ceea ce dovedea că! Şi dup-aceea strigă Sterescu: «Vizit!» – dar e tata cu Pemoga al lui

— Mai corect al unui bun prieten al meu, el are maşină cu caractere pătrăţoase, i-aş băga acum sub ochi tăietura din ziar cu, cică *Laudă Organului* – sub pseudonim

– n-am luat-o, am ars-o-n scrumieră, mi-au confiscat-o ei când au corporal-percheziţionat odaia, cică să scot ce-am ascuns duşmănos, ori se va fi aflând tot în buzunar, pe-aici pe undeva, încă n-a venit momentul s-o scot şi deie Domnul să n-am ce scoate; şi după aceea, ei, care (după aceea) au plecat ca din oală – nu: din oală e luarea, plecarea-i ca darea – oricum, mi-au lăsat un suvenir de la Nelă: cucuiul, după aceea urcă Sterescu să-mi povestească, să mă-ntrebe, să-i tragem noi un Caragiale, după aceea bate cineva în uşă, după aceea vine persoana – pe care abia acum o descopăr.

Cam mult (a) pentru un mine singur, într-o singură zi. Mai întâi ea însăşi, chiar dacă se conturează puternic tendinţa împărţirii pe cap de prieten-bun; apoi perchezlatine, fiindcă una singură ar fi fost de ajunsă, pe cap de mine, ca să nu găsească litinta; apoi cându-l tatii, cu gura lui de trompetist decedat – chestia cu Pemoga fiind o Stingere melanconică, de rămas-bun; şi, trecând peste celelalte repetări – uşor de suprimat la corectură – repetiţiile mari, ne-ocolibile, nesăribile din creion: trebuie să rescrii ziua. Chiar de n-am publicat un rând, ştiu meserie, măcar atât cât să construiesc Ozidinviaţaluicutărescu, or ceea ce am comis eu, azi, ar fi Oviaţăntrozi – sau mai multe, în una; sau niciuna. Atâta lucru am învăţat la Şcoala ceea, ţintă preferată a ironiilor subtile-foc, afeciene: acumulare-fără-aglomerare, altfel cititorul nu crede; modelare-prin-eliminare, ca sculptorul cioplitor.

«… Nu-l împodobiţi pe eroul pozitiv cu chiar toate calităţile», ne sfătuia Gafiţa, profesor de măiestrie-artistică (aşa-i spunea „materiei”), «nici pe cel negativ nu-l copleşiţi cu toate păcatele, fiindcă realitatea e ceva mai complexă şi nu în alb-negru», ne învăţa el (iar noi luam notiţe în maculator); după o pauză de efect, Gafiţa mă arăta din bărbie: «Dar nici nu aplicaţi reţeta tovarăşului.» şi iarăşi mă arăta, de astă dată cu stiloul «care a ales, nu o cale de mijloc, ci una lăturalnică! Eroii tovarăşului nu sunt albi, nici negri, nici măcar cenuşii, ci pur şi simplu goi: nu au

convingeri ferme, nu gândesc just, nu luptă pentru idei înălţătoare, nu au idealuri măreţe; sunt, am mai spus: goi, găunoşi, fără conţinut hotărât – eroii tovarăşului (iar arătare, ca să nu existe dubii) nu fac decât să alerge pe cincizeci de pagini.»

Întreg seminarul (de măiestrie artistică) râdea; se distra; eu, umilit, roşu la faţă, ridicam din umeri, pufăiam – tăceam; nu aveam cuvinte-de-rostit cu care să mă apăr – de ce: doar simţeam că nu făcusem ceva rău, atunci? însă la următoarea lectură, înainte ca Gafiţa să deschidă gura şi să mă arate, ca material ne-didac-tic, am citit «apărarea» de pe o hârtie:

«Eroii mei sunt personaje – nu eroi. Personajele mele fac atletism; semifond. Când alergi Omiecincisutemetri nu te gândeşti la ceva înălţător, ideal; nici în alb-negru fiindcă, între opt sute şi o mie – cam pe-acolo intervine criza – îţi vine să încetineşti, să te opreşti, să faci doi paşi în lături şi să te prăbuşeşti în iarbă, să te laşi acolo, pe zgură, să te culci, să te mori. După ce treci de mie şi de criză, ştii că mai ai o dreaptă şi o tură întreagă. Gândul ţi-e numai la curbă, ultima: cum să prinzi coarda. Iar când ieşi, pe ultima sută nu mai gândeşti. Alergi – ca să câştigi – punct».

Colegii primiseră «declaraţia» cu pârţâituri din buze: vor fi avut ei dreptate, însă eu m-am supărat. Şi le-am zis:

«Duceţi-vă pe teren, alergaţi şi vă documentaţi!»

Eram un puţoi (alergător); un caraghios; un adevărat student la Şcoala de analfabetizare! Da, dar aşa, puţoi, analfabet (izat), nu scrisesem nici măcar pentru seminar *altceva* decât „texte sportive” în fapt, unul şi acelaşi, în multe variante – cu acela îi torturam pe bieţii colegi, pe martirul Gafiţa.

«Iar ne pui s-alergăm Mia-aia-cinci-sute!», se lamentau.

«Iar! De data asta, o iau!»

«Ţi-o dăm, ia-o, numai lasă-ne-n pace, nu ne alerga şi pe noi.»

«Cum vreţi, pot alerga singur – de altfel numai singur

se aleargă» – încercam eu să glumesc de pe timpul când nici măcar Englezii nu se gândeau la singurătatea alergătorului de cursă lungă.

Abia acum descopăr: atunci nu eram întru totul conştient de textele-sportive-ca-apărare; sau ca alibi. Aşa că nu mă pot lăuda că am rezistat comunismului, prin ele. O făceam instinctiv şi, iată, instinctul nu m-a înşelat: nu voi fi făcut eu cine ştie ce acte de bravură – însă nici n-am mâncat căcat pe hârtie. Nici măcar la seminarii; nici măcar în revista noastră, de uz-intern, *Anii de mucenicie*, cum îi spuneam noi, crezându-ne irezistibil de comici.

Abia acum o descopăr. Şi puţin îmi pasă. Ba îmi pasă – de genunchiul lui Alec penetrându-i coapsa pe sub masă; pe sub farfuria lipsă a mea; pe sub poalele feţei de masă – m-ar interesa ambele coapse dulci ale ei, dacă.

Coapsele-dacă: am făcut doi ani şi două luni de Şcoală, ştiu cum se construieşte un erou pozitiv, cum, din contră, un negativ ca noaptea, în fine, ştiu cum trebuie „echilibrat" şovăielnicul: atât ţăran-mijlocaş, cât şi intelectual-sărac – în fapt, unul şi acelaşi produs, cu etichete diferite. Totuşi am învăţat (teoretic, se-nţelege, la practică n-am trecut şi, după cum se vede: bine-am făcut), am învăţat, ziceam, să modelez-prin-eliminare (ca cioplitorul) – deci asta îmi sărise în ochi acum o oră.

Ba nu: două. Şi nu-mi sărise în ochi, cum am zis, ci înregistrasem, atunci: când ea se oprise la dincolo de o întinzătură de mână de mine, însă abia acum, când încerc să pătrund cu privirea prin masă, ca să aflu ce se petrece acolo, dedesubt, dacă ea doar ascultă politicos ce-i comunică, epocal, bunul meu amic, ori îi şi răspunde – asta a fost în această zi de acumulare, de supraaglomerare, singurul element ce, de la bun început, lipsea: coapsele.

În primul rând: se opriseră dincolo de raza mea – eram aşezat pe capătul dinspre fereastră al patului repus pe picioare; ea în dreptul uşii. Nu interesează acum ce zicea atunci, interesează că pusese între noi o aşteptare ce nu era a distanţei de trei săptămâni de când nu ne văzusem.

În al doilea rând: fusta – acum înţeleg că e rochie, atunci o vedeam de la brâu în jos; de acord: partea inferioară a rochiei – aceasta acoperea-descoperea coapsele, altele; de acord: slăbise până la nerecunoaştere; până la schimbare cu o alta. Însă chiar dacă Babaslanca, Aslanovitala ar fi în stare să prefacă un boţ de său într-un manechin (exagerez: înainte Bonifacia nu era diformă, ci bine-formată, iar acum şi-a păstrat suficientă materie, mai cu seamă pe şolduri), în niciun caz nu i-ar putea modifica oasele. Uite-aşa, că nu se poate; oricât de mult din perniţele molcălatice dinăuntrul coapselor ar fi suprimat – până la a scobi acel gol dintre ele, insuportabil, inadmisibil – n-ar fi putut să-i îndepărteze şi genunchii: i i-am văzut, limpede, prin fustă.

Asta m-a mirat atunci. M-ar fi mirat dacă aş fi fost în stare de nu eram: cucuiul pe care mă concentrasem, în jurul căruia mă încovrigasem ca un şarpe luându-şi în gură coada rănită (vor fi făcând una ca asta şerpii? dacă nu, foarte rău!), era prea mult pentru un singur personaj, prea mare aglomeraţia, chiar pentru un învăţăcel neascultător al maestrului (nu ne preda el măiestria? artistică?): dacă aş fi pus pe hârtie *asta*, ar fi rezultat un inventar, un morman, ca cel rămas încă în mijlocul odăii. Dar.

Dar văd ceva prin masă. Nu e bine spus: văd, ziceam însă că am ochi de melc, în capătul unui vârf de ceva esenţial – al meu. Miros, aud cu el; pipăi, văd-gust. Şi ştiu. Bonifacia asta de la masă este, sub masă (cum să spun eu, fără s-o ofensez şi în absenţă?) – uite, zic: mustoasă. Da, mai secretândă asta de aici, decât Bonifacia de acolo. Pe Bonifacia mea o cunosc bine de tot, cu ochiul minţii. Ea nu musteşte, ea unge cum şi cât trebuie, atunci când trebuie, nu tot timpul. Ceastălaltă debordează de lubrifiant. Ar clipoci, ar fleoşcăi, dacă aş. Aş cunoaşte starea-locului doar privindu-i gura: uscată, cu buzele spuzite. Se vede că există o compensaţie; sau inversare de funcţii.

Şi de parcă toate acelea n-ar fi de-ajunse, iată-mă la restaurantul Casei Scriitorilor – unde, ce stropim? Ce sărbătorim? – are să ne spună Lila după ce are să termine

desertul; după ce are să-l termine pe Alec – până atunci, nu.

Până atunci să rezolv singur ajunsul – nu singur ajunsesem:

În timp ce ne caragialeam sus, la mine, cineva a bătut jos, la intrare – Sterescu a coborât neliniştit:

«fără, domnule?» – ne temeam amândoi de întoarcerea barbarilor.

Mai departe a fost aşa: îmi găsisem de lucru cu odaia vraişte, fără să fac decât să repun pe picioare canapeaua – aşa cum o lăsaseră ei, pe-o dungă, cu susul lipit de perete, nu s-ar fi văzut cât de spintecată-i. Şi strigă Sterescu:

«Vizit!» – iar pe mine începe să mă doară foarte tare cucuiul: nu-mi dădeam seama cine era, cine mai putea fi.

Şi mă aşez pe marginea canapelei. Şi aud pe scara de lemn, apoi pe ceastălaltă, cimentica, tocurile Bonifaciei. Şi ca să nu vadă cum o primesc, aprind la iuţeală o ţigară, îmi frec ochii, să creadă că fumul.

Tocurile locuiesc, urcă, se apropie, îmi confecţionez mutra de întâmpinare: un strop de ghiduşie (le-am făcut-o şi pe asta!), doi stropi gemeni de descurajare încurajatoare (la aşa ceva nicio femeie nu rezistă, pe loc te ia în braţe, la piept, te mângâie, te consolează, apoi suspină, apoi scânceşte, de trebuie s-o consolezi tu – ceea ce şi faci cu grăbire – de la adăpostul trupului ei matriarharnic.).

Ea însă – din uşă – invizibilă încă:

«Dar, pentru Dumnezeu, ce s-a petrecut aici?», era glas întors pe cealaltă parte a lui (sau doar slăbit) şi: «Pentru Dumnezeu, dar ce ţi-au? Cine te-a – ori te-au – torturat?!»

În primul moment crezusem că de pat întreabă – îl vedea bine de unde se oprise, eu însă nu desluşeam decât un colţ de pulpană de palton de culoare întunecată, însă când a întrebat de tortură, am scuturat capul cu tot cu cucui greu, atârnătoriu, bălăngănind, moţ de curcan.

Atunci îmi voi fi zis: Eh, femeia: cum simte ea, cum vede ea totul, prin spaţiu, prin materie – pentru că, iată; eu nu-i văd ochii

(cu care mă vede ea – dar ea vede că am fost, dacă nu torturat, atunci cucuiat), iar acum, după ce a păşit în odaie şi mă chiar vede, vede şi cucuiul pe care un muritor de rând nu l-ar putea zări, fiindcă eu, cucuizatul, stau în capătul dinspre fereastră al patului, cu profilul stâng către ea; or modâlca cucuiatică se află dincoace, în dreap … Doamne, ce bine, ce bine că se întorsese, mai devreme sau mai târziu tot am să fac ce nu făcusem vreodată, însă acum, gata; venise momentul; se întorsese femeia – nu mai rămâne decât să-i plâng, cu lacrimi neprefăcute, la piept, apoi în poală, apoi între coase, apoi înăuntrul ei, de tot, de tot, ea să mă consoleze, scâncind, scâncind şi eu şi, oftând, să o asigur că nu-i nimica, nu-i nimica – dar ea nu mă luase în braţe, nu dăduse de înţeles că ar vrea, se apropiase, cât să n-o ating cu mâna.

Atunci a fost povestea cu coapsele. N-a fost nicio poveste cu coapsele, îi zic eu aşa, ca să nu-mi amintesc de mustozitate; îmi voi fi spus că, Doamne, dar tare o mai slăbiseră pe biata fată, de-i îndepărtaseră până şi genunchii! Nu, atunci, pe loc, nu-mi spusesem nimic. Poate că – nici asta nefiind sigur – pentru întâia oară aş fi dorit ca ea să se desfăşoare în pace, ca Bibi: să se-agite, aolească, vaimaicăiască, să mi se vâre-n suflet şi-n simţire cu mâinile ei dolofanice şi cu doloţâţele să-mi aline durerea de cucui, să mi-l apese, tragă, împingă, mulgă, smulgă, pentru ca să vază ea, măicuţa, dacă mă patima pe mine, băieţelul – m-ar fi spălat-strecurat de întreaga-zi-din-viaţă dacă mi-ar fi condus capul încucuit la pieptu-i fainic, cu telegarii închingaţi de inseparabil; dacă mi-ar fi aşezat fruntea pe pântecul ei bine-copt – chiar dacă acolo, la Aslan, i-l aplatizaseră, dar să mă lase să-mi scufund obrazul în culcuşul pubietic cel dintre sfârşitul pântecului şi porniturile coapselor – aşa, prin ţesătura fustei – chiar dacă la Aslana îi scobiseră carnea, prefăcând adăpostul în tunel, în gang, bântuit de curent.

Şi nu: Bonifacia, întoarsă, nu mai primea. Nici nu dădea. Mustea. Încă inodor, dar parcă-parcă nu mai era pământul pe care-l lucrasem şi-l cunoşteam pe dinlăuntru:

fertil şi zbicit. Pe de o parte o slăbiseră, însă nu doar de grăsime, ci de carne; pe de alta o zemuiseră: ştiam eu bine, doar i-o auzisem chiftind. De aceea zice – ea, ceasta:

«Îmbracă-te, ne-aşteaptă Lila cu Alec, la Casa Scriitorilor – eu ies pe palier, să fumez.»

Abia acum o descopăr; şi-mi rămâne acoperită: ce răspunsesem la propunerea ei, în fine, anunţul că fumează pe palier – pe palier, unu, doi: ca să nu mă vadă când mă schimb?

Voi fi întrebat-o măcar aşa, ca să umplu timpul: de unde până unde Lila şi Alec *ne* aşteaptă? Adică şi pe ea? Sau, dată fiind noua situaţiune, şi pe mine, că tot ne prinsese momentul împreună? Nu-mi aduc aminte, ceea ce înseamnă că n-am întrebat-o. Voi fi făcut măcar o aluzie la schimbarea ei? La cele trei săptămâni de absenţă? Nu-mi aduc aminte – n-am deschis gura.

Ştiu însă: am vrut s-o întreb de biletul cu *perchez*; şi de *ascunde bine lit. int.* – pentru rest, nu; aşa, că nu mi-a venit. Voi fi vrut să dau impresia că sunt obişnuit cu evenimentele abătute asupra capului meu; chiar şi cu schimbările ei – de piele, de cuvinte, de consistenţă.

Fără să-l văd, nici aud, simt că şi Alec e surprins, derutat de noua ei înfăţi … Derutat-surprins, pe dracu'! Alec nu o cunoscuse înainte şi chiar de-ar fi ştiut-o, degeaba: e atât de ocupat, colonizat, bântuit, hărţuit de propriile-i, noi, mereu-alte ipostaze (până să le înveţe pe toate, altele) încât,

Dar dacă o cunoscuse înainte – un înainte, altul decât al meu, să zicem: în chiar timpul absenţei (în raport cu mine), doar prin ea îşi adusese el aminte de mine, pentru astă-seară. Ce rol îmi va fi distribuit Alec, altul? Ce alt serviciu îmi va fi destinat el, fiindcă acum e liber să-i ceară ei direct suplimentul acela de hârtie? – dacă nu i-a şi cerut-o; dacă nu o va fi şi obţinut, iar acum sărbătorim obţinerea aceea.

S-o întreb pe Lila dacă da au ba hârtia-supliment? Lila ar fi în stare să-mi chiar răspundă – cu toate că n-a terminat de mâncat, de rumegat ceea ce are să-i, lui Alec,

în legătură cu gelozia, opacitatea. Nu sunt curios nici să ştiu dacă Bonifacia mai poartă sutien (aparenţele zic: da, logica ar cere ca abia acum să mai vârtos, poarte); şi totuşi aparenţele şoptesc: nu – ceea ce ar trebui să-i dea un strop de Dar o priveşte, facă ce-o vrea cu stropul de – uite, nu mă lucrează nici noua orientare a genunchilor; n-are decât să şi-i asume, fiecare cu genunchii de dus în spinare, aşa cum eu îmi asum cucuiul! – şi, cu bărbăţie, dau la o parte şuviţa protectoare.

— Lasă-l acoperit, să se vadă mai bine, zice Lila cu nasul în farfurie. Provine de la un toc-cui? Sau de la scara pe care ai căzut din pură neîntâmplare de seamă?

Grozavă, Lila! Chiar când te ia pe tine la ronţăit. Au fost ocazii în care ne-am bătut în cuvinte – dar nu multe, nu mult: categoric, e mai tare – cum de s-o fi măritat cu Alec, complet afon la sonul limbii române, ca tot ardeleanul ce se respectă (în plus, maramureşean)?

— Nu de la scară, de la uşă „răspund ruşinat că nu sunt în stare să-i dau o replică stimulentă. O uşă care…

— Bine-bine, o-uşă-care, mă amendează ea. Uşă, recluziune, celulă, gardian-de-uşă – m-aţi plictisit cu închisoarea voastră cea de toate zilele, cu uşi pe măsură! De ce n-aţi rămas după gratii? De unde ideea năstruşnică să vă dea drumul? Ne-aţi invadat, ne-aţi ocupat, ne-aţi robit – cum adică? îşi potriveşte gălăţanca accentul ardelenesc: Voi pe noi? Păi poate numa-n…

— Despre ce? întreabă Alec, în panică. Cine pe cine? Cum, aşa? – renunţă să afle: Bonifacia s-a aplecat spre Lila, i-a şoptit ceva. Ce i-ai spus? o întreabă pe Bonifacia, apoi se răzgândeşte: Nu tu – tu. – se răsuceşte spre Lila: ce i-ai spus? Şi ce ţi-a spus? se corectează. Acum de ce pleci? Plecaţi? – le întreabă pe amândouă, ridicate în picioare, cu poşetele. Unde vă duceţi? De ce? Unde s-au dus? mă întreabă pe mine, mereu în panica lui indiferentă.

Nu-i răspund – ce: că nu se pun asemenea întrebări? Alec însă nu se lasă: mă trage de mână, mă scuturã de mânecă, mă-nghiontește, mă trage, mă-mpinge, mă somează să-i spun, eu lui, unde s-au dus fetele.

— Ai văzut că au plecat cu poşetele… încerc eu.

— Nu mă-nteresează cu ce-au plecat, vreau să ştiu: de ce? Unde? Tu trebuie să ştii!

— Şi tu ar trebui să ştii…

— De unde, dacă nu mi-au spus? Unde s-au dus?

— S-au dus să se spele pe mâini – să nu mă-ntrebi de ce să se spele pe.

— De ce să nu te-ntreb?

— Pentru că rişti să-ţi chiar spun.

— Ce să-mi spui?

— De-ai fi atent măcar la ce întrebi, dacă nu la ce răspund alţii. – asta aşa, ca să ne simplificăm viaţa!

— De ce să ne…? Şi de ce să se spele pe mâini? Sunt eu murdar? – îşi priveşte mâinile, le răsuceşte.

— Uite-le, se întorc! zic, uşurat.

Alec se precipită înaintea lor, Bonifacia se apropie prima.

— Te mai doare? Acolo? se interesează ea.

Apuc să fac din mână gestul: aşa şi-aşa. Lila cu Alec se întorc, iar eu prefac gestul în promisiune: vorbim altă dată dacă mai doare.

Lucrurile reintră în normal: Alec îi explică Bonifaciei – nu ştiu ce, nu aud; Lila, înviorată, îşi freacă palmele iute-iute, semn că atacul nu va întârzia.

Un hohot de râs la masa vecină o face să tresară. Când se linişteşte, îmi dă un ghiont, apoi din cap arată îndărătul ei:

— Vriei tu să ţ-o spui io pe-aia cu…?

— Nu, nu, nu, mulţumesc! mă apăr. O ştiu de zece ani.

— Dar eu o ştiu de mai ’nainte! râde Lila – apoi se răsuceşte, priveşte, se întoarce: Ai observat? Acum stau la două mese, nu la una singură. S-au înmulţit. Fiecare şi-a adus la Bucureşti, la „părchid”, care un frate, care un cumnat, care doi nepoţi, trei şogori, patru veri. Nu numai Ardelenii îşi aduc neamurile la Bucureşti, la părchid, însă numai ei se împart pe categorii pe mese ne-rivale, pe clase neantagoniste.

— Pe cete…

— Bine că mi-ai spus – tu ştii, şi tu eşti ardilian – prin adopţie. Da’ ştii tu, măi şogore, prin ce se deosebeşte o. ceată de scriitori ardeleni de altă ceată – de cealaltă, fiindcă numa’ două-s? Să-l spui io! Chiar de nu vrei, ţ-o spui – păi ştii tu, băi vere?

— Nu, mulţumesc – continuă cu cetele: deosebirea dintre…?

— Neantagonistă, subliniez! C-aşa-i la ei: n-au avut nobilime, care cum se umfla în pene, trecea la ungurie – acum îşi iau revanşa: vin la Bucureşti, se pun mintenaş slugă lampăratu’ – fie acela rege, părchid, Securitate – ei servesc cu credinţă orice, pe oricine se află la Pălat.

— Dar eu? sare Alec, abia acum, suferitor.

— Ce, tu, Alec? întreabă Lila, matern.

— De ce spui că Ardealul n-are nobilime românească? Dar eu?

— Uita-te-ar necazurile să te uite! Bine, dragă: tu eşti nobilimea care li-i de lipsă. Tu şi cu De la Nistru pân-la contele Tisza, tat Arghialu’ plânsu-ţi – s-a.

— Lila! Nu-ţi permit!!

— Nu-mi permite! – ridică din umeri.

Alec se răsuceşte spre Bonifacia, Lila spre mine:

— Îţi aduci aminte: pe timpuri se adunau cu toţii la aceeaşi masă, chit că puneau mai multe cap la cap. E-he, ce egalitate! Ce fraternitate! Acum s-au despărţit dulăii de căţei – de vreo doi ani s-au organizat pe căprării – cete, no! La masa de lângă coloană şed numa’ coptaţă.

— Coptaţii?

— Aşa spun ei la cooptaţi. Ficiori faini, chibzuiţi, nerisipitori, fac economie de un *o* – că nu să ştie ce-aduce ziua de mâne…

— Am înţeles: cooptaţi – dar în ce?

— Cum, în ce, to ar şu? în cé-cé!

— Adică în… Comitetul Cen …?

— D-apăi unde alt? Că doră nu-n…

— Am înţeles! o întrerup cu grabă.

— Păi n-am stabilit că, de la o vreme tat Arghialu

intră-n părchid? Se cooptează-n ce-o hi, numa la drăguţu-mpărat de la Pălat să hie!

— Deci, lângă coloană: masele largi ale membrilor în…

— Corect! La coloană: masele de ardeleni ceceişti. Gata coptaţi! Nu mai lipsesc decât Horia Sima şi Pătru Groza, părinţii lor spirituali.

— Ce legătură…?

— Indestructibilă! Păntru Arghialu sfânt, Ardeleanul cedează Basarabia, Bucovina, Regatul cu tot cu Dobrogea, scaldă ce-a mai rămas din România în sânge, după aia-şi pune palma-n cur, se cară la Viana, de unde tratează cu comuniştii împotriva lui Maniu, a lui Brătianu, a lui Titel Petrescu! Vinde România întreagă, ca să capete el, de la fratele sovètic, Arghialu de Nord…

— Şi Maniu era ardelean. Apoi prea o iei pe scurtătură…

— Ca să pricepi, copile! râde Lila, pedagogic. Despre ce vorbeam?

— Despre deja-coptaţi.

— Cu cine-ncepem? Cu fostul nostru cel-mai-bun-prieten Titus Popovici? Străinu-nsetat – n-avea după ce bea apă când a aterizat la Bucureşti, dar cu ajutorul şogorilor Feri Munteanu, Feri Păcurariu – şi a altor feri, a învăţat lecţia: a turnat tot ce-a-ntâlnit – şi-a ajuns. Tu ai avut noroc: ai fost arestat devreme, în ’56, pe tine te-a ratat, dar pe Labiş, nu – bietul Lae, de unde să ştie el, ied din vârful muntelui.

— Nu e sigur că Titus l-a…

— Ce e sigur pe lumea asta? Nici că Labiş a murit, pălit de tramvai – dar înainte a fost el convocat? A fost el băgat în boli?

— Am mai discutat despre asta. Nu-i sigur că Labiş, dacă n-ar fi murit în accident, ar fi fost arestat.

— Nu, însă toţi cei de lângă el au fost arestaţi: Stela şi Aurel şi Gloria şi Mircea – au scăpat (să fie o minune?) doar Geta

Naidin şi Titus Popovici!

— Îl ştiu pe Titus, nu mi-l explica – alt cooptat?

— Tovarăşu' nost, poiet-just şi cinsutist emerit: Ion Brad! După cum îl arată numele, i ca plopu! Nu ştie el multe, da' pe alea, puţine, le ţine minte – de asta au de gând sus-tovarăşii să-l trimită ambasador în Samoa de Jos, în Mongolia de Câmpie, nu contează: el mere! N-ai băgat de seamă, copile, cum au împânzit, cum au colonizat Ardelenii Internele şi Externele? Secu şi Ambasadele? Adică acolo unde-i treabă serioasă.

— Nu, n-am băgat de seamă, râd eu. De unde să ştiu eu astea?

— De la mine, frate! face Lila, natural-mirată.

— Bine, de la tine – mai departe?

— Mai departe – poftim, alt membru, prieten şi fost coleg de facultate cu Alec – a, nu filosoful Gogoneaţă, ăla-i oltean, un ardelean: filosoful Ghişe.

— Filo –, ce? Sof, Ghişe?

— Aşa povesteşte el: că la Cluj s-ar fi plimbat colocvial cu Blaga.

— Te corectez: s-a promenat – eh, dacă s-a colocvial promenat, ceva – ceva se va fi luat.

— Al patrulea ficior fain – numai Romică Muntean îl egalează în fainitate – strălucitul istoric literar, scânteietorul critic, divinul profesor universitar, inegalabilul eseist.

— Să nu zici că vorbeşti de Dodu…

— De Dopu Lăban, copile! De Ion Dodu Ţiganu'! Păi nu era, ca studinte un prostdenădejde? – de-aia a fost reţinut ca asistent; – de-aia a fost trimis la Toulouse, ca profesor de română – îţi dai seama: să te-nveţe Dodu limba română.

— Deci şi Dodu-i membru – supleant, presupun.

— Numai supleant? Dodu? Plin – direct! Ce, nu merită? Când te gândeşti că ardeleni reacţionari, anticomunişti, găsesc că alde Dodu, Titus, Brad, Ghişe sunt omini faini, cinstiţ, nu ca negăţienii. Cum să nu fie faini, dacă-s ardileni? Cum să nu fie cinstiţ, dacă numai la Ardeal se gândesc? Asta-i masa coptaţilor, a gata-făcuţilor. Dar

cum ardelenii nu-s moldoveni, nu-s olteni şi, vorba ţiganului: nu-s ţâgani, ei, ca sicilienii dacoromâni, se întrajutorează – înţelegi tu ce zic? N-ai văzut cum Groza a scăpat-o pe Veturia Goga, nu numai de puşcărie, dar şi de naţionalizare, în timp ce alţii-altele, ne-ardeleni, au murit în închisori, familiile lor au murit de foame, de frig, prin subsoluri? Veturia, cu tot Patronajul, cu tablourile şi pianele de la Odessa, n-a păţit nimic! Tot în castelul de la Ciucea şi-o şade dânsa – este?

— Nu ştiu – eu vin de la oaste…

— Bine, s-o lăsăm moartă. Ziceam de contemporanii noştri: Ardelenii coptaţi care-i trag-împing pe *contabili*… – şi Lila arată masa din spate. Hai să zicem că ei, necunoscând cuvântul *cooptabil*, nici nu-l pot ardeleniza, să le zicem, lung: cei-care-aşteaptă – la coadă-să-fie. – mă-nţelegi, doar şi tu eşti ardelean. Aşteaptă ficiorii, nu se nerăbduresc, ştiu ei bine că fratele ori pretinu ori nănaşul de-o intrat – nu-l uită, de să-l între şi pe el. În Ceceu, no! Aşteaptă şi, n aşteptare, îşi povestesc bancul cu.

Lila tresare, speriată cumplit: cooptabilii din spatele ei au explodat iarăşi în râs – râs geologic, de altfel mă uit cu îngrijorare la candelabrul mişcându-se ameninţător. Nu l-am văzut pe Alec speriindu-se dar îl văd acum: el este foarte enervat! Se tot saltă pe scaun, vrând să dea de înţeles că el se ridică uite-acum şi se duce la masa celor ce fac de râs Ardealul şi, cum el este foarte-foarte nervos. Constatând însă că nimeni nu-l reţine, se reţine singur – mai sigur. Priveşte în jur, căutând pe cineva căruia să-i împărtăşească sfânta-şi enervare.

Caut privirea Bonifaciei, n-o prind; dacă – ce-aş spune? Nu ştiu.

În aşteptare, mă uit spre dreapta: înspre cooptabili. îi cunosc pe toţi, pe unii doar din vedere, însă şi pe aceştia îi salut când ne întâlnim, ei răspund, unii mă salută ei primii. Ca scriitori nu sunt nici mai buni nici mai răi decât ne-ardelenii. Adică mediocri. Adică de-a dreptul proşti – vreau să spun: acum; mai vreau să spun: aceştia, de la cele două mese (neantagoniste).

Dacă Lila nu s-ar afla în plină transilvanofobie, am continua o discuţie mai veche, de fiecare dată stricată de Alec – despre ceea ce se întâmplă de vreun an-doi: de „liberalizare”, cum îi spune Lila, scriitorii ardeleni consacraţi nu pot profita: lenţi, zăbavnici, cum spunea chiar poetul lor, Coşbuc: greu de urnit (dar dup-aceea greu de-oprit – asta chemându-se: inerţie.), au venit târzior la masa (contabililor), le-au trebuit ani buni până să priceapă că, ori te dai cu comuniştii, ori pieri! însă când s-au instalat şi ei cu nădejde la masă (masă ghe părchid, zice Lila) s-au trezit „depăşiţi” – pentru ei timpul măsurându-se cu secolul (când se grăbesc!). Şi iată: şmecherii de regăţeni, hoţii de olteni, leneşii de moldoveni se ridică! pleacă de bunăvoie a lor, la altă masă, pe alte locuri, chiar în opoziţie cu cele părăsite – fiindcă ce este onirismul, neo-suprarealismul, verismul, criticismul chiar sinceritismul – dacă nu semn al nestatorniciei regăţeneşti, la urma urmei, al deviaţionismului, cel ce pornează sinceritatea în-literatură – dar astea-s „oportunisme care ţi-se-ntornă – potrivă-ţi”! Din portretul colectiv zugrăvit de Lila, scriitorii ardeleni seamănă cu un fost coleg de-al meu de Normală, în clasa a II-a arătând ca unul dintr-a VII-a şi care, boxând cu un pirpiriu dintr-a II-a, mâncase bătaie: «Cum de te-a bătut fleacul ăla, pe tine, ditamai ficior?», îl întrebasem, necăjiţi. «Da’ voi n-aţi văz’t cum să nişca? Nu stătè de fel, de să-l pălesc şi io...» Aşa şi cu istoria, bat-o sfânta, se nişcă-ntruna, nu stă, de s-o pălească şi scriitorul ardelean. Până s-ajungă şi el lampărţeală, regăţenii – ” hoţi şi franţoziţi” şi-au întors cojocul, dar fac pe miraţii: au purtat ei vreodată alt cojoc? Scriu (şi chiar publică!), nu numai poezie pe nelinie, dar chiar şi proză (necomandată de părchid!). Asta nu-i drept! Asta-i dezordine – nu-i consult să faci după capul tău, oricum: ce nu ţi s-a zis, recomandat, comandat de sus, de lampăratu-jeneral al părchidului – nu-i bun! Dar unde ajungem – aşa? Unul dintre ei, zis Bădia, poate cel mai reprezentativ, o grăit ş-o şi scris, el cu mâna lui că «nu mai ştii unde suntem: la Chicago (rostit româneşte: *chi*), dar în Republica nost a

dragă Populară şi Română?!»

Pe cine să feliciţi, pe cine să plângi? Pe regăţeni, pentru iuţeala schimbării la sfert de tură a „orientării”? pe ardeleni pentru lipsa de reflexe? Dar sunt atâţia regăţeni care au rămas, pe veci, stalinişti (ceea ce înseamnă că este un dat, nu un câştigat), după cum există şi câţiva ardeleni care.

Ei, asta-i: nu prea. Cei care au întors-o ca la Ploieşti, dintre ardeleni, sunt adoptivi: un oltean ca D.R. Popescu, un basarabean ca A.E. Baconsky, iar cei care nu scriu (acum) şi nu fac porcării sunt tineri, nu au un trecut – să deie Domnul să nu se-ntorne, în viitorul lor, la trecutul-prezent al acestor minerali de la masa vecină, cu cetele lor, cu tribalitatea lor, cu bancurile lor răzbăşinate – în fapt, un singur banc, repetat de mai bine de un deceniu.

— No, mă Pistă, măăă! răzbate, de la masa coptaţilor glasul lui Dodu Bălan. No, ian mai zão pe-aia cu ţâgana, mă!

Nu-i nevoie să şi privesc, ştiu ce se întâmplă: numitul Pista (care publică proză sub prenumele românesc – oricum, nu unguresc – de Ştefan) îşi trece mâna prin păr, apoi o înalţă, ca să dea semnal că el începe. Toţi de la masa lui înalţă capetele, ridicându-le din farfurii, apropiindu-le, concentric, de capul lui

Pista; cei de la masa vecină, a deja-coptaţilor, se răsucesc doar, cu scaune cu tot, încoace. Şi Pista zăce. O zăce pe-aia cu ţâgana – o şopteşte, nu se aude nici la masa noastră, ceea ce nu-i pagubă, dar nici la a ceceiştilor-coptaţi (din nou: nicio pagubă: Ardelenii din Ceceu nu vor să afle – ci să li se confirme). Iar după ce Pistă va isprăvi de zis zăcerea lui cu ţâgana, amândouă mesele vor fi două flori ale soarelui de hohote, răcnete, răgete de râs, de mâini înălţate şi date pe spate – de veselie.

Sunt pregătit, de astă dată nu mă mai sperie explozia.

Şi Lila: se ridică de pe scaun, bate cu linguriţa în pahar, se răsuceşte spre mine – dar mi se adresează strigând, ca de pe alt deal:

— Mă Pista! Ia mai zão pe-aia cu ţâgana! apoi, întorcându-se spre cealaltă parte: mijlocul sălii, cu o palmă în dreptul gurii, dar urlând: Şi, mă! Păi, era aşè de-ntunerică, de ca-n pehizda la o ţâgană, mă!

Mi-am cuprins capul în palme de la începutul intervenţiei, aşa că nu văd. Şi nu aud – ba da: glasurile femeilor de la bucătărie – de-atâta tăcere. îi mai aud pe ardeleni (de ambe mese): nu atât ofensaţi, cât contrariaţi, împiedicaţi, neînţelegând ce s-o-ntâmplat, că doră ce făciau ei, neîngăduit?; dar de ruşâne? Ş-atuncea di ce liniştea asta?

Linişte spartă de Alec – mi-am ridicat capul, îl văd: cu ochii şi mai rătăcitori, divergent şi asimetric, cu nasul lungit într-o parte, încearcă să vorbească încet, dar glasul îi iese penetrant şi în falset:

— Li-la!! Te-am rugat de-atâtea ori să nu mă dai în specta-col!

Lila se roteşte spre el, lent, cu braţele în torţi:

— Eu pe tine! Eu te dau în spectacol! Pe tine? Poate doră numa-n cur – no, place-l, domnule ardeleanule?

Alec pare – chiar este – pierdut: dă din buze, aleargă în zigzag, din ochi. Lila bate iar cu linguriţa în pahar şi cu tălpile în podea:

— Vrem Ardealul fără ardeleni! Vrem Ardealul fără ardeleni! Alec sare de la masă, răsturnând scaunul şi fuge, ca alungat. Liniştea continuă să curgă penibilă, trosnitoare. Lila ridică din umeri, se aşază, aprinde o ţigară, îşi priveşte mâinile:

— Nu tremură. Înseamnă că am făcut o faptă bună.

Poate, dar nu-şi găseşte locul. În cele din urmă se hotărăşte: se ridică, ia poşeta.

— Pleci? o întreb, cu adevărat neliniştit.

— Mă întorc numaidecât. Bonifacia o urmăreşte din privire.

Pe măsură ce Lila se îndepărtează, Bonifacia se ridică şi ea de pe scaun. Cu poşeta.

20

Am rămas singur la masă.

Cu toate că restaurantul e plin-stup (deci aş putea să mă fac pierdut), nu-mi place să mă pierd aşa; aş pleca şi eu, dar n-am poşetă, ca să mă agăţ de ea, să urc deasupra ei, ca pe o scândură, să ies de-aici. Îmi place la Casa Scriitorilor, dar să nu rămân singur la masă când sunt invitatul lui Alec.

Mi s-a mai întâmplat: Alec se ia cu vorba, se mută la altă masă, apoi dispare – unde? Conduce pe cineva, discută în stradă cu altcineva, merge la alt restaurant, în oraş, ori doar se plimbă. Şi mă uită. Uită să plătească.

Intru în panică de cum Alec pleacă de la masă fără să fi plătit: cum se îndepărtează el, ca un făcut, se apropie Doamna Candrea; cu zâmbetul rotund, uns, cu carnetul şi cu creionul – pentru plată. Încă nu? – bine, revine peste un minut; şi după încă un minut – să mă întrebe dacă mai servesc ceva. Deşi se vede că am „servit”; deşi alţii, de la alte mese o aşteaptă cu jumătăţile de oră sa, în sfârşit, servească. Fac efortul de a nu înţelege aluzia, îndemnul, somaţia. Nu-i pot reproşa lui Alec figura – care „figură”?: că m-a invitat la masă? că, vorba lui, mi-a dat de mâncare? ba chiar ţigări? Că mi-a prilejit cunoaşterea (deocamdată vizuală) a literaturii române contemporane, pe dinlăuntru – în halat şi-n papuci, cum zicea un jurnalist, încă nerealist-socialist? Dacă i-aş zice, Alec mi-ar răspunde că nu aveam decât să-i spun Doamnei Candrea că sunt cu el, Alec, doar îl cunoaşte pe Alec; mă cunoaşte şi pe mine, după mutră: sunt cel pe care Alec îl invită frecvent la masă.

Dacă aş şti cât costă consumaţia. Nu ştiu şi nu se face să întreb – ca apoi să nu plătesc. Chiar de-ar costa sub o sută de lei. Am această sută (ce frumos. sută acest cuvânt!), însă nu-i a mea (sună mai puţin armonios.); trebuie s-o restitui Sterescului. Mi-a împrumutat-o pentru tata, or tata cela a plătit el restau ranţul; şi a plecat. Cel puţin tata – se vede că-i neam cu mine – înainte de plecare, a plătit, nu m-a lăsat aşa, într-un picior. Dar şi el a plecat. Toţi fac aşa: plătesc, nu plătesc – pleacă. Întâi Bonifacia; după ea, tata, acum Alec. Iar înainte fata ceea, şkolniţa. Şi după ea, Ela. Toată lumea pleacă de lângă mine – nu că m-

aş usca pe picioare de dorul plecaţilor, însă nu-mi plac plecările, liberările acestea, incorecte. Plecarea trebuie să fie limpede, netă – or ce face toanta-bonifoanta?: dispare, reapare, dispare iar. Tata, la fel: apare cu un pretext (reportajul, povestirea, dracu' s-o pieptene, cu tot cu Pemoga – mai ales cu glumeţul trimiţător) şi dispare şi el. Asta nu-i bine, nu-i frumos. Să fi zis şi azi, rezemându-se pe ce mai zisese: «Uite, dragu-tatii, simt că a venit vremea să mă duc – nu uita că am împlinit 57 ani: mă aflu la capăt, la terminus cu viaţa: m-au mâncat, nu atât Ruşii cu Siberia, nici doar Românii cu Securitatea devenită, din '56, foaaarte tricoloră (ei zic: „naţională" – cum poate fi naţională o maşină de distrus naţia?); poate că nici aşteptarea liberării Basarabiei; măcar normalizarea vieţii noastre de veşnic refugiaţi în proprie ţară – uite, au trecut douăzeci de ani de nefericire – ce spun eu: un sfert de veac, s-o luăm de unde trebuie s-o luăm, din iunie '40, ci m-a mâncat, m-a ros, m-a uscat pe dinăuntru asta: am fost învăţător, cel care-i învaţă pe copii, dar eu i-am dezvăţat: de carte, de adevăr, de frumos, de bine; ar fi trebui să-i învăţ pe părinţi agrotehnie, igienă şi morală cetăţenească – i-am învăţat să dea cotele până la ultimul bob, să intre în colectivă şi în acelaşi timp să-l laude pre partidul. Asta m-a ros, m-a ucis: că n-am avut inteligenţa ori înţelepciunea, tăria ori nebunia să-mi pun funia de gât, pentru că făcusem contrariul a ceea ce fusesem învăţat la Şcoala Normală din Orhei – am rămas, să fac, să fiu contrariul a ceea ce făcuseră învăţătorii mei din mine.» – asta să-mi fi spus tata la despărţire. Adevărat, spusese (astea şi încă altele), altă dată, însă acum ar fi trebuit să le repete. De plecare definitivă, limpede. De rămas-bun.

Şi uite că Alec. Pe la începutul toamnei îmi făcuse aceeaşi figură (atunci mă hotărâsem să nu mai accept invitaţiile – n-o făcusem). îl aşteptasem o oră, poate două. Căutam din ochi prin sală, îmi opream privirea pe câte un cunoscut: să-i cer cu împrumut. – cui?

Lui Titel – cu care fusesem „înainte" coleg de cămin, la Matei Voievod; cu el mersesem la meciuri de fotbal, ba

în câteva rânduri discutasem politichie subţire. Nu pot, nu se poate: chiar dacă în astă seară blondul de el mă salutase primul – îl ştiu dinainte, îl simt acum: e un speriat-de-avioane, ca bănăţanul prudent – de asta mă şi salută primul: să mă mulţumesc cu cât îmi acordă el, să nu mă-ntind la mai mult – faţă de mine şi-a făcut datoria; faţă de *ei* apare ca cineva care nu ţine deloc să aibă de-a face cu unul ca mine – tocmai, pentru că a avut o „bubă” în timpul Ungariei, nu l-a dus la arestare, doar la exmatricularee speriat de toate avioanele existente, virtuale; nu fuge de mine, dar face el să mai fie cineva de faţă – îl las în plata Domnului, fără alte pete la dosarul lui foarte curăţel pentru un „reacţionar”.

Să mă adresez, cerându-i cu împrumut „până mâine”, lui. el îşi zice: Toma George Maiorescu, îmi fusese un fel de asistent de „teorie a literaturii” la Fabrica Scriitoricolă, pusese pe hârtie de toate-pentru-toţi: Stalin, Canalul, Partidul, Colhozul, Casa Scânteii, Pacea (lupta pentru), Războiul (din Coreea), ca un bun tovarăş student în Rusia (ei zic numai: „Uniune”), altfel nu e foarte-foarte periculos – cu condiţia să nu ştie nimic. – ce să-i spun ăstuia: că amicul care mă invitase fusese chemat urgent-de-tot-undeva şi uitase să plătească, iar eu. Ar fi în stare să mă chiar împrumute, ca să-i închid Doamnei Candrea. carnetul – dar nu se face. TéGéMé, cum îi zic prietenii-tovarăşi nu mi-e măcar neutru.

Dacă i-aş explica doamnei Candrea situaţia? Vorba lui Alec (nerostită: rostibilă): ea are ochi de chelner, bun fizionomist, mă ştie că pe cel-mereu-invitat-de-Alec: să treacă în contul lui şi această cupă.

Era începutul toamnei, rămăsesem singur la masa lui Alec, nu găseam cui să cer cu împrumut nişte bani – când iată-l pe Marino, colegul meu de Bărăgan, consătean din Lăţeşti. Eram salvat! Am înţeles însă că salvarea îmi era amânată (deocamdată.) când Marino, după ce din prag privise îndelung sala (şi nu mă văzuse, deşi îşi oprise privirea şi asupra mea (care-l aşteptam), trecuse pe lângă mine – adevărat, nici eu nu făcusem vreun semn vizibil,

sonor, nu puteam, pentru că eram solicitant. Aşa sunt eu: veninos – drept care îmi zisesem: «Se preface că nu mă vede, mă pedepseşte, el, pentru măgăria făcută, de el mie, la *Gazeta literară*!» Iar când îl văzusem pe consăteanul Marino aşezându-se la masa lui Eugen Simion, unul dintre adjuncţii *Gazetei* (în fine, el era omul care făcea revista). Ce păcat că Lila nu era prin preajmă, am fi recapitulat (cu floricele) scena petrecută pe coridorul redacţiei, la începutul verii:

Trec pe la *Gazeta*, mai mult ca s-o salut pe Lila, decât s-o întreb ce se mai aude cu manuscrisele mele. Ea ridică din umeri înainte ca eu să deschid gura, adică: tot nimic – dar numaidecât:

«Să încercăm o învăluire: l-am văzut adineauri, în biroul lui Simion, pe prietenul tău Marino. Să pună el o vorbă pe lângă şef, doar ţi-a făcut referat favorabil pentru roman, ştie cum scrii – hai să-l căutăm!»

Protestez, mă opun, spun că nu sunt prieten cu Marino, am fost doar consăteni – Lila mă pucă de mână şi mă remorchează pe coridoare. Dăm de Marino la una din dactilografe:

«Ce mai faci?», se interesează el indiferent, dându-mi mâna-i moale.

Ridic din umeri, încep să clatin din cap, că adică bine-fac, ce să fac şi eu., dar Lila mă înghionteşte, mă băga-n faţă:

«Spune-i, domnule, ce faci!» apoi, adresându-se lui Marino: «De ce nu vorbeşti cu Simion să-l publice, îi zac manuscrisele blocate de peste un an de zile? – ştii bine cum scrie, doar i-ai dat referat de editură.»

«Şi dumneata ştii cum scrie, de ce nu-l propui?», Marino: mirat-vesel.

«Eu sunt redactor şi dacă Simion poate refuza un subaltern, nu poate refuza un prieten – dumneata – care intervine pentru un prieten: el.»

Vizibil sâcâit, Marino iese pe coridor – să n-audă dactilografa – mai să ţină uşa închisă cu spatele. N-o ţine, dar începe să transpire; şi să râdă; şi să tot dea din umeri,

pufnind – înainte de a zice (deşi se adresează mie, priveşte când spre un capăt al coridorului, când spre celălalt):

«Dar eu n-am nicio putere, sunt un umil colaborator – dacă mai vrei un referat scris.»

«Ce scris, domnule! O vorbă de-a dumitale pe lângă Simion, pentru el – doar aţi făcut Bărăganul împreună.»

«Am făcut, dar Bărăganul a fost acolo, cândva, acum suntem aici, fiecare să se descurce cu propriile puteri – scuzaţi-mă, dar mă aşteaptă Eugen Simion şi mie nu-mi place să fiu aşteptat.» – şi pleacă drept înaintea ochilor, aproape alergând.

«Ţi-am spus: nu trebuia…», fac eu, într-un târziu.

«Ia mai du-te şi tu-ntr-un loc!», se înfurie Lila. «Şi mai descurcă-te şi singur, cum a spus bunul tău prieten: cu propriile puteri – „Scuzaţi-mă, dar mă aşteaptă Eugen Simion! El însuşi: Simion cel Prim!”» – Lila, maimuţărindu-l pe Marino, se îndepărtează şi ea.

Asta a fost atunci. Cândva. Mai încoace de Bărăgan – fost şi el undeva-cândva; dar nemaifiind.

În astă seară nu-l văd nici măcar pe Marino – i-aş cere? Ce nu face omul la ananghie: cere bani cu împrumut până şi de la Marino – deşi Bărăganul a fost acolo, nu aici. Bărăganul: cândva, noi acum – tot n-am învăţat până la o vârstă ca asta că există o mulţime de timpuri, de timpi, în funcţie de locuri; cum un om schimbă locul, cum trebuie să fi el, altul – şi aşa, până la sfârşitul timpului, vorba cuiva. Nu o singură dată mi-am spus, nu strică să-mi repet:

«Domnule! Eşti un mare dobitoc! Cel mai mare dobitoc de pe pământul românesc – cum nu se văd semne de ameliorare, aşa ai să rămâi, în veac!»

În astă seară: nimeni să mă scoată din groapa cu furnici; nici chiar Mazilescu – să mă scape el de Alec, de Marino, colegi de pârnaie, de Sorin Titel, coleg de nepârnaie. În fapt, să-l scape de mine pe el.

Atunci, la începutul toamnei, când îmi luasem nădejdea şi de la consătean şi de la TéGéMé şi de la Sorintel – şi, în general de la lumea asta, foc de deşteaptă – şi eram pe punctul de a mă ridica şi pleca (uite-aşa: dacă

mă interceptează doamna Candrea, îi spun că mă duc la toalete), un june se ridică de la masa unor gălăgioşi, se apropie, mă bate pe umăr, îmi întinde mâna:

«Genialul poet Mazilescu» – şi se aşază pe scaunul lui Alec.

«Încântat, dar ne cunoaştem de pe coridoarele *Gazetei*...» – mă luminasem de-a binelea, lumea nu mi se mai părea insuportabil de deşteaptă, iar eu ultimul dintre ultimii.

«Nu mai frecventez *Gazeta*, îi las pe stalinişti să moară-n... gazeta mamelor lor, în frunte cu marele poet Tibi Utan».

«Parcă celălalt mare-poet, Brad, era şef» zic, nesigur.

«E plin Ardealul de mari-poeţi – pe tine te sfătuiesc să vii cu noi!»

«Cu voi? Unde? Pe alt coridor? Din moment ce tot nu public.»

«Te publicăm noi. La noi, publici, ai să vezi!», mă asigură Poetul.

«Scoateţi voi o revistă: *Răcnetul Oniricului*? Nu sunt oniric».

«Ţepeneag zice că eşti». «. căci toţi suntem români.»

«Dacă nu eşti – devii! Citeşti bine-bine *Programul nescris al lui Ţepeneag* – şi-l aplici întocmai!»

«Parcă Programul era al lui Dimov – l-aţi exclus?»

«Nu, dar aşa-i zice, oniric: *Programul lui Ţepeneag*, ca *Valea lui Mihai*... Dacă nu-l aplici, Ţepeneag te exclude! Nu te râde, tovarăşu', c-aşa-i! Dar, până la excluderea aceea, include-te la masa noastră – Madam Candrea!» – Mazilescu îi cere prin semne să mă treacă în contul lui.

De braţ mă conduce la masa oniricilor: pe unii îi cunoşteam din vedere, de pe coridoarele redacţiilor, pe alţii de mult mai demult. Mazilescu face prezentările:

«Poeţelul Turcea: scrie puţin, dar prost. Blondul prozator Titel: scrie binişor, dar bănăţeneşte. Marele gagigar Neacşu: nu mai scrie, a comis vreo zece pagini din Sânziana Salinger şi a cerut pace. Bătrânul nostru Dimov. împuţitul de Ţepeneag.

Aici, am tresărit (în gând): şi mie îmi place verdeaţa limbii, dar nu insultele. Nu-mi plăcea *limba oniricilor*: se salută, înjurându-se; pizdindu-se, colegial.

Ţepeneag, impasibil în râna lui lungă, după ce-mi întinde o mână plictisită, mână-moartă (altfel decât a lui Marino, aceea fiind şi umedă), dar tot neplăcută, ai senzaţia că dai mâna cu un pachet cu ţigări – încheie cercul prezentărilor, arătând din cap spre Mazilescu:

«Poetul Bulă!»

A-ha, mi-am zis, aşa e obiceiul, la ei – de câte bordeie… Mi s-a adus un scaun, am fost cooptat (şi eu!) – însă numai ca membru-tolerat, tolerat eram eu şi ca cetăţean român, ce mai conta o toleraţiune-n plus, în minus! mai ales că, în ciuda limbajului – nu verde, ci puturos – mă simţeam bine cu ei, fie şi ca tolerat. Încercasem să mă alint puţin (aveam nevoie – şi eu eram om.), să spun că, ştiţi, eu având în spate ce am, n-aş vrea să le produc neplăceri pe la dosare prin prezenţa mea.

«Am o situaţie oarecum specială.», zisesem.

«Curat specială!», pufnise Dimov pe sub mustaţa-i monumentală.

«Ai făcut puşcărie – mare brânză!», se strâmbase Ţepeneag. «Dacă-i aşa de mare, de ce n-ai făcut-o şi tu, brânza-aia?»: Turcea.

Blondul Sorin (ştia el ce ştia despre brânză, chiar de nu o şi făcuse, vorba lui Turcea) nu voia în ruptul capului să se vorbească în prezenţa lui despre *asta*. Încercase în câteva rânduri să abată discuţia, dar Ţepeneag:

«Mi-am dat silinţa – n-a mers. Am fost în Piaţa Universităţii în ziua cu pricina, au umflat până şi pe babele care treceau pe-acolo din întâmplare – pe mine, nu! Am fost la procesul tău (mă arătase din cap): tot nu m-au arestat.»

«Toţi te persecută, toţi îţi vor răul, nimeni nu te ia în seamă, să-ţi facă şi ţie o bucurie, să te umfle, să te facă om. Ce sabo-tagiu. – mai degrabă ghionionul-dracului.», mitraliase Turcea dintr-o răsuflare.

«Ghinion, nu persecuţie», încuviinţase Ţepeneag. «Pe

statuia lui Stalin, aia din gura parcului, eu m-am pişat primul, însă când au apărut organile l-au surprins doar pe Dimov! Care mă plagia! Numai pe el l-au arestat.» – toată tristeţea lumii se concentrase pe chipul lui Ţepeneag.

«Trebuia să insişti, dom'le!» chirăise Turcea. «Trebuia să te pişi pe cizmele lor, să le explici că eşti papa onirismului tricolor, urmaşii or să fie lipsiţi de înaintaş! Am fi avut un şef cu un trecut de rezistent anticomunist, iar nepoţii un strămoş oniric!»

«Avem un şef cu trecut de rezistent şahist!», strecurase Mazilescu.

«Şi ce, şahul nu-i tot luptă?», făcuse Ţepeneag, târziu. Se mai ciorovăiseră, „politic", până când Sorin propusese-rugase:

«Ce-ar fi să discutăm literatură?»

«Are dreptate», zisese Dimov. «Să înălţăm literaturii imn de slavă».

«Lui Stalin, slavă, slavă cântăăăm…», începuse a fredona Turcea, fals.

«Slăvită-n veci, republica. asta, cum îi zice, pe versuri de Cosaşu.» – făcuse Mazilescu şi tot el îl prinsese din zbor pe Titel, care dăduse s-o şteargă.

Dimov îşi apucase mustăţile cu amândouă mâinile, de parcă ar fi fost coarne de bicicletă, îşi proptise guşa în piept şi începuse a cânta, în ruseşte, un Prohod. Ceilalţi păstraseră câteva clipe de tăcere respectuoasă (cânta Bătrânul), dar numaidecât reluaseră, spre bucuria lui Sorin, discuţiile „literare" şi numai. Spuneau lucruri interesante, cam ca literatura-şi-arta discutată în de-o; şi mai înainte, în puşcărie; şi mai înainte, în prima studenţie, ba chiar la Fabrica de Scriitori – acolo, fireşte, numai în dormitoare, prin curte, la crâşmă, nu la seminariile lui Toma George Maiorescu.

Îmi mutasem scaunul lângă Dimov. Nu cunoşteam cuvintele în ruseşte, dar ştiind melodia, aşteptam primele silabe rostite – pe celelalte le deduceam; iar când nu reuşeam să ghicesc, mergeam pe mâna. vocalelor, mai ales pe *o* cu care, în muzica rusească, nu te înşeli niciodată – şi

nu mă înşelam, la Casa Scriitorilor, fiindcă în casa noastră de învăţători de ţară basarabeni pătrunseseră demult „hor”-urile legendarului Berezovski: nici tata, nici, mai târziu, eu, nu-i atrăgeam mamei atenţia că, pe când era ea elevă la Normala din Chişinău şi cânta în corul Catedralei, dirijor nu (mai) era „chiar Berezovski”, măcar pentru că textele erau în româneşte… Desigur, Dimov ştia cine fusese „legendarul” (deşi el era din Sud, din „Bâton Rouge balcanic”: Ismail) – dar Ţepeneag:

«Ne mai regulaţi mult la cap cu Corul Armatei Roşii?»

Ceilalţi onirici se frânseseră pe dată de râs – în afară de Sorin: el voise doar să evadeze, ca să evite discutarea politicii, însă mâna de fier a Poetului Mazilescu îl ţintuise la locul supliciului. Dimov clătinase din cap (şi din mustăţi) a compasiune:

«Te-pe-neaaag. Cum ai să faci literatură cu o ureche de şahist?»

«Şahu-i bun, dom’le! Te-ajută-n viaţă la redactarea manifestelor literare – dar numai la volumu-ntâi!» – Turcea fugise, cu tot cu scaun.

Ne-am distrat ca nebunii – chiar şi Titel – până târziu. Dar, până să ne dea pe uş-afar doamna Candrea, am vorbit cu Dimov, am cântat.

În astă seară nici urmă de Dimov – o fi prea devreme; nici picior de oniric – să fie prea târziu? Nici Mazilescu nu s-arată; Mazilescu cel care de curând declara sus şi tare că, gata, îşi mută stâlpul de la „Albina” (celebra cofetărie de lângă Universitate devenită cafenea-literară) aici, la „Madam Candrea” – «ca să se mai aerisească lazaretul stalinist», şoptea el în gura mare. Nici Ţepeneag – care şi el anunţase mutarea Statului Major al Oniricilor (de unde: de la „Singapore”? – nu, acolo era sediul Singaporenilor: Pâcă, Pucă, Ahoe şi. Dimov; de la „Podgoria”? – nu, era prea restaurantoasă crâşma) – în fine, de pe unde fusese până acum, aici, „pe baricade”: la Casa Scriitorilor.

Nici măcar Turcea nu se arată – acum vreo zece zile îl întâlnesc în faţa Universităţii, facem câţiva paşi

împreună, el mă întreabă:

«Ai executat ordinul? Ai dus la *Luceafărul*?»

«Ordinul?»

«Ordinul lui Ţepeneag!»

«Aaa», mă luminez. «Mi-a ordonat Ţepeneag să duc la *Luceafărul*?».

«Ordinul nu se discută! îţi iei manuscrisele de la *Gazeta* şi le dai la *Luceafărul*! – nu ştiai? N-o fi avut timp să-ţi spună, abia azi-noapte, târziu, am votat hotărârea. De cum deschid ăştia prăvălia, te prezinţi cu.»

«La *Luceafărul*?», mă mir eu. «Dar acolo şef e Barbu, adjunct Dodu-Bălan, secretar securistul Săraru – ce să caut eu în cazarma lor?»

«Dom-le! Fii atent aici!», Turcea mă opreşte, mă împunge cu degetul în palton. «În primul rând, noi nu facem politică în literatură – clar? în al doilea, noi publicăm oriunde se poate – clar? în al treilea, noi nu lucrăm cu şefii de sus, noi lucrăm cu femeile de jos – o cauţi pe Sânziana ori pe Gică! Ordin de la Ţepeneag!»

Mai mult în glumă, în aceeaşi după-amiază urcasem la *Luceafărul* cu câteva copii (nu le retrăsesem pe cele de la *Gazeta*, deşi nu mişcau, dar nu se ştie niciodată), făcusem reglementarul coridor-redacţional (două ceasuri); la un moment dat fusesem tentat să le încredinţez lui Velea, fost coleg de facultate şi de cămin, acum redactor la proză, însă era şi mai beat ca de obicei; îmi luasem inima-n dinţi, intrasem în birou, aşteptasem rândul la Gică Iuteş:

«Bună ziua, v-am adus.»

Femeia cu păr roşcat şi ochelari cu lentile groase nici nu înalţă privirea, nu mă-ntreabă cum mă cheamă (ca să-mi confirme că Ţepeneag îi dăduse ordin să mă publice pe dată!), nici măcar nu se uită la numele autorului scris pe hârtiile întinse.

«Bine, tovarăşe, lasă-le-aici şi mai treci peste două-trei-patru săptămâni.» – iar deasupra numelui meu, necitit, deci neştiut, se aştern alte manuscrise, alte nume, ale altor coridorişti postulanţi.

Bine că nu retrăsesem prozele de la *Gazeta*: niciun

semn că „ordinul” şefului Ţepeneag fusese auzit (necum executat) de femeile (de jos) de la *Luceafărul*. Sau încă nu fusese transmis ordinul de publicare – ca şi cel de predare, adresat mie.

Ce-or fi făcând femeile cestealalte, Bonifacia şi Lila? Cu-poşetele, cu-poşetele, dar nici aşa – lipsesc de peste jumătate de ceas. Alec, ce să mai vorbim: m-a lăsat singur-singurel, doamna Candrea îmi dă târcoale, de astă dată nu ca o cloşcă, ci ca un hultan.

Dar-însă-totuşi, cum atât de just spunea căpitanul (sau chiar colonelul) lui Geo Dumitrescu, citat mereu de Genial Poetul: există un Dumnezeu pe lumea asta! Mazilescu însuşi, în carne şi barbă se arată în uşa restaurantului – sunt salvat! Poetul cată prin sală, desigur, să dea de vreun oniric de-al lui. Nu găseşte – de unde, doar şi eu am te-ot căutat. Am impresia că vrea să iasă, mă ridic de pe scaun, îi fac semne. M-a observat:

— Gata! S-a făcut!! zbiară poetul Mazilescu şi, în liniştea căscată în urma tăieturii, ca un crainic de box, anunţă, înclinându-se în dreapta, în stânga (nu va fi ştiind că nu crainicii se înclină, salutând publicul, ci boxerii): «învingător la puncte… în fine, la ce-o fi…» – şi mă arată pe mine.

Nu am timp să mă mir, să protestez: Virgil se năpusteşte la mine, mă îmbrăţişează, mă sărută pe amândoi obrajii. Mă opun, moale – însă cu vigoare, atunci când Mazilescu vrea să-mi ia o mână şi să mi-o înalţe – ca pe ring:

— Ce-i aiureala asta? fac.

— Aiureală? – brusc, Poetul înghite un baston: l-am ofensat, l-am rănit. Vasăzică eu alerg să-ţi dau vestea cea mare şi tu.

— Ce veste mare, monşer? întreabă, de la masa din dreapta uşii („Masa lui Jebeleanu”) Marin Preda. Au venit Americanii?

Râsete. Unele sincere şi directe, altele mânzeşti (cu un asemenea test îi poţi împărţi pe scriitorii români, nu doar în categorii sociale, ci şi în curente literare).

Mazilescu se roteşte lent – şi zice rar:

— Pe-Americani – le mumă-n cur dă uăţi şi reati-ai ai dracu'! – doar Moromeţii dumneavoastră-i mai aşteaptă, dom Preda. Noi, ăştia, tinerii din ziua de azi suntem realişti.

— Realişti? Dar aseară, când umblai în patru labe pe sub mese, grohăiai că eşti oniric, Mazilescule! intervine Jebeleanu.

Mazilescu revenise cu faţa către mine, cuvintele lui Jebeleanu îl ajung din urmă; porneşte să se răsucească iar, se opreşte la mijlocul drumului. Mă întreabă pe mine – tare:

— Să-i răspund? Să nu-l las să moară prost? Să-i spun Jebelitului că-i mai puţin imoral să grohăi, în patru labe, pe sub mese, dar pe banii tăi. – face o pauză de efect, continuă: Decât să latri la comandă, ba cu scutul-păcii, ba cu surâsul-Hiroşimei, ba cu rânjetul-unchiului Sam – în patru labe şi pe banii comenduirii»?

— Eşti un-un-un… Jebeleanu, sufocat de indignare, pentru că nu găseşte urmarea, se ridică, trânteşte tacâmurile şi iese val-vârtej.

— Ce te-a apucat? fac eu. De fapt, ce-ai vrut să-mi spui?

— Cum, ce m-a apucat? Te publică!

— Cine mă publi …? încep eu, însă intervine Preda:

— Ai depăşit măsura, Mazilescule. Du-te după el şi cere-i scuze.

— Asta mă pregăteam să fac – Mazilescu mă părăseşte, se apropie de masa lui Preda. Veniţi şi dumneavoastră?

— Eu, monşer? Dumneata l-ai ofensat, dumneata îi ceri scuze – eu ca ce chestie să vin?

— Ca, aşa cum aţi spus – vă citez: chestie, dom Preda! Sunteţi prieten cu ofensatul – nu-l pălmuiţi pe ofensator? Nu-l consolaţi pe ofensat?

— Ca ce ches … – porneşte Marin Preda, însă numaidecât se povârneşte în râsul lui nechezat, arhicunoscut, intrat deja în istoria literaturii (de la Origini

până în Prezent): He-he-he! Şi să mi se răcească friptura, monşer?

Râs general. Mai cu seamă ardelenii râd de Preda ca de un (abil, rapid, pe-faţă) regăţean-şmecher; alţii de modul moromeţian în care Marin Predă scosese cămaşa; alţii doar aşa, pentru că se râdea. Eu:

— Ce ziceai de publicat? – sper să-l abat încoace.

— Ţi-am spus de o sută de ori; te publică *Luceafărul*! – scuză-mă câteva clipe, dar trebuie să-i cer scuze porcului de Jebeleanu. – şi pleacă.

Şi iar rămân singur la masă. Şi nu vreau.

Ce-o fi aiureala cu publicatul? Pe mine – vorba ardeleanului Lilei? Cum să mă publice – pe mine? De ce – tocmai pe mine? Şi încă *Luceafărul*, gazetă de perete a tripletei de aur: Barbu-Dodu-Săraru! auzi: mă publică *Luceafărul*! Pe mine, duşman-duşmănos, ne-deblocat la nivel înalt; drept care oprit la nivelul Eugen Simion. Dar dacă *Gazeta* va fi având alt statut decât *Luceafărul*? Zic şi eu, ziceri, nu ştiu care poate fi diferenţa între ele: cam ca *Scânteia tineretului* faţă de *Scânteia bătrână*?

Nu ştiu – dar ştiu: Bănulescu, băiatul popii din Făcăieni (persecutat, alungat de comunişti din sat, cu întreaga familie), scrie la *Scânteia tineretului*, în tandem cu Ilie Purcaru, purcării: „reportaje din agricultură”. Le citeam, la Lăţeşti şi oftam; şi mă întrebam: bine, ştim când-unde a început Piteştiul, dar nu ştim undecând are să se termine; citeam şi mă întrebam ce-i putuseră *ei* face lui Bănulescu, de să-l aducă până la a scrie în *Scânteia tineretului* „reportaje” lăudând exact *răul* abătut asupra, nu doar a familiei lui de popă din Făcăieni, ci asupra României întregi – iar el înalţă laude „socializării agriculturii”, prin reportaje-de-la-faţa-locului tragediei: din Bărăgan; din Borduşani – din Făcăieni. Când mi-a spus Ţepeneag că Bănulescu are să scoată o revistă la Ploieşti, să-i dau ceva proză, am refuzat; fiindcă el insistase, după o vreme, îi spusesem: nu-i dau, chiar de-mi crapă buza să debutez, în sfârşit: cunoşteam satul, cunoşteamistoria familiei (pe care în acel moment Fănuş Neagu o punea

într-un roman), iar el, băiatul popii, scria căcaturi dimpreună cu Ilie Purcăcat, la *Scânteia tineretului*! Spre adânca mea uimire, Ţepeneag mi-a răspuns, agasat, plictisit: «Ei şi? Ce are asta cu literatura?» Iar eu mi-am spus că nu voi fi citit atent Programul Oniric.

Deci, mă publică *Luceafărul* – de ce? Niciuna dintre prozele predate nu păcătuieşte prin curaj (fuseseră publicate, chiar în *Luceafărul*, altele, cu adevărat dinamitarde), nici prin „valoare înaltă" – nu mai departe decât ieri a publicat *Gazeta* o proză excelentisimă de Sorin Titel – or ale mele, bucăţile, cum le tratează Alec. Pe care din cele patru lăsate în teancul din dreapta-faţă (a Gicăi Iuteş) o vor fi ales? Dacă Mazilescu a spus adevărul (şi el nu aruncă vorbe în vânt, oricât de beat ar fi) atunci. Dar poate că lui Mazilescu îi spusese cineva care minţise. Sau o fi aşa – oricum, niciuna din „bucăţile" prezentate nu mă reprezintă, sunt texte vechi, învechite, chiar de-ar fi fost publicate atunci când le predasem (în urmă cu aproape doi ani) şi ar fi cunoscut „gloria de joia" (*Gazeta* apare joi), nu cu ele aş fi…

Aş fi, ce? Rupt inima târgului? Da' de unde! Cu ce: cu o schiţă? Nu tot românu-i grec, precum Caragiale. Foarte bine bine au făcut „forurile" că, de prin '64, încurajează geana-scurtă: schiţa, povestirea, nuvela; foarte bine că primele semne de proză bună vin dinspre scurtul-gen, însă proza, până una-alta, prin roman se face. În asta Alec nu se înşală; se înşală oniricii. Sovieticii ne-au impus, nu doar realismul-socialist, ca metodă (ideologică), dar ne-au obligat să-i maimuţărim şi în ceea ce este (profund) rusesc: viziunea cantitativă, concepţia divizionome-trică, domnia colosalului; drept care, mititica Românie, toată numai nuanţe, a trebuit să „zugrăvească" în alb-negru şi în monumental. Literatura, prefăcută în armă ideologică, a fost băgată în prima linie, poezia devenind „poem" de la cinci sute de versuri în sus (unul din cei mai productivi – a comis vreo patru – fiind chiar ofensatul Jebeleanu: şi el a otrăvit viaţa câtorva generaţii de elevi, studenţi, profesori, învăţători, cu kilometrii lui de inepţii versificate), iar proza,

cu precădere, „roman”, de la cinci sute de pagini în sus, iar cum se plăteşte la kilogram, iată-l pe autor mulţumit foarte: trăieşte (bine!) cinci ani, el şi tot neamul lui, pe de altă parte, o asemenea uriaşă cantitate de hârtie tipărită îl ocupă, îl acopere, îl îngroapă pe cititor – or cum *timpul* este aliatul comunismului. Mai ştii: poate din această pricină cititorii. de ieri, azi scriitori detestă romanul; uită că înainte de năvălirea realist-socializatorilor, în România se scria roman, şi se scria bine, evropeneşte. Nu eu, acum, am să-l conving pe Ţepeneag de „superioritatea” romanului faţă de schiţele lui, că nu se adună mere cu cartoafe; şi n-am să-l conving pe Titel că schiţa nu este o. schiţă-de-roman; nici pe Neacşu care-şi imaginează că, scriind schiţe, îşi face mâna pentru roman (pentru roman îţi faci mâna. scriind roman).

Nu vreau să conving pe nimeni de nimic. Nici eu nu mă las convins – de nimic: nu-mi plăcea scriitorimea din 1954 – 56 – din motive lesne de înţeles; nu-mi place scriitorimea de acum, din motive pe care deocamdată sunt incapabil să le prind în cuvinte, dar ele există şi mă tem că sunt riguros cele din ’54 – doar cu-alţi-oameni.

Parcă-i văd pe schiţiştii înrăiţi de azi, scriind, mâine roman – şi, negreşit, teoretizând romanul; cu toate că niciunul dintre ei nu are morfologie de romancier: ca să scrii roman, trebuie să ai constituţie (şi mentalitate) de hamal: să ridici şi să cari! Am aflat, scriind, abia apoi citind ce scriseseră-spuseseră marii romancieri despre scrisul romanelor. Hotărât, romanul nu se scrie la cafine (deşi după o zi de trudă, hamalul trece şi pe-acolo) – or amicii mei, oniricii îşi fac veacul la crâşmă – asta să fie dovada că ei, deşi prozatori, au o structură lirică? Eu am una epică (spre tragică) – şi ce-ar fi dacă m-aş ridica şi m-aş duce-acas – la Sterescu?

Încă nu: acum am ce aştepta: aceea; am pe cine aştepta: pe Mazilescu – să-mi spună ce-i cu când am să aflu – am să mă bucur? Am să dau din coadă? Am să-l slăvesc pre Domnul şi, din aceeaşi mişcare de limbă, pre Tovarăşul, cel ce a, în marea mila lui, îngăduit intrarea

mea în rândul scriitorimii realist român socialiste? Acum sunt şi eu activist pe tărâm (pardon: ogor) literar, ca tot scriitoristul – chiar de-şi zice, zice, în jur, că el, e-he-he, ce reacţionar – de anticomunist să nu mai vorbim! Ce spunea Lila, ce spunea? Că nu debutul e greu, ci confirmarea, darea-de-dovezi (măi tovarăşu'). Am să scriu şi eu pe-comandă, în fapt, cronologic, nu e comanda întâi, apoi executarea ei, ci executarea, sub formă de propunere-concretă: Iată, stimaţi tovarăşi, cât de conştient sunt, am venit în întâmpinarea dorinţei partidului de a ne avea pe toţi ostaşi disciplinaţi ai săi. – chestia cu „comanda", cu „n-am avut încotro, mă au la mână cu tata: a făcut Canalul.", vine post-festum ca alibi? Am să şoşotesc şi eu, făcând pe reacţionarul, că lasă, vin Americanii, îi belim pe toţi comuniş … A, că am scris şi eu câte ceva, la gazetă, pe-linie – dar cine n-a scris, vorba cântecului, măcar o poezie – toată lumea ştie că nu din inimă, ci din obligaţie, de frică: am copii, nevasă, soră bolnavă, mătuşă bătrână, cumnată curvă, nu pot mişca în front. Drept care, noi, scriitorul român foarte talentat, extrem de valoros, puteam mânca niţel căcat, cu condiţia să-l consumăm cu linguriţă de argint, după reţeta lui Nichita Stănescu; să mâncăm, primesc! dar în mod inteligent, cu talent (nu ca boii bătrâni, sta-liniştii fără har – ăştia trebuie daţi jos, înlocuiţi cu tineri-valoroşi! cum preconizează Alec, eseistul Matei, romancierul Nicolae II şi cronicarul Nicolae III.

Nu mă mir când îi aud pe cooptabili, pe cooptaţi plănuind (ori ameninţând) ocuparea unui scaun, a unui post, a unei situaţii, găsesc însă uluitor (dacă n-aş şti că n-au umor, aş zice că glumesc) că Alec, Nicolae II, pun la cale răsturnarea lui X, înlocuirea lui Y, distrugerea lui Z, în toată… seriozitatea, de parcă ar fi vorba de schimbarea regimului, nu de al ocupantului scaunului; desigur, X este un impostor, Y un incapabil, Z mult mai netalentat decât Alec – dar nu este de rangul lor, de scriitori, să gândească şi vorbească implicativ, ba chiar subiectiv: «trebuie să-l», «noi doi o să-l». Dacă Alec şi celălalt romancier, Nicolae vizează posturi suşe, mergând până la ministru, Ţepeneag

e mai modest: el vrea doar reviste, cenacluri. La un moment dat, voi fi făcut o mutră surprinsă (dezagreabil) de idealul vieţii sale, mă întrebase, ce, nu sunt de acord cu el – că trebuiau alungaţi de la *Luceafărul*, de la *Gazeta*, din fruntea Uniunii, staliniştii şi bătrânii, «ca să punem noi mâna pe putere!?», eu clătinasem rar din cap că nu – iar el, prompt:

«Eşti un cretin!»

M-am uitat lung la el – am spus:

«Fiindcă nu-s oniric?» – ce va fi înţeles, Dumnezeu ştie.

Şi de-ar veni Mazilescu. Să-mi spună. Iar eu să fac nazuri, să mă alint, să mă miaun, că, de fapt, prozele prezentate sunt vechi, înve-chite, nu mă mai reprezintă (mă rog frumos) – e-he, dacă mi-ar fi fost publicate atunci când le predasem., e-he, dacă le-aş fi publicat „atunci”, înainte de arestarea din 56, ca ceilalţi colegi de la Fabrica de Scriitori – adică: normal, la douăzeci de ani – ca prozator, poeţii fiind mult mai precoci, nu? N-aş mai fi lustruit acum, la vârsta mea, coridoarele, aşteptând debutul, nici acesta sigur: Mazilescu a aruncat o piatră şi s-a cărat şi el, ca toţi cei buni, m-a lăsat să mă perpelesc singur la masă, terorizat de Madam Candrea şi de carnetul ei, la vârsta mea, vorba Bonifaciei, de treizeci şi unu de ani; şi două luni; şi patru zile…

Bun, n-am publicat – şi dacă publicam? Dacă debutam în ’54? în ’55, în ’56? – m-ar fi păzit de puşcărie? în primul rând: nu; în al doilea: nu, în al treilea tot nu – eu am căutat-o cu lumânarea, eu am construit-o (cărămidă cu cărămidă), eu am făcut-o cu mânurile astea, ca pe-o casă, ca pe-o acasă. În al cincisprezecelea rând: dar nu mi-am pavat eu drumul spre cea mai dreaptă dintre lumi: puşcăria, cu un text nepublicabil, nedebutabil (a, nu era „scenariul sportiv”!)? Şi eventual un al douăzeci şi doilea: acel text, acel fragment din ei, da: dintr-un roman – nu era el scris, de la bun început, ca să nu fie, să nu poată fi publicat? Atunci de ce te plângi?

Nu mă plâng deloc, îmi recapitulez „debutul”: ca să

constat că.

Nu, altfel: ca să-mă-temcă – dacă-i adevărat ce mi-a spus Mazilescu – să mă tem că nu trebuia. că altfel ar fi trebuit; că, de-ar fi fost după mine, cel din acest moment şi de la această masă de la această doamnă Candrea, nu trebuia să mă grăbesc să debutez cu nişte texte învechite – şi de-ar fi rămas bune în ele însele, tot ar fi suferit de de folosinţa, de întrebuinţarea-în-acest scop: debutul.

Dacă s-ar putea începe ceva, orice, fără obligaţia primului-pas; fără ca primul-pas să capete nume, deci să fie, să devină altceva, o etichetă, un termen de comparaţie (uneori: «Şi ce debut promiţător!», alteori: «Când ne gândim la debutul nesemnificativ.»), de parcă o cursă de fond ar trebui să aibă în totalitate aceeaşi culoare: a primului-pas de după pistolul starterului; ca şi cum o viaţă ar trebui să se desfăşoare în perfect acord cu naşterea.

Altceva (cu totul!) am vrut să spun: debutul în periodice nu comuniştii l-au inventat – cum am auzit printre scriitorii reacţionari. Numai că înainte derogările nu erau rare, iar autorii de cursă-lungă acceptau ca pe ceva de la sine înţeles sincopa dintre debut şi confirmare, dintre o primă parte a romanului publicată în martie, iar următoarea în septembrie (revista fiind lunară). Păcat că nu se mai practică romanul-foileton: aceea cursă de obstacole! De când ne-au ocupat Ruşii, impunându-ne literatura sovietică, din motive de control, una dintre posibilităţi a devenit obligativitate: scriitorul trebuie să treacă prin „probe cu grad de dificultate crescător”, spun îndrumătorii, comparând proza cu atletismul (orice-aş spune, cu ceva tot m-am ales din Şcoala de literatură, singura deosebire că eu mă gândesc la alergările pe distanţă lungă, iar ei, fiindcă vin din Rusia, modelaţi-blestemaţi de orizontală, visează să se ridice în picioare, vertical: „În văzduh”, „spre zări”, în loc să-şi scobească verticala lor negativă în jos, în adâncuri, în subterană, înspre unde îi mână cu adevărat destinul şi misia lor de salvatori ai omenirii; îndrumătoriştii, la rându-le îndrumătorizaţi de aceşti anti-ruşi care sunt sovieticii, îi

îndrumuiesc pe tovarăşii-ingineri-ai sufletului omenesc, ilustrându-şi îndrumătoria cu elemente ale săriturii în înălţime, îi dau mereu cu „ştacheta”, îi pisează cu „mai-sus”-ul, îi regulează la cap cu „zborul spre înălţimi” şi alte obsesii de târâtoare). Drept care tovarăşii îndrumătornici îndrumătorează cam aşa:

«Mai întâi şi mai întâi, ne faci mata, tovărăşelu, o schiţişoară. Dacă întruneşte condiţiile de calitate, tovarăşii noştri din presa centrală o publică! După schiţişoară treci la o etapă mai-superioară, c-adică se ridică ştacheta: ne faci matale o povestioară. – de calitate, nu de mântuială! c-adica să fie socia-listă-n conţinut şi naţională-n formă şi să nu lipsească mesajul, că dacă n-are mesaj optimist, luminos şi avântat şi progresist tot înainte, degeaba-ţi mai zici inginer al sufletului! După povestioară treci la o etapă-şi-mai-superioară: ne scrii matale o nuvelişoară, bine, nuvelă-mică. Dacă treci şi proba asta, ei, tovarăşu’ scriitor, atunci chiar că poţi să bagi pe şantierul de creaţie un mic roman… Şi, dacă doreşti, poţi trece la un fluviu, ca Volga tovarăşilor sovietici, ca Dunărea noastră şi faci matale o operă literară cam ca Drumfărăpulberea tovarăşului nostru drag, Petru Dumitriu – măi tovarăşe!»

(Bineînţeles: exemplul ultim nu se mai călduros-recomandă, impune, de când ciocoiul roşu, boierul bolşevic, după ce a lins toate cururile susceptibile să-i favorizeze calea întru lingerea curului central – sau general, ca tot secretarul – după ce a lustruit cu obrazu-i toate cizmoacele sovieto-ţigano-dace, după ce a dus o viaţă de obraznic, de nesimţit, de ţoapă, de curvă-de-lux, în ochii săracilor, ai sărăciţilor, ai mizeroşilor concetăţeni şi colegi, de cum a simţit că vine chiar şi în România lui Dej… destalinizarea, iar el, întorsul, are să trebuiască să se iar întoarcă pe dos – însă cum nu mai era tânăr, se temea de năvala lupilor-tineri care au să-l sfâşie, cum făcuse şi el la vârsta lor – şi-a pus palma-n cur şi a ales… libertatea! îl ştiam dinainte de arestarea din ’56, cine nu-l ştia pe nesimţitul care se plimba pe străzile Bucureştiului cu însemnele tănascatiismului bolşevic, în maşina lui,

americană. îl ştiam şi de la Fabrica de Scriitori, unde ne-a venit în câteva rânduri, să ne dea sfaturi-preţioase: cum să facem ca el, ca s-ajungem ca el, cum anume să scriem despre Canal, cum să tratăm şi noi, ucenicii, „problema teroriştilor din munţi” ca în Vânătoare de lupi. Dar îl ştiam şi din vara lui ’55, când, ca student, făcusem practică la *Viaţa românească*, unde el era şef – dar unde nu era Dumitriu şef?).

Alec nu-l admiră peste poate pe Petru Drumfărăpulberiu – în schimb romancierul Nicolae, de fiecare dată când vine vorba despre acela, începe a-i sticli ochii (chiar şi pielea):

«Ce carieră a făcut Petru Dumitriu… Ce carieră!»

Ascultându-l, mai ales văzându-l, înţelegi că Nicolae II admiră la Petru Pulberiu numai latura de jigodie, de javră, de janghină: gelozeşte puterea de slugă-specială a Puterii, etalată în văzul lumii, bogăţia, luxul, vârâte în ochii nenorociţilor de compatrioţi, fie ei nescriitori, fie – mai ales scriitori. Într-adevăr, Petru Canaliu a fost unic – în abjecţie – de ce va fi ţinând Nicolae Breban să-i imite. cariera?

Şi ce-ar fi dacă m-aş vorba lui Mazilescu: alinta? Dacă este, totuşi, adevărat că mă debutează *Luceafărul* – foarte bine, să mă debuteze, are de unde., vorba lui Alec.

Mai bine l-aş căuta pe Genialul Poet: să-mi confirme, să-mi povestească – trebuie să fi fost o istorie publicarea mea. Viaţa-i ca viaţa (scurtă şi căcată – ca o cămăşuţă de copil, vorba Sasului), dar proza – ehei! Romanul – ehehei! – nu se poate construi decât pe *o istorie*.

Mă ridic, ies în hol: nici urmă de Mazilescu. Iat-o pe Lila: stă de vorbă cu Paleolog*u’ Agriculteur* (se povesteşte că „înainte”, fiind martor la căsătoria poetului-tânăr Ştefan Baciu, la întrebarea ofiţerului Stării Civile ce profesie are, junele, rasatul, dandy-ul Al. Paleologu răspunsese fără ezitare, cu un înfiorător accent franţuzesc: «Ag icultö …») păstrează încă pe umeri sumanul ţărănesc, dar eu îi caut din privire căciula – are peste jumătate de metru. Înălţime, chiar dacă ar ţine-o în mână, sub braţ ar fi observabilă. A nu, şi-a băgat-o în traistă, îi iese moţul (douăzeci de

centimetri).

Îl salut, trec mai departe – mă ajunge din urmă. Are mâna ca obrazul: prelungă, smeadă, paleologă. Mă întreabă dacă-i adevărat ce se aude: că mă publică. îi răspund că am auzit şi eu, dar caut pe cineva care să-mi confirme. Îmi spune că ştie de la Dimov şi de la Ţepeneag: îi întâlnise pe stradă, trebuie să vină şi ei. Obrazul măsliniu al lui Paleologu iradiază; nu poate fi doar buna-creştere. Păcat că nu l-am cunoscut în închisoare, în de-o, cu toţii spun că e a-do-rabil! – mie nu-mi place calificativul, aş fi căutat altul.

— Mă bucur, spune el, atingându-mi mâneca, apoi se răsuceşte şi se îndreaptă spre restaurant.

Mă apropii de Lila. Fumează. Încearcă să zâmbească, renunţă:

— M-am prostit di tat: mă las pradă jaluziei! Ridic din umeri – din ce altceva să ridic?

— Şi-acum ce facem? reia Lila. Ne consolăm în de noi, părăsiţii? îţi spun eu: nu merită o asemenea onoare. – ştii tu ce-i face soţul meu personal femeii tale proprii? îi explică răbdător – cum numai în asemenea împrejurări poate fi – cum devine cu libertatea-ca-necesitate-înţeleasă. Acolo, sus, la etaj având loc instructajul. – arată din cap. Pe-ntuneric.

— Cum aşa, pe-ntuneric? Bine, dar… pe-ntuneric? bâigui.

— Asta te deranjează! râde Lila, acum cu voie bună. Te ştiam apolinic, dar nici chiar aşa! Ascultă, copile: nu fi gelos! N-ai motive – semplu!

— Dar nu sunt! protestez, cu grabă. Voiam doar… Voiam să vă mulţumesc pentru masă – eu trebuie să plec.

— Bine faci, călătorie plăcută! – şi Lila o ia spre uşa restaurantului.

Ce să bine-fac? Să-l caut, în continuare, pe Mazilescu? Să-i aştept pe Ţepeneag şi pe Dimov? Să-l întreb pe Paleologu ce *mai* ştie – oricum, mai mult decât mine – despre publicare? Dac-aş urca la etaj, să mă conving cu ochii mei că e întuneric? Şi că miroase a?

Nu-i nevoie: Uite-i, coboară – ca în filmele proaste: ea apăsându-şi repetat obrajii cu dosurile palmelor – vor fi roşii, înroşiţi, incendiaţi, dar nu culoarea lor mă interesează (şi, la urma urmei, nu ei).

Mă vede ea, prima. Se opreşte pe scară cu un picior în aer. Ridic din umeri şi mă îndrept, hotărât, spre toalete: am nevoie.

— Stai să-ţi explic., zice ea, din urmă şi în ciuda situaţiei, mă înveselesc: i-a venit rândul să explice.

Intru, când ies din cabină, dau piept în piept cu Alec.

— Tocmai te căutam…

— Caută-mă! îi tai macaroana, din mers.

— Dar vreau să-ţi explic…

— Eşti profesionist în explicaţii – nu-s obligat să te-nţeleg, să te iubesc!

— Atunci să-ţi fac o confidenţă… – mă apucă de rever.

— Nu fac, nu primesc confidenţe la closet! Iar ale tale nu mă interesează deloc, nicicând! Nicăiri! – şi ies, demn, încheindu-mă temeinic la pantaloni.

Reintru în restaurant, îmi recuperez paltonul, basca – dacă dau de Mazilescu, de Ţepeneag, de Dimov la poartă, în stradă, văd eu ce fac. Retraversez holul, sunt aproape de uşă, când mă ajunge din urmă. Gâfâind. Mă apucă de mâneca goală a paltonului neîmbrăcat:

— Ce faci, pleci? Şi eu? Ce mă fac eu?

— La ultima întrebare nu am răspuns – la prima nu vreau să răspund.

— Dar am venit împreună, nu mă poţi lăsa singură – aşteaptă-mă, vreau să-mi iau lucrurile.

— Am aşteptat suficient. Presupun că chiar de veţi rămâne singurică – greu de imaginat, după această oră şi jumătate cât aţi lipsit – mai sunt alţi scriitori de valoare care abia aşteaptă să vă explice, pe-ntuneric.

— De-de de ce vorbeşti aşa? Crezi că…?

— Cred! Dacă doriţi să plecaţi, folosiţi telefonul, ca să chemaţi un taxi!

— Dar pentru Dumnezeu, nu vreau taxi, nu vreau să rămân – şi de ce-mi spui dumneavoastră?

— Pentru că meritaţi.

— Unde să mă duc? Ţi-am spus că nu mai stau cu ai mei – am rupt-o pentru tine – şi tu. Vin la tine!

— Cum, la mine? De ce la mine? Ca ce la mine?

Ca… A.şa…

— După ce te-a-ncălzit Alec?

— Ce importanţă, la noi nu se cunoaşte, eu pe tine te…

— Te rog! – am strigat, am speriat-o.

Îşi trece, re-trece limba peste buzele arse, spuzite. Mă uit la ele, i le văd pe celelalte: spuzite, arse – nu mai trec pe-acolo.

— Acum ştiu, zic după o vreme. Acum ştiu că e invers, zic.

— Ce ştii? Ce e invers?

— Problema, zic.

O aud întrebând care problemă? cum, invers? nu-i răspund, îmi răspund mie: nu-i chiar atât de zemoasă pe dinlăuntru, cum crezusem.

— Apoi patul… cedez improvizaţiei.

— Patul? A, da! Unde mă culc eu cu tine.

— Unde te culc eu pe tine! o corectez, mânios. N-ai văzut cum mi l-au distrus barbarii? N-am unde să te.

— Nu sunt pretenţioasă, poţi să mă culci oriunde: într-un fotoliu.

— Fotoliu! exclam.

— Atunci pe jos, pe o saltea…

— Pe jos! Pe saltea! La mine!!

— O noapte, atât…

— O noapte. Pe un fotoliu. Pe-o saltea… De ce nu pe-o canapea?

— Sau pe-o canapea – o noapte, atât, de luni plec, nu vreau să te.

S-o întreb: să mă ce? Cine ştie ce alte prăpăstii mai aud. Mă uit la ea – abia acum o descopăr. Dar abia ridic un colţ de poală, că iată-i pe onirici: tropăind, vorbind tare, toţi deodată, mirosind a ger, a tutun, a alte beuturi.

Bătăi pe umăr, pe spate, scuturături de mână,

felicitări – dinspre Dimov o pupătură consistentă. Şi, desigur, perspectiva stropirii evenimentului. Am suta de la Sterescu, o caut.

— Atunci mai rămânem, o aud pe Bonifacia.

Mă răsucesc spre ea. Ea e gata răsucită spre băieţi, sunt sigur că îi măsoară, îi preţăluieşte. N-ar fi de mirare, după cele petrecute sus, cu Alec cel prieten. Tuşesc, tuşesc, apoi nu ştiu ce să mai tuşesc; începe să mă calce pe bătături: a trecut prin odaia mea, prin unica mobilă numită pat, dar vrea să se culce pe o canapea! Ori într-un fotoliu – sau pe o saltea – auzi: «Pe jos» – dar unde Dumnezeu, pe-jos, la mine?

— Atunci eu mai rămân! spun şi mă dezbrac de palton.

— Atunci – eu? Ce faci cu mine? Nu vrei să te culci cu mine

— Nu vreau să dispun de ţi… De dumneavoastră!

— Cum vrei, dar eu rămân cu tine. Vin să mă prezinţi băieţilor.

— De ce să te prezint? Ca ce – să te prezint?

— Ca ce vrei.

— Dar eu nu vreau să vreau! Nu vreau deloc şi nimic!

— Cum vrei, face ea, din inerţie, apoi: Credeam că… Dar dacă nu. – îşi trece limba peste buze, caută, nu găseşte, ridică din umeri. Atunci condu-mă la un taxi. Aşteaptă să-mi iau lucrurile.

O aştept. Să-şi ia lucrurile – şi gata! N-o să fie nevoie să mergem până în staţie, la ora asta găsim taxiuri şi din mers, pe stradă.

Intră, rebegit, Mazilescu. Cu Jebeleanu – care grăbeşte spre restaurant.

— Ce-i cu tine-aici? mă întreabă Poetul. Băieţii or fi găsit o masă.

— Conduc pe cineva la un taxi şi mă-ntorc.

Aştept. Aştept. Au trecut peste zece minute de când îşi tot ia lucrurile. Mazilescu trece spre toalete:

— Te-ai şi-ntors? Ai găsit taxi?

— Nici n-am plecat – aştept să… Nu mai aştept. Intru.

Privesc din uşă: n-o văd.

Îi văd pe Lila şi pe Alec. La masa lor, pe vechile locuri: pe al Bonifaciei şi pe al meu un cuplu de mari-ştabi: Răduleştii, Gogu şi Dorina. Gogu-Buldogogu (aşa-i zice Lila) este singurul dintre cei foarte-mari frecventând Casa Scriitorilor, făcând pe popularul (şi pe culturalul). Mulţi sunt scriitorii care-l admiră – se prefac; îi miros pe cei care se duc la Înalta Poartă (în fapt, la masa din stânga cum intri), arătând lumii că ei sunt onoraţi de „primire", cât timp rămân acolo – fie aşezaţi şi cu o singură bucă, deşi au un scaun întreg – strălucesc de câtă sudoare oloică le iese prin pielea obrazului, a frunţii, a urechilor, dar îl urăsc pe Gogu (şi pe Goga lui), precum robul pe stăpân. Eu îl dispreţuiesc pe Gogulescu, marca Yorkescu, cel care a dezertat din armata română în primele zile după 22 iunie 41 iar în 44 s-a întors în căruţele tătăreşti ale krasnoarmeiţilor; Buldogogu a supravieţuit tuturor ţarilor roşii: Stalin, Dej, Ana Pauker, iar acum s-a pus în slujba lui Ceauşescu – la fiecare vamă trădând un tovarăş (sau cinci). Acum se laudă cu prietenia lui Pătrăşcanu – dar ce-a făcut pentru el când a fost arestat, anchetat-ca-la-Interne, executat? Asta ar fi latura internă, de partid, însă ceea nu pot accepta: un scriitor, oricât de modest, oricât de slab de înger, nu poate şedea la masa unui activist de partid, în funcţie. Alec zice că Gogu e simpatic, deschis, n-a lucrat niciodată în domeniul ideologic, necum în cel cultural – ei şi? Este el stâlp al Aparatului? Este! în momentul în care ai acceptat o invitaţie la masa lui, o invitaţie la el acasă, ai acceptat „vorba bună" pusă de el, ca să obţii ceva greu de obţinut pentru un muritor de rând: locuinţă, slujbă, grăbirea publicării unei cărţi (chiar despotmolirea din împotmolitura Presei) – ce să mai vorbesc de un paşaport – gata: *ai fost cumpărat* (*pe veci*)! Alec nu acceptă în ruptul capului analiza mea, Lila nu zice ba, dar nici da, îi găseşte lui Gogu „inteligenţă – ba chiar umor", mai bucuroasă vorbeşte cu Dorina – care şi ea scrie proză.

Relaţiile scriitorilor cu Gogu îmi evocă nesmintit relaţiile noastre, ale deoiştilor din Lăţeşti cu miliţianul

Anghel: locuia în sat, avea nevastă, copii – dar era el miliţian? Nu foarte rău. Nici bun. De dimineaţă, când plecam la lucru, Anghel se posta „La Nicu”, la cooperativă, în mână cu un ţoi pe jumătate băut. Oamenii intrau, cumpărau gaz, macaroane, zahăr, conserve şi. aproape toţi comandau câte un ţoi – chiar de nu le plăcea rachiul; chiar dacă banii le erau număraţi. Nu îndrăzneau să comande două – unul pentru Anghel – dar cereau pentru ei. Uneori ciocneau cu miliţianul. Alteori ridicau ţoiul, urându-i: «Să trăiţi!», de departe. Printre consumatorii de la Nicu erau şi studenţi de-ai noştri. Am avut cu ei discuţii aprinse, chiar certuri. Eu spuneam: Nu bei cu miliţianul! – pentru că e miliţian, iar noi deoişti, scurt! Iar ei: Nu se cade să fii nepoliticos – nici cu miliţianul. Eu: Dac-aş bea cu Anghel, chiar de n-aş ciocni şi nu i-aş ura «Să trăiţi!» cu ţoiul, mi-aş pierde statutul de duşman-al-poporului, aş trece în tabăra, în tagma lui de „apărător al regimului” ei râdeau, spunând că a bea în prezenţa miliţianului nu înseamnă trădare. Pe unii îi ruşinasem, alţii continuau să bea dimineaţa, pe inima goală, rachiu infect (şi detestat de ei), doar pentru că era şi Anghel în cooperativă – şi să-l trăiască. După un timp (doi-trei ani), Anghel îmi intră în casă, târziu, noaptea, cu pistolul pe umăr, mi se uită pe sub pat, întreabă pentru a suta oară dacă citisem toate cărţile pe care le aveam.

«Dom-le, de ce nu bei şi tu o ţuică, la Nicu?»

«Nu-mi place ţuica, nu-mi place Nicu – e omul Securităţii!», ziceam.

«Lasă, dom’le, acuma vorbim ca-ntre oameni: de ce nu bei cu mine o ţuică, plătesc eu! Bun, nu-ţi place ţuica, fac cinste cu un vin.»

«Nu beau nici vin – decât cu prietenii».

«C-adica ce vrei tu să zici: că, dacă-s miliţian, nu-s om?»

N-aveam răspuns la întrebarea capcană. Ridicam din umeri. Însă nu mă aşteptam ca Anghel să povestească, la Nicu, răspunsul meu:

«Auziţi!» – îi lua martori pe deoişti «îi zic: Ce ea cu

nasu pe sus şi nu vrei să bei cu noi, o ţuică? Şi el: Beau numai cu prietenii şi nu la Nicu! – cum ar veni, ăi de bea la Nicu nu-s prietenii lui – ei, las' că-l aranjez eu să mai stea-n Bărăgan un an-doi-trei, până bea şi el cu noi – la Nicu.»

Am mai rămas (în Bărăgan, dar nu datorită lui Anghel), oricum, de fiecare dată când vine vorba, sau îl chiar văd pe Gogu Rădulescu, îl străvăd pe miliţianul Anghel de la Lăţeşti. Ne dispreţuia, ne ura, fiindcă eram duşmani ai poporului, fiindcă eram săraci lipiţi pământului (în schimb, citisem *toate* cărţile pe care le aveam – ba ne lăudam că citisem şi alte cărţi – şi culmea: o să mai citim.), fiindcă orice răcan de miliţian ne putea da ordine; ne dispreţuia Anghel, fiindcă „mari intelectuali", „mari miniştri *şi chiar* generali" fuseseră aduşi până la a râde la bancurile lui băşinoase, până la a aproba judecăţile lui, miliţieni-cole, despre un alt „bandit" – şi, desigur, până la accepta (cu bucurie!) să bea cu el, temnicerul nostru.

Îi ştiam pe băutori: ei, bând la Nicu, îl detestau şi mai din adâncul sufletului pe cârnatul de Anghel – decât mine, care nu voiam să beau cu el; în capul de York al lui Gogu va fi dispreţ profund faţă de „marii scriitori" care se dau de ceasul morţii să ajungă să schimbe o vorbă cu el ori cu nevastă-sa, ce să mai vorbim de fericiţii care stau la masă cu Măria Sa Ţigănogu I-ul. Iar scriitorii – nu Alec, el are alte. preocupări – se preling pe lângă masa lui, îi zâmbesc, îl aprobă pe tovarăşul, râd la glumele lui bulibaşice – dar în sinea lor îl înjură – pe el, pe Gogu, că-i ţigan, pe nevastă-sa, că-i jidoavcă, aşa, în treacăt, pe ei înşişi (care ce-au ajuns!) – dar temeinic ura se îndreaptă spre colegii, spre semenii care… uite-aşa, refuză să bea, *cu* Gogu, *la* Nicu!

Să mă apropii de masă şi să întreb? Pe Lila şi pe Alec, dacă n-au văzut-o pe Bonifacia? Nu: risc să mă prezinte lui Gogu – şi atunci pe cine mai detest eu (din inimă)?

Umblu printre mese. Mă întorc în hol, revin în restaurant. Mă îndrept spre unul dintre cuiere, să caut, sub munţii de paltoane, de scurte îmblănite – ce să caut? Nu-mi mai aduc aminte cu ce, în negru, era îmbrăcată: palton? pardesiu? blană? Să fi avut ceva pe cap: căciuliţă,

pălărie, şal? Inutil să caut, dacă nu ştiu ce caut. îl văd pe Dimov venind încoace, îi ies în cale:

— Spune-mi, te rog… N-ai văzut-o pe…? Persoana cu care stăteam de vorbă, în hol, când aţi intrat voi?

Dimov îşi mulge mustăţile. Cugetă. Cu ochii miciţi – zice:

— Persoana? – îşi răspunde din cap că da: persoana. Cu care stăteai de vorbă? – dă din cap: e una şi aceeaşi. În hol! – afirmaţie, nu întrebare, însoţită de ridicarea degetului arătător, de parcă aş fi întrebat de hol, nu de persoană. Când am intrat – noi.

— Ei, ai văzut-o? îl presez. A intrat să-şi ia…

Să-şi ia – ce? Nu ştiu. Dimov mă simte: îmi pune o mână pe umăr, pe cealaltă o înalţă, scurt, îşi propteşte guşa în piept şi începe să cânte:

— Gospo-di pomiluuu…

Adică: Dumnezeu s-o odihnească-pomenească-miluiască. Amin.

Nu de la Dimov am să aflu. Ies iar în hol. Apoi în curte. În stradă – dacă s-a dus direct la mine (să se culce ea pe fotoliu!). Dar va fi ştiind unde stau? După fotoliu-canapea-saltea: nu. Deşi. Poate mă confundă, cum m-a confundat pe mine cu Alec, sus, la etaj.

Pe unde să fi ieşit din restaurant? Pe la bucătărie – de ce pe-acolo, când eu o aşteptam aici? Dar ea: va fi ştiut c-o aştept? Doar zicea că s-a certat cu ai ei, n-are unde stă. Doar să se cul – zicea de o noapte, atât, cu orice preţ – n-a zis de preţ, a zis de culcat, fiindcă de luni începe o nouă viaţă – asta-i: Adelina a înţeles că trebuie să plătească pentru ocuparea patului meu.

Ce idioată! – pornesc spre casă. De bine, de rău, pusesem umplutura la loc, însă nu apucasem să cos pânza, întinsesem deasupra o pătură, apoi aşternutul. Nu adunasem lucrurile, nu făcusem curăţenie, cum o să stea în aerul de praf de pleavă de saltea de celulă de percheziţie – de? Nu-mi trebuie taxi, suta de la Sterescu are să-mi fie de folos altă dată. În douăzeci de minute ajung. Mă asigur că Adelina nu-i la mine, mă asigur că

manuscrisul e la locul lui – mă-ntorc! Să sărbătorim debutul – ce băieţi grozavi, oniricii! Cum se bucură, sincer, de „succesul” meu!

De la poarta lui Sterescu mă întorc, intru în curtea casei vecine: dacă eu o văd, de la geam, pot să-mi vă geamul – din ea, nu? Logic!

Fereastra odăii mele: luminată! Să fi uitat, la plecare, lumina aprinsă? Dacă ar fi lumină şi la spălător, aş zice că Stereştii au treabă în pod, pentru rufe şi cum las uşa întredeschisă, ca să se primenească aerul. Dar nu: e lumină-lumină: becul meu arde, îl recunosc dintr-o mie! O fi Prinţul: caută ceva băutură, sare, cafea, ţigări – ca între noi, vecinii.

Să fie tot *ei*? Pentru a treia oară, azi? Le-aş vedea umbrele, ar fi aprins lumina şi în spălător. Nu, nu cred – nici Prinţul: alaltăieri a avut un accident grav, mi-a spus Sterescu: a intra cu taxiul sub un camion.

— Adelina trebuie să fie! îmi spun, cu glas.

Cum spun, cum şi este!

Iar eu încalec pe-o şa, ies din curtea vecină şi pornesc spre Casa Scriitorilor.

21

Cu toate că m-am întors în zori (şi binişor cherchelit), în astă dimineaţă, după ce-mi torn în cap trei lighene cu apă la-temperatura-spălătorului, mă duc la Universitate – e-hei, de când n-am mai dat pe la orele-prime! Colegii îşi manifestă cu glas tare mirarea: ce mi se-ntâmplase, de mă făcusem, brusc, matinal? Nu consimt la niciun efort să găsesc un răspuns abil ori spiritual, spun că se apropie examenele. Ca să fiu lăsat în pace; s-o caut. Dar n-o văd.

Sună de intrare. Tot nimic. În drum spre locul meu ocolesc pe la Fatapopii. Nu apuc să rostesc două silabe, că adormita mă împroaşcă cu vorbe-vorbe: nu-nţeleg ce spune, presupun că Păroasapopii mă bănuise că i-aş fi formulat propuneri. Ruşinice.

Cursul începe, eu mă întreb pe cine să mai întreb?

Nu mai rămân decât Lila şi Alec. Numai că Marele Gagicator (şi Valorliterator) rămâne până târziu la

Ambasada Americanică – unde, chiar de i-aş cunoaşte telefonul, nu l-aş chema, iar Lila se trezeşte abia după amiază. Să caut, în pauză, o carte de telefon, ca să aflu măcar adresa lui Frânculescu? Inutil, Hârtie şi Celulie-i prea mare ca să rişte să-i cunoască populaţia adresa lui, de Popor Muncitor – bine: doar de Reprezentant Nădejdic al Lui. Şi chiar de-aş avea norocul să i-o cunosc; dacă aş afla şi numărul de telefon – ce-aş răspunde la întrebarea-ghilotină: «Cine-ntreabă?» Apoi chiar ea a spus că nu mai locuieşte cu părinţii.

Să mai fac o tentativă cu Fatapopii. îi scriu un bilet:

Dă-mi, te rog, noile coordonate ale B., Mulţumiri.

I-l trimit; aştept o eternitatea până primesc răspunsul:

Întreab-o pe croitoreasă.

Pun linioara lipsă (analfabeta: are să-i înveţe carte pe copii) – dar mai departe? Ce-a vrut să spună? A-ha, croitoreasa îi cunoaşte noua adresă – numai că nu cunosc adresa croi. – numele da: Madam Clara.

Încep să-i scriu Georgeascăi alt bilet – renunţ: viţica, juninca, vaca popii: în capul ei, coordonatele sunt. *coordonate* (iată că nu doar Ardelenii fac economie de un *o*) vin de la desigur: cordon – nimic de făcut cu fiinţa mustăcicolă, cu ea recomandabil fiind să procreezi prin telefon – degeaba a făcut puşcărie şi-a cerşit supliment (şi-a mai şi turnat că, de tot era efortodox) popa Georgescu cu acelaşi nume.

Tot la Alec şi la Lila trebuie să fac apel. Şi dacă mi-aş lua inima-n dinţi şi aş trezi-o pe Madam Beethoveniuc? Ştiu că s-a culcat târziu, că ia somnifere, că trezirea ei, înainte de prânz ia proporţii de catastrofă naţională.

Totuşi, în prima pauză o şterg. Dintr-o cabină publică telefonez.

Lila răspunde după al şapşpelea ţârâit, din străfundul pământului, din Cazanul Iadului, unde-i fiartă la foc mic (şi continuă – i-o fi plăcând), întreabă cam ca Anca lui Gheorghe din Năpasta: ce-oi mai fi vrând şi eu, cine-oi fi? de ce mama mea, azi şi mâine n-o las să ispăşească-n pace

şi onor păcatele noastre, ale purtătorilor de nădragi, şi mai foarte grele? îi spun numele, o re-rog să mă re-ierte că o trezesc, dar e ceva urgent de tot, de tot. Şi important pe deasupra. Glasul mă trimite moale, plângăcios, nu doar în mama mea – cea care mi-a dat educaţie şi povaţie – dar şi în soacră-mea; chiar în străbunica nepoată-mii. Dar eu nu mă las – nooo!: îi repet numele meu (se pare că nu i-i cu totul necunoscut) şi insist să mă primească – acum.

— Bine, vino, veni-ţi-ar numele pe-o carte, cedează Lila. Dar nu-nainte de-un sfert de oră.

Cinci minute pe trotuar în faţa blocului (fost, actual) Carlton. Alte cinci în hol. Restul în faţa uşii, cu ochii la ceas, cu arătătorul gata să apese, la fix, butonul soneriei – mă întreabă prin uşă care-i chestia urgentă-importantă.

— Noua adresă a Bonifaciei, zic, scurt-cuprinzător.

— Care, nouă? Care, adresă?

— A Bonifaciei, repet eu.

— Care, ce?

Adaug încă o linguriţă de nescafé în ceaşca ei deja pregătită şi pregătită pentru o trezire, amestec bine, i-o întind; bea, se strâmbă:

— Care Bonifacio? Nu mai întreţin relaţii teritoriale cu Bonaparte, de când i-am retrocedat bună-parte din Asta vine în

Sicilia? în Creta?

— În Corsica, dar nu despre…

— Tot insulă, tot fumeie de-a noastră, săraca – şi ce vrei tu de la bietele insule, nu-s destul de izolate? – de unde, cică şi numele?

— Nu vreau nimic de la nicio insulă, de Bonifacia întreb. Bonifa’.

— Eşti un criminal! mă întrerupe ea. Mă trezeşti, ca să mă-ntrebi de o napoleonină? Şi-n plus nu vrei nimic de la insule – eşti un monstru barbar, un insulofag! De unde să ştiu eu, biet redactor-secundar la *Gazeta*, măritată cu un geniu local, ce se petrece în mediul universitar – eu, licenţiată în liceu?

— Vorbesc de… De fiica lui Frânculescu! strecor.

— Aaa! se trezeşte Lila. De ce nu spui clar, tovarăşe? – aia grasă, balenoasă, care doarme pe dânsa? Fructul amorului principial, consumat printr-o tovărăşească strângere de mână în faţa gazetei de perete pe ramură, dintre tovarăşul Hârtie şi Cartoane şi tovarăşa Tărâţe şi Uruială? Ce-i cu el?

— De asta am îndrăznit să te trezesc: nu-i ştiu adresa.

— Nu-i ştii adresa… Dar e grav de tot să nu ştii o adresă!

— I-o ştii? Dă-mi-o!

— Tot mai bun originalul: Ştii să mi-o scoţi – ehe, Nenea Iancu, ce nene, el, bre domnilor.

— Lila! Cu-cu! – fluier, pocnesc din degete, agit mâna. Trezeşte-te cât să-mi dai adresa, după care: Noapte bună.

— Fiară ce eşti! Bestie facistă, dujma' răit! Să-ţi dau adresa? Dar tu, nu altul promisese că se sacrifică pe altarul literaturii române cotidiene de fiecare zi lăsată de la Dumnezeu, ca să-i umble fiicei tatălui pe la.

Încerc s-o opresc – ar putea continua minute în şir – dar pot?

— …la piţipoancă, întru obţinerea cotei de hârtie pentru nu îndestuldepreţuitul Alec întâiul meu Soţ, poate-ţi pică de-o reabilitare – ai reabilit-o?

— Nnnu… Nu ştiu…

— Cum nu ştii, copile? Nu-ţi cer amănunte picantice, dar…

— S-a mutat, nu mai locuieşte la vechea adresă, voi trebuie s-o cunoaşteţi pe cea nouă. – încerc s-o aduc pe făgaş.

— Trebuie. Frumos spus: trebuie – dar mă rog ţie: de ce trebuie?

— Fiindcă, aseară, la Casa Scriitorilor…

— Am înţeles de ce m-ai trezit! Să ţ-o spui p-aia cu ţâgana…

— Nu, nu! Numai adresa Bonifaciei…

— To ar şu: nu-ncerca să aplici cu mine principiul

diviziunii muncii socialiste potrivit căruia eu dorm, în schimb tu visezi – de unde să-ţi scot eu noua adresă a. Balenaciei, dacă n-o ştiu pe a veche?

— N-ar fi un motiv, dar… Atunci poate că Alec…

— Bine, viperă lubrică, şagal imperialist, blacheu al capitalismului muribondial – dacă-i pe poate-că-Alec, ce ce nu-l descoşi pe el în materie de adrese de piţipoance, de ce mă extragi pe mine de somnuleţul drag şi scump.

— Lila îşi culcă obrazul pe palmele unite iar din buze face: ţoc-ţoc.

— Iartă-mă că te-am trezit din somnuleţ, credeam că şi tu…

— Nu, copile, nu şi-au sunt setoasă de secretele galante ale soţului; numele de personaje feminine din agenda lui roză mă lasă cititor şi rece.

— Dacă i-ai telefona la Ambasadă?

— Telefonează-i tu, de ce mă vâri în secretele lui?

— Nu-i niciun secret, doar aseară şi tu…

— Ce, şi eu? Ai auzit cu urechile tale că mi-a comunicat Alec adresa ei?

— N-a rostit-o, însă era ea.

— Ea, cine? Adresa?

— Adrisanta! Bonifacia!

— Nu mă omorî! Dânsa, personală, -n Carne şi Mezeluri – şi de ce nu ne-ai prezentat-o?

— Nu era nevoie. O cunoşteaţi – de asta am îndrăznit să te trezesc – îmi pare foarte rău, dar am nevoie să-i ştiu adresa.

Lila închide ochii; deschide, pe sfert, unu singur:

— Spune, trezitor nemilos: sunt cu adevărat trează, au visez că m-aş fi trezit: ai zis că am cunoscut-o, aseară, pe necunoscută?

— Dar s-a aflat la masa voas … La masa noastră, aseară.

— Care masă, nene? Care, aseară, ţaţo?

— Masa voastră, soro! La care am avut şi eu onoarea… Pe care v-au onorat-o şi Buldogii – ai uitat? După ce noi am. – ai uitat?

— Să-ţi şoptesc ceva, domnu': la mine-n casă nimeni nu ridică tonul la mine! Nici chiar eu!

— Te rog să mă ierţi, nu mi-am dat seama…

— Bine, treacă… Ia să facem un desen: aseară, la masă, eram aşa: Alec, în faţa mea; tu în stânga, iar în dreap …

— Bonifacia.

— Aşa-i spui şi ăsteia? Facem fixaţie Ne mutăm în transfer?

— Dar aşa o cheamă!

— Tovarăşe: de pilit, te-ai pilit, însă nu la masa noastră, abia după ce-ai trecut în tabăra coniricilor! N-ai băut nici în aşteptarea noastră, a. a triunghiului fatal.

— Ei, cu cine se…? Cu cine urcase Alec la etaj, ca să-i explice, pe-ntuneric, chestia libertăţii ca necesitate? înţeleasă? Cine era persoana?

— Persoana? (parc-ar fi soră cu Dimov). Dorina!

— Cum, Dorina? – tovarăşa Gogu a venit după plecarea noas …

— Plecarea voastră – unde-aţi plecat?

— Unde…?

Rămân cu gura căscată. Mi se pare mie, sau Lila e mai trează şi decât mine? Are dreptate: unde am plecat, noi, plecaţii – doi?

— Am înţeles, face Lila. Dorina nu-ţi place, i prea slabă – atunci.

— Persoana în chestie se numeşte Adelina – scurt!

— Adelina? Scurt, ori scurtă? Sau Scurtu? Şi de ce: Adelina? Marina e mai bună, poate fi când grasă, când slabă, ca vaca lui Petruţ: când roşie, când albă, cum ar veni: tărcată.

— Lila, te rog fă un efort, trezeşte-te şi spune-mi…

— Ba fă tu două eforturi şi nu mă trezi!

Una din două: ori doarme dusă şi vorbeşte în somn; sau e trează ca briciul – n-ar fi de mirare ca adormitul eu să fiu.

Mă ridic în picioare, clătinându-mă. Pe undeva, prin preajmă, Lila toacă, meliţă, bate din aripi:

— Luaţi-vă gagicile şi botezaţi-le cum vreţi, dar lăsaţi-mă pe mine să dooorm! Să mooor!!

Îmi iau rămas bun. Lila mă conduce până la uşă.

Înainte de a face colţul, mă răsucesc – Lila mă ameninţă cu degetul:

— De-bu-tan-tu-leee!

Dispare, uşa se trânteşte, încuietoarea se încuiază de două ori:

Prima şi a doua.

22

Abia acum o descopăr: aşchia de ghips; semnul. O chiar descopăr şi este pentru întâia oară în aceste săptămâni agitate şi din pricina aşchiei, când îmi sare ea în ochi: zbang! (de-aici vine: zbanghiu) ca un drăculete din cutia pe care o descopăr cum se dezacopere: dând la o parte acoperitoarea cărămizie, cuvertura. Mă feresc, dau capul într-o parte şi pe spate şi nu-mi pot stăpâni pendularea capului – aflat suuus, în vârful tijei de arc resortic.

Abia acum. De parcă de sub cuvertura cărămizie mi-ar exploda în văz, mi-ar arde un pumn între ochi – trebuia s-o las acoperită, să-mi văd de treaba mea – de sărăcia şi de neamul, să nu mă-ntinz mai mult decât acoperitoarea. Cărămizie. Ba să mă întind, însă pe diagonală, ca să mă acopere bine. Fiindcă am crescut. Dacă nu găsesc altă pătură pe măsură, atunci. Atunci o cresc eu cu mâna mea pe asta, cărămizia: îi schimb axul. Din pe-lungime la pe-diagonalime – numai că asta duce la derivă deriva duce la derivàlec, derivalecismul bate la cap şi capul doare. Tare. Am băut, mult, amestecat. Mă ridic, trec în zigzag prin cele două uşi, ajung în spălător, deschid robinetul de deasupra cazanului de fiert rufe – beau. Şi beau. Şi apă-apă-apă. Bună-i apa, când ţie-e sete, cum cugeta careva, aseară.

Mă întorc, gemând, mângâindu-mă cu, tolănindu-mă în satisfăcut între propriile gemete: Doamne, ce invenţie minunată: patul, cu drept aşternut, gemetele-ţi. O fi târziu de tot. Ceasul, la lumina chibritului, zice: patru şi opt

minute. Şi zice: sâmbătă; mai ales, lăfăindu-se printre gemete, zice:

— O zi istorică, domnule!

Aşa tot zicea Turcea aseară. În fapt, azi. A tot zis el ieri, azi, până la despărţire; zicea şi se bucura, sincer, pentru mine; de bucuria mea, ne-evidentă. Grozavi băieţi, oniricii! Şi Ţepeneag se bucura, deşi la el nu se vede în afară, cu moaca lui veşnic şucărită – dar aseară nu era şucărit-şucărit. Şi Titel se bucura – spre mai încoace, binişor bâlbâit, de fapt: i-i-it, sau cum i s-o fi spunând celui care începe frazele cu: îâââi şi cam tot aşa le sfârşeşte, dar în legato-glisando, nu în pizzicato (până la urmă s-a-mbătat şi Sorin, cui – de parcă el ar fi debutat). Ce să mai zic de Dimov: ai fi zis că s-a vorbit cu Lila, deşi Lila n-a fost, aseară, la asta, în fine, aseară la Madam Candrea, numai Alec, în foarte-treacăt cât să zică: Bravo! Bravo! să mă bată pe umăr şi să se care – în schimb Dimov, de parc-ar fi frate cu Lila, toată noaptea m-a ameninţat cu degetul galben-iod de tutun: «De-bu-tan-tu-le!» – la care eu, cu umoru-mi veşnic-tânăr şi ferice, îi răspundeam, dintr-o bucată: «Debutantule!» – şi ne prăpădeam de râs – desigur, mai făceam şi pauze, să ne tragem răsuflarea, atunci intervenea Turcea, serios, ca un poet mistic:

— O zi istorică, dom'le! – zi marcată de Mazilescu printr-o pupătură umedă pe obraz (de parcă n-ar fi oltean de Drăgăşani – cine ştie: cum are ochi albaştri-verzi şi păr castaniu-deschis, o fi rus pupăcios, rătăcit şi ruşinat).

Şi eu m-am bucurat, orice s-ar zice. Într-atât, încât, la un moment dat, m-au podidit lacrimile. Din senin. Dimov m-a luat pe după cap, lăcrimând şi el – Ţepeneag, scârbit:

— V-aţi îmbătat ca nişte ruşi – care vii să căutăm un balcon? Nu ştiam ce-i cu balcoanele, am aflat: când se îmbăta, Ţepeneag căuta un balcon cât mai sus, de care să se atârne, în mâini, în gol. Se atârna şi Dimov – deşi el făcuse puşcărie, ceea ce înseamnă că la Ţepeneag nu era numai frustrarea că nu fusese arestat şi el, în '56. S-au ţinut tare Mazilescu şi cu Turcea: nu iau lăsat – Turcea zicea într-una:

«Dom’le, nu se poate! Dacă muriţi amândoi, rămânem făr’ de papi!»

Papii onirismului cotidian, înţelegători, au renunţat – mai ales că la Casa Scriitorilor nu există vreun balcon demn de acest nume (patru metri – hai, cinci: bătaie de joc!), iar Ministerul de Finanţe din faţă, chiar dacă are o mulţime de etaje, nu fusese prevăzut şi cu balcoane.

— O zi istorică, domnule!

Da, domnule. Aşa e – tot încuviinţasem ce spunea Turcea, dar la un moment dat, l-am întrebat, discret:

— De fapt, ce istorie bem noi, acum? – şi am arătat cu degetul în jos.

Turcea s-a uitat sub masă, n-a văzut ce-i arătam. S-a gândit ce s-a gândi, şi-a muncit fruntea – apoi:

— Ţepeneag trebuie să ştie, el e şeful!

M-am gândit ce m-am gândit, am ajuns la concluzia: onirismul are doi papi, dar un singur şef – şi de-aia. M-am răsucit spre Ţepeneag. Să-i cer să-mi spuie şi mie, toleratului – dar scaunul lui era acum ocupat de Neacşu: care, după ce că era membru simplu (deci nu ştia nici el istorie), mai şi dormea pe sine, turtă fiind. M-am întors către Turcea: îmi adusesem aminte că el spusese aseară, pe când coboram, in corpore, de la *Luceafărul*:

— Eşti tare, dom’le! Eu am leşinat la debut – întreabă-l pe Ţepeneag!

La care eu, făcând pe nebunul:

— Şi eu am leşinat – nu se vede?

Nu se vedea şi nu leşinasem, spusesem aşa, fiindcă Turcea mi-i drag – Mazilescu şi el sunt poeţi buni şi băieţi buni. Cum se bucurau ei de bucuria debutului meu. Sau poate pentru că nu puteam spune adevărul adevărat: primul şpalt al meu nu-mi procurase acea bucurie atât aşteptată pe care contam că are să marcheze, net, hotarul – nu atât spre sfârşitul trecutului, cât încolo, către începutul viitorului. Şi – nimic. Ba chiar un sentiment de jenă că se face atâta caz pentru un fleac: am debutat *şi* eu – *ei şi*? Mi l-am alungat, spunându-mi că debutul e un rău necesar; cu primul-şpalt al lui.

Abia acum o descopăr. Şi mă întreb indiferent de ce nu mă hăituise, nu mă atinsese cu aripa-i măcar o dată, cât fusesem departe de ea: din cauza şpaltului-prim, care punea punct unei prime-perioade (de virginitate – debutul fiind, ca pentru fete, des-fetirea)?

Dar şi aşchia făcea parte din paza curăţiei mele – da sau ba? Nu: ea stă de santinelă la poarta a cu totul altceva – şi decât ceea ce predasem la editură, ca roman şi decât această schi … nu poves, în fine, această genă-scurtă care, chiar de ocupă o întreagă pagină de revistă; chiar de are să apară mâine. – ba nu: azi, fiindcă mâine-i azi (şi reciproca), ba în clipa de faţă a şi apărut, nu se va fi aflând încă în chioşcuri, dar imprimarea finală s-a terminat – asta, zic, va fi arătând altfel decât şpaltul; după cum şpaltul arătase cu totul, dar cu totul altfel decât ceea ce aşternusem pe hârtie, eu cu mâna mea – ce să mai spun de nu doar distanţa, ci incompatibilitatea faţă de ceea ce pot, de ceea ce aş putea, acum – dacă.

Ah, dacă n-aş fi deja debutat! Am vrut să spun altceva. Am vrut să – o să spun mâine, adică azi, ce-am vrut să spun azi, adică mâine.

Abia acum o descopăr – mă trezesc, lac de sudoare:

— Mi-au furat-o!

Nelă şi Costică şi Maiorul şi Colonelul – şi colonelul-căpitan Enoiu Gheorghe fuge-fuge, i se vede numai spinarea şi luciul pălăriei negalvanizate, eu ştiu: la piept ţine strâns ce mi-a furat, alerg după el, să mi-o dea – i munca mea şi Sterescu-mi iese-n cale, Nu-i rivuluţie, soro, i reacţiunea, parol şi Adelina şade-n vârful catalogului şi-mi dă cu sâc din Sictirâc şi mă imită: Cum, la mine, ca ce, la mine?

Abia acum o descopăr – că nu mi-au furat-o; descopăr că visez (că mi-au furat-o); că visul a continuat şi după ce m-am ridicat din aşternut şi a continuat, cu mine aşezat pe dunga patului. Acum însă nu mai dorm, nu mai visez, iată-mă aprinzând lumina; iată-mă privind ceasul: cinci şi aproape jumătate; iată-mă în spălător, urinând, iată-mă bând apă. Şi iată-mă coborând desculţ, doar în slip treptele

de ciment, iată-mă privind aşchia de ghips. Iată-mă cum iau aşchia de-aici, o pun dincoace, ca să pot deschide fereastra; întind mâna; retrăgând mâna dreaptă, căutând cu stânga, revenind cu cealaltă mână – poate-poate. Şi iată-mă închizând fereastra, repunând semnul, urcând pe ciment, ajungând cu tălpile goale de pe gheată cimentului pe caldul duşumelei şi bucurându-mă de căldura bonifacie a aşternutului regăsită cu gemete de plăcere. Abia acum o descopăr: la nelocul ei.

— Mi-au furat-o, zic, tare.

Deşi casa e trează, trezită (unsprezece fără un sfert), cobor, deschid fereastra fără precauţii. Întind mâna. Liniştit.

Constat că sunt liniştit – şi mă sperii. Abia după ce mă sperii, descopăr: că nu-i. Că nu se mai află acolo, în cârlig, sub cozorocul de tablă, dincolo de burlan – asta îmi spusese nelalocul semnului de ghips.

Nu-i. Nici pentru mâna asta, nici pentru mâna ceastălaltă. Deşi casa e trezită şi zumzăie, deşi aş putea fi surprins urcat pe tocul ferestrei deschise, cu mânecile paltonului pline de var – nu-mi pasă.

Nu-mi pasă. Că mi-au furat-o, mi-au luat sacoşa cu tot cu.

Închid fereastra, cobor în hol Sterescu e ocupat, are clienţi: aud glasuri în camera-cărţilor. Niciodată nu l-am deranjat în asemenea împrejurări, de astă dată nu-i o asemenea: bat în uşă.

Sterescu deschide încruntat – deranjat. Văzându-mă, se luminează.

— Din ăsta-mi eşti! – şi mă ameninţă cu degetul (şi el!). Chiar mă întrebam astă noapte ce ai sărbătorit. – se retrage în odaie, revine cu un exemplar din *Luceafărul*: felicitări, felicitările mele!

— A apărut!? fac prosteşte, apoi încerc s-o dreg: Tocmai ieşeam să-l cumpăr – şi fără alte explicaţii, ies în curte, în stradă.

Nu: Sterescu nu ştie – mi-aş fi dat seama după mutră. Chiar dacă la întrebarea mea directă ar fi răspuns că nu

ştie, dacă ar fi minţit, l-aş fi simţit. Deci n-a fost o altă perchez. La mine, pe când eram la primul şpalt. Atunci?

Atunci – să mai caut o dată, ca lumea. Pe trezie.

Am ajuns la răspântia de la care se vede chioşcul cu ziare. Văd *Luceafărul* în panoul de reclamă. Trebuie să mă întorc. Să urc. Să caut încă o dată. Mahmur cum eram adineauri, voi fi căutat aiurea. Superficial – poate că nu întinsesem suficient mâna ca să dau, întâi de burlan, apoi, dincolo de el, de Sau căutasem cu mâna prea jos; prea sus – acelaşi lucru. Sau nu căutasem deloc, visasem că aş fi căutat.

Fac stânga-mprejur, mă întorc, descui, urc, deschid fereastra. Abia după aceea mă dezbrac de palton, îl las pe jos, pe trepte. Caut. Uite burlanul, uite dincolo-ul: nimicul. Nici sacoşa; nici cârligul în care era atârnată. Nici cozorocul de tablă, cel acoperişor. Poate din pricina asta nu descopăr manuscrisul: dacă n-am ce capac să ridic ce acoperitor să dezacoperişez.

— Asta-i’s tuaţiunea! spun cu glas, oftând uşor…

Mă dau jos de pe pervaz, închid fereastra; îmi recuperez paltonul, mi-l trag pe mâneci în timp ce cobor.

Ninge. Cum a nins şi astă-noapte şi adineauri.

Da’ de unde! Adineauri nu ningea; sau nu atât de foarte tare: văzusem, de la colţ, până şi *Luceafărul* – acum abia desluşesc chioşcul.

Luceafărul – mă caut de bani. Nici vorbă să mă ating de suta lui Sterescu (o să i-o restitui cum mă întorc). Pentru *Luceafărul* – am. Dar nu şi pentru un pachet de ţigări, întreg. Nu-i nimic: recuperez chiştoacele răspândite în mormanul de lucruri le agrementez cu câteva ţigări întregi, «Carpaţi de-un leu vă rog», îmi dă un snopuleţ de şapte; dacă însă «Mărăşeşti de-un leu, vă rog», atunci unsprezece! Un adevărat snopuloi!

Luceafărul: pe prima pagină e anunţată publicarea, în interior, la pagina cutare; povestirea cutare a lui cutare – numele meu.

Mda, pare al meu, deşi… Parcă-mi spusese Ţepeneag aseară ceva – înainte de a-şi dori fierbinte un balcon cât

mai la înălţime, ca să (în fine, chestii din programul lor literar), îmi spusese, deci, să aştept puţin, până să mă obişnuiesc cu propriu-mi nume tipărit – «se zice că e mai simplu când îţi alegi un pseudonim» – să fie la aceia.

Trec mai departe, spre tutungerie, să-mi iau ţigări – ce nevoie de pseudonim, când adevăratul tău nume, odată imprimat, o ia la goană, de nu-l mai poţi prinde şi-ţi lasă, la locul crimei un-fel-de – nume şi, simultan, un fel de fals nume? Mă întorc la chioşc, înarmat; pregătit să înfrunt…

— *Luceafărul*, vă rog…

— La oară asta? – chioşcăriţa arată ceva care ar trebui să fie încheietura mâinii. Termenat!

— Nu se poate! protestez.

De ce să nu se poată? îmi dă chioşcăriţa de înţeles din ceea ce ar putea fi, pe sub şuba de paznic de noapte, umeri. De ce: pentru că, chiar în acest număr Maria Mea semnează o – să-i spun? Cu glas? Ce să zic, o s-o fac praf; o s-o scot, fuga-fuga, din cuşca chioşcului, cu un teanc de exemplare: o să-ngenuncheze în omăt, oferindu-mi-le mie, Autor al.

Bat în ferestruică. După ce deschide, spun:

— Atunci vă rog să-mi daţi exemplarul… – şi arăt, cu mâna parantezată înspre oblonul pe care ea, dinăuntru, nu-l vede.

— Pe-ăla? se miră. Păi ăla-i de reclamă, domnu’! – şi închide ghilotina.

Luceafărul.

Să-i bat iar în geam, să-i comunic ce folosinţă se deie reclamei la ceva care s-a terme-nat? Inutil: ea vinde jurnale cum ar vinde cartoafe; ori potcoave de cai-putere. Ori de parcă n-ar vinde nimic – care-i deosebirea? Sau ar vrea ea să cumpere ace de cusut şi i s-ar spune că nu mai este. că s-a terme-nat. Să caut alt chioşc, altă cuşcăreaţă? Aflată mai la o parte din calea cetăţenilor réséré, setoşi de presă literară în general, în special de debutul meu? Cum glăsuie *Luceafărul* că-l cheamă pe debutantul cu pricina? îl cheamă cum l-au botezat tipografii: tot numele lui, dar inversat; înoglindă.

Unde, pe vremea asta şi cu pantofii mei, ăştia? Mă piş pe *Luceafărul* lor! N-o să-not eu-n nămeţi ca-n apă ca să în cele din urmă, citesc cine ştie ce lălăială pe centimetru pătrat – fiindcă asta-i proza scurtă: arta de a nu spune nimic – în puţine rânduri.

În colţ mă opresc. Dacă tot am ieşit. Mă reapropii de chioşc. De astă dată nu mai trec prin faţa lui; păşesc prin troiene şi, fără să mă opresc, smulg *Luceafărul* din pioneze şi dau să ocolesc prin spate.

— Păi ce-mi faci, domnu'? – chioşcăriţa care tocmai încuia prăvălia e mai degrabă mirată decât indignată. Păi nu se face, domnu', să furi…

Izbucnesc în râs ca un tâmpit; stau pe loc, cu foaia de tablă, de placaj, de ce-o fi, ciupită de pioneze în colţuri, strânsă bine la piept. Ca o icoană.

— Nu-l fur, îl cumpăr! – mi-am venit în fire, nu mai râd, încerc să mă caut în buzunare cu o mână.

— Aşa-l cumperi? Şi dacă te dau pe mâna miliţiei? Se poate, domnu'?

— Se poate, doamnă! zic, furios, fiindcă nu găsesc banii. Am nevoie de el, ţi-l plătesc! – rezem *Luceafărul*, în picioare, de peretele chioşcului, ca să pot căuta. Poftim! fac, înţepat, în timp ce cu inima şi mai. Înţepată, îi întind suta lui Sterescu.

Femeia se uită la mâna mea. La mine. Iar la mine – eu numai la obrazul ei: e cea nouă care-l înlocuieşte pe domnul Damian, invalidul. Nu e doamna Damian şi e prea în vârstă ca să-i fie fiică. O fi cumnată; sau vecină – sau nimic, a fost repartizată aici.

— N-am rest la mine şi n-o să descui iară, pentru un… – cu buza de jos mult avansată arată *Luceafărul*. Las că mi-l plăteşti ai dat, când o să ai.

— Dar am! insist eu cu suta.

— N-ai! mi-o retează ea. Dacă-ţi spun eu că n-ai… îţi dau alte ziare, uscate, nu ca ăsta, nins, îngheţat – când s-o dezgheţa.

— Mulţumesc, dar eu vreau *Luceafărul* de azi. Şi pentru că tot descuiaţi, vă rog să-mi daţi restul de la – iar

mă dau mare cu suta.

— Dacă mneaţa crezi că las banii aici… îţi dau ziare uscate! – cotrobăie, găseşte, îmi întinde.

— Dar v-am spus: *Luceafărul* de azi.

— Ce conţine ăsta de azi, aşa de grozav?

— Un… O chestie, un material, un fel de… Un prieten al meu.

— Reportaj, ceva? Despre ceva?

— Nu e reportaj, e un fel de schi … I-aş zice nuvelă, dacă n-ar fi o parte din ceva mai mare, un fragment de roman. Prietenul publică pentru întâia oară, şi de asta. Îmi daţi restul, vă rog?

Femeia se uită la pieptul meu. Mai bine m-aş simţi dacă mi s-ar uita drept în ochi. Are obraz mare, dur şi, cu toate că e înfofolit în broboada groasă, de lână, i-l deduc: bun. Asta-i una din alea care-l rupe în bătaie pe copil şi în continuarea mişcării, îl ia în braţe, îl drăgăleşte, îl giugiuleşte. Nu mi-ar fi rău dacă i-aş fi copil de ţâţă măcar o noapte şi ziua cealaltă.

— Ţine-ţi suta, domnu’, zice ea. De-aş fi bogată, ţi-aş da eu o sută. O mie ţi-aş da – că meriţi – auzi: să iasă el pe vremea asta, îmbrăcat ca vai de capul lui, ba chiar să şi fure! De la reclamă!

— N-am furat! V-am dat bani – vi-i tot dau…

— …şi ce să fure el: un rahat!

— Cum, un ra …? reacţionez târziu, nu mă aşteptam. Aţi citit, ca să puteţi spune că e? – mi-a sărit ţandăra, însă mi-am adus aminte că pretinsesem a fi un prieten al autorului. Aţi citit? – bat cu degetul în *Luceafărul*-foaie-de-tablă pe care l-am săltat iar în braţe.

Femeia încuie chioşcul. Are pantaloni pe sub şubă. Ai lui bărba-su. Mai degrabă ai lui unchiu-său. Se răsuceşte. Liniştită. îi văd ochii: verzi, luminoşi, pometii înflăcăraţi (o fi având în chioşc un reşou). Zice:

— Pe-ăsta de azi nu l-am citit. Nici pe-ălalalt – dar ştiu ce conţine.

— Ei, ce conţine?

— Rahat, ce altceva?

Mă fură cu privirea. Strânge buzele. Iar se uită la mine, acum zâmbeşte – dar văd: e neliniştită; nu ştie cum am luat cuvintele ei, nu ştie cine sunt – dacă-s turnător? Ori numai cetăţean-conştient? Se tot străduieşte să râdă, nu-i vine, acum e gata să dea în plâns – încearcă s-o dreagă:

— Mai ştii? Poate că prietenul acela a chiar scris o chestie bună, interesantă, adevărată – adică, nu se mai pun pe hârtie şi chestii adevărate? Că asta nu depinde de partid, depinde de om, nu? – acum chicoteşte, şi-a venit în fire. Mai ştii de unde sare iepurele? Mai ştii de unde sare adevărul? Mai ştii?

Şi, chicotind, se îndepărtează încolo, spre staţia de tramvai.

Îl aud huruind vătuit, de ninsoare. Ah, ce m-aş şi eu, cu tramvaiul! Până la capăt de tot. Şi dup-aceea-napoi – până la capăt (de tot). Capătul-de-tot să fie Lăţeştiul: acolo totul era limpede. Acolo femeile noastre erau femei, nu chioşcăriţe de cuşcă – deşi. Niciun deşi. Nimic nu se câştigă, nimic nu se pierde – totul se scrie.

Oftez din rărunchi şi o iau către casă – asta: a lui Sterescu, nu cealaltă, a MAI-ului, de la Lăţeşti (care nici nu mai există), ducând *Luceafărul*, de parcă aş purta, la defilare, portretul cuiva. S-a-ntâmplat să nu port pe nimeni, dar nu din această pricină mă stimez eu, vorba Erevanului.

Rostesc tărişor:

— Asta-i's tuaţiunea! – şi adaug, după trei paşi: în traducere: rahat!

Ra-hat. Ra şi hat. Masele largi de cititori, prin gura chioşcăriţei, s-au pronunţat: rahat. Au rostit verdictul – fără să fi citit un singur cuvânt, o singură silabă. În care caz, eu mă piş pe masele-largi-de-necititori (de la oraşe şi sate); în care caz, suntem chit: eu scriu, ele nu-citesc. Şi bine fac!

Situaţiunea: n-am nimic de-mpărţit cu masili. Mi se ca să zic aşa, rupe – de ele (de aici expresia: rupere-de-mase-futere-de-mamă). N-am cu ele nici în mân, nici în

clinică, nu mă simt atins de rahatul reîmproşcat înspre scriitorimea română contemporană prin forţa debutului de azi şi-nspre mine.

Măselele largele au dreptate: scriitorii mănâncă rahat – cum, nu-i adevărat? dar ce-au făcut din august pa şi pa? – bine: din septembrie pa şi opt? Ce-au tot mâncat, dacă nu căcat? Şi-atunci la ce se-aşteaptă de la mase: să le ureze: Poftă Bună, tovarăşi ingineri ai sufletelor noastre amărâte?

Douăzeci de ani de rahat general. În care am băgat şi eu deştu'. Aseară – în fine: odată cu tipărirea rahatului meu. Ce-ar zice tata? Ar zice: Bine-bine, minciuni nu scrii – dar dacă nu scrii adevărul. Tata, basarabean din Orhei şi învăţător de ţară; gură de trompetist şi azi-mâine mort şi livid. De ce mi-ar păsa de părerea maselor largi de taţi? Doar ele au rămas la programa analitică: poezia-bună trebuie să fie *ca* Noi vrem pământ, romanul-bun trebuie să fie *ca* Ion, or fiul maselor largi ca cine-arată el? Păi, în cel mai fericit caz, ca Petru Dumitriu – dacă nu ca Eugen Barbu, că tot l-a născut el, ieri, în *Luceafărul*.

Asta-i's tuaţiunea. În neregulă – în general, fiindcă la speciale ne pricepem, mamă-mamă, de când ne fugăresc, percheziţionează.

Aşadar, masili zic despre ce-am scris eu: rahat.

De acord – dar eu, autorul? Ce răspuns dau? Răspuns? Autorul nu răspunde prin răspunsuri, el răspunde prin întrebări puse în cărţi – am citit undeva chestia asta, iar dacă n-am citit-o, am s-o scriu şi am s-o prezint ca citat din cineva, unul mare de tot – şi necontemporan.

Dar ceva – ceva trebuie să zic şi eu la zicerea pulaţiei: rahat!

Ce să zic, zic: nu zic nimic, mă simt bine aşa, nezicător. M-aş simţi şi mai bine dacă nu m-ar incomoda, încurca tabla asta, placajul, placa de rahat îngheţat. M-aş plimba prin cartier – nu-mi mai e frig la picere şi, dacă merg repejor, lumea are să mă creadă junior, iar mie are să-mi ţină de cald – uite.

Uite cum facem: te las niţel aici, în curtea asta fără poartă, de pe strada Ionescu-a lui Gogu Rădulescu (ce, ar fi exclus ca proprietarul casei în care şi-o gogeşte Gogu Buldogogu să se cheme tot Rădulescu?), vreme de-un tur – la întoarcere te luăm, promis! Şi ce dacă ninge, tot eşti tu-ngheţat-bocnă, nici fulgii nu se mai prind de tine. Uite, aici, între zidul dinspre stradă şi borna asta – stâlp, ladă de gunoi, om mort, Dumnezeu să ştie ce s-o fi aflând sub căciula de jumătate de metru de zăpadă.

— Asta fiind's tuaţiunea, spun, ieşind pe poarta curţii fără poartă, cu mâinile libere.

Cu mâinile libere mă întorc drept acasă. Intru, mă opresc pe scara de ciment, îmi fac datoria; caut: nu e – asta-i's tuaţiunea – oricum, am mâinile libere.

Aprind focul sub cazan: fac o baie bună, o cafea şi mai foarte bună apoi, cu mâini libere, o iau de la capăt.

Am răsfoit la Sterescu un album, în franţuzeşte, cuprinzând atât „imaginea" unor manuscrise, cât şi traducerea lor din ebraică. Că tot suntem noi, Basarabenii: Ovreii-zilelor-noastre, m-a marcat expresia «Cu mână tare» – atât Dumnezeu având mâna-tare – cât şi copiştii.

Am mâna liberă – aş vrea s-o am şi tare – am reţinut că în ebraică la mână se spune *YAD*... De astă dată nu mai ascund nimic.

Cel mai greu şi mai greu pe lumea asta: să ajungi să nu ai nimic de pierdut. Să-ţi spui, până te convingi: N-am, n-am, n-am! Chiar dacă vreodată are să ţi se pară că ai avea ceva de pierdut; apoi acel ceva nici nu merită altă soartă: pierdut să fie!

Că nici nu voi câştiga nimic, vreodată. În timpurile astea e ca şi cu binele făcut cuiva: nu-i faci rău. Câştigul: n-am ce pierde – fiindcă, iată-mă, am *YAD* tare şi liber-goale.

Şi picioarele; şi pieptul; şi şi tot-tot: m-am dezbrăcat pentru baie – sunt gata de scris.

În timp ce-mi torn în cap primul lighean, aud prin uşa lăsată deschisă a spălătorului, glasul lui Sterescu – a zis ceva de vizit. Zbier:

— Să urce!

N-am închis uşa spălătorului şi n-am de gând; n-am ce-ascunde.

Am mâinile goale – libere. Am mâna tare. Şi îngerii aproape.

Paris, 1983